תוספות יום טוב על מסכת נגעים

תוספות יום טוב

geulaquiz.com

הקדמה

א שנים שהן כו׳. עיין מ״ש בזה בריש מסכת שבועות:

[*שהן ארבעה. פי׳ הר״ב דמרבינן להו מספחת כו׳ והטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת כו׳. בפ׳ קמא דשבועות דף ו במתניתא תנא הטיל הכתוב כו׳ לומר לך כשם שטפילה לשאת. כך טפילה לבהרת. והביאה הר״ש ופירשה כשם שטפילה לשאת. כלומר שיש לה תולדה. דפשטיה דקרא ספחת אשאת קאי. כך טפילה לבהרת ע״כ. ונ״ל דהכי ילפינן דאי קרא כפשטיה שאין ספחת אלא אשאת. א״כ הואיל והבהרת היא העזה ה״ל להכתוב לכתוב בהרת ושאת וספחת והוי לא זו אף זו. והיאך אמר שאת תחלה והיא גבוה דהשתא הוה זו ואצ״ל זו. אלא דלהכי אקדמי׳ לשאת להטיל הספחת ביניהן. דהשתא אי איתא דספחת אשאת לחודי׳ קאי כפשטיה דקרא. ה״ל לכתוב בהרת שאת וספחת. והיו כתובים בדרך לא זו אף זו. וגם הספחת אצל שאת. אלא מש״ה אקדמיה להטיל ביניהן כו׳. ואין להקשות לכתוב בהרת וספחת ושאת. דפשיטא דהוה. משמעו ספחת לבהרת דסמוך לו לבד. ואין כאן קושיא בסדר שהרי נשנו בלא זו אף זו. כך נ״ל לפרש. ותמיהני על הרא״ם שכתב בפ׳ תזריע וז״ל אע״פ שלא נכתבה בתורה ספחת רק פעם אחת. ואין לרבות שנייה רק לבהרת. שהיא היותר עזה. מ״מ מדנכתב בין שאת לבהרת. דייקו רז״ל מיניה דקאי אתרווייהו כו׳ ע״כ. וכלפי לייא. שהרי התנא שונה לומר לך כשם שטפילה לשאת כו׳. וכן המקשן שם [דף ו ע״ב] קודם שהובאה הברייתא מקשה בזה הלשון אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן. וכן נמי קודם שהובאה הברייתא. משני ר׳ זירא נאמרה לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנה האמורה בשאת יש לה טפילה כו׳. מכל הלין דאדרב׳ פשטיה דקרא דטפילה אשאת מרבינן לכן הנכון כמו שכתבתי בס״ד. ומ״מ ראיתי כסברת הרא״ם בת״כ שאת זו שאת. בהרת זו בהרת. ספחת זו שני לבהרת. ומראה [הנגע] עמוק שני לשאת. ע״כ. ונ״ל ג״כ דאתיא כר״מ שנותן תולדת השאת. לבנה יותר ממנה]:

בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל כו׳. מסיק הר״ש וכן התוס׳ פ״ק דשבועות דף ה [ד״ה ב׳ שהן ד׳] שאין דרך נגע לבא אלא בד׳ מראות הללו. ומיהו בכל אחד ואחד יש כמה מראות. כגון שלג שיש שלגים שמשתנים שזה לבן מזה. וכן כולם. אבל לעולם לא יבא נגע כי אם בד׳ מראות הללו. ודייקי להו מהתוספתא שכתבתי במ״ג [ד״ה ד׳ מראות] בשם הרמב״ם מסוגית הגמ׳ דשבועות:

שניה לה כצמר לבן. פירש הר״ב משום דאמר קרא שאת לבנה לענין מהקרייה רחמנא לבנה כו׳. כ״כ הר״ש. וק״ק דדילמא לגופיה אצטריך דלא תימא שאת שהוא לשון גבוהה. ואפי׳ אין בו לבנינות. ומהר״ם כתב וז״ל. ומורי הרב רבי שמואל זצ״ל מקשטיל טיר״י. פי׳ לנו בשבועות. דהיינו טעמא דר״מ דיהב תולדה הגבוה׳ לאב הלבן ותולדה הלבנה לאב הגבוה משום דכיון דשאת משמע לו הגבוהה שבגבוהות. ואמר קרא והיה. מלמד שהאבות מצטרפות. א״כ כי היכי דמקרא נפקא לן דשאת הגבוהה שבכולן מצטרפת בהדי בהרת הלבנה שבכולן ה״נ יש לנו ליתן התולדה הגבוה׳ לאב הלבן להצטרף עמו. והתולדה הלבנה לאב הגבוה להצטרף עמו. עכ״ל:

וחכמים אומרי׳ השאת כצמר לבן כו׳. כ׳ הר״ב ונ״מ כו׳. אבל שתי התולדות אין מצטרפות וכו׳. ובמ״ג כתב גם דעת הרמב״ם:

הפתוך. פי׳ הר״ב המעורב. וכן בתרגום יונתן [בן עוזיאל] איוב כ״ה המשל ופחד עמו מיכאל מן ימין וכו׳. ופתיכין אשא ומיא. ולשון ת״כ שהביא הר״ב תלמוד לומר נגע צרעת. וכ״כ הר״ש. והיינו דאקרא דשאת לבנה. או בהרת לבנה אדמדמת על שניהם נאמר נגע צרעת הוא. למדע שהקישן הכתוב יחד אבל הרמב״ם גורס ת״ל צרעת הוא ופי׳ לפי שבא בבהרת צרעת היא. וכן בשאת ע״כ. וזה בפרשיות הקדומות למקרא דשאת לבנה וגו׳:

הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד כדם המזוג בחלב. מצאתי כתוב עיין בפי׳ ת״כ להראב״ד וז״ל קשיא לן. מ״ט לא שערוהו לתרווייהו. או ביין או בדם. ומ״ט (שני לסיד למראה חלב) [תני בסיד כדם המזוג בחלב] ולא אמר כיין המזוג בסיד*). ועוד האי מזוג מאי ניהו בשני חלקי שלג וחלב או בפחות משני חלקים. ואיכא למימר. בהאי בעיא בתרייתא. **)דאית ליה שיעורא להאי מזוג בכדי שיראה זה לתוך זה. כדאמרי׳ בעלמא [וכתבו הר״ב לקמן רפי״ד] מים שדם הצפור ניכר בהם (ורבי ישמעאל) [ונראה דר״י] סבר בעינן שיהיה ***)נודע הלבנינות ניכר באדמימות. הלכך פתוך שבשלג בעינן כיין המזוג בשלג בכדי שיהא לובן השלג ניכר בו. ואילו אמר כדם המזוג בשלג. או כדם המזוג בסיד. מתוך שזה עבה וזה עבה. אין נמזגים כלל. ואין המראות מתערבים. ואם אמר כיין המזוג בסיד נמי אע״פ שהיין קלוש ומתערב. הסיד לעולם עבה ועומד במקומו ואינו מתערב. אבל יין בשלג ****)נימוח ואינו נימוח. ושניהם נראים. ואם אמר יין בחלב. או יין במים מפני ששניהם קלושים. היין מחזיר את מראיתם למראהו. והלובן איע ניכר בטבעו. ור״ע משער לתרווייהו ביין לתוך מים. וקסבר אדמדם אדום שבאדומים הלכך משערינן להו במזוג במים. אלא זה הפרש בין בהרת לשאת. של שלג עזה. ושל שאת דיהה ממנה. והתולדות דוהים יותר מן האבות. ע״כ. ובפ״ק דשבועות דף ו פירש״י בדרבי עקיבא דס״ל שבזה ובזה כיין המזוג במים שסביבותיו לבן. אבל דם בחלב. מראהו לא אדום. ולא לבן:

ארבע מראות כו׳. ונ״א מד׳ כו׳. וכן היא גי׳ הר״ב. וכתב עוד שהרמב״ם כתב. דכל הארבע מראות מצטרפין כו׳ ולדידיה גרסינן כגירסת הספרי׳. וטעמא כתב הכ״מ [ריש פ״א מהט״מ] דוהיה משמע דאכולהו קאי [*והר״ב כתב דתוספתא מסייעתו להרמב״ם. והיא זו שאכתוב בסמוך. ולי משנה שלמה. כמ״ש בס״ד לקמן בד״ה לפטור את העומד וכו׳ תניין] וכתב הרמב״ם וז״ל. וכבר שאל ר׳ יהושע בנו של ר״ע לר״ע [על אלו הד׳] מראים מה תועלת לחלק אותן במספר. אחר שכולן במדרגת מראה אחד ומצטרפין לכל הדינים. והיה ראוי שיאמר כל לבן שהוא כמו קרום ביצה או יותר לבן ממנו. הוא נגע צרעת. והוא אמרו בתוספתא ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא. וזה עם זה מצטרפין. א״ל מלמד שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים. ר״ל שאלו נמנו להיות רגיל בהבדל המראים והכרתם. עד שיאמרו זה המראה בהרת וזה שאת. זה שני לבהרת וזה שני לשאת. ע״כ:

לפטור להחליט ולהסגיר. נקט תחלה שתי הקצוות. וכתב הר״ב לכל הנך מילי מצטרפין וכולהו מפרש להו. ואע״ג דבקצתן אסבר׳ לה הר״ב בבהרת לבדה. לא דק בהכי. משום דממילא משמע ממה שכתב בכאן. דלאו דוקא אלא ה״ה כשיש שתי מראות המצטרפות. ולרמב״ם כולן:

ולהחליט. תרגום לצמיתות. לחלוטין. הרמב״ם כמ״ש במ״ז פ״ק דמגילה [ד״ה תוחלת]:

להסגיר. מפרש הסגר ברישא. דאדסליק מיניה נקט. הר״ש. ועיין מ״ש בריש מסכת שבת בדבור כיצד כו׳. ולי נראה בכאן טעם אחר. משום דלא מצי להתחיל בלפטור. כיון שאינו אלא בסוף שבוע שני. וא״נ להפוך כולו לבן [*שהבא בתחלה טמא כמ״ש בס״ד ברפ״ח. ותו] דאכתי לא דכר שמיה. להכי מקדים להסגיר שהוא בסוף שבוע ראשון. והשתא ניחא נמי דלאחר להסגיר נקט לפרש לפטור. ולא מפרש להחליט. דכיון שהתחיל במאי דסליק ה״ל למנקט כולהו ממטה למעלה. אלא דנקטינהו כסדר סוף שבוע ראשון. והדר סוף שבוע שני. והדר נקט להחליט שיש בו כמה גיוני:

להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תמיהני דלא תנא להסגיר. בתחלה. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. תימה לי אמאי לא קתני נמי ברישא להסגיר בתחלה. כדקתני גבי מחיה ושער לבן בסיפא [*להחליט כו׳] ונ״ל דרישא הכי מיפרשא מארבע מראות הללו מצטרפין זה עם זה בתחלה. וכן לפטור. וכן להחליט וכן להסגיר. ולא הוצרך לפרש צירוף דרישא דפשיטא דסתמא דמלתא מיירי בבא בתחלה. ואריש קאי דמראות נגעים ב׳ שהן ד׳ דלכל הפחות מיתוקמא בבא בתחלה ע״כ:

[*העומד כו׳. מפורש במשנה ז׳ פ״ד. ובסמוך בד״ה לפטור כו׳ תניין כתבתי. ועיין מ״ש שם בס״ד]:

שבוע ראשון. שבוע ל׳ זכר. שהרי רש״י פי׳ מלא שבוע זאת של זאת. וברבוי בא בסי׳ הנקבות שבועות:

לפטור את העומד בסוף שבוע שני. ל׳ מהר״ם. וא״ת מה צרוף שייך בזה נ״ל כגון שהסגיר בהרת בשני גריסין ובסוף שבוע שני יש בהרת כגריס עזה כשלג ושאת כגריס. והשתא אי לא הוו מצטרפי בהדי הדדי דה״ל שני מיני נגעים א״כ ה״ל שאת נגע חדש ומסגירין עליו. אבל השתא קאמר דמצטרפין להיות כנגע א׳ וה״ל עמד בעיניו וטהור. ובדין לא ה״ל למתני הכי אלא בסיפא. כשהוא מפרש לפטור את ההופך כו׳ אלא איידי דתנא הכא להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תנא נמי לפטור את העומד בסוף שבוע שני. ע״כ:

ולפטור את העומד כו׳. פי׳ הר״ב אע״פ שלא ירד למטה מארבע מראות כו׳. והא דכתיב וראה וגו׳ והנה כהה וגו׳ אשמעינן קרא. דאפי׳ נשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג. וכן לשון הר״ש. אבל בפי׳ הת״כשהביא במשנה זו כתב דאפי׳ ירד מן השלג לקרום מטהרו ואין נחשב כנגע אחר. אע״ג דמתתאי משלג טובא. וכ״כ עוד הר״ש בפ״ד משנה ז וכ״כ שם הר״ב. ופשטא דמתני׳ דהתם הכי משמע. דתנן ובלבד שלא תתמעט מד׳ מראות. משמע דאלו הד׳ מראות כולן שוות ומצטרפות. וזו סייעתא לדברי הרמב״ם וצ״ע להר״ב והר״ש. ונ״ל דלדידהו ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות. ה״ק דאי מתמעט מהן טהור אבל אי לא מתמעט יש מהן דטהור ויש מהן דטמא וזה תלוי בצרוף. והא דנקטי הר״ש והר״ב לקמן בקרום אליבא דר״מ דריש פירקין שהוא ת״ק נקטי דלדידיה שלג וקרום מצטרפין [*ומ״ש הר״ב והר״ש בפי׳ משנתינו דאפי׳ נשתנה מסיד לשלג או משלג לסיד כו׳ שכן מצינו בהדי׳ במשנה ז [שם] היתה עזה ונעשית כהה. כהה ונעשית עזה הרי היא כמו שהיתה ובלבד וכו׳. ועל שבוע הראשון קאי התם. ולומר שאין לפטרו כשהיתה עזה ונעשית כהה ואין להחליטו כשהיתה כהה ונעשית עזה. וצריך הסגר שהיא נחשבת כמו שהיתה קודם הסגר הראשון. וקרא דכתיב וראהו הכהן ביום השביעי [של הסגר הראשון] והנה הנגע עמד בעיניו אין פירושו שעמד במראה שהיה בו אם כשלג או כסיד ההיכל או כלמר לבן או כקרום ביצה שבאותו מראה עצמו עמד. ואילו נשתנה ממראה למראה של אלו המראות. אע״פ שלא פשה אם נעשית עזה ממה שהיתה. יהיה מוחלט ולא יסגר. וכן נמי אם נשתנית מעזה לכהה שלא יסגר ויפטר. אלא פירושו שעמד בעיניו של נגע הצרעת הכולל לכל הארבע מראות. שבאיזה מראה מהמראות שיהיה ביום השביעי אע״פ שנשתנה ממה שהיתה הכל בכלל עמד בעיניו. ואע״פ שנשתנית לעזה אין בכך כלום. אבל כאילו היא עכשיו כמו שהיתה מתחלה. וכאילו לא נשתנית מעולם. ואין כאן שום צד להחליטו. וגם לפטרו א״א. אע״פ שנשתנית מעזה לכהה אא״כ שלא עמד בעיניו דהיינו שיצא מכלל הד׳ מראות והוכהה מכולם שאז פוטרו. וכדתנן התם ובלבד שלא תתמעט וכו׳. וכשם שבשבוע ראשון אם נשתנית ועדיין היא בתוך הד׳ מראות הרי היא כמו שהיתה ובין שנשתנית לעזה ממנה או לכהה ממנה. מסגירו ואינו מחליטו ולא פוטרו. כך בשבוע השנית. אף אם נשתנית ועדיין היא בתוך הד׳

מראות דינו ג״כ כמו שהיתה ועמד בעיניו קרינן ביה ופוטרו כדתנן הכא לפטור את העומד בסוף שבוע שני. אלא דקשיא להו להר״ב והר״ש. בשלמא בשבוע ראשון עמד בעיניו כתיב ומפרשינן כדאמרן. ולקמן אפרש בס״ד היא גופה מנלן למדרש הכי אבל בשבוע שני כתיב והנה כהה הנגע וגו׳ ש״מ דדוקא בעינן שיהיה כהה. ואילו עמד בעיניו לא נפטרהו. והרי רש״י בפי׳ החומש כך מפרש. ופשטיה דקרא נמי הכי משמע. ולפי שהמשנה שהזכרתי לא משמע כן. וכן עוד בפ״ג משנה ג׳ תנן עור הבשר מיטמא כו׳. בשלשה סימנים בשער לבן ובמחיה ובפשיון. ואילו עמד במראיתו. לא קתני וליהוי ד׳. ומתני׳ דהכא נמי קתני דעמד בשני פוטרו. וכן נמי ברייתא דת״כ בבגד העומד בראשון מסגיר. ובשני שורף. ובאדם העומד בראשון מסגיר. ובשני פוטר. מכל הלין שא״א לפרש המקרא כמשמעו דדוקא כהה הא עמד מחליטו כדפירש רש״י. והביא הר״ש [ראייה] מפ״ק דמגילה [דף ח]. ששם מפרש רש״י בעצמו שהעומד בשני טהור הוא. ולפיכך מפרש הר״ש והר״ב. שכהה הנזכרת בכתוב הזה. היינו שהוכהה בד׳ מראות עצמם שנשתנה ממראה למראה ולא אתא לדיוקי הא עמד כו׳. אלא לגופה אצטריך. דל״ת שכיון שנשתנה אע״פ שעדיין היא בתוך הארבע מראות ליהוי כנגע אחר ויצטרך סגירה כתחלה. קמ״ל דאפ״ה כיון שלא פשה וטהרו הכהן. ורבינו בגור אריה (לא) [כתב דלא] ניחא ליה לומר. דקרא אצטריך לומר. שאם כהה שיהיה טהור ולא תימא שצריך הסגר לפי שהוא נגע חדש. דמהיכי תיתי לומר כן. שהרי הוכהה ממה שהיה. ולפיכך מפרש דקרא כי איצטריך. היינו לאשמועינן שאם פשה שיהיה מוחלט. כמו שאמר הכתוב ואם פשה וגו׳ ול״ת שהואיל והוכהה ופשה דהוי כנגע חדש. לא ליהוי חלוט אלא יסגר כתחלה. עוד כתב בג״א לתרץ אמאי דרשינן לקרא באופן שאפי׳ עמד בעיניו יהיה טהור ולא דרשינן ליה כפשוטו וכדפירש״י דדוקא כהה הא עמד טמא. די״ל דבת״כ דריש ליה וטהרו הכהן מספחת היא אע״ג דלא נשתנה מראהו. מזה דרשו דהעומד בשבוע שני טהור מיתורא דמספחת היא. עכ״ל. ובכל זאת לא שקטה דעתי. כי לא [מצאתי] בדברי הג״א ולא בדברי הרא״ם מנלן לדרוש שאם נשתנה ולא עמד. והשינוי היא לעזה. שלא יטמא. דהא מדכתיב כהה. לא שמעינן אלא בנשתנה לשלמטה ולא לעזה. ודכתב הנגע שדורש בת״כ שלא תאמר כהה למטה מארבע מראות ת״ל הנגע והדר דרש אי הנגע יכול במראיו ת״ל כהה [ע״כ] לא שמענו מזה. אלא כשעל כל פנים נעשית כהה. ולא שההשתנות היתה לעזה. ואע״פ שמסיים בת״כ והנה כהה. שאם העז וכהה. כאילו לא העז. הנגע. שאם כהה והעז כאילו לא כהה. אכתי תקשה לת״כ גופי׳ מנליה לדרוש כך. והג״א לא הכניס עצמו לפרש זו הסיפא דת״כ. ולכן לא ידעתי עדיין מנלן שאם נשתנה לשלמעלה הימנו שיפטר. וגם המשניות דפ״ד ודהכא. אפשר לפרש דסבירא להו שאם נשתנית לעזה בשבוע שנית דטמא. ולא לפטור. שהרי יכולני לומר דמתני׳ דפרק ד׳ בשבוע ראשון דוקא היא. ששנאה כהה ונעשית עזה [הרי היא] כמו שהיתה דהתם קרא כתיב עמד בעיניו. וכנוי של עיניו שב אל הנגע. וכל הד׳ מראות בכלל ומקרי עיניו. אע״פ שכבר לא היה בזה המראה. והיה למטה ממנו. ואילו בשבוע שנית. הא [לא] קתני הכא [אלא] עמד פוטרו. ולא נשארה אלא המשנה ג דפ״ג דאי איתא דנשתנית לעזה. טמא. הוה ליה למתני ד׳. מ״מ קשיא מנלן. ואפשר דדוקא עמד וכל שכן כהה. אבל אי לא עמד ונעשית עזה. אין הכי נמי דלא לפטרו. ונראה לי לתרץ דמכיון דמרבויא דמספחת היא ילפינן דאע״ג דלא נשתנה מראהו ועומד דטהור הוא. תו ליכא למימר שאם נשתנה לעזה שיהיה טמא. דמכיון שהעומד טהור. אף שינוי לעזה נמי עומד הוא קרוי. כמשמעות עומד בעיניו דבשבוע ראשון. וא״ל דדילמא ריבוי דמספחת היא. לא אתא אלא לשלא כהה אלא עמד במראיתו ממש כשהיתה. אם שלג שלג. אם סיד סיד. וכן כולם. אבל לא להרבות אף כשנשתנה לעזה. ליכא למימר הכי. דמכיון דכבר השמיענו הכתוב בשבוע ראשון שאין חלוק בין עמד במראיתו ממש לנשתנה לעזה. אי איתא דבשבוע שנית יש חילוק. לא ה״ל להכתוב לסתום ולכתוב ריבוי סתמא. אלא לפרש אותו הרבוי. שאיני אלא בעומד במראיתו ממש. שהרי עכשיו שסותם. איכא למטעי ולרבות להקל ולפטרו אף בשנשתנה לעזה. אלא שכן הוא האמת שהכל בכלל הרבוי. אף כשנשתנה לעזה כך נראה לי. ואם תאמר והיא גופה תקשה בעומד בעיניו שכתוב בשבוע ראשון דדרשינן שעמד באחת מארבע מראות. ואפי׳ כשנשתנית לעזה. ולא אתא אלא לאפוקי שנשתנית למטה מהארבע מראות. שאז לא יסגר ויפטר. דלמא לא היא אלא דוקא שעמדה במראיתה ממש. אם שלג שלג אם סיד סיד כו׳ לאפוקי נשתנית לכהה שיפטר. וכן לאפוקי נמי אם נשתנית לעזה שיוחלט. נראה לי לתרץ דהיינו הא דדריש בתורת כהנים. והנה הנגע עמד בעיניו. שאם העז וכהה. או כהה והעז. כאילו לא כהה. ע״כ. ודורשו ג״כ כדדריש לקמיה על והנה כהה הנגע דכתבתיו לעיל. דמשום דכתיב כהה. וכתיב הנגע. דריש הכי כדלעיל וה״נ דכוותי׳ יכול לדרוש. ובסגנון אחר. וכך ידרוש. הואיל וכתיב עמד בעיניו. למה לו לומר כלל הנגע. הרי עמד בעיניו קאמר. וא״כ הוא הנגע. אלא להכי כתב הנגע. לגלויי על עמד בעיניו. שאין פירושו במראיתו ממש אם שלג שלג וכו׳. אלא כל שעומד במראית הנגע שבכללו הארבע מראות. אע״פ שנשתנה למראה אחרת ממה שהיה. עומד מקרי ומש״ה כתב הנגע כי היכי שהכינוי של בעיניו יסוב עליו. ויהיו כל הארבע מראות בכלל. והשתא אין להוציא כהה והעז כלל. שהרי בכלל הנגע הן כולן. ועומד מקרי בכולן. כך נראה לי. והוא נכון. וראיתי להרלב״ג בפירוש החומש שמפרש לפי דרכו כפי פשט הכתוב. לא על פי הדינים שלמדונו רז״ל. ומפרש עמד בעיניו שלא נשתנה. לא למטה מהלובן שהיה. ולא אל לובן יותר חזק. ושיהיה זה הדין נוהג בכל הנגעים האחרים. לא בבהרת לבנה לבד. זה אמר בעיניו. שיורה אל רבוי המראות. עכ״ד. ולפי דרכנו למדנו גם לדברי רבותינו ז״ל האומרים שלא כדברי הרלב״ג. אלא שהכל נקרא עומד. אע״פ שנשתנה. כל שהשנוי הוא עדיין בתוך הד׳ מראות

שלכך (א״א) [אמר] בעיניו. ולא בעינו. כמו שאומר בעינו בנגעי בגדים. ולולי הדרש של הנגע המיותר דדריש בתורת כהנים. היינו יכולים לומר כהרלב״ג. אבל תיבת הנגע המיותרת. מכרחת דרשת חכמים ז״ל. והנה קבלתם אמת. ותורתם אמת. וכל דבריהם אמת. והוי יודע שזה הלשון דתורת כהנים העתקתיו מדברי הרא״ם לפי שבתורת כהנים שלפני לא נכתב תיבת או. ואין לו הבנה זולתו. אבל אילו לא מצאתיו כן בדברי הרא״ם הייתי מגיהו לתורת כהנים. שכצ״ל שאם העז וכהה כאילו לא העז. כהה והעז כאילו לא כהה. ע״כ. וכלשון התורת כהנים בוהנה כהה הנגע שהעתקתיו לעיל. לפי שלגרסת הרא״ם עדיין קשיא לי למה מסיים דוקא בכאילו לא כהה. דקאי אבבא שנית לחוד. כאילו עמד בעיניו הוה ליה למימר. והוה קאי גם אבבא ראשונה אלא ברישא חסורי מחסרא והכי קתני כאילו לא העז. וכעין הברייתא דבתר הכי שהבאתי לעיל. ועכשיו אין צריך להוסיף תיבת או. אמנם כן אם להרא״ם הוגנת בעיניו. כי גרס רק לתיבת (לא) [או]. ולא הגיה בה כלום. תבטל דעתי מפני דעתו הרחבה]:

את שנולד לו מחיה וכו׳. עיין מה שכתבתי במשנה ד פ״ג:

את שנולד לו פשיון בסוף כו׳. לשון הר״ב. אבל פסיון לא מטמא בתחלה. אפי׳ פושה והולך עד שלא הסגיר. בת״כ יכול יהא הפסיון מטמא בתחלה. ת״ל (ויקרא י״ג:ז׳) אחרי הראותו אל הכהן. יכול אם ראה הכהן שהוא פושה והולך יזקק לו ת״ל לטהרתו. אינו נזקק לו. אלא בשעה שהוא רואה אותו אם לטומאה. אם לטהרה. פי׳ הר״ש אם לטומאה. כגון בסוף הסגר [ראשון] שנקרא עליו שם טומאה. אם לטהרה. כגון בסוף הסגר שני:

להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור. ל׳ מהר״ם כגון אם עמד בעיניו סוף שבוע שני ופטרו. ואחר כך פרחה בכולו מחליטין אותו משום פסיון. וא״ת הא תנא ליה כבר להחליט את שנולד לו פסיון בסוף שבוע שני. לאחר הפטור. י״ל דהאי לא דמי לשאר פסיון דשאר פסיון כל שעתא מטמא. בין בסוף שבוע ראשון. בין בסוף שבוע שני אבל הופך כולו לבן זמנין טהור גמור כגון בסוף שבוע ראשון מתוך החלט או מתוך הסגר כדקתני סיפא. וכי מטמא משום פסיון זהו חדוש להכי נקטיה באנפי נפשי׳ והא דמטהר קרא הפך לבן היינו מתוך טומאה. אבל מתוך טהרה. לא כדתנן לקמן [*רפ״ח] הפורח מן הטמא טהור. מן הטהור טמא ולי נראה דאצטריך למתנייה. כגון ההופך כולו לבן לצד פנים של הנגע. דטמא משום הפך לבן ולא משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. כדאיתא לקמן [*פ״ו מ״ג] עכ״ל:

[*או מתוך הסגר. כתב הר״ב. והמוסגר טמא מקרי. כדתנן בפ״ק דמגילה מ״ז. ובמכילתין פ״ת מ״ח]:

שכל נגעים תלוים בהן. לא כל הנגעים ממש. דהא איכא נתקים דמיטמו בכל מראות. אלא בנגעים של עור הבשר קאמר כדקתני בתוספתא ארבע מראות שעור הבשר נטמא בהן. הר״ש:

רבי חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר. ה״ג הר״ש ופי׳ דס״ל כר׳ עקיבא דאמר בפ״ק דשבועות [דף ו] כולהו לבהדי שאת מצטרפים. דשאת מצטרפת עם בהרת ועם סיד ועם קרום. וקרום נמי וסיד מצטרפין אהדדי. הרי ד׳ צירופין וד׳ חלקים. הא תמניא. ופתוכי׳ כנגדם הרי ט״ז. ע״כ. ומיהו למסקנא לרבי עקיבא כולן מצטרפין. וכדאמר ר״ע בתוספתא שהעתיק הרמב״ם. כמ״ש לעיל [במ״ג ד״ה ד׳ מראות]:

רבי דוסא בן הרכינס אומר שלשים ושש. פי׳ הר״ב בשם הרמב״ם ד׳ מראות חלקים כו׳. וכנגדן בנתקים והקשה דאנן קי״ל דנתקים מיטמאין בכל מראות. כמ״ש ברפ״י. וראיתי בספר קרבן אהרן. והוא פי׳ לת״כ. שמתרץ זה דהרמב״ם דייק בלישניה שאמר ח׳ בעור הבשר וח׳ בשחין וכו׳ ולא אמר וח׳ בנתקים. אלא אמר והם עצמם בנתקים. שכיון בזה לומר דנהי שבנתקין כל המראות מטמאין אבל בכלל כל המראות יש אלו הח׳ מראות. שהם יהיו היותר מיוחדים בהם. אשר הם דומים למראות הנגעים. עם היות שהם מטמאים גם בשאר המראות כולם. ע״כ. והר״ש פי׳ דר׳ דוסא חשיב נגעי הגוף. כגון דעור הבשר ושחין ומכוה. בכל אחד שנים עשר הרי ל״ו. שיש ד׳ חלקים ושנים בצירוף. שהתולדה מצטרפת לאב שלה. וקסבר דאין האבות מצטרפין. הא שיתא וכנגדן פתוכין הרי י״ב. ועקביא חשיב נמי דראש. בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר בכל אחד י״ב הרי ס׳. וקא חשיב נמי נגעי בגדים של צמר ופשתים. ושתי וערב דצמר ופשתים ונגעי עורות ובתים. והנך ששה כל אחד בשני מראות ירקרק ואדמדם. הרי י״ב. סך הכל ע״ב. א״נ קרחת וגבחת חדא חשיב להו. ויש להוסיף עוד י״ב. דהנך ששה שמיטמאין בשני מראות ירקרק ואדמדם. פוסין מזה לזה. נמצא בכל אחד ארבע מראות עם פסיון. ע״כ:

ר״ע אומר לעולם רואין כו׳. כתב הר״ב ואין הלכה כר״ע. ותמיהני דהא קי״ל הלכה כר״ע מחבירו [*כמ״ש בפ׳ דלקמן משנה א בד״ה וחכ״א וכו׳] ואולי דר״ח כוון שהיה בדור שלפניו. כמ״ש הרמב״ם בפ״ד מהעשרה פרקים שבהקדמת פירוש המשנה. לא הוי בכלל חברו. והיינו נמי שכתב בפי׳ הרמב״ם והלכה כחכמים. אע״ג דלאו סתמא הוא דפליג אדר״ע. מ״מ כיון דר״ח לאו חברו הוא. קרי ליה בשם חכמים. להטעים טוב טעם שהלכה כמותו שהוא נדון כחכמים ואין הלכה כר״ע מחביריו וזה דוחק. ובנא״י כתוב והלכה כר״ע. וכן פסק בחבורו פ״ט מה׳ טומאת צרעת [הלכה ז]:

[*מעבירין לאחר השבת. כתב הר״ב מפני שהוא נראה כדן את הדין בשבת. ויש בו משום רשות. כדתנן במ״ב פ״ה דביצה]:

היה בו שער לבן והלך לו. לשון הר״ב. הרי זה להקל. ומסיים הר״ש דאי קאי בסוף שבוע שני פוטרו ע״כ. ועמ״ש לקמן [ד״ה היה בו פשיון] [*ומ״ש הר״ב דנ״מ שהיה צריך להביא קרבן. עמ״ש בזה בס״ד משנה ו׳]:

היו לבנות. להכי נקט לשון רבים. משום דתניא בת״כ מיעוט שער שתי שערות. הר״ש. והביאו הר״ב ברפ״ד ושם אפרש בס״ד:

אחת לבנה ואחת שחורה. כתב הר״ב כדי נסבה כו׳ וכ״כ הר״ש. וכ״פ בסיפא גבי אחת ארוכה ואחת קצרה כו׳ ומהר״ם כתב ולי נראה לפרש דלאו כדי נסבא. וקאי אדלעיל והכי פירושו היו לבנות פירש בשבת והשחירו לאחר השבת. ולא פירש היאך השחירו. והדר מפרש לה. בין שהשחירה אחת מהן. בין שהשחירו שתיהן. והשחירו שתיהן הוי פירושו. או השחירו. כמו חלץ ועשה מאמר [בפ״ה דיבמות] [משנה ג]. דהוי או עשה מאמר. וכן יש לפרש גבי אחת ארוכה ואחת קצרה. דאדלעיל קאי אארוכות והקצירו. והדר מפרש בין שנעשה אחת ארוכה. ואחת קצרה. בין שהקצירו שתיהן לאחר השבת או נסמך השחין לשתיהן לאחר השבת כו׳. ותדע דגבי שחורות והלבינו בסיפא קתני או אחת שחורה ואחת לבנה כו׳. וברישא לא קתני או וכן באחת קצרה ואחת ארוכה קתני בסיפא או. משום דסיפא הוי פירושא בשבת היו אחת שחורה ואחת לבנה כו׳. וברישא אלאחר השבת קאי וק״ל. ע״כ. אבל בספרים שלנו ל״ג או בסיפא. ומ״מ רישא שפיר מיתרצא בלאו האי תדע:

ארוכות. עיין פ״ד משנה ד:

נסמך השחין כו׳. סברא הוא בכל הני דתנינן שמבטלין סימני הטומאה [*ועיין בפירוש *)הר״ב דריש מתני׳ דלקמן] ועיין בסוף מ״א דפ״ד:

הקוף השחין וכו׳. כתב הכ״מ בפ״ב מה״צ [הלכה ד] וא״ת הא קי״ל [במשנה ד׳ פ״ג] ששער לבן הוא סימן טומאה גם בשחין ומכוה. וא״כ דל בהרת מהכא תיפוק לי משום שחין ומכוה שיש בהם שער לבן וי״ל דמשכחת לה כגון שהיא מכה טרייה ונקרא מורד ואינה מטמאה ע״כ. ובודאי שכדבריו כן הוא דאי התחילו להתרפאות. זו היא מחית השחין והמכוה. ואי נתרפאו רפוי גמור. אע״פ שמקומן נעשת צלקת נדונין כעור בשר כדתנן כל זה במשנה ב פ״ט. [*אבל מהר״ם כתב כיון דנגע חדש הוא משום שער לא מטמא כיון דשער לבן קודם לשחין [וכדתנן בספ״ד] נ״ל ע״כ. ומ״מ דברי הכ״מ מוכרחים על דברי הרמב״ם דהתם. שהוא כתב סתם בהרת ובתוכה שחין או מכוה וכו׳ ושתי שערות לבנות בתוך השחין וכו׳. ולא כ׳ לענין שבת כפי משנתינו שמשנתינו כתבה בפ״ט מה״צ [הלכה ז] ודרך כלל שאפשר שיהיה ביום שבת זה יום הראוי לראות טמא. ולמחר ילכו להן סימני טומאה ואפשר כו׳]:

ומחית השחין והמכוה כו׳. אכולהו קאי. נסמך והקיף וחלקן וכן העתיק הרמב״ם בפ״ב מה״צ [הלכה ה] והר״ב דאסברא לה בחלקן משום דסמוך להו במתני׳. ולאו בדוקא פי׳ כן. ועי׳ עוד בסמוך:

ומחית השחין. פי׳ הר״ב לקמן דהיינו שנעשה קרום כקליפת השום ועיין ספ״ו. [*ובמ״ב פ״ט] ובכתוב נקרא צרבת אבל למכוה נאמר מחיה ואגביה נקט התנא ג״כ בשחין:

והבהק. פי׳ הר״ב בפ״ח משנה ו שהיא מראה לבנונית למטה מד׳ מראות:

מרובעת. עמ״ש במ״ב פ״ו [ד״ה ובה מחיה]:

מבוצרת. בת״כ יליף לה בשאת שתהא מבוצרת בשאת. והביאה הר״ש במשנה ב פ״ד ועיין בל׳ הר״ב פ״ו מ״ב ופ״ז משנה ג וז:

מכונסת ונתפזרה. ל׳ מהר״ם שפשה הנגע לתוכה וכסה מקצתה. ומיהו כי מצטרפת לה לכולה מחיה אכתי איכא שיעור מחיה שהיא כעדשה ובא השחין ונכנס לתוכה. ובא. פירוש או בא כמו חלץ ועשה מאמר דהוי פירושו או עשה מאמר [בפ״ה דיבמות] [משנה ג] ברישא נקט ונתפזרה מחמת שנכנס הנגע לתוכה ונתפזרה מחמת הנגע התם שייך ל׳ פזור שהנגע והמחיה ענין א׳ הן ושייכי להדדי. אלא שהמחיה מפוזרת ואין ממנה במקום א׳ כשעור. אבל שחין ומכוה דלא מטמאו במחיה לא שייך בהו ונתפזרה אלא נכנס לתוכה. כלומר נכנס לתוכה דבר חדש שאינו מן הענין שלה כלל. וניחא נמי הא דברישא גבי שער לבן נקט מעיקרא נסמך השחין לשתיהן וכו׳. והכא לא קתני נסמך לה השחין די״ל דאיידי דקתני מכונסת ונתפזרה פי׳ שנכנס הנגע לתוכה ובכך נתפזרה נקט נמי בהאי לישנא ובא השחין לתוכה ונתפזרה נמי בכך ותו לא איצטריך למתני נסמך לה השחין. דהיא היא ע״כ:

ובא השחין ונכנס בתוכה. כתב מהר״ם יש ספרים שכתוב בהן שחין המורד. ע״כ. ועיין פ״ט מ״ב. וכתב עוד כלומ׳ בשבת לא הי׳ שם שחין וכו׳ והשתא דרואהו אחר השבת כשנעשה שחין לא מטמא במחיה כדתנן לקמן [פ״ג מ״ד] דשחין אין מטמא במחיה אלא בשער לבן ופסיון נ״ל ע״כ:

השחין או מחית השחין וכו׳. כתב הר״ב כל הני אמעטה קיימא כו׳. וכ״כ הר״ש. ולאו דוקא אלא דנקטי במאי דסליק וסמיך וה״ה לאינך דכל הני קיימי אכולהו:

והבהק. כתב הר״ב כדתניא בת״כ כו׳ בשר חי ולא הבהק. צ״ע לקמן בפי׳ מ״ו פ״ו וע״ש [ד״ה היה בוהק]:

היה בו פסיון בשבת. אנגעי הגוף קאי. דאילו היה רואהו בשבת היה מחליט. ומשום דבנגעי הגוף אין מחליטין לעולם על עמד בעיניו אע״ג דבנגעי

בתים [*ובנגעי בתים נמי מיירי וכמ״ש לקמן בד״ה ואין בזה כו׳] מחליטין על עמד בעיניו כמו על הפסיון נקט פסיון משום דבנגעי הגוף [אין] מחליטין [אלא] על הפסיון. מהר״ם:

ואין בזה ובזה כגריס. דאילו יש בין שניהן כגריס עדיין צריך הסגר אי קאי בסוף שבוע ראשון. וקצת קשה דאי מתני׳ איירי בסוף שבוע ראשון. הא כל הני דקתני בעי הסגר כדמשמע מל׳ הר״ש שכתבתי [לעיל ד״ה היה בו] דדוקא בסוף שבוע ב׳ פוטרו. וכן הן דברי הרמב״ם בפ״ב [הלכה ד] ופ״ג מה״צ [הלכה ג] ואפ״ה קרו להו להקל ואמאי דייק הכא למתני שאין בזה ובזה כגריס הא אפי׳ הוה כגריס עדיין יש להקל שלא נחלט. וי״ל דעכ״פ אצטריך למתני שנתמעטה. עד שאין כאן פסיון ממה שהיתה בתחלה. דאל״כ יוחלט עדיין. והואיל ואיצטריך למתני תנאי בדבר. קתני ואין בזה ובזה כגריס. למתני להקל לגמרי. שיהא פטור גמור. אבל מהר״ם כתב וז״ל אע״ג דאי איכא נמי כגריס בזה ובזה. אכתי לא מטמא משום פסיון. אפ״ה ניחא ליה למנקט ואין בזה ובזה כגריס. למנקט מלתא דפסיקא. אף לנגעי בתים. דזמנין דמשכחת לה אף בנגעי בתים דמטהרים ליה כשהלך הפסיון. כגון דבשבת כנסה ועמדה על פחות מכגריס. ופשתה בו ביום ועמדה על כגריס ועוד. ואילו בו ביום ראהו. היה נותץ אם הוא אחר חליצה וטיחה. אפילו לרבנן דר״ע דלקמן בפרק ד [*משנה ט] דהתם פליגי דוקא בכנסה לאחר הפטור ועמדה על פחות מכגריס ופשתה. וע״ש. ועכשיו שלא ראהו עד למחר שהלך לו כל הפסיון. מטהרין ליה. כיון דעמד על פחות מכגריס. דאילו יש בזה ובזה רחב כגריס וארכו כב׳ גריסין היה מחליט בבתים דהעומד בעיניו שלשה שבתות. חולץ וקוצה וטח בסוף שבוע שני. ונותץ בסוף שבוע ג׳. כמו שאפרש לקמן פרק יב [משנה ז]. להכי נקט. ואין בזה ובזה כגריס. דקאי אהא דאמר לעיל אין רואין כו׳ עד ולא בג׳ לבתים. דבבתים נמי מיירי. ע״כ:

חולקין בין האום לפסיון. עיין מ״ש במשנה ה פרק ד [ד״ה אם יש בו] גם עיין מ״ש בשם הר״ש במשנה ו פרק ו [ד״ה היה בהק קמא]:

כיצד להחמיר לא היה בו שער לבן ונולד לו כו׳. דאע״ג דאי נמי פטרו בשבת כשנולד לו לאחר השבת היה מחליטו. כדתנן לעיל במשנה להחליט כו׳. לאחר יהפטור. מכל מקום היה טהור אם טבל והעריב שמשו עד שיולד לו ויראהו הכהן. ולעיל ביש להקל פי׳ הר״ב. דמ״מ היה צריך להביא קרבן. משום דלענין טומאה מוסגר ומוחלט שוין. כדתנן במ״ח פ״ח. ופריעה ופרימה לא שייך בשבת. ועיין מ״ש במ״י פ״ד. ומיהו לר״ח סגן הכהנים דאין רואין הנגעים בתחלה לאחר השבת. איכא נפקותא בלא קרבן שאינו מסגירו עדיין. וכן נמי לכ״ע אין רואין בתחלה בשבת מטעמא דפירש הר״ב סוף מ״ד. שהוא נראה כדן את הדין. ואיכא נפקותא לטומאה:

[*נסמך השחין וכו׳. מ״ש הר״ב שאין שער לבן סימן טומאה אלא כשהוא בנגע עצמו. כדתנן ברפ״ד. ועיין שם בפי׳ הר״ב דמשנה ב. וכן עיין שם במשנה ג]:

[*והלכו לחן. פירש הר״ב ונעשה מקומו צלקת וכו׳ ונשאר עור הבשר עם הנגע כבתחלה כו׳. וכן כתב הר״ש. וכלומר שהנגע הוא על עור הבשר הזה שנעשה צלקת. דאי לאו הכי אם כן עדיין אין השער לבן בתוך הנגע]:

ב **בהרת עזה נראית בגרמוני כהה כו׳**. פי׳ הר״ב דבתר בשרו של נראה אזלינן. כדדרשינן בת״כ בעור בשרו של נראה מכאן אמרו בהרת עזה נראית בגרמוני כו׳. הר״ש:

גרמוני. פי׳ הר״ב לבן ביותר. מיוחס אל העצם אשר שמו גרמא. הרמב״ם:

אני כפרתן. כתב הר״ב כלומר כל העונש וכו׳. וכתב מהר״ם. נראה לי לפי שרצה להזכיר נגע צרעת בישראל נקט האי לישנא אני כפרתן. כלומר כל רע לא תאונה להם ואני כפרתן. ע״כ:

לא שחורים כו׳ אלא בינונים. פי׳ הר״ב דקיימי ר׳ ישמעאל ור״ע בחדא שיטתא. וכן פי׳ עוד דחכמים היינו ר״ע. וכל זה מדברי הר״ש. אבל מצאתי על שם הראב״ד בפי׳ ת״כ דר״י ס״ל דאין גרמוני וכושי טמאים כלל. לפי שאין אנו יכולים לעמוד עליהם על תוכן מראה הנגע אלא הבינונים הם מטמאים בנגעים. ופליג עליה ר״ע ואמר דאף אלו מטמאים ולא להקל ולא להחמיר. אלא מביאין סמנים ונראה הנגע כאילו הוא בבינוני ותרווייהו דרשי בעור הבשר ר״י אומר כתוב א׳ אומר וכו׳ [כדכתב הר״ב] ואת הכושי לא תראה אלא ע״י סם בינוני כדי לעמוד על מתכונת הנגע וזהו להקל. וחכמים וכו׳ היינו ר״ע י״ל דאליבא דר״ע פליגי דאית לי׳ סם בינוני ולא פי׳ אם לכל אדם. אם לגרמוני וכושי. ואתא ר׳ יהודה למימר לא לכל אלא לגרמוני ולכושי ורבנן אמרו לכל אדם. ע״כ. ועיין עוד מ״ש לקמן בזה:

רבי יהודה אומר מראות נגעים להקל. כדתנן [במ״ד פ״ה] ספק נגעים בתחלה טהור. וה״נ מקילינן. הר״ש:

וחכ״א זה וזה בבינוני. פי׳ הר״ב היינו ר״ע. וכ״כ הר״ש. י״ל משום דמסתבר טעמיה הדר רבי ושנאו בלשון חכמים וכיוצא בזה כתב הר״ב בספ״ג דנדה. ואע״ג דהכא בלא״ה הלכה כר״ע מחבירו [*כדאיתא במס׳ עירובין פ׳ מי שהוציאוהו (עירובין ד׳ מו)] כ״ש דר׳ ישמעאל נמי כוותיה ס״ל

לפירושם. וכבר כתבתי לעיל דלהראב״ד ר׳ יהודה וחכמים פליגי אליבא דר״ע. ועתה מצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. ואין להקשות חכמים היינו ר״ע דנ״ל דאיצטריך למיסתמה כר״ע ומחלוקת ואח״כ סתם הוא. ע״כ:

אין רואין את הנגעים בשחרית כו׳. ואולם היות מראות נגעים ביום ולא בלילה הנה זה בפסוק לפי שכל מה שבא בנגעים אמנם בא בלשון יום הרמב״ם [בפירושו]. [*ומ״ש הר״ב אדאין רואין בשחרית דילפינן מקרא לכל מראה כו׳. בת״כ ומביאה הר״ש. ונ״ל דמריבויא דלכל ילפינן. ואע״ג דלשון הת״כ פרשה ב׳ פ״ב. בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת״ל ביום ולא בלילה יכול לכל מראה היום יהו כשרים. ת״ל לכל מראה. ומשמע דסמוכים קא דריש וא״א לומר כן דרחוקים זה מזה. ויש הפסק פרשה ביניהם. אלא כדפרישית דמריבוי׳ דלכל קא דריש. אכן נ״ל דהכי דריש בת״כ מדקפיד קרא [על] מראה בכהן. ה״נ ביום יקפיד על מראה והיינו כלישנא דהר״ב. וא״צ לדרוש תיבת לכל והא דמה כהן כו׳ שכתב הר״ב הוא במשנה דלקמן]:

ולא בתוך הבית. כלומר נגעי אדם או בגדים. אבל דבתי׳ ודאי לא. דלא סגי בלא״ה. ועכשיו ראיתי למהר״ם שכתב וז״ל נראה פירושו שאם החלונות סגורות לא יראו הנגע עד שיפתחום והכי משמע בתוספתא דתניא בתוספתא בית אפל וחלונותיו מגופות פי׳ סתומות. פותחים החלונות ורואין את נגעו. והא דתנן [*במשנה דלקמן] אין פותחין לו חלונות היינו מחדש אבל יש שם חלונות והם סגורים. פותחים אותם לראות הנגע ע״כ:

ולא בצהרים. שאור החמה חזק ומבלבל את העינים. רש״י פ״ד דסנהדרין דל״ד:

או שכהה מאור עיניו. יראה לי דתרי עיניו שכהו קאמר. אבל אי כהה חד עינא לא דסומא באחת מעיניו תנן. ולכל מראה עיני הכי דייקא ולא שכהו מראה שתי העינים:

[*אין פותחין כו׳. עיין מה שכתבתי בזה במשנה דלקמן בס״ד]:

וכמוסק זיתים. ל׳ הר״ב לוקט את זיתיו. לא שלוקטן מע״ג הקרקע. דבהכי אינו מגביה זרועותיו אלא לוקטן מעל האילן. וכן לשון הר״ב במשנה ד׳ פ״ח דמנחות מגרגרו בראש הזית מלקט גרגרים שהן בראש הזית וכו׳ [*וכמ״ש הר״ב שמגביה זרועותיו. כ״כ הר״ש. וכן בערוך ערך מסק. והכי מסתבר. אבל ראיתי בערך עדר דמביא ברייתא בזה הלשון מגביה זרועותיו למעלה כדרך שמגביה המעדר בשעה שעודר בשדה כדי שיראה בית השחי שלו וכו׳. וכופף קומתו כדרך שכופף בשעה שמוסק זיתים כשמפילן מן הזית ולוקטן מן הארץ. ע״כ. ובריייתא זו בעצמה תמוה. שהרי אין הדרך המעדר שהוא החופר. [כדפי׳ הערוך עצמו בסוף אותו הערך] שיהיה מגביה עצמו. אדרבה צריך שיכפוף קומתו. וצ״ע]. ומצאתי כתוב בשם הראב״ד שיער בזיתים. לפי שהזית אינו גבוה כשאר אילנות. ואדם לוקט אותם בלי הרמת זרועותיו הרבה ומתגלה השחי. ע״כ:

כעורכת. פירש הר״ב שמפסקת את רגליה. מעט. הראב״ד:

כאורגת בעומדין. לשון הערוך פי׳ [*כאורגת] במסכת בעומדת שדרכה להגביה כו׳. ובשם הראב״ד מצאתי. בעומדין ר״ל בדבר העומד שיהיו כלי האורג עומדים בקומה. ויש לה צורך להגביה יד ימנית. לקשור. או להתיר. ע״כ. ובמשנה ב פ״ג דזבים פי׳ הר״ב כדברי הערוך:

ליד הימנית. עיין מ״ש לקמן:

רבי יהודה אומר אף כטווה כו׳. אפשר לומר דת״ק לא פליג. ואע״ג דתני ליה בלשון פלוגתא. דהכי אשכחן טובא. כמ״ש בפרק בתרא דבכורים [משנה ו]. ומשום דת״ק לא פליג. מש״ה לא כתב הר״ב דאין הלכה כר״י. וכן בפי׳ הרמב״ם לא איפסיק הלכתא. אבל בנא״י כתוב. ואין הלכה כר״י. וכן בחבורו [סוף] פ״ט מה״צ לא העתיק דבריו. ונראה לפי זה דת״ק דפליג. היינו טעמיה דס״ל דשחי דשמאלית בית הסתרים היא. ואע״פ שכשהיא טווה מגבהתו ונראה. לא דמיא לשחי דימנית. דבלאו הכי דרכה להגביה בכל עת. אלא לענין ראיית הכהן אמרו שתהא נראה כאורגת בעומדין. אבל שמאלית שאין דרכה להגביה בכל עת. אע״פ שכשטווה מגביהה. לא יצא מדין בית הסתרים. כך נ״ל. אבל בשם הראב״ד מצאתי דלת״ק כמו שמגביהה ימינה. כך יהיה שיעור ראית הנגע תחת שחייו שנים. ורבי יהודה נתן סימן כמו שמגביהה בטווייה יד השמאלית כך שיעור הגבהת השתי זרועות לנגע. ולא ידענא אם מיקל יותר מרבנן. ונראה דמיקל מדקאמר אף. ע״כ:

כך הוא נראה לתגלחתו. פי׳ הר״ב דכתיב את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו. מה אלו מקום כנוס שער ונראה כו׳ פרט לבית הסתרים. ותימה דכשם שנוכל לומר פרט לבית הסתרים לפי שאע״פ שהוא כנוס אינו נראה. כך יש לנו לומר ג״כ פרט לשאר הגוף שנראה ואינו כנוס. כמו שער הזרועות והשוקיים. וכך הוא בהדיא בגמרא פ״ב דסוטה דף טז. גם יש קצור לשון בדברי הר״ב דה״ל לכתוב ג״כ כלל שני ואת כל שערו יגלח. דאל״ה לא הוי אלא כלל ופרט. ואין בכלל אלא מה שבפרט. וכ״כ הר״ב בפ׳ בתרא מ״ב. והר״ש כתב לשון ת״כ. וזוהי וגלח את כל שערו יכול בית הסתרים. ת״ל גבות עיניו. מה גבות עיניו בנראה פרט לבית הסתרים. אף כל שערו בנראה פרט לבית הסתרים. ע״כ. וגם על זה יש לתמוה דהא גבות עיניו מיוחדים ג״כ בזה ששערן כנוס. וה״נ מסיים בת״כ. אי מה גבות עיניו מקום כנוס שער ונראה. אף אין לי אלא מקום כנוס שער ונראה. מנין לרבות כנוס שער שאינו נראה. פיזור שער נראה. פיזור שער ואינו נראה. ת״ל את כל שערו יגלח. ע״כ. ומעתה תקשה בהפך. שהרי למדנו שאף שאינו נראה. בכלל התגלחת. אלא

דהיא גופה קשיא רישא לסיפא. ומפני כן נדחק הר״ר אליה מזרחי בישובה. ופירש דבנראה דרישא. אינו כבנראה דסיפא. אלא רישא קאמר בנראה. היינו שאפשר לראות ע״י שיעמוד כעודר ומוסק ואדרשא דסיפא סמיך. ויהיה פרט לבית הסתרים שאינו נראה אפילו כשעודר ומוסק. ומ״מ דברי הר״ב הרי הם סתומים ביותר. ולקמן בפרק בתרא שכתב עוד הר״ב בזה. שם אכתוב ג״כ יותר בס״ד [ד״ה העביר]:

רבי מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו. פי׳ הר״ב דאתקוש נגעים לריבים כו׳ בפ״ג דסנהדרין דף לד. וכן מקיש ריבים לנגעים. מה נגעים ביום דכתיב (ויקרא י״ג:י״ד) וביום הראות. אף ריבים ביום. ורבנן לא מקשו. דסברי דיני ממונות בלילה. כדתנן התם. תוספות פרק יב דזבחים דף קב [*ולר״מ איתא תו בסנהדרין שם. אי מה ריבים בג׳. אף נגעים בג׳. ודין הוא. ממונו בג׳. גופו לא כ״ש ת״ל (שם) והובא אל אהרן הכהן. או אלאחד וגו׳. הא למדת שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים. ומי ומי הן הקרובים. שנינו במ״ד פ״ג דסנהדרין. וע״ש]:

רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו. כתב הר״ב ודוקא בפני עצמו אינו יכול להתיר כו׳. דכיון דהוו בי תלתא לא חשידי. דהכי מוקמינן לסיפא דמתני׳ בספ״ד דבכורות [דף לא] כדלקמן. הר״ש. והר״ב שלא כתב דאין הלכה כר״י. י״ל דס״ל דהלכה כמותו. ומדפירש לדבריו וכתב ודוקא כו׳. הורה לנו דס״ל דהלכתא כוותיה. וכן בהג״ה לפי׳ הר״ש כתב. דהלכתא כוותיה. דבירושלמי פ׳ אלו נדרים תני רבי חייא למלתיה בלשון חכמים. וכ״כ הרא״ש בר״פ בתרא דנדרים. אלא שההג״ה כתבה דאף בצירוף ג׳ אינו יכול להתיר. שפירשו דטעמיה דר״י דאין אדם מתיר נדרי אשתו משום דאשתו כגופו דמיא. והב״י י״ד סי׳ רל״ד דייק מדברי הטור דס״ל הכי:

חוץ מבכורות עצמו. מוקמינן לה בבכורות סוף פ״ד ביחיד מומחה דאי בתלתא לא חשידי דתנן בסוף פ״ב דיבמות [דף כה] מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב״ד:

ג הכל מיטמאין בנגעים. כתב הר״ב ואפי׳ קטן דמהו דתימא איש כו׳ קמ״ל אדם וכו׳. ובפ״ה דנדה דף מד פירש״י. אדם משמע כל שהוא מין אדם אפילו קטן כדכתיב (במדבר ל) ונפש [אדם] מן הנשים וגו׳ ובקטנות משתעי קרא [ועמ״ש ברפי״א] ואלא איש למה לי למעוטי אשה מפריעה ופרימה. פ״ק דערכין ד״ג. וכתבתי בסוף פ״ג דסוטה:

חוץ מן העובדי כוכבים. לקמן בריש פי״ב מייתי הר״ב לשון ת״כ. דמשמע דמבתים ילפינן. ושם כתבתי דבת״כ שלנו ליתא ולמדתי טעם אחר. ועכשיו ראיתי למהר״ם שכתב וז״ל חוץ מן העובדי כוכבי׳ דבפ׳ בתרא דנזיר [דף סא] ממעט עובדי כוכבים מכל טומאה עכ״ל. וקשיא לי דהתם לא אמרן אלא לענין טומאת מת וכמו שהעתקתי שם בראש הפרק ומנלן לכל טומאה. לכן נ״ל מה שכתבתי בריש פי״ב ע״ש:

וגר תושב. ל׳ מהר״ם גר תושב דינו כעובד כוכבי׳ זולתי להאכילו נבלות ולהחיותו. ומשום דלקמן פי״א אמרינן גבי נגעי בגדים כל הבגדים מיטמאין בנגעים חוץ משל עובדי כוכבים. ולא קאמר כי הכא חוץ מגר תושב. והכי אמרינן לקמן בנגעי בתים [*פי״ב] דגזרו מדרבנן על גר תושב איצטריך למימר הכא חוץ מגר תושב דלא גזרו הכא משום דנגעי הגוף לא מיטהרו אלא בקרבן. וגר תושב לאו בר אתויי קרבן הוא הלכך לא גזרו ביה רבנן. ע״כ:

הכל כשרים לראות כו׳. פי׳ הר״ב ואע״פ שאינו בקי כו׳ אם חכם עמו כו׳. ומרבי ליה בת״כ מדכתיב והובא אל אהרן הכהן. או אל אחד מבניו הכהנים דה״מ למכתב או אל בניו הכהנים. מאי או אל אחד לרבות כל ישראל. ואם סופינו לרבות כל ישראל מה ת״ל הכהנים ללמדך שאין הטומאה והטהרה אלא מפי כהן. הא כיצד חכם שבישראל רואה כו׳:

בידי כהן. לשון הר״ב חכם ישראל רואה הנגעים ואומר לכהן אעפ״י שהוא שוטה כו׳. סיומא דברייתא דת״כ דלעיל היא. וכתב הכ״מ בפ״ט מה״צ [הלכה ב] שפירש הרא״ש דהאי שוטה לאו דוקא דצריך שיהיה פקח קצת דמסברו ליה וסבר כדאיתא בגמ׳ פ״ק דערכין [דף ג] אלא דקרי לגבי חכם שבישראל שוטה ע״כ:

אין רואין שני נגעים כאחד. פירש הר״ב שאין הכהן יכול לראות יפה כו׳. לפי שצריך שיראה העע עם הבשר שסביביו. כדתניא בת״כ וראה הכהן את הנגע בעור הבשר שיהא רואה עור הבשר עמו כאחד. הר״ש:

אין מסגירין את המוסגר כו׳. כדתניא בת״כ ומייתי לה הר״ש נגע צרעת הוא וראהו הכהן (ויקרא י״ג:ג׳) מה ת״ל לפי שנאמר (שם) וטמאו הכהן לא יסגירנו. למדנו שאין מסגירין את המוחלט מנין שאין מחליטים את המוסגר ואין מסגירין את המוסגר ואין מחליטי׳ את המוחלט ת״ל לא יסגירנו כי טמא. כל שנקרא עליו טמא אין זקוק עליו יכול לא יאמר הרי את מוסגר בזה ומוחלט בזה [*מוחלט בזה ומוסגר בזה] מוסגר בזה [*ובזה צ״ל] מוחלט בזה ובזה. ת״ל נגע וראהו [*צרעת וראהו]. ע״כ. ופי׳ יכול לא יאמר כו׳ היינו בתחלה בסוף שבוע כדקתני בסיפא דמתני׳ וכ״פ הרמב״ם. וזה שהעתיק בפירושו יכול שיאמר הוא ט״ס וצ״ל יכול לא יאמר וכן הוא בת״כ וכן העתיק הר״ש. ועמ״ש בשם מהר״ם בפ׳ דלקמן משנה י [ד״ה בהרת] [*ופי׳ נגע וראהו צרעת וראהו. דריש וראהו אתרווייהו אנגע ואצרעת לומר שיראה ויחזור ויראה ובת״כ נ״ל שצ״ל אח״כ עוד פעם וראהו. ונסיב ליה למדרש כדמסיק כולו כאחת כו׳ מכאן אמרו כ״ד ראשי אברים וכו׳]:

אין מסגירין את המוסגר וכו׳. כתב הר״ב דאם הסגירו בנגע אחד ואח״כ נולד לו נגע אחר כו׳. ובאותו נגע נמי משכחת לה דאין מחליטין את המוסגר דאם הסגירו בבהרת כגריס ובאמצע השבוע נולד בו שער לבן או מחיה אין מחליטו. וכי אזלה לה מחיה או שער לבן בסוף השבוע לא מחייב קרבן אלא חוזר ומסגירו הסגר שני. הר״ש:

אבל בתחלה כו׳. ומחליט את המוחלט עמ״ש פ׳ דלקמן [ריש] משנה י:

נותנין לו שבעת ימי המשתה. כתב הר״ב דכתיב וביום הראות וגו׳ ויש יום שאי אתה רואה. בפ״ק דמ״ק ד״ז. ותמהו התוס׳. דלר״מ דהתם משנה ה׳ למה אינו רואה להקל:

בשני שבועות. דקדוקו כתבתי במשנה ג פ״ק:

ובשלשה סימנין בשער לבן במחיה ובפסיון. אלו הסימנין כולן בפסוק אמר ושער בנגע הפך לבן וטמא אותו. אמר והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן אמר ומחית בשר חי בשאת צרעת נושנת היא. ואם אינו מבואר בפסוק בבהרת מחית בשר חי. אבל כל מה שהוא [מבואר] בבהרת הוא מחוייב בשאת וכל מה שהוא בשאת הוא מחוייב בבהרת. כמו שבארנו בראש המסכתא. [במשנה ב כמ״ש גם שם הר״ב] וכן בשאר מראות נגעים. הרמב״ם [*ומדלא קתני נמישאם היה כסיד ונשתנה לשלג וליהוי ד׳. ש״מ דכל הד׳ מראות עומד בעיניו מיקרו. כמ״ש בפ״א מ״ג [ד״ה לפטור] וכדתנן בפרק דלקמן משנה ז]:

ובפסיון בסוף [שבוע]. דבתחלה לא כמ״ש בפ״ק מ״ג:

[*שהן י״ג יום. כ׳ הר״ב דיום ז׳ כו׳ ועיין עוד בפירושו למשנה ד פ״ק]:

השחין והמכוה. לקמן בפ״ט מפרש איזהו שחין. ואיוהו מכוה. הר״ש:

מיטמאין בשבוע אחד. לשון הר״ב דשאר נגעים יש להן שני הסגרות וכו׳. והר״ש הקדים וז״ל מיטמאין בשבוע אחד מה שחלוקין משאר נגעים בשבוע א׳. היינו לענין טהרה דשאר נגעים יש להן וכו׳:

בשבוע אחד ובשני סימנין. הפסוק לא ידון בשחין ובמכוה כאשר התחדש בהן צרעת בהסגר שני. ואמנם בא בהם ההסגר שבעה ימים לבד במה שיצטרך הסגר ואחר השבוע יחליט או יפטור. ולא נזכר בהם מחיה. ואמנם אמר בנגע השחין ושערה הפך לבן. ואמר בו ג״כ ואם פשה תפשה בעור. ואמר במכות אש והנה נהפך שער לבן בבהרת. ואמר בו ג״כ ואם פשה תפשה בעור. הרמב״ם:

הנתקים. לקמן בפ״י מפרש להו:

מיטמאין בשני שבועות כו׳. זכר בו והסגירו שבעת ימים שנית. וזכר בסימן הטומאה ובו שער צהוב דק. ואמר גם כן פשה הנגע בעור. הרמב״ם:

הקרחת והגבחת מיטמאות בשני שבועות כו׳. שנויה עוד בספ״י. והתם יליף להו הר״ב מקראי:

הבגדים מיטמאין כו׳. ודינם מפורש בפרק יא:

בירקרק ובאדמדם. כתב הר״ב הא דקרי בבגדים ובבתים סימן טומאה כו׳ וכן בבתים בג׳ שבועות כו׳. וכן לשון הר״ש. ולאו למימרא דדוקא בשבוע השלישית כשחזר הנגע לכמות שהיה. שכן גם בשנייה אם כבר חלץ בראשונה. כדתנן בספי״ב ורפי״ג. אלא משום דבבתים איכא שלשה שבועות. נקט הכי. ומיהו כדאיתנהו:

בשני שבועות כו׳. לשון הרמב״ם. אמר בנגעי בגדים ירקרק או אדמדם ואמר ג״כ כי פשה הנגע בבגד [ואמר] והסגירו שבעת ימים שנית:

בתחלה. אין זה כמו בתחלה דכל הנגעים. דכולהו להחליט והכא להסגיר. מ״מ תני לה משום פסיון דבתחלה אינו מסגיר. הר״ש. ולאו למימרא דאינו מסגיר כלל. דדל פסיון מהכא צריך להסגירו מפני המראה עצמו. אלא כלומר שאינו מסגירו מחמת הפסיון ועוד ה״ל להר״ש לפרש דסוף שבוע ראשון דהכא נמי להסגיר. ועכשיו ראיתי למהר״ם דאדברי הר״ש דמ״מ תני לה משום פסיון כו׳. כתב וז״ל ותימה לי והאמרינן לעיל [בסוף משנה א] דבתחלה מסגיר ומסגיר אלמא דבפסיון מסגיר עליו אפי׳ בתחלה ונ״ל דהיינו דוקא כשנולד נגע במקום אחר אבל אם אותו נגע הראשון הולך ופושה הכל נגע א׳ ואינו מסגיר אלא על הראשון ולא על הפסיון כלל עכ״ל:

הבתים מיטמאין כו׳. ודינם מפורש בפי״ב ובפי״ג: בשלשה שבועות וכו׳. ל׳ הרמב״ם [בפירושו] אמר בנגעי בתים שקערורות ירקרקות או אדמדמות. ואמר בהן ג״כ והנה פשה הנגע בקירות הבית. אולם השלש שבועות הנה אין בו פסוק מבואר. אבל הוא מן הפסוק והפי׳ [המקובל] וזה שהוא אמר והסגיר את הבית שבעת ימים אח״כ צוה שאם ימצא הנגע בתוספת שיקלף אלו האבנים ויסיר הטיט ויטוח הבית פעם שנייה והוא אמרו ועפר אחר יקח וטח את הבית. עוד בא הפסוק אחר זה ואמר ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית. ובאה הקבלה שזה הפסוק לא בא בצרעת שתשוב בבית אחר

הטוח. לפי שהוא אז לא יצטרך לפסיון אבל כאשר יראה בה צרעת יהרוס הבית. והוא אמרו צרעת ממארת (האמורה). לג״ש מה צרעת ממארת האמורה בבגדים. יטמא את החוזר אע״פ שאינו פושה. אף צרעת ממארת האמורה בבתים. יטמא את החוזר אע״פ שאינו פושה. ואמנם בא זה הפסוק אשר אמר והנה פשה הנגע בבית [בעומד בראשון ופשה בשני] וזה שהצרעת כאשר תראה בבית ועמדה שבעת ימים ולא פשתה. עוד תעמוד ז׳ ימים שנית וכוסף. הנה הוא אז יקלוף האבנים ויבנה באבנים אחרים ויטיח הבית ותעמוד שבוע שלישי ואם [חזר] הנגע אחר זה. יהרס [הבית ועל זה בא והנה פשה הנגע בבית] ע״כ:

פחות משבוע אחד. ל׳ הר״ב כגון שחין ומכוה ג׳ שבועות כגון נגעי בתים. וכן לשון הר״ש ולשון כגון לא ניחא דהא ליתנהו אלא הני. ול׳ הרמב״ם והן שחין כו׳ והן נגעי בתים [*ועיין בלשון הר״ב סוף משנה א׳ פ״ב דערכין]:

ד **ומטמא בכל מראה לובן**. כתב הר״ב משא״כ בפסיון שאין כו׳. שבאותן מראות שהאום מטמא. הפסיון מטמא. בת״כ הביא הר״ש והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן צרעת היא. הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות. ובאותן מראות שהאום מטמא לה. הפסיון מטמא ע״כ בר״ש. ולאו למימרא שהפסיון צריכה. שתהא מהמראה של האום. שהרי המראות מצטרפין להר״ב כדאית ליה. ולהרמב״ם כדאית ליה. כמ״ש במשנה ג׳ [*פ״א] [ד״ה ולפטור] והתם תנן את שנולד לו פסיק כו׳. אלא כלומר לאפוקי אם הפסיון הוא למטה מהד׳ מראות. והיינו דמסיים בת״כ והלא דין הוא האום מטמא והפסיון מטמא. מה האום אינו מטמא אלא בד׳ מראות אף הפסיון אינו מטמא אלא בד׳ מראות וכו׳. ועוד בפ׳ דלעיל מתני׳ ג הביא הר״ש ת״כ וכבס בגדיו וטהר יכול הרי הוא מסולק ת״ל אם פשה טמא. אין לי אלא במראה מנין שלא במראה ת״ל אם פשה תפשה. ופי׳ הר״ש במראה שהנגע שלג שלא במראה שהנגע שלג והפסיון שלג והפסיון סיד או קרום ע״כ. ולשון הרמב״ם בפי׳ משנתינו ושער לבן יטמא בכל מראה לובן ואין זה בפסיון. כי כאשר הי׳ נגע צרעת בעור הבשר ופשה בעור והי׳ זה התוספת לבן אבל לובן קלוש למטה מקרום ביצה הנה הוא טהור והוא אמרו בהק הוא פרח בעור טהור הוא. יכול לא יטמא משום [אום] אבל יטמא משום פסיון ת״ל פרח בעור טהור הוא ע״כ. והוא בת״כ ריש פ״י:

שהפשיון מטמא בכל שהוא. עמ״ש לקמן משנה ה [ד״ה אם יש בו] ומ״ש הר״ב אבל שער לבן אינו מטמא בפחות משתי שערות דמעוט שער שנים. ת״כ הביא הר״ש. ובפרקין משנה י תנן ובה שערה אחת. וכן במשנה ד פ״ט דחולין ובשערה שכנגדו. וכן הוא אומר קולע אל השערה ולא יחטיא וכן אתה אומר כחוט השערה. ובספר מקנה אברם במסילה ראשונה לשמות במשעול פעל בציר״י וקמ״ץ. ראיתי שכתב וז״ל ובתיבת שערות נחלקו המדקדקים כי י״א שהוא מן שער. וי״א שהוא מן שערה ונמצא זה בשופטים סימן כ׳. קולע אל השערה ולא יחטיא ונראים דברי האחרונים. כי כן מתרגמינן דשדן אבנא בקילעא ומירמן בבינה שערה ולא משנן. שיורה חוט שער. אבל שער יורה רבוי שערות כדכתיב (שופטים ט״ז:כ״ב) ויחל שער ראשו לצמח ומתרגמינן ושרי שער רישיה לצמחה ע״כ. ורבינו בגור אריה פי׳ שיש הבדל בין שער שהוא על שער א׳ ובין שער שהוא על רבים שהמורה על אחד נקוד כולו בפת״ח והמורה על רבים השי״ן בציר״י וכאן נקוד בציר״י לפיכך אמרו שמורה על רבים ומיעוט רבים שנים ע״כ. ובפי׳ החומש להרלב״ג ראיתי שכתב שמפני שהשער מתחדש ממנו רבוי. הנה לא יפול שם השער בפחות משתי שערות ע״כ. ולמהר״ם ראיתי שכתב ברפ״י דמייתי לת״כ דהתם בשער צהוב קתני שער מיעוט שער [שתי] שערות. כתב עלה מהר״ם וז״ל ולא ידענא מנא ליה דמיעוט שער שתי שערות. ושמא משום דכתיב בשער לבן ושערה לא הפך לבן ולא מפיק ה״י. ואם איתא דבשער אחד סגי היה לו להיות מפיק ה״י או לכתוב ושער בלא ה״י. אלא לאשמועינן דאינו שער אחד אלא לכל הפחות ב׳ שערות ומהתם גמרינן שער צהוב עכ״ל. [*ומדתנן במשנה ב פ״ג דנדה המפלת כמין קליפה כמין שערה נראה כדברי בעל מקנה אברם]:

ומטמא בכל הנגעים. ושער לבן הוא סימן טומאה [בשני מינים] לבד בנגעי עור [בשר]. ובנגעי שחין ומכוה. הרמב״ם:

חוץ לנגע. כתב הר״ב אבל שער לבן בעינן שיהא בנגע כדכתיב ושער בנגע. דדרשינן בת״כ והביאה הר״ש. בנגע להביא את מה שבתוכו ושוכב חוצה לו פרט לשחוצה לו ושוכב בתוכו:

חוץ לנגע. עי׳ פ״ו משנה ג:

ומטמא בכל מראה. לשון הר״ב היינו כמראה הבשר בין כושי בין לבן בין אדום. כ״כ הר״ש. ולשון הרמב״ם בפ״ג מהט״צ [הלכה ב] בין שהיה המראה אדום או שחור או לבן. והוא שלא יהיה הלובן מארבע מראות שבארנו. ועי׳ מה שכתבתי בפרק ו משנה ו [ד״ה היה בהק]:

מטמא בכל שהוא. ל׳ הר״ב אבל במחיה בעיא כעדשה. בת״כ והביאה הר״ש. ומחית בשר חי בשאת יכול כל שהוא. ת״ל שער לבן ומחית בשר חי. מה שער לבן מקום ב׳ שערות. אף מחיה מקום ב׳ שערות יכול לא יהא טמא עד שיהא בה שער לבן ומחיה. ת״ל צרעת נושנת היא. היא טמאה ואין צריכה דבר אחר לסעדה [*וגי׳ הר״ש לסייע] ומפרש הר״ש דמחיה מקום ב׳ שערות. היינו שתי שערות על שתי שערות מרובע. והיינו דבפ״ק משנה ה ו בעינן שתהא מרובעת. ועיין [מ״ש] פרק ו משנה ב [ד״ה ובה מחיה]: ומטמא בכל הנגעים. והמחיה סי׳ טומאה בשני מיני נגעים לבד. בנגעי עור בשר ובנגעי

קרחת וגבחת. הרמב״ם [בפירושו]:

חוץ לנגע. כתב הר״ב משא״כ במחיה שהמחיה צריכה להיות בתוך הנגע. כדתנן במשנה ה ו דפ״ק שתהא מבוצרת. ושם פירשתי [ד״ה מבוצרת]:

הפוכה ושלא הפוכה. בת״כ פ״ז והביאה הר״ש נושנת. מלמד שמטמאה שלא הפוכה. והלא דין הוא שער לבן וכו׳ אף מחיה כו׳. [*נושנת. מלמד שמטמאה שלא הפוכה] היא. מלמד שמטמא הפוכה. והלא דין הוא כו׳. ומ״ש הר״ב משא״כ לשער לבן שאם קדם לבהרת טהור. כמפורש בס״פ:

כדי לקרוץ בזוג. כתב הר״ב דהלכה דשיעור שער לבן ארכו כו׳. כר״ע במי״ב פ״ו דנדה. וע״ש [מ״ש ד״ה רע״א]. אבל הלבנונית שבו כ״ש. כר״מ. וכתב הכ״מ בפ״ב מהל׳ ט״צ. משום דר״מ ור״ש לא אפסיק [הלכתא] בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו). ונקטינן לחומרא. כמו שכתבתי במסכת [*כלים פי״ז מ״ד]:

בהרת. כל היכא דתנינן בהרת ה״ה לשאר מראות חלקות ופתוכות. הר״ב במ״ו [ד״ה גריס]. וכ״כ הרמב״ם במשנה דלקמן. ובנא״י הוא במתני׳ דהכא:

או שער שחור. והר״ב גורס ושער שחור וכך גירסת הרמב״ם. וכן הוא בנא״י. אבל הר״ש כתב ג״כ גי׳ הספר. ופי׳ דלענין הסגר דצריך להסגיר. ולפ״ז ה״ק מתני׳ ובו שער לבן הרבה יותר משתי שערות. או שער שחור ואפי׳ מעט טמא. הא כדאיתא. והא כדאיתא. שער לבן מחליטו. ולא אמרינן מה שיש יותר משתי שערות ממעט הבהרת משיעורו שכגריס. ושער שחור מסגירו. ולא אמרינן. שממעט הבהרת מכגריס. ול׳ ת״כ שהביא הר״ש מסכים קצת לגירסא זו וזו היא שאלו תלמידיו את ר׳ יוסי. בהרת ובה שער שחור. חיישינן שמא מיעט מקומה את הבהרת מכגריס. אמר להן ובה שער לבן. חיישינן שמא מיעט מקומה את הבהרת מכגריס. א״ל לא אם אמרת בשער לבן שסימן טומאה. תאמר בשער שחור שאינו סימן טומאה. א״ל הרי שיש בהן שש שערות לבנות. כלום הם סימני טומאה אלא שנים. חוששין אנו על המותר שמא מיעט מקומן את הבהרת מכגריס. א״ל לא אם אמרת בשער לבן שהוא מין טומאה. תאמר בשער שחור שאינו מין טומאה. א״ל אף שער שחור הופך והיא מין טומאה. ואומר ושערה לא הפך לבן והסגיר. אם יש בה שער שחור אינו ממעט. פי׳ הר״ש דמשמע אע״פ שעדיין שחור הוא והסגיר. ע״כ. ודקתני במתני׳ אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחור. ולא תנן נמי [שמא מיעט מקוה] שער לבן. משום דשער לבן שאינו ממעט. הוא פשוט יותר. וכמו שהוא ג״כ בברייתא זו דת״כ: מפני שאין בו ממש. לשון הרמב״ם [בפירושו]. לפי ששיעור הנקב אשר יצא ממנו השער. מעט מזעיר. ואין לו שיעור מוחש עד שימעט השיעור ע״כ:

בהרת כגריס. מפורש ברפ״ו בס״ד:

אם יש בו רוחב ב׳ שערות. תניא בת״כ והנה אין בה ולא בחוט היוצא ממנה. יכול אע״פ שיש בו רוחב ב׳ שערות. ת״ל והנה אין בבהרת שער לבן. פי׳ מדכתיב בקרא אחרינא בבהרת. ודרשינן עלה בת״כ זהו שאמרנו לרבות את החוט שיש בו רוחב ב׳ שערות. הר״ש. ומ״ש הר״ב. אבל אם אין ברוחב כו׳. וכן אם פשה כו׳ בפסיון רחוק כו׳ ובעי כגריס. וכן ל׳ הר״ש. ותמיהני דבמ״ה פ״ק תנן השחין ומחית השחין וכו׳ חולקין בין האום לפסיון הרי אלו להקל. וסתמא קתני. ודוחק לומר דדוקא בפסיון כל שהוא ועוד דלא אשתמט תנא בנגעי אדם למתני בהדיא דפסיון רחוק מיטמא כלל וכי קתני בבגדים פי״א מ״ז. ובבתים ספי״ב. התם מקרא ילפינן. ומנלן לנגעי אדם. ואע״פ שיש דרוש כיוצא בזה בנגעי אדם. דכי כתיב ואם פשה תפשה המספחת בעור וכן אם פשה תפשה בעור. איכא למדרש נמי דבעור מיותר לומר בכ״מ שיפשה בעור ואפי׳ רחוק ממקום הנגע. מ״מ לא מצאנו לחז״ל שידרשוכן בת״כ. כמו שדרשו כן בבגדים ובבתים. אלאודאי דבנגעי אדם ליתא כלל. וכן מצאתי להרמב״ם בפי״ב מהט״צ [הלכה ד׳] דדייק למכתב הפסיון הסמוך בבגדים כל שהוא. והרחוק או החוזר. כגריס. ואע״ג דדבר הלמד מענינו הוא. דבבגדים מיירי. ולא הוה צריך למידק ולמכתב בבגדים וכמו שבמ״ז פי״א לא תני בגדים מהאי טעמא. דכולה פירקא בבגדים מיירי. אלא למידק אתי לאשמעינן דדוקא בבגדים ולא בנגעי אדם. וכן לא אשתמיט הרמב״ם בדיני נגעי אדם למתני דין פסיון רחוק כגריס שיהא פסיון. אך הראב״ד כתב עליו וז״ל אם תעיין בדרש ת״כ עם משנת נגעים. תמצא שהאדם והבגדים והבתים שוים לזה הדין עכ״ל. וכתב הכ״מ שהשיג למה אמר בבגדים. דמשמע שזה הדין מיוחד בבגדים. ואינו כן. שאדם ובגדים ובתים שוין לדין זה. והעתיק ל׳ הראב״ד בפירושו לת״כ. שז״ל. היא פרט לשפשתה לבהק. פי׳ דקי״ל פשיון כ״ש. והרחוק כגריס בנגעי בגדים ובתים. ואע״ג דלא אשכחן לה בפירוש. שמעינן לה מכללי דמתניתין. דפסיון הרחוק לא מטמא בנגעים דאדם. דתנן בנגעים פ״ד. בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב שתי שערות זוקק לשער לבן ולפשיון אבל לא למחיה. שמעינן מהא דאי לית בה רוחב שתי שערות אינו זוקק לפשיון. דאם פשה חוץ לאותו חוט. לא מטמא משום פשיון אלמא פסיון הבא מרחוק לא מטמא. ותנן בנגעים פ״ק. היה בו פסיון והלך לו הפסיון או שהלכה לה האום. או שנתמעטה. ואין בזה ובזה כגריס השחין ומחית השחין. המכוה ומחית המכוה. [והבהק]. חולקים בין האום לפסיון. הרי אלו להקל. שמעינן מהא. טעמא דשחין ומכוה ובוהק חולקין בין אום לפשיון הוא טהור. משום דשחין ומכוה ובהק לא חזו לפשיון אבל עור הבשר בעלמא אע״פ שחולק ביניהם טמא. אלמא פשיון הרחוק מטמא. אלא ש״מ חדא בפסיון כל שהוא וחדא בפשיון שהוא כגריס. עכ״ל הראב״ד. וכתב הכ״מ דלדעת הרמב״ם י״ל. שאע״פ שהם שוים בסמוך ורחוק הם מוחלקין בחוזר. דבבתים הוו כשני גריסין. כדתנן בספי״ב דנגעים. עכ״ל. ואני נפלאתי הרבה דמאי דיוקיה דדייק הראב״ד ממתני׳

דפ״ק דה״ט דשחין ומכוה ובהק חולקין. משום דלא חזי לפשיון. דהא ממתני׳ דבתרה דתנן דחולקין והלכו להן הרי אלו להחמיר. שמעינן מינה ודאי דראוין הן לפשיון והיינו דהרמב״ם בפ״ד מהט״צ [הלכה ג] כתב בהרת שפשתה לבהק ה״ז פסיון. וכתב הכ״מ דהכי משמע בפ״ק. ומעתה דלמדנו שיש פשיון לבהק דיוקא דהראב״ד ליתא. ול״ק אמאי קתני דוקא הני. משום דרבותא נינהו דאפי׳ אלו שאינן עור בשר הרי הן חולקין כ״ש עור בשר עצמו שיחלוק. והא דתניא בת״כ היא פרט לשפשתה לבהק. אין ענינו כמשמעו כשהיה בהק סמוך לנגע ופשה לתוכו. אלא ענינו פרט לכשהפסיון פשה למראה הבהק. שהפסיון עצמו צריך שיהיה מהמראות שהנגע גופו מיטמא בהן ואהכי קאי התם בת״כ ספ״ב דפרשה ב׳. וראה הכהן והנה פשתה המספחת בעור. הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות כו׳. והלא דין הוא כו׳ או כלך לדרך זו כו׳ נראה למי דומה כו׳. או כלך לדרך זו כו׳. ומסיק ת״ל וטמאו הכהן צרעת היא. ה״ז בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות היא פרט לשפשתה לבהק. ע״כ. ואומר אני דהיא פרט כו׳ עיקר למודיה ללמד על הפסיון כו׳. ואע״פ שגם בעל קרבן אהרן לא פי׳ כן לי נראה דמשנתינו מכרחת ההיא דאחרונה בפ״ק. ואחר שכתבתי זה מצאתי להרמב״ם עצמו בפי׳ מ״ו פ״ו שכתב הבהרת פושה לבהק ולא יטעך אמרם בספרא צרעת הוא. [היא] פרט לשפשתה לבהק לפי שענין זה המאמר שיהיה הפשיון מראה הבהק וכל המאמר הנאמר שם מורה על זה. עכ״ל. הוא הדבר אשר כתבתי. ומצאתי לבעל קרבן אהרן עצמו שכתב לדברי הרמב״ם בספ״ז בדיני שחין ומכוה. ועוד אומר אני דאפי׳ כי תימא דברייתא דת״כ אתיא לומר. דאין פסיון בבהק על כרחינו משנתינו לא ס״ל הכי ואפי׳ אי איתא שיש להראב״ד כח לפרש דלא לסתור משמעות הת״כ. וכגון שיאמר דמתני׳ דספ״ק דוקא בחלוקת הבהק בין נגע לפסיון *) ולא בבהק שאינו חולק דביה אין פשיון כלל מ״מ הרמב״ם ודאי דלא ס״ל הכי דבהדיא כתב דיש פסיון לבהק וא״כ לא ה״ל להכ״מ [שם פי״ב] להודות להראב״ד ושאף הרמב״ם סובר כמותו. דהא מכיון דאין סברת הרמב״ם בבהק שלא יהא בו פסיון. א״כ דיוקו של הראב״ד ממתני׳ דפ״ק ליתא כלל למידק מינה דדוקא בהק שאין בו פסיון הוא שחולק. אבל עור בשר אינו חולק ופסיון הרחוק מטמא. אלא אף עור בשר חולק כמו בהק. דלא תנן בהק משום שאינו ראוי לפסיון דראוי הוא לפסיון אלא לרבותא קתני דאע״ג דאינו עור בשר חולק וכ״ש דעור בשר חולק דלעולם אין פסיון רחוק בנגעי אדם כלל. ומתני׳ דהכא כפשטה שאם אין בחוט שיעור רוחב ב׳ שערות אינו ראוי לפסיון כלל משום דהוי פסיון רחוק ואינו מטמא ואפי׳ הוא כגריס ואף דברי הר״ב והר״ש יש לישבן דהכי קאמרי כפשיון רחוק מן הנגע הוא חשוב ובעי כגריס. והרי הוא נדון כנגע חדש לא שיהא נדון לפסיון אל הנגע הראשון ויהא מוחלט אנא בעי כגריס ויהיה דינו דין נגע חדש ולאפוקי שאם אינו כגריס דלאו כלום הוא. ועכשיו בא לידי דברי מהר״ם וראיתי דלעיל ספ״ק כתב וז״ל חולקין בין האום לפסיון דה״ל נגע חדש. ואין פסיון הרחוק מטמא באדם משום פסיון. דכיון דהשחין מפסיק בין האום לפסיון הו״ל פסיון הרחוק ותנן לקמן הפשיון הסמוך בכל שהוא והרחוק בכגריס נ״ל. עכ״ל. וזה כדברי הראב״ד. וקרוב לשמוע דאף שטת הר״ש כך היה. ואליביה נמי דברי הר״ב כך הן. ומ״מ במקומי אני עומד במה שכתבתי בזולת ישובן של דברי הר״ש והר״ב:

מצרפן. פי׳ הר״ב ואם פשה כו׳ או שנולד שער לבן באחת מהן כו׳ כ״כ הר״ש. והכ״מ פ״ד מהט״צ [הלכה ז׳] כתב דנ״מ שאם נולד שערה אחת בנגע זה. ושערה אחת בנגע זה. הוי סימן טומאה ויחליט:

[*כעדשה. [כתב הר״ב ומחיה אין פחות מכעדשה]. כמ״ש במ״ב בד״ה ומטמא בכ״ש כו׳]:

[*טמאה. בכולה מתני׳ קתני בנשאר שער לבן טמאה ובנשארת המחיה טמא חוץ מבדברי ר״ש בסיפא [גבי ומודה] דקתני טמא על שער לבן ולא ידעתי בכל זה והרמב״ם בספ״ד מהט״צ העתיק בכולהו טמא]:

ר׳ שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת. דדריש בת״כ ושערה הפך לבן ושערה ולא שער מחיתה ורבנן קרא אחרינא כתיב ושער בנגע הפך נגע זה מ״מ כלומר שהנגע הפכו. והרי היה כאן נגע קודם שהפך [הר״ש]:

בהרת היא ומחיתה כגריס וכו׳. הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן. כדאמרן ושער בנגע הפך. והרי היה נגע קודם שנהפך השער לבן [*שהבהרת שהיא ומחיתה כגריס טמא. כדתנן במשנה ב פ״ו]:

ר׳ שמעון מטהר כו׳. דדריש ושערה ולא שער מקצתה. כלומר שער כולה של בהרת כגריס דבהרת כגריס הפכה השער. ולא שמקצתה הפכה השער [הר״ש]:

ומודה שאם יש במקום שער לבן כגריס שהוא טמא. יראה לי דאשמעינן דאע״ג דלא ידעינן אם קדם הבהרת אם לא. וכת״ק דרבי יהושע דס״פ:

בהרת ובה מחיה ופשיון. פירש הר״ב בהרת כגריס והסגירה ולסוף שבוע כו׳. וכ״כ הר״ש. ומשוס פסיון צריכו לפרש שהסגירו כו׳:

וכן בשער לבן ובפסיון. ודין מחיה ושער לבן. תנא לעיל לחודה. משום פלוגתא דר״ש ורבנן. הר״ש:

הלכה וחזרה בסוף שבוע. לשון הר״ב כגון שהסגירו כו׳ והלכה הבהרת באמצע השבוע כו׳. ולשון הר״ש הסגירו ובסוף השבוע הלכה לה וחזרה בו ביום. או שהלכה באמצע השבוע כו׳:

לאחר הפטור. לשון הר״ב דראה אותה הכהן בסוף השבוע כשהלכה לה כו׳. או עמדה בו שני שבועות ופטרו ואח״כ הלכה ושוב חזרה. הר״ש:

היתה עזה ונעשית כהה כו׳. פי׳ הר״ב היתה עזה כשלג כו׳ ונעשית כהה כגון כסיד או כקרום וכו׳. וכן לשון הר״ש. וכבר כתבתי בזה בפ״ק מ״ג [ד״ה לפטור] [*וכן כתבתי שם ג״כ בס״ד מנלן שאם היתה כהה ונעשית עזה שהרי היא כמו שהיתה]:

כנסה ופשתה וכו׳ רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים. פירש הר״ב היכא דהסגירה בבהרת כגריס ובסוף שבוע כנסה כו׳ ר״ע מטמא שהרי פשה וחכמים מטהרים וכו׳ ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו וכו׳. [הר״ש]. וכ״פ הרמב״ם ר״ע חושב שזה כולו פסיון וכו׳. וחכ״א שאין זה פסיון. לפי שהוא בסוף השבוע או אחר הפטור כמו שהי׳ תחלה. ולא [נחוש] במה שהתחדש בדבר [באמצע] הזמן מן התוספת והחסרון. ע״כ. גם בחבורו [פ״ד מהט״צ הלכה ה] העתיק נתמעטה בתוך ימי הסגר ופשתה כו׳. והקשה הראב״ד דמדתנן לקמן ר״ע אומר תראה כבתחלה לפי׳ א״א להעמיד זו בתוך ימי הסגר דא״כ רבי עקיבא למה היה מטמא. כלומר מחליט. ואולי לא כתב זאת כנגד משנה זו דכנסה ופשתה אלא מ״ש אח״כ למטה [שם הלכה ט׳] בהרת שכנסה אחר הפטור ופשתה כו׳. הרי הוא בטהרתו. *)עכ״ד. אבל מתוך פי׳ הרמב״ם שבמשנתינו שכתבתי מבואר דמפרש לבבא זו שהתוספת והחסרון בתוך ימי ההסגר נעשה. מבואר א״כ שזו הבבא העתיק כנגד משנתינו. ומפני כן אני תמה על הכ״מ שהיה לו פי׳ הרמב״ם. והניח לדברי הראב״ד וחתר מקום שיצא לו להרמב״ם בבא זו דנתמעטה בתוך ימי הסגר והוציאו מת״כ. והרי מבואר היטב מתוך פי׳ הרמב״ם דמשנתינו זו היא אותה בבא. גם הבבא דבהרת שכנסה אחר הפטור כו׳ שכתב הרמב״ם. וחשב הראב״ד שאותה בבא כתבה ממשנתינו זו לא היא אלא מן התוספתא פ״ב והביאה הר״ש במתני׳. וזאת לשונה בהרת אחר הפטור. כנסה ופשתה. או פשתה וכנסה כו׳ הרי זו כמו שהיתה. ע״כ. וזה אמת שבתוספתא היא שנויה במקום משנתינו זו. מ״מ העתיק הרמב״ם גם שתיהם. לפי שהתוספתא דשנאה בהדיא לאחר הפטור. ולא קתני בה פלוגתא דר״ע. אע״ג דתני התם פלוגתייהו דבשאר מילי. ש״מ משום דלאחר הפטור לא פליג ר״ע. וכמ״ש ג״כ הר״ש. וכתב הטעם דכיון דפטרו כהן ואין זקוק לו. לא מחויב להראותו. הואיל וחזרה לכמות שהיתה. וא״נ בעודו בפני כהן ענמו פשתה וכנסה או כנסה ופשתה. מודה בה ר׳ עקיבא מאחר שכבר נסתלק. ע״כ. וסובר הרמב״ם דאם כן משנתינו דפליג בה ר״ע. היינו משום דמיירי בתוך ימי הסגר. ואע״פ שבפירושו כתב על דברי חכמים. או לאחר הפטור י״ל דבדברי רבנן כתב כן. אבל לא שר״ע חולק גם בזה. א״נ דבפירושו אה״נ דסובר דר״ע פליג. ולא היה מדייק מהתוספתא. אבל בחבורו [פ״ד מהט״צ] חזר בו מזה. וסובר דמתני׳ בתוך ימי הסגר בלבד. ולפיכך העתיק כך למשנתינו. וחזר ג״כ והעתיק להתוספתא ג״כ בפני עצמה. משום דהיא מיירי לאחר הפטור. וניחא לפי זה גירסת ספרי הרמב״ם שבידינו. דבהעתיקו למשנתינו מסיים הרי זה יסגיר. ולא מסיים נמי או יפטור. כגי׳ הספר שלפני הראב״ד. דהא משנתינו לא איירי אלא בתוך ימי הסגר. ואע״פ שהכ״מ הסכים לגי׳ ספר הראב״ד. ושכך מצא בספר מוגה. מה שנ״ל כתבתי. ואולי אותו ספר הוגה ע״פ נוסח הראב״ד. ומעתה שהוכחתי דהרמב״ם לא פי׳ משנתינו בלאחר הפטור. א״כ הדרא קושית הראב״ד לדוכתה. למה בכאן ר״ע מטמא. כלומר מחליט. ולקמן קאמר תראה בתחלה. ומ״ש הכ״מ דאף *) אחילוקו של הראב״ד דהכא לאחר הפטור. אכתי בפשתה וכנסה אין שום טעם שיחליט. ולפיכך כתב דמ״מ אנו מוכרחים לפרש. דטמא דאמר ר״ע. היינו לומר דתראה מתחלה. ולאפוקי מחכמים דמטהרים. ע״כ. אני מכריחו שלא יוכל לפרש כן. שהרי הרמב״ם כתב בפירושו וז״ל ר״ע חושב שזה כולו פסיון ואז טמא. שהנגע כבר נמשך בגוף. ע״כ. ועוד דלפירושו דהכ״מ דחוק מאד. דבבבות שאמרו חכמים תראה בתחלה קאמר נמי ר״ע מטמא. והתם ודאי יחליט קאמר. והיאך יאמר בלשון אחד ואין ענינם שוה. וצריכין שילמדו מדברי חכמים שחלוקין עמו. שאם חולקים לטהר. יהיה פירוש דבריו דטמא. להראות בתחלה. ואם חכמים חולקים וס״ל להראות בתחלה. יהיה פירוש דבריו דטמא להחליט. וזה דוחק ודאי. ותו קשיא לי אף לדברי הראב״ד דאי איתא דהך דהכא לאחר הפטור. והך דלקמן דרבי עקיבא אומר תראה בתחלה היינו בתוך ימי הסגר. א״כ לא ה״ל לתנא לשנות הלשון בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס כיון דלאו בהכי תליא כלל. אלא הל״ל ואם בתוך הסגר. ולכן הנכון מה שהעיד הכ״מ [שם הלכה ה׳] שבמשניות מוגהות כתוב על אותה משנה דר״ע אומר תראה בתחלה. דזו המשנה אינה בנוסחת הרמב״ם. ע״כ. וכן בדפוס ישן שבגמרא לא נדפסה כלל. ומתני׳ ט׳ מחולקת לשתי בבות. והמדקדק בלשון הרמב״ם שבפירושו. יראה מבואר מאד שמתני׳ ט הוא שמפרש. ואין בפירושו כלום על מתני׳ ח. והיא זו דר״ע אומר תראה בתחלה. וגם בחבורו לא העתיקה. ש״מ דל״ג לה *) ודבתוספתא גרס לה. ל״ק דלא גרס פלוגתא דר״ע בהך דהכא כמ״ש לעיל. ומ״מ במשנה ל״ג לה הרמב״ם. ולענין דבפשתה וכנסה שכתב הכ״מ. דאין טעם שיחליט. י״ל דסברת ר״ע דהתורה לא הקפידה. אלא על שתפשה. והיינו דדייק הרמב״ם בפירושו שכתב. שהנגע כבר נמשך בגוף. ע״כ. ואכתי תינח להרמב״ם דל״ג למתני׳ דלקמן. אבל הר״ב דגרס לה ומפרש הכא דר״ע מחליט. שהרי כתב הטעם שהרי פשה. ועוד דבדברי חכמים פי׳ שיסגיר. ש״מ דלר״ע יחליט. א״כ קשיא קושית הראב״ד ממתני׳ דלקמן. וצ״ע. ול׳ הר״ש היכא דהסגירו בבהרת כגריס וכו׳. עד מקום הפסיון ולא יותר. כלשון הר״ב. אבל מסיים בה הכי. הרי היא כמו שהיתה. ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו הסגר שני. ואי קאי בסוף שבוע שני פוטרו. ובתורת כהנים דריש להו מקראי. ובכהאי גוונא מודו כולי עלמא. כדמוכח בתוספתא דקתני הרי זו כמו שהיתה. ולא קתני בה פלוגתא דר״ע ורבנן. והא דפליגי לאו בכהאי גוונא פליגי. אלא כגון דתחלתו היתה בו כגריס ועוד.

והסגירו. ובסוף השבוע כנסה אותו ועוד. והסגירו הסגר שני. ואח״כ פשתה אותו ועוד. ר״ע מטמא דהא פשתה וחכמים מטהרים דלא חשיבי ליה פשיון. מאחר דתחלתו היה כגריס ועוד. וכן נמי פשתה וכנסה. שפשתה משהו מכגריס ואח״כ כנסה אותו משהו. [ומהר״ם הגיה שצ״ל וכן נמי פשתה וכנסה שפשתה כחצי גריס למזרח. ואח״כ כנסה חצי גריס למערב. וסיפא פירושא דרישא דבבבא דבסמוך מפ׳ פלוגתייהו. ע״כ]. וכתב עוד הר״ש וכל הנך פלוגתייהו דר״ע ורבנן. בסוף שבוע שני לאחר הפטור כו׳. עכ״ד. ומהר״ם כתב כל היכא דקתני ר״ע מטמא. היינו מחליט. לבד מבבא קמייתא זו שהוא כולל כמה מילי להסגיר ולהחליט. דיש מהן להסגיר ויש מהן להחליט ומשום דכייל מילי טובא נקט האי לישנא. ועוד משום דבעי למתני וחכמים מטהרין. עכ״ל. והראב״ד כתב [שס הלכה ט׳] שאינו מתיישב אלא בבהרת כגריס. שאם היתה יותר מכגריס וכנסה אחר הפטור ואח״כ חזרה למקומה. לא היו חכמים מטהרים. וכן היא השאלה ששאלו את ר׳ אליעזר במתני׳ דספ״ט. ע״כ:

ר״ע אומר תראה בתחלה. כבר כתבתי לעיל בזה דלהרמב״ם לא גרסינן ליה. ודלהר״ב שמפרש לעיל כפי׳ הרמב״ם וגרס לדהכא דצ״ע. ומהר״ם כתב וז״ל לאחר הפטור איירי. ר״ע אומר תראה בתחלה. טעמא דר״ע אע״ג דנגע קמא נתבטל ונטהר. לא נתבטל לגמרי. דכי היכי דכי פשה קצת עליו אפילו אחר הפטור מיטמא משום פשיון. ה״נ אם נתמעט והלך מקצת מן האום. ולא נשאר אלא חצי גריס ופשיון כחצי גריס. מצטרפין זה עם זה להיות נגע אחד חדש ותראה כתחלה. וחכמים מטהרין. דאין דנין אפשר משאי אפשר. דמשום פשיון לא שייך להחליט לאחר הפטור אלא מחמת צירוף נגע קמא ששוב פשה על הראשון. אבל לענין אחר לא מצטרפינן ליה לגוף של נגע הראשון. שכבר נטהר ונתבטל. אלא אם כן נולד בו מחיה ושער לבן באותו גריס הראשון. ולאו דוקא שפשתה ברישא ושוב הלך מן האום. אלא ה״ה איפכא. רע״א תראה כתחלה. דכיון דס״ל בסמוך כשהלכה מן האום חצי גריס. מצטרף חצי גריס קמא בהדי חצי גריס דפסיון להחליט. א״כ נימא נמי שיצטרף חצי גריס קמא בהדי חצי גריס בתרא להסגיר. ע״כ:

וחכמים מטהרין. לשון הר״ב דלא חשיב פסיון אלא א״כ מוסיף כו׳. ולא דק בלישניה. דא״כ לר״ע חשיב פסיון. והרי לא אמר ר״ע אלא תראה בתחלה. ואם נאמר שנסמך על פי׳ הרמב״ם. כ״ש דלא דק. שהרמב״ם מפרש דר״ע חשי׳ פסיון. וחכ״א שהפסיון הוא שיוסיף כו׳ אבל לא על משנה זו כתב כן. דאיהו לא גרס לה כלל כמ״ש לעיל. אלא על מתני׳ דלקמן הוא. דקאי על בבא הראשונה שבה. ומ״ש הר״ב. נחשב כראשון שעמד בעיניו וטהור. כלומר ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו כו׳. כדפי׳ הר״ב בחכמים מטהרין דמתני׳ דלעיל. והר״ש מפרש לעיל והכא דמטהרין לגמרי. ומוקי לה בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. וכבר כתבתי לשון מהר״ם בזה. [לעיל ד״ה רע״א]:

ופשתה כחצי גריס ועוד וכו׳ ר״ע מטמא. פי׳ הר״ב משום ועוד כו׳ ובפשתה לאחר הפטור איירי. וכ״כ הר״ש. ומיהו לדידיה ניחא שהוא מפרש לכולהו בבות דלעיל נמי בהכי ומטעם שכתבתי דחכמים מטהרין. קסבר הר״ש דלגמרי מטהרין. ולא משכחת לה אלא בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. אבל להר״ב דלא דייק לפרושי הכי בהני בבות דלעיל. ה״נ דלא ה״ל לדקדק ולהתנות דלאחר הפטור איירי. נ״ל: וחכמים מטהרין. פי׳ הר״ב דכיון דאזיל ליה חצי גריס מן האום ליכא מנגע חדש כו׳. כ״כ הר״ש. וזה ג״כ לשיטתו דמוקים לה לאחר הפטור. אבל כי לא בעינן למוקים לה בהכי דוקא וכדפרישית. לא שייך לומר נגע חדש. אי קאי בסוף שבוע ראשון. וא״נ בסוף שבוע שני. אבל הטעם כמ״ש הרמב״ם. דחכ״א שהפסיון הוא שיוסיף על הנגע אשר היה תחלה וכאשר הלך מן האום כחצי גריס הנה הוא לא ישאר נגע שלם אפי׳ היה אשר נשאר מן אום עם הפסיון יותר מכגריס. הנה הוא טהור. ע״כ:

ופשתה כגריס ועוד. פי׳ הר״ב לאחר הפטור. וכך כתב הר״ש. מ״מ כי לא מוקמינן לכולהו בבות דלעיל בלאחר הפטור דוקא וכדפרישית. ה״נ הכא אפילו קודם הפטור בסוף שבוע ראשון או שני. מצינן לאוקמה. ואפ״ה לרבנן תראה בתחלה. משום דכיון דהאום הלכה לה. אין כאן אלא נגע חדש. וכן היא סברת הרמב״ם. שסתם ולא פירש דלאחר הפטור מיירי:

דבהרת כגריס ופשתה כגריס נולד לפסיון מחיה או שער לבן. פירש הר״ב בשפשתה לאחר הפטור מיירי. וכ״כ הר״ש. וז״ל מהר״ם נ״ל לפרש דלא הספיק להחליטו משום הפסיון. עד שנולד בתוך הפסיון מחיה ושער לבן. ואמרינן לעיל [ריש] פ״ג דכה״ג מחליט ומחליט. וה״נ מחליטו משום פסיון. וחוזר ומחליטו משום שער לבן ומחיה. וכי הלכה האום אח״כ. לר״ע עדיין הוא עומד בהחלטו. שאין כאן פנים חדשות. דמעיקרא כי פשתה כגריס על כגריס קמא. ניתוסף עליו ונעשה נגע אחד. וכל כמה דפש כגריס מהנך שני גריסין. נקרא שמו הראשון עדיין עליו. ונהי דנטהר מהחלט פסיון כי הלכה לה האום. אכתי מוחלט הוא משום מחיה ושער לבן שבפסיון. וחכ״א תראה כתחלה. דרבנן לטעמייהו דאמרי לעיל דמה שפשה לאחר הפטור לא שייך לנגע קמא כלל רק לענין החלט פסיון. אבל לא לשאר מילי. וא״כ לרבנן. כיון דהחליטו על הפשיון דאתיליד מעיקרא. אינו חוזר ומחליטו על המחיה ועל שער לבן שבפסיון. כיון דלא שייכי להדדי. דהחלט הפסיון הוי מחמת נגע הראשון שפשה. דאע״ג דנתבטל. לענין פסיון לא נתבטל. ומחליטין אותו מחמת גריס הראשון שפשה. וכיון דהחליטוהו מחמת גריס הראשון. תו לא הדר מחלטינן ליה על מחיה ושער לבן שבפסיון. דכשם שאין מחליטין את המוחלט היכא דנולד סימן טומאה השני לאחר שהחליטו כהן כבר על הראשון כך אין מחליטין המוחלט כגון זה. אפי׳ נולד השני קודם שהחליטו כהן על הראשון כיון דהפסיון הוא טפל לגריס הראשון. ולענין החלט מחיה ושער לבן שבפסיון לאחר הפטור של גריס ראשון שכבר נתבטל. לא שייך

לנגע הראשון כלל לרבנן שהרי אינו מצטרף עמו. כדאמרי׳ לעיל בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס והלך מן האום חצי גריס וחכמים מטהרים. כל כה״ג אין חוזר ומחליט עליהם היכא דמחליטו על הפסיון. אע״ג דנולדו שער לבן ומחיה קודם שהחליטו על הפסיון. סוף דבר. ר״ע לטעמיה. ורבנן לטעמייהו. הלכך לרבנן כי אזלא לה האום ונטהר חלוט הפסיון. תראה כתחלה ומחלטינן ליה על המחיה. ועל שער לבן. [*ועמ״ש בדבור דלקמן]. ע״א נ״ל לפרש בהרת כגריס ופשתה כגריס. פירוש לאחר הפטור אירי. והחליטו ושוב נולד לפסיון מחיה או שער לבן בתוך הפסיון. שכנס הפסיון מתוכו ונעשה מחיה. או בא לתוכו שער לבן. והלכה האום. דהיינו הגריס הראשון ולא נשאר זולתי הפסיון. ר׳ עקיבא מטמא דאע״ג דגריס קמא כבר נטהר ונפטר עליו. מ״מ כשפשה לאחר הפטור חזר לטומאתו. ונעשה האום והפסיון הכל כנגע אחד. וכשהלכה האום לאחר שנזקק לטומאה. ה״ל כנגע שפשה קודם הפטור. והחליטו בפסיון. והלך לו הפסיון ובא שער לבן. או מחיה באותו נגע עצמו. דתניא בת״כ דטמא עדיין אע״ג דהלך לו הפסיון. כיון דנולדו הני באותו נגע עצמו [שהיה] קודם שהלך הפסיון. ואע״ג דאמרי׳ לעיל אין מחליטין את המוחלט. אלמא דכי הוה מוחלט בהא לא מחלטינן ליה אאידך עד שיטהר מן הראשון ויראה בתחלה על השני. ה״מ שני נגעים בשני מקומות. אבל בנגע אחד כי הכא שיש בו שני סימני החלט וטימא אותו על אחד מהן קודם שנולד בו הסימן הב׳. אפי׳ כי נטהר מקמא. אכתי מוחלט הוא על השני קודם שיראנו הכהן. וחכ״א תראה כתחלה וכל כמה דלא חזי ליה כהן ומטמא ליה. טהור הוא. משום דכיון דגריס קמא כבר נפטר עליו. לא קא מצטרף בהדי פסיון למיהוי כנגע אחד. ולא שייך גריס קמא לגריס בתרא. דנהי דמוחלט היה על הפסיון כשפשה לאחר הפטור. מ״מ כשהלכה כל האום. תו לא מקרי פסיון ונטהר מחלוט הפסיון. ותראה כתחלה ויחליטנו על המחיה או על שער לבן וכי מיטהר האי גברא. מייתי אז [חד] קרבן אהחלט קמא דפסיון. וחד אהחלט בתרא למחיה או דשער לבן הלכך תראה כתחלה. ואל תתמה שאני מפרש לר״ע דמכי נחלט אפסיון ונולד לפסיון מחיה או שער לבן דאפי׳ כי הלך לו (הפסיון) [האום כצ״ל] אכתי מוחלט הוא ממילא אמחיה או אשער לבן דהכי משמע בסמוך פ״ה [משנה ב] החליטו בשער לבן הלך שער לבן וחזר וכן במחיה וכן בפסיון. הרי היא כמות שהיתה. וההיא אתיא אפי׳ כרבנן דהכא. דע״כ לא פליגי רבנן הכא אלא משום דהלכה האום אבל לקמן שנולד סימן החלט באום וישנה עדיין לאום. אפי׳ רבנן מודו עכ״ל. ולקמן אכתוב פי׳ הרמב״ם בזו הבבא:

תראה בתחלה. כתב הר״ב ואע״ג דכשתראה בתחלה נמי יטמאנה הכהן וכו׳ מ״מ נ״מ דלרבנן בעי אתויי קרבן אכל חד וחד כו׳. וכ״כ הר״ש. ותינח אי נפרש כפי׳ השני של מהר״ם. דמיירי שקודם שנולדו שער לבן ומחיה. הוחלט בפסיון וכשהלך האום נתחייב על אותו החלט. אבל לפי׳ קמא ליכא לפרושי. ועוד תמה אני לדברי הר״ב דנ״מ דלרבנן בעי אתויי קרבן אכל חד וחד כו׳. דכיון דפטרנוהו. כשחזר אח״כ ופשה ונולד לו סימני טומאה אכתי אין לנו לחייבו אלא בקרבן אחד. שמן הראשון כבר נפטר. מאי אמרת שעכשיו פשה ופסיון דלאחר הפטור מחליטו. א״כ אף אתה לא תוכל לחייבו אלא הקרבן שמן הראשון שכשאתה מחשב הפסיון אל הנגע הראשון להחליטו. לא תוכל אח״כ לחשוב אותו נגע בפני עצמו. ולהחליטו בבא בסימנין בתחלה אע״פ שהאום הלך לו. כיון שכבר לא חשבנוהו אלא לפסיון. דמנלן למושכו לכאן ולכאן ולחייבו בשתי קרבנות. ואי אמרת דסברא היא שנחייבו בב׳ קרבנות. א״כ כי לא נפטר עדיין נמי נוכל לחייבו בב׳ קרבנות. שנחשוב הפסיון אל נגע הראשון ולהחליטו מצד הנגע הראשון. והדר נחליטו שנית מצד שנולד לו גריס מחדש עם סימני טומאה. והכ״מ כתב לדברי הר״ש בפ״ד מהט״צ [הלכה ו] שנתחייב בשני קרבנות. ולא התנה שיהא לאחר הפטור אבל נראה דאגב שיטפא כתב כן. ולא דקדק בזה שהר״ש התנה בכך. וא״נ שכתב בסתם [משום] דאע״ג דלהר״ש [איירי] בלאחר הפטור. מ״מ להרמב״ם לא שמענו שמפרש לאחר הפטור. והוא כתב הנ״מ להרמב״ם. וע״ק דהא תנן במשנה ג פ״ב דכריתות דמצורע שנתנגע וחזר ונתנגע אינו מביא אלא קרבן אחד דאפי׳ למ״ד שמשעה שהיה ראוי לקרבן. נחייבהו אח״כ בשני. הכא כיון שפטרנוהו מעולם לא נתחייב בקרבן. ולא היה ראוי לקרבן. אלא אח״כ כשפשתה נתחייב בקרבן. ואז נולד לו ג״כ סימני טומאה. וביני הכי לא היתה לו שעה ראוי לקרבן [וכ״ש אי מיירי אף קודם הפטור כסברת הכ״מ] והרמב״ם מפרש למתני׳ בטעם אחר וז״ל ר״ע מטמא מצד הפסיון ולזה הוא אצלו טמא איך שיהיה שער לבן [או] המחיה [ועל דעת חכמים יסתכל הכהן בשער לבן ובמחיה] ואם היה בשיעור המתואר ועל התואר הקודם זכרו הנה יהיה טמא לפי ששער לבן ומחיה מטמאים בתחלה לדברי הכל. לפי מה שקדם באורו ע״כ. ובמשנה ה פ״ק דמ״ק [ד״ה רמ״א] כתבתי בשם הירושלמי. דערב הרגל איכא בינייהו. ותו התם ימי הרגל איכא בינייהו ותו בפורח מתוך הטמא דטהור. ופורח מתוך הטהור דטמא. איכא בינייהו ע״ש. והר״ש בעצמו כתב עוד נפקותא אחרינא דעד שיטמאנו הכהן אין עליו תורת מוחלט. ע״כ. וכלומר דלא בעי פריעה ופרימה. כדתנן במשנה ה פ״ק דכלים. ואני תמיה מאד דאף לר״ע עד שיטמאנו הכהן אינו מוחלט:

[*ובה שערה אחת. עיין בפי׳ הר״ב במשנה דלקמן]:

בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת נולדה כו׳. כתב הר״ב דבעינן שתקדום כגריס כו׳. כדדרשינן בת״כ. והיא הפכה שער לבן שהפכה כולה את כולו ולא שהפכה כולה את מקצתו. כיצד בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. הרי זה להסגיר. דשער משמע כל השער

הגורם לה טומאה ולא מקצת השער. ואמרי׳ בת״כ מיעוט שער שנים. הר״ש. ולשון הר״ב שתקדום כגריס בהרת. וכן לשון הר״ש. ולא נחתי הכא לפלוגתא דר״ש ורבנן דמתני׳ ו. דלרבנן כשיש מחיה בתוך הבהרת משלים נמי לכללא דאם בהרת קדמה כו׳. וכמו דמתני׳ גופה דלקמן. דתנן אם בהרת קדמה. דבהרת עם המחיה קרוי׳ בהרת לרבנן דר״ש:

בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות כו׳. [*כתב הר״ב] דאע״ג דחצי גריס הראשון קדם לשתי השערות. לא מהני עד שיקדום כגריס שלם לשתי השערות. כדתניא בת״כ. והיא הפכה. שהפכתו כולה. ולא שהפכתו מקצתו. כיצד בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות. ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. הרי זו להסגיר. ורישא דמתני׳ דקתני בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. ה״ה דאפי׳ בשתי שערות הרי זו להסגיר. אלא זו אף זו קתני. והכא ה״ל למנקט ונולדה בהרת [כחצי גריס] ואין בה כלום. אלא האמת נקט דאפי׳ יש בחצי גריס אחרון שערה אחת. הרי זו להסגיר. הר״ש:

אם בהרת קדמה. עיין במשנהו:

ואם ספק טמא. ולא אזלינן בתר חזקה דגופא. ואע״ג דאשכחן לר״ג ור״א בעלי מחלוקותיו של רבי יהושע בפ״ק דכתובות משנה ו ז דסברי דאזלינן בתר חזקה דגופא. והתם דאיכא חזקה דממונא כנגד חזקת הגוף. ואפ״ה אזלי בתר חזקה דגופה. וכ״ש הכא דליכא חזקה כנגדה. דה״ל למיזל בתר חזקה דגופא. תירצו התוס׳ בפ״בדנדה דף יט [ד״ה ר׳ יהושע] דהכא שאני דאדרבה החזקה ריעה. לפי שדרך השער להתלבן מחמת הנגע. לפיכך נראין הדברים דבהרת קדמה. שהרי דרכן לבא שחורות. אלא שהנגע הוא שהפכתן ללבן וכיון דאיכא ריעותא הלכך ספק טמא. והקשה הר״ש. זקן שכל שערו לבן. שנולדה בו בהרת. או בני אדם לבנים ביותר. כגון גרמני שכל שערו לבן ונולדה בו בהרת מאי איכא למימר. ומתני׳ קא פסיק. ותני בין ילד. בין זקן. בין כושי. בין גרמני. לכך נראה דטעמא דרבנן משום דאיירי בבהרת כחצי גריס ואין בה כלום ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות. ובאותו חצי גריס אחרון ספק אם קדם את השער. אם לא. וקסברי רבנן דמאחר דבא חצי גריס ראשון קודם לשער. סתמא דמלתא כמו כן קדם האחרון את השער. אבל גריס שלם הבא עם השערות ואין ידוע איזה קדם. מודו רבנן דטהור. ע״כ. וכ׳ בעל קרבן אהרן דנפלא עליו. איך לא הוקשה לו מה שהקשה הוא על פי׳ התוספות דתנא פסיק ותנא ספקו טמא מ״מ. [איך] שיפול הספק. ולא חלק כלל. וכי תימא דבהכרח נוקים דברי רבנן במקום דאיכא ריעותא כזה. שכבר היה בהרת חצי גריס קודם. דאי לאו הכי. ה״ל למיזל בתר חזקה. א״כ גם לדברי התוס׳ יעלה תירוץ זה דבהכרח נוקים שלא אמרו ספק טמא אלא היכא דאיכא ריעותא והיינו באינו זקן ואינו גרמני אבל בזקן וגרמני דליכא ריעותא שדרך שערותיהן שיהיו לבנות מצד עצמם שהם זקן או גרמני ואהת׳ לא קאמרי רבנן ספק טמא כיון דליכא ריעותא ודאי דאזלינן בתר חזקה. ולפי׳ דברי התוספות יותר מתישב משום דלא אוקימו אוקימתות בפלוגתייהו דרבנן אלא שביקו פלוגתייהו כפשטיה. והקושיא שיפול בטעמייהו דרבנן תירצו אותו תירוץ נאה וממילא ידעינן דהיכא דליכא דבר המוליד הספק. דהיינו שהאיש המנוגע הוא זקן או גרמני דכיון דאין כאן דבר המוליד הספק ודאי דאזלינן בתר חזקה. ואין זה בכלל אוקמתא. אלו דבריו של בעל קרבן אהרן. ואע״פ שיש פנים להסביר דברי הר״ש דכיון דהכא מתני׳ איירי בבהרת כחצי גריס כו׳ שמענו שפיר דדוקא בהכי אמרו ספק טמא ולא במקום אחר. מ״מ לישנא דמפני שאמרו לא משמע דאהכא קאי אלא דבעלמא אמרו וכיון דבעלמא אמרו בהרת קדמה כו׳ ובעלמא בבהרת שנולד תחלה כגריס הוא ואהכי נמי תני ואם ספק טמא ולפי׳ ודאי כי אמרת דאם ספק. דוקא בבהרת שתחלתו כחצי גריס ואין בו כלום הוי אוקימתא. ודחיקא לן טפי. מלחלק בין כל אדם. לגרמני וזקן. דההוא ממילא משמע. ולא הוה כענין אוקימתא. ועוד אומר אני דאי איתא דלא אמרו ספק טמא. אלא היכא דקדם (חצי) בהרת [כחצי גריס] ואין בו כלום. א״כ במשנה ו דתנן ומודה שאם יש במקום שער לבן כגריס שהוא טמא. והתם כשמתחלה היתה בהרת כגריס. וא״כ [אי איירי] דוקא דידעינן דבהרת [כגריס] קדם. מאי קמ״ל דמודה. ואלא היכא משכחת שער לבן דליהוי סי׳ טומאה. אבל כי אמרת דכל בהרת ספק טמא. הא קמ״ל דמודה. ולאפוקי מרבי יהושע דהכא. ומהאי טעמא נמי קשיא לי על פי׳ ר״ת דמפרש בפ״י דסנהדרין דף פז דלא אמרו ספק טמא אלא משנזקק לטומאה. דמודה דלעיל לא משמע דדוקא בנזקק לטומאה. ובלאו הכי הקשה הר״ש על פירוש ר״ת. ולפיכך אין להאריך בו. אלא מיהת הואיל ואמרן דטעמייהו דרבנן דמטמאים. לאו מחמת חומרא בעלמא אלא מפני שחזקת שער שבא שחור. וע״י הנגע מסתמא הוא שנתלבן. הלכך נראה דבודאי מחזיקים לטומאה זו. וכן מוכח נמי מדרבי יהושע מייתי [בנזיר דף סה] לסברתו מן הכתוב [דלטהרו כו׳] נשמע ממילא מינה. לרבנן שהן מטמאים מדין תורה. וכן מוכח נמי בסנהדרין פ״י [שם]. דהא בין נגע לנגע דגבי זקן ממרא מפרשינן בפלוגתא דר״י ורבנן דהכא. ובזקן ממרא צריך שיחלוק בדבר שזדונו כרת. ופירש״י דלרבנן אם נכנס למקדש חייב כרת. ובפ״ז דב״מ דף פו בעובדא דרבה בר נחמני דקב״ה קאמר טהור. וכולהו מתיבתא דרקיע קאמרי טמא. ובדין תורה נחלקו במתיבתא דרקיע. ולאו היינו בכלל קושיא דספיקא קמי שמיא גליא. כיון שאפשר שבהרת קדמה. וכ״כ התוס׳ בפי״ט דשבת דף קלו [ד״ה הזכר]. וכמ״ש ג״כ במשנה ז פרק בתרא דבכורות [ד״ה פטורים]. אע״פ שיש לומר שהמחלוקת. הוא היאך ידונו החכמים אשר המה בחיים. אמנם ראיתי להרמב״ם שכתב אדהכא בספ״ב מהט״צ דיראה לו שטומאתו בספק ועיין בחבירו ספ״ד מה׳ ממרים:

ורבי יהושע קיהה. פי׳ הר״ב מלשון תקהינה שניו כו׳ דאיהו סבירא ליה ספק טהור. דכתיב (ויקרא י״ג:נ״ט) לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב

בטהרה תחלה. גמ׳ בפ׳ בתרא דנזיר דף סה. ומשום דאיכא ריעותא דשער בא שחור הלכך אצטריך לקרא. דאילו בלאו הכי אזל בתר חזקה דגופא. דדוקא היכא דאיכא חזקה דממונא כנגדו אמר במשנה ו פ״ק דכתובות דלא מפיה אנו חיין. גמ׳ דכתובות פ״ד דף עה:

קיהה. פי׳ הר״ב מלשון תקהינה שניו ירמיה לא האוכל בוסר תקהינה שניו. וז״ל הרמב״ם פי׳ קיהה מניעת זה הדעת והריחוק ממנו. והוא מאמרו תקהינה שניו ונקרא ענין הבוסר בזה השם. להיותו מרחיק האדם מלעיסה. ע״כ. ומ״ש הר״ב ואין הלכה כר״י. וכ״כ הרמב״ם [*וכן בדין הלכה כת״ק] וכן משמע [*נמי] דסתם לן תנא בר״פ דלקמן כת״ק דרבי יהושע. וכתב הכ״מ [שם] ואע״ג דקב״ה קאמר טהור. [כמ״ש לעיל] לא בשמים היא. וכי נמי קאמר רבה בר נחמני טהור. היה בשעת פטירתו. ע״כ. ולי נראה דכיון דרבה לא אמר הלכה כר״י. מש״ה לא שבקינן כללא דהלכה כת״ק. ועוד מחלוקת ואח״כ סתם בר״פ דלקמן. שלא בא רבה אלא לומר סברתו ולא לפסוק הלכה. דא״כ הל״ל הלכתא כר״י. והר״ש כתב דכר״י קיימא לן כדאמר קב״ה. והא דלקמן לאו סתמא הוא דה״פ כל ספק נגעים טהור לכ״ע חוץ מזה דפליגי. ועוד אחר דלא פליגי. ע״כ. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל אבל מורי קרובי ורבי הרב ר׳ יהודה הכהן זצ״ל אמר לי משום אדם חשוב בארץ ישמעאל דלאו סתמא הוא. ולא קאי אדלעיל כלל. אלא אלקמיה. וה״פ חוץ מנגע זה ועוד אחרת נולדה אצלו ספק שהיא*). ספק שאחרת באה תחתיה. והיינו טעמא דבהאי ספיקא מטמו כ״ע. דרגלים לדבר שהיא היא. דמסתמא לא הלכה הראשונה אלא פשתה והלכה. דמה סברא היה זה לומר שהראשונה הלכה. וזו באה תחתיה. ע״כ:

ה **חוץ מזה**. פי׳ הר״ב דספק בהרת קדמה כו׳. וכן כתב הר״ש והרמב״ם. וכבר כתבתי לעיל שמהר״ם כתב בשם אדם חשוב דאדלקמיה קאי. ולדבריו ואיזה זה ה״ק והיכי דמי זה. ועוד אחר:

טמא. פירש הר״ב ומחליטו. וכן לשון הר״ש. ונראה דמחליטו בודאי. והרמב״ם בפ״ד מהט״צ. העתיק המשנה כלשונה. ולא כתב עלה דטומאתו בספק כמו שכתב אההיא דס״פ דלעיל. ולכאורה שני הספיקות שוות דהא משוה להו תנא דידן. וצריך לומר שהרמב״ם סמך אדכתב בספ״ב על מתני׳ דלעיל. ובפי׳ הרמב״ם הנה שני האישים לבד יטמאו בנגעים [מספק]. ובנא״י מסיים בה דאוקמא אחזקה ראשונה ולא הלכה. וזה פסיון הוא וטמא. ע״כ. וה״נ בשער לבן איכא חזקה דשער בא מתחלה שחור וכדכתבתי לעיל. ומיהו מדרבי יהושע לא פליג אדהכא. נראה דבהך דהכא מודה. ולפיכך י״ל דהכא טמא ודאי. וטעמא דכיון שבהרת כגריס היתה הוה כמוחזק לטומאה. ומש״ה נמי סתם הרמב״ם בפ״ד מהט״צ ולא פי׳ אדהכא דמספק טמא. כמו שכתב אדס״פ דלעיל:

הרי היא כמו שהיתה. לאומרו [ית׳] (שם יד) והנה נרפא נגע צרעת מן הצרוע. ולשון ספרא. נרפא שהלך לו נגעו. נגע שהלך לו שער לבן. הצרעת שהלכה לה מחיה. הרמב״ם. וזו נדרשת בטהרת המצורע. ולא ידעתי למה לא הביא ברייתא דספרא ששנויה בלשון משנתינו. החליטו בשער לבן הלך לו וכו׳. ומפיק ליה מרבויא דואם פשה תפשה:

וחזר הפשיון וכן בשער לבן. כתב הר״ב הא דלא קתני הכא וכן במחיה כו׳ פעמים שיהיה טהור כגון שהמחיה מעטה הנגע מכגריס. לפי מה שיתבאר בפ׳ שאחר זה. הרמב״ם. ור״ל שם במ״ב. ולא שתתמעטה מכגריס ואע״פ שעם המחיה עדיין הוא כגריס. דהא בהדיא תנן בפ׳ דלעיל מ״ו בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה ושער לבן בתוך המחיה כו׳ הלך שער לבן טמא מפני המחיה. אלא שתמעטה מכגריס ר״ל שיעור הגריס שהוא שתהא סביב המחיה מכל צד כשיעור ב׳ שערות. ובחנם טרח הכ״מ בריש פ״ג מהט״צ להוכיח מפירוש הרמב״ם ומפירוש הר״ש דשיעור בהרת כגריס שהוא עם המחיה. והרי משנה שלימה היא בפרק דלעיל. והר״ש פירש טעם אחר דלא קתני וכן במחיה. משום דמחיה הבאה במקום פסיון לא מטמא. משום דפסיון בחוץ ומחיה בעינן שתהא מבוצרת. ע״כ. וזה תימה בעיני דא״כ גבי מחיה כי קתני וכן בפסיון היינו נמי במקום המחיה. ואין פסיון אלא בחוץ. כדתנן בר״פ דלעיל. ועוד בפרק דלקמן מ״ג שאין הנגע פושה לתוכו. וכן בשער לבן כשנולד פסיון לא מצית אמרת דבמקום שער הוא שפשה שאין שער לבן מבחוץ. כדתנן בר״פ דלעיל. ועכשיו מצאתי למהר״ם שכ׳ להא דהר״ש דלהכי לא קאמר וכן במחיה וכו׳ כיון דאינה מבוצרת. וכתב עלה וז״ל לא תקשי א״כ שער לבן נמי לא יטמא דבעינן שיהא בנגע. די״ל שהשער לבן עומד בנגע ושוכב חוצה לו במקום שיהיה שם פסיון. ע״כ. ועדיין מה שהקשיתי ממחיה גופה עומד במקומה:

בשער לבן בסוף שבוע ראשון. לא קתני בתחלה כדקתני באחריני. משום דאין פסיון מטמא בתחלה. הר״ש:

עקביא בן מהללאל מטמא. פי׳ הר״ב במ״ו פ״ה דעדיות שהרי נהפך שער לבן בבהרת. וכ״פ הרמב״ם והראב״ד [שם בפירושם]. ועוד כתב הראב״ד דא״נ דקא סבר עקביא כיון ששער לבן עומד במקומו עדיין לא נרפא הנגע מעיקרא. וכמי שלא הלכה הבהרת דמי ומי החולי הראשון הוא שהרי רגלים לדבר. וזה עיקר. ע״כ. וז״ל מהר״ם. עקביא בן מהללאל מטמא. נ״ל לפ׳ טעמא דעקביא משום דכיון דהבהרת הראשונה קדמה לשער לבן. אע״ג דקדמו השערות לבהרת אחרונה. טמא. כיון דבמקום הראשונה באתה. היא היא וחשיבא כמו ראשונה. והרי קדמה הראשונה לשער לבן וטמא. אר״ע מודה אני בזה שהוא טהור. דאע״ג דבשער פקודה דסיפא מטמינא. בהאי שער פקודה דרישא מודה אני שהוא טהור. ואיזהו שער פקודה דמטמא ר׳ עקיבא. כגון

שלא הלכה כל הבהרת אלא מקצתה. דהתם ודאי כי הדרה. לא אמרינן דבהרת אחריתי היא. אלא קמייתא. והרי קדמה לשער לבן. א״ל כשם שבטלו וכו׳ דכי היכי דמודית לן ברישא דטהור. ה״נ אודי לן בסיפא. דמה לי הלכה כולה מה לי מקצתה. הא כיון דלא פש אלא חצי גריס. חצי גריס לאו כלום הוא עכ״ל:

משנזקק לטומאה ספקו טמא. בנוסחת מהר״ם ליתא. וכן במשניות ישנים מנוקדים:

טהור. כתב הר״ב דכתיב ואם פשה וגו׳ וטמא הכהן אותו את הנגע הודאי. שמלת אותו שב על הנגע. הרמב״ם. וכתב הר״ש ואע״ג דהאי קרא בפשיון כתיב ה״ה בשער לבן. דקתני בתוספתא בהרת כחצי גריס ובה ב׳ שערות [*נולדה בהרת כחצי גריס ובה ב׳ שערות כן הוא בתוספתא פ״ב] הרי זו להחליט. טעה ואינו יודע אלו שהפכו ואלו שקדמו. טהור. דצריך שידע באיזה שערות הוא מחליטו. ע״כ. וכן העתיק הרמב״ם בפ״ו מהט״צ [הלכה ה׳] ונראה א״כ דהוא הדין נמי במחיה:

זהו שאמרו כו׳. לא ידעתי למעוטי מאי. דבפ״ג דיבמות משנה ה מפרשי׳ זהו דתנן התם דלמעוטי קאתי. ועוד ק״ל אמאי לא תנן נמי ברישא זהו שאמרו עד שלא נזקק לטומאה ספקו טהור. ועוד דהתם הוה למעוטי תרתי כדתנן בריש פרקין. לכך נ״ל דה״נ קאמרי. זהו שאמרו משנזקק כו׳ כלומר דכל היכא שנזקק הוה ספקו טמא. משא״כ בקודם שנזקק כו׳ דלא הוי כללא. דהא משכחת בתרי גווני דטמא ולפיכך לא תני לעיל זהו שאמרו עד שלא נזקק כו׳:

ו **כגריס הקלקי כו׳ נמצאו ל״ו שערות.** בת״כ שער לבן ומחית בשר חי וכו׳. עד וא״צ ד״א לסייעה. שהעתקתיה במשנה ב פ״ד. ותני א״כ למה נאמר שער לבן ומחית בשר. לומר לך שלא תהא טמאה עד שתהא כדי לקבל שער לבן ומחיה. יכול שער לבן מצד אחד ומחיה מצד אחד ת״ל בשאת. שתהא מבוצרת לתוך השאת. הא כיצד מקום שתי שערות מימינה ומקום ב׳ שערות משמאלה ומלמעלה ממנה ומלמטה ממנה מרובע. נמצאו ל״ו שערות ? נמצא גופה של בהרת כגריס הקלקי מרובע. וכתב הרמב״ם ואמרו צרעת [צרעת לג״ש]. לפי שכל נגע צרעת לא יהיה שעורה פחות מזה והוא אמרם בנין אב לכל הצרעת ע״כ. ועי׳ במ״ו פ״י [ד״ה ב׳ נתקים] [*ומ״ש הר״ב הקלקי שם מקו׳ ונשנה במס׳ מעשרות בספ״ה ושם פי׳ הר״ב שהן מרובעות כו׳ וכ״כ שם הרמב״ם ובכאן בנא״י נוטה לרבוע]:

מקום עדשה ד׳ שערות. ר״ל המרובע המקיף כעדשה אשר הוא שיעור המחיה [כמ״ש במתני׳ דלקמן] רמב״ם:

בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה. ובין הכל כגריס הר״ש. ועיין בפ״ד משנה ו:

ובה מחיה כעדשה. שכן שיעורה כמ״ש במ״ב פ״ד. ובתנאי שתהיה מרובעת ג״כ כמו שזכרנו [במ״ה פ״א] וכבר בארו זה בתוספתא במקואות. אמנם נתנו הרבוע בה כאשר היתה [כעדשה] מצומצמת. עד שתהיה העדשה [בה] כמו עגולה ברבוע שלמת צלעות המקיף זאת העגולה אולם כאשר נוספת המחיה על זה השיעור עד שיהא מרובע כעדשה ישקע בתוכה הנה היא תטמא על איזה פנים שתהיה. הרמב״ם בפי׳ מתני׳ דלעיל:

רבתה הבהרת טמאה. פי׳ הר״ב משום פסיון. וכ״כ הר״ש. ונ״מ שאם הלכה המחיה טמאה משום פסיון. וז״ל מהר״ם רבתה הבהרת טמאה. וה״ה בלא פסיון טמא מעיקרא משום מחיה. אלא משום דבעי למימר רבתה מחיה טהורה. נקט נמי בבהרת רבתה נ״ל ע״כ. והרמב״ם בפ״ג מהט״צ השמיט חלוקה זו:

רבתה המחיה טמאה. והר״ב העתיק טהורה. וכן הר״ש וכן הוא בנ״א וכן היא גירסת הרמב״ם וכתב הר״ש דיש להעמיד גיר׳ טמאה כגון דבהרת כגריס בלא מחיה דאפי׳ רבה המחיה עד שני עדשים אכתי מבוצרת היא ע״כ. וכתב מהר״ם ולפ״ז יש לפרש רישא נתמעטה טהורה. דנתמעטה מכשיעור בהרת ומחיתה. דהיינו שאין בה כגריס בין הכל. נתמעטה המחיה מכעדשה כגון שרבתה הבהרת מבפנים טהורה. וק״ל א״כ לפלוג ר״מ בהא כדקא פליג בסיפא דמטמא משום פסיון. ושמא י״ל דסתמא כרבנן וה״ל סתם ואח״כ מחלוקת. והדר סתם לן כרבנן גבי בהרת כגריס ומחיה כעדשה מקיפתה כמו שאפרש ע״כ:

נתמעטה טהורה. שאין הנגע פושה לתוכה אפי׳ לר״מ דמתני׳ דלקמן. דהא לית כאן טפי מכגריס דכי איכא כגריס בלא המחיה פתותה מכעדשה הוא דקאמר ר״מ שהנגע פושה לתוכה. כ״כ הר״ש בפי׳ התוספתא במתני׳ דלקמן:

נתמעטה או שהלכה לה. הרמב״ם פ״ג מהט״צ [הלכה ה׳] ועיין [בפי׳ הר״ב] במשנה ה:

וחכמים מטהרים. לאו למימרא שיטהרנו ויפטור אותו. אלא היינו לומר דאין כאן סימן טומאה ויסגיר ולפיכך הרמב״ם בפ״ג מהט״צ כתב הרי זו כמות שהיתה ואין כאן סימן טומאה. כלומר ויסגיר. והסכים הראב״ד כמ״ש שם הכ״מ:

שאין הנגע פושה לתוכו. וראיית זה אמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נתק אינו פושה לתוכו. אף הנגע אינו פושה לתוכו. הרמב״ם. ומצאתי כתוב בשם הראב״ד בפירושו לתורת כהנים שמפרש כי בנתק אין דין מחיה וא״א להיות פושה לתוכו אף נגע אע״פ שיהיה בו מחיה אינו פושה לתוכו ע״כ.

ובעל קרבן אהרן פי׳ דבנתק אין בו שער כדתניא וכי מה יש בו כו׳ [והעתיקה הר״ב במ״ה פ״י] ואמר מגלח חוצה לו [וכן שנינו שם] דמשמע שאין פסיון אלא חוצה לו ע״כ דבריו ולי קשיא על שניהם מהמ״ז דפ״י דשני נתקים זה לפנים מזה ושטה של שער מפסקת ביניהם דהשתא יש בו בתוכו ממש וע״ש [ד״ה נפרץ]:

ובלבד שלא יתמעטו מכשיעור. ולא תקרב המחיה לסוף הבהרת בפחות מכדי צמיחת שתי שערות. הרמב״ם פ״ג מהט״צ [הלכה ו׳]:

רבי עקיבא אומר בין כך ובין כך טהורה. כתב הר״ב בין כלתה מבפנים וכו׳. וכן פי׳ הרמב״ם וכלומר כיון דפשיון הפנימית לא לעור הבשר הוא אלא למחיה שבתוך בהרת הויא נמי כמו פושה לתוכו דלא הוי פשיון. אבל הר״ש מפרש דר״ע ה״ק בין כך ובין כך בין כלתה מבפנים שהפנימית להחליט בין כלתה מבחוץ שהפנימית להסגיר בין לא כלתה כלל כלומר בין כלתה בין לא כלתה. החיצונה טהורה. כרבי יוסי דאין המחיה שהבהרת לתוכה סימן טומאה לחיצונה. ואין הנגע פושה לתוכה. ע״כ. וכתב מהר״ם דק״ל היינו רבי יוסי וי״ל לר״י חיצונה להסגיר. ולר״ע חיצונה טהורה לגמרי. דאינה קרויה נגע. דכתיב (ויקרא י״ג:י׳) ומחית בשר חי בשאת שיש מחיה בתוכה לחוד. ולא שיש מחיה בתוכה. ובהרת לפנים הימנה. ומ״מ מסיק דר״ע כת״ק דר״י ס״ל וה״ק בין כך ובין כך הפנימית להסגיר והחיצונה טהורה. וזה כדברי הרמב״ם והר״ב:

[*מובאת. פי׳ הר״ב מצומצמת כו׳. כאילו הוא לקח עדשה בצמצום ושם אותו שם. הרמב״ם. והערוך הביאו בערך מובת. ופי׳ מכוונת ולא אמר מאיזה לשון הוא]:

המותר סימן פסיון לפנימית. פירש הר״ב כלומר אם פשתה הפנימית על אותו מותר שתיהן להחליט כו׳. ואהא קאי שכתב ואין הלכה כר״ש דאילו על מ״ש ואם פשתה חיצונה כו׳ לא מצי קאי. דהא היינו כסתמא דריש מתני׳ דלעיל. הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט:

היה בהק פחו׳ מכעדשה. כתב הר״ב האי דנקט בוהק פחו׳ מכעדשה דאם היה כעדשה היה מטמא משו׳ מחיה דקי״ל מחיה מטמא בכל המראות. וכ״כ הרמב״ם. ודבריהן תמוהין מאד דהיכי מצית אמרת דבהק היינו בשר חי ואין נראה כן לא מן הכתוב ולא מן המשנה. מן הכתוב שכן קורהו לזה בשר חי. ולזה בהרות לבנות כהות בהק הוא. ומן המשנה דהא תנן במ״ה ו׳ דפ״ק היתה בו מחיה כו׳. ובא השחין כו׳ והבהק וכן כתב שם הר״ב לשון ת״כ בשר חי ולא הבהק וה״נ בפ״ח מ״ו וא״ת על כרחינו כיון שהמחי׳ מטמא בכל המראו׳. נמצינו למדין שהבהק ג״כ בכלל מחיה הוא. זו ודאי שאינה צריכה לפני׳. שכבר פי׳ הר״ב במ״ב פ״ד שזה שהמחיה מטמא בכל מראה דהיינו כמראה הבשר בין כושי בין לבן. בין אדום. אבל בהק הן בהרות אלא שהן כהות. דהיינו למטה מהארבע מראות וז״ל הרלב״ג בפירוש בוהק הוא פורח בעור טהור הוא. שר״ל שאין אלו הכתמים בסבות עפוש בבשר. אבל הוא כתם בעור. והנה האיש הבהקני נקרא רוש״ו בלע״ז. והוא ענין יקרה מבלבול לחותיו וערבובם באופן בלתי שלם כמו שיקרה לעוף שתהיה נוצתו מצבעים רבים לזאת הסבה. כמו שהתבאר בטבעיות ע״כ. אבל מחית בשר חי איננו בשום מראה משתנה אבל הוא מראיתו של עור האיש ההוא ולפיכך הוא בשר חי ר״ל שאין בו שינוי כלל וזהו שכתב ג״כ הרלב״ג בטעם שבשר חי אשר בתוך הנגע הוא סי׳ טומאה ואמר לפי שזה יורה על שזה העפוש [ר״ל הנגע] בא לזה המקום מהבשר והעור מחוץ מהם. ולזה מגיע אל מקיף המקום ההוא קודם שיגיע אל מרכזו. ולזה יורה שזה העפוש הגיע שם ממה שנדחה אליו מהעפוש מפנימית הגוף וזה שאם היתה התחלת הויית זה הנגע בבשר [והעור] שהוא [בו] [ולא מפנימית הגוף]. היה מן הראוי שיהיה התחלתו במרכזו ואחר יתפשט לחוץ וזה מבואר מאד ע״כ. וכי נמי אמרת דבהק דהכא. לא בהק דקרא ושנשנה במשנה אלא הכא קרי למחיה עצמה בשם בהק הואיל ואינה כעדשה שהוא שיעור סימנה לטומאה להכי קרי ליה בהק שהוא שם מראה טהור אכתי תקשה חדא מאי טעמא לא קתני בהדיא. היה מחיה פחותה מכעדשה כדקתני לעיל מ״ג. שהרי בכך אינו מקצר במלות. ולמאי נ״מ משנה בלשון וקרי ליה בהק. ועוד דכיון דהשתא לא קרי ליה בהק. אלא משום שהוא פחות מכעדשה. א״כ היכי קתני בהק פחות מכעדשה והרי אין בהק במקום הזה. אלא מה שהוא פחות מכעדשה. ועוד קשיא לפירושם מאי אתא מתני׳ לאשמעינן. וכי עד הכא לא שמענו שהפסיון אין לו שיעור והא משנה שלימה שנינו ברפ״ד הפסיון בכל שהוא. ואין סימן פסיון לחיצונה כבר שמענו בפרקין. הלכך באמת דברי הרמב״ם והר״ב בזה תמוהים מאד. ולכן נראה כפירוש הר״ש שכתב וז״ל היה בהק פחות מכעדשה. שסמוך לפנימית בהק. והבשר חי חוץ לבהק. והחיצונה מקפת לבשר חי. סימן הפסיון לפנימית אם נתכסה הבשר [חי] בבהרת מחליט הפנימית משום פסיון. אע״פ שהבהק מפסיק דאין בהק חשיב הפסק לפסיון. כיון דלית ביה כעדשה. ואין סימן הפסיון לחיצונה דאין הנגע פושה לתוכו. עכ״ל. והשתא טובא קמ״ל. דאע״ג דתנן בפ״ק דבהק המפסיק בין אום לפסיון מצילו מידי טומאת הפסיון. וקמ״ל הכא דכשהבהק פחות מכעדשה. אינו מפסיק ואינו מציל. ומצאתי למהר״ם שמסיים בדברי הר״ש. והא קמ״ל טעמא דבהק פחות מכעדשה. אבל כעדשה לא הוי סימן טומאה פסיון אף לפנימית. שהרי בהק מפסיק בין האום לפסיון. ע״כ:

היה בהק כו׳ סימן פסיון לפנימית. נראה דגם זו ליתא להלכה. דהא לעיל פסק כר״ע. דאין פסיון לפנימית ג״כ. וכן הרמב״ם לא העתיק בבא זו בחבורו. ויש לתמוה על הר״ב והרמב״ם בפירושו. שכתבו אין הלכה כר״ש ברישא. וה״ל לכתוב כן הכא בסוף מתני׳:

ואין סימן פסיון לחיצונה. נ״ל דלר״מ אצטריך דאע״ג דסבירא ליה שהנגע פושה לתוכו. אין סי׳ טומאה לחיצונה. כיון דבהק פחות מכעדשה מפסיק בין האום לפסיון. ור״מ לטעמיה דאמר לקמן פ״ח [מ״ו]. דפחות מכעדשה ככעדשה בחזרו בו ראשי אברים וכו׳ וה״ה הכא. מהר״ם:

שאינן מיטמאין משום מחיה. הקשה הראב״ד בפ״ג מהט״צ [הלכה ח׳] למה [לא] אמרו שאינן מיטמאין בבהרת. ולמה תפסו שאינן מיטמאים במחיה. וי״ל מפני שהוא חלק למעלה. ואילו היה מקום שער היו אומרים ג״כ שער. ואילו היה ראוי לפסיון היה ג״כ מזכיר פסיון. אלא שרוב ראשי אברים הללו. אפילו לגריס אינם ראוים. כ״ש לפסיון. ועי״ל לפיכך תפס מחיה. לפי שראשי אברים הללו מעכבין בפריחה. כדאיתא במתני׳ [דלקמן]. אשמעינן הכא. אע״ג דלבסוף מטמאו משום מחיה. מתחלה מיהא לא מטמאו. לפי שאינם מקום בהרת כגריס. וזה עיקר. ע״כ. והכ״מ דקדק דדעת הרמב״ם שאילו היתה בהרת כגריס בראש אחד מאברים אלו. אפשר שהי׳ נראה כולו כאחד אבל מתוך שהמחיה בתוכה. אין העין שולט בכל הבהרת כאחד. ע״כ:

וראשי אזנים. שפת האזן. רש״י פ״ק דקידושין דף כ״ה:

וראש הגויה. פי׳ הר״ב הוא גיד האמה. וראיתי בכף נחת שכתב וז״ל ונתיחס כל הגוף לזה האבר. לפי שממנו הושתת ונתיסד כל גוף האדם. ג״כ תענוג זה האבר ראש לכל הנאות ותענוגי הגוף. עכ״ל. ואין דבריו אצלי מתישבים כלל. אם הפי׳ הראשון. הנה מפני גוף אחר שיתיסד על ידי הזרע. שהוא המעבר לו. לא מפני כן יתכן לקראו גויה. והמכוון זה הגוף שהוא בו. ואם הפי׳ השני. כ״ש שאין מן הדעת שהחכמים יכנוהו בשם כל הגוף להיותו מתענג על ידו. ומדרכם הוא להעלים ולהסתיר בלשונם. אפי׳ במקום הצריך. כ״ש כאן במקום שאין הכרח לזה. אבל מה שנ״ל בזה שלא נקרא גויה כלל. אבל נקרא ראש הגויה. לפי שהוא בולט ויוצא מן הגויה. [*דומיא לזה] ובאשה *) [*בית הרחם] נקרא שפולי מעיים. במ״ח פ״ט דנדה **). לפיכך נקרא הגיד עצמו ראש הגויה. לא שיקרא גויה. אבל נקרא ראש הגויה והי׳ מן הראוי בכאן שיאמר ראש ראש הגויה אבל מיפוי הלשון וקצורו שאינו כופל במלות שוות ואחד מושך עצמו ואחר עמו ותדע שכדברי כן הוא דבגמ׳ ספ״ג דנדרים [דף לב] בתחלה המליכו הקב״ה על רמ״ג אברים ולבסוף על רמ״ח ואלו הן ב׳ עינים ב׳ אזנים. וראש הגויה. עוד שם מעשר׳ שליטי׳ ב׳ עינים ב׳ אזנים וב׳ רגלים וראש הגויה ופה ומה טעם [נקט] שם (בראש) [וראש] הגויה. אילו היה שם הגיד גויה עצמו. לא הל״ל אלא והגויה. אבל זה שמו אשר נקרא הוא ראש הגויה כמו שפירשתי והוא הנכון [*והא דבפרק המפלת (נדה דף כה) אמרי׳ וגוייתו כעדשה. ופירש״י גוייתו גיד אבר הזכר ע״כ ל״ק שהרי כתבו התוס׳ שם [ד״ה לידע] שאין מקומו בולט אלא שמקומו ניכר בכעדשה ע״כ. ומפני כן לא יכול לקראו ראש הגויה כיון שאין לו ראש בולט]:

וראשי הדדים שבאשה. אבל שבאיש אינן בולטין כ״כ ואין זה שפוע. רש״י שם:

תוך הפה. מפורש בתוספתא שהביא הר״ש דאודם שפתים נדון כתוך הפה. ופי׳ הכ״מ [ריש] פ״ו מט״צ. בשם הר״י קורקוס. משום דכתיב זימני טובא עור בשרו. וה״נ ממעטינן עור כף הרגל. מפני שאינו נראה וגלוי תדיר. אע״ג דבכל דוכתא חשוב גלוי. והוא הדין לאודם [השפתים]. כי כשסוגר פיו שאינו מדבר. אינו נראה. ע״כ:

והקמטין שבצואר. כתב הר״ב תנא סיפא כו׳ דלא תימא קמטין דצואר דוקא דלא מתחזי כאחריני. וכך כתב הר״ש. וז״ל מהר״ם דלא מתחזי בכל אדם. אבל קמטין שבשאר הגוף. כגון באדם שמן שיש לו פימה עלי כסל [*לשון מקרא הוא איוב ט״ו] כיון דלא שייך באדם כחוש לא חשיב בית הקמטין. קמ״ל. ע״כ:

תחת הדד ובית השחי. פי׳ הר״ב כשנראה כמניקה כו׳ כשנראה כמוסק כו׳. כדתנן בפ״ב משנה ד. ושם מפורש:

קדח. פי׳ הר״ב הוא שחין שבא מחמת דבר אחר כגון מחמת מכת אבן כו׳. דתניא בת״כ אין לי אלא שחין שעלה מאליו. לקה בעץ באבן. בגפת. בחמי טבריא וכל שאינו מחמת האש. מניין. ת״ל שחין שחין ריבה. ותנ״ה גבי מכוה. אין לי אלא שנכוה באור. נכוה בגחלת. ברמן. בסיד רותח. בגפסית רותח. בחמי האור. מניין. ת״ל מכוה מכוה ריבה. ומרבי׳ להו כדין שחין ומכוה מה הנהו מורד לא. אף קדח מורד לא. הר״ש. ועיין בגמרא פ״ז דפסחים דף עה. ויש לדקדק דברפ״ט תנן איזהו שחין לקה בעץ כו׳. איזהו מכוה נכוה בגחלת כו׳. ונ״ל דהתם לא קתני אלא דאתיא מדרשא. וראיתי לרבינו בגור אריה שכתב דה״ק התם. דאע״ג דלקה בעץ כו׳. ובא ע״י חימום אינו מכוה. אבל הוא שחין וכ״ש שחין עצמו. ע״כ. ואין דבריו עולים כן בסיפא גבי מכוה והרמב״ם פי׳ במתני׳ דהכא שחין היא הכאה. בכל מה שיוכה באבן ועץ וברזל. וזולת זה. ומכוה הכאה באש או [בדבר] שנתחמם באש כמו אבן וברזל חם ודומותן. וקדח הנגע ההווה מליחה נשרפת כלהבת בגוף כמורסות והיציאות אשר ינקבו העור ויקרצוהו. והוא נגזר מאמרו כי אש *)קדחה באפי (דברים ל״ב:כ״ב) ר״ל ההתלהבות. ע״כ. וברפ״ט אעתיק לשונו שבחבורו מהט״צ [רפ״ה]. [*וז״ש הר״ב לשון כקדוח אש המסים. פסוק בישעיה סי׳ ס״ד [א׳]]:

המורדין. פי׳ הר״ב שלא נתרפאו יפה וכו׳. דבשחין כתיב ונרפא כו׳ דתניא בת״כ. שחין יכול מורד ת״ל ונרפא. יכול עד שנעשה צלקת. ת״ל שחין

[דהל״ל ובשר אשר נרפא משחין. קרבן אהרן] הא כיצד נרפא ולא נרפא כשהוא אומר למטן צרבת השחין היא עד שיקרו׳ כקליפת השום. צלקת. הוא קרום חזק שנתרפא לגמרי. מכוה מורדת נמי כדתניא בת״כ מכות אש יכול מורדת ת״ל והיתה מחית המכוה יכול משתעשה צלקת. ת״ל מכות אש הא כיצד חיתה ולא חיתה כשהוא אומר למטה צרבת המכוה היא עד שתקרום כקליפת השום. הר״ש:

ואין מצטרפין בנגעים. לשון הר״ב אם היה חצי גריס נגע כו׳. ול׳ הר״ש דאפי׳ רוב כגריס בעור הבשר. ומיעוטא בהו אין מצטרפים:

ואינם מיטמאין משום מחיה. פי׳ הר״ב דאם פרח בכולו כו׳ דכיון דהני לאו בני אטמויי נינהו אין זו מבוצרת לתוך השאת כדמוכח בתוספתא כ״כ הר״ש ולדבריו מכיון דתני בתר הכי ואין מעכבין את ההופך כולו לבן תקשה דא״כ מאי האי דאין מטמאין משום מחיה. הא אדרבא טהורי מטהרינן משום פרח בכולו וכי תימא דפרח מן הטהור טמא אכתי תקשה דלמנ״מ קתני דאין מיטמאין משום מחיה. הא אכתי טמא הוא כיון שפרח מן הטהור. והרמב״ם מפ׳ כאי נמי שכתב הר״ב:

חזר הראש והזקן ונקרחו. פי׳ הר״ב ונעשה כעור בשר. כדתנן בספ״י והיינו נמי דמפרש הרי אלו מיטמאין בנגעים בד׳ מראו׳ ומן התימה על הר״ש דמפרש ונקרחו שניתק השער ומיטמאין בנגעי׳ בנגעי נתק והדר מפרש דמטמא בד׳ מראות והא ודאי דליתא. כמ״ש ברפ״י ובסופו:

הרי אלו מיטמאין בנגעים. כתב הר״ב וה״ה דה״מ למתני נתפשטו הקמטים כו׳. כדתנן בר״פ דלקמן בקמט ונגלה הר״ש:

ואינן מיטמאין משום מחיה. פי׳ הר״ב דנתקין מיטמאים בשער צהוב כו׳. וכ״פ הר״ש אבל הרמב״ם כתב. כשיהיה שחין או מכוה בתוך הבהרת ואע״פ שהוא נעשה צרבת. הנה לא נחשוב אותו מחיה. ע״כ. והשתא הוה דומיא דאינו מיטמא משום מחיה דברישא. לפי׳ הרמב״ם דהתם:

והדלדולים שבראש ובזקן. פי׳ הר״ב דלית בהו שער. וכ״כ הר״ש. וז״ל הרמב״ם והדלדולין שבראש ושבזקן כאשר יתלו מהן יבלת ומורס׳ רכה ומראה [דמות] הבשר בלתי שער עלי׳ בלתי ספק שדיניהן כדין עור הבשר. ע״כ. ומלתא דפשיטא הוא. וק״ק דלמאי איצטריך למתנייה. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. נ״ל לפרש. הדלדולים היינו יש בני אדם בעלי רוב שער שאפי׳ הפנים והצואר יש בהן שער שלא כדרך רוב בני אדם ולשון הדלדולים הוי מל׳ זכר של רחלים שהי׳ שערו מדולדל [בבכורות] בפ׳ כל פסולי המוקדשים [מ״ג ד׳ ל״ה] פירש שערו מרובה ומדובלל. וגרסי׳ בתוספתא פ״ב איזהו הראש ואיזהו הזקן. מן הפרק של לחי ולמעלה זהו הראש מן הפרק של לחי ולמטה זהו הזקן. מותח את החוט מאוזן לאוזן. כל שמן החוט ולמעלה זהו ראש וכל שמן החוט ולמטה זהו הזקן. מאחריו מפיקה של פרקה ולמעלה זהו ראש. מפיקה של פרקה ולמטה. אע״ג שהוא מגדל שער. הרי הוא כעור הבשר לכל דבר והיינו דקתני במתני׳ הדלדולין שבראש ושבזקן אע״פ שמגדלין שער במקצת בני אדם. הרי הן כעור הבשר דבתר רובא אזלינן. עכ״ל:

נדונים כעור בשר. ל׳ הר״ב ומעכבים את הפריחה והנגע פושה לתוכן ומצטרפים לכגריס. וכן ל׳ הר״ש ול׳ הרמב״ם *) שתטמא בנגעי עור בשר ומעכב את ההופך כולו לבן. ע״כ. וחדא או תרי מגו אחריני נקטי דה״ה לשיטמאו בד׳ מראות ובמחיה ושער לבן: ורפי״ב בס״ד [ד״ה חוץ]:

ז **השחין והמכוה והקדח עד שלא נעשו צרבת נעשו צרבת וחיו**. לשון הר״ב שחין ומכוה וקדח דעד שלא באו בא הנגע היינו טומאה וכשבא השחין וכו׳ היינו טהרה כו׳ כשחזרו ונעשו צרבת היינו טומאה. וכ״כ הר״ש. ולדבריהם תימה למאי תנן וחיו. כיון שכבר משנעשו צרבת. היינו טומאה. ועוד דלדבריהם היכי קתני עד שלא נעשו צרבת. ומהר״ם מחק צרבת קמא. ולשון הרמב״ם [בפירושו] כך הוא. השחין והמכוה והקדח כאשר היתה לחה. והיא אשר תקרא מורסא. כמו שבארנו. שהיא אז לא תטמא במין ממיני הנגעים. וכאשר נעשו צרבת שהתחיל בקושי. הנה אז תטמא בסימני שחין ומכוה כמו שקדם. וכאשר [חיו והיא] שנתרפאו רפואה שלימה. ר״ל השחין והמכוה. הנה הם יחזרו כעור הבשר ויטמאו בסימני עור בשר. והוא ענין אמרו וחיו. ואמר עד שלא נעשו צרבת ענינו שהתחדש הנגע בו [בהיותו] כדין עור הבשר קודם שיתפשט בעור [פי׳ קודם שיתפשט השחין בעור] ותהיה הבהרת טמאה בלי ספק. ואחר זה [נולד] צרבת אשר טיהר זאת הנגע אשר היה בעור הבשר. בחדוש השחין או המכוה בה. כמו שהתבאר [בסוף] הפ׳ הראשון מזאת המסכתא עוד חיו השחין והמכוה [ר״ל] שחזרו לדין עור הבשר. חזר זה הנגע טמא. ע״כ. לדבריו דוקא כשחיו שנעשו כעור הבשר. קאמר ראב״י שהוא טמא. אבל לא כשנעשה צרבת. שאע״פ שהצרבת מטמא בנגעים. חלוקין הן מנגעי עור הבשר. כדתנן ברפ״ט. ולפיכך לא טימא ראב״י לנגע עור הבשר שבא עליו השחין. או המכוה. אלא א״כ שישוב לקדמותו עור הבשר. אבל עד שלא נעשו צרבת. ענינו עד שלא נעשו צרבת שחין ומכוה. שאין צרבת כי אם שהוא שחין ומכוה. ובחבורו פ״ו מהט״צ [הלכה ד] כתב בלשון הזה. היתה הבהרת בעור ונעשה מקומה שחין או מכוה. וחיו. והרי הן כעור הבשר:

כצמר לבן וכקרום ביצה. פי׳ הר״ב כלומר תחלה היתה כצמר לבן ועכשיו נעשית כקרום ביצה. וכ״כ הר״ש. ולשטתם אזלי דס״ל בפ״ק משנה ג׳ דלרבנן דר״מ כי נשתנה ממראה למראה שלא כסדר השנוי. [*אלא שנשתנו מהאב לתולדה שאינה שלו או מתולדה לתולדה] מקרי נגע אחר. ולא הוו פליגי בהו תנאי דהכא. כיון דלרבנן דהתם לעולם מקרי נגע אחר. ואי נמי לרבי מאיר כדאית ליה. אלא דהכא נשנו כסדרן שנשנו בלשון חכמים דהתם בראש הפרק. אבל לשטת הרמב״ם שכ׳ הר״ב שם. אפי׳ כי נשתנה משלג לקרום. לא הוי נגע אחר. מפרש מתניתין דהכא. וז״ל. ירצה בזה שהבהרת עזה אשר

היה מראה כשלג. חזרה למראה סיד ההיכל. או כמראה השאת. אשר היא צמר לבן. או כקרום ביצה. וכאילו יאמר שאין הפרש בין חזרת [מראיה] מראה חברתה אשר היא שאת. או מראה תולדתה או מראית תולדת חברתה. והוא אמרו ונעשית מספחת שאת. או מספחת עזה. ע״כ. וניחא נמי טפי. דלהר״ב סיפא דנעשית מספחת כו׳. אינה אלא פירושא דרישא:

בסוף שבוע ראשון יסגיר. ידבר בכאן בנגעי עור בשר. או נגעי קרחת וגבחת. אשר בה שני שבועות. כמו שקדם. והוא ההיקש בשאר נגעים. הרמב״ם בנא״י:

לאחר הפטור יפטור. י״ל דאצטריך למסתם כרבנן דר״ע דאמרי לעיל פ״ד [משנה ח]. בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס. והלך מן האום כחצי גריס וכו׳ עדוחכמים מטהרין. מהר״ם:

ופוטר. כתב הר״ב או פוטרו כו׳. כמו חלץ ועשה מאמר [פ״ה דיבמות] [משנה ג] מהר״ם. ומ״ש הר״ב ואפי׳ לאחר הפטור. וכ״כ הר״ש. ועודהו דנקט. לא נקט אלא משום מסגירו. דאי כבר הסגירו לא יחליטנו. דאין מחליטין את המוסגר. אבל לענין לפוטרו דקתני. לאו דוקא נקט עודהו. מהר״ם:

עודהו מחליטו. לשון הר״ב שהיה בא להחליט. ולא הספיק לומר לו [*טמא] אתה. הרמב״ם פ״ו מהט״צ [הלכה ז]:

בסוף שבוע ב׳ לאחר הפטור יפטור. ואצטריך לאשמועינן דלעולם לא תצטרף בהרת זו לטמא בנגע. כגון שכנסה כחצי גריס למזרח. ופשתה כחצי גריס למערב לא נימא תראה בתחלה כר״ע דאמר לעיל פ״ד [משנה ח]. תראה בתחלה. אלא כרבנן דמטהרי. והוי מחלוקת ואחר כך סתם. כרבנן. מהר״ם:

התולש סימני טומאה כו׳. תניא בספרי פרשת תצא. השמר זה ל״ת. בנגע זה שער לבן. הצרעת זו המחיה אין לי אלא עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ואחר הפטור. מנין. ת״ל לשמור מאד לעשות. אין לי אלא נגעי אדם. נגעי בתים ונגעי בגדים מנין ת״ל ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים. אין לי אלא מתוך החלט מתוך הסגר מנין. ת״ל כאשר לוויתים. אין לי אלא כולו. מקלתו מנין ת״ל [לשמור לעשות] ובת״כ מנין לתולש סימני טומאה במקום נתקו. שהוא עובר בל״ת. ת״ל ואת הנתק לא יגלח. הר״ש:

[*התחלתי מביא להם ראיות. כתב הר״ב בתוספתא [מייתי] דכך היתה ראייתו כו׳ מפני שלא ראה כו׳ תוך הסגר כו׳ שלא ראה כו׳ הלכך כו׳ קודם שיאמר לו כו׳. ודבר תמוה הוא זה שאין ראייתו אלא על שלא ראה כו׳. וילמד ממנו עד שיאמר לו כו׳. אע״פ שראה. אבל בתוספתא והביאה הר״ש איתא. שר״ע לא אמר אלא הראיה משלא ראה על שלא ראה. וא״ל יפה אמרת. ואחר כך איתא אחד עומד. ולפי זה אחר שהסכימו לר״ע בלא ראה. הוסיפו עוד לפסוק הדין שאף כל שלא אמר כו׳. ולא שר״ע מדנפשיה הוציא לפסוק על שלא אמר כו׳. ואין לו ראיה. אלא על שלא ראה וכו׳]:

[*טהור עד שיטמאנו הכהן. לשון הרמב״ם. ולא יטעך אמרו. אף תוך הסגר טהור. שתחשוב שזה יסתור השרשים אשר התבארו בתחלת הסדר [ר״ל בהקדמתו. אבל משנה שלמה היא. בפרק דלקמן משנה ח׳. ובפ״ק דמגילה משנה ז] שהמצורע מוסגר טמא לפי ששיעור המאמר כן אף תולש סימני טומאה תוך הסגר טהור [ר״ל] אחר שלימות ימי הסגר. [יהיה טהור. אחר שלא] ימצא בו הכהן סימן טומאה. ולא [תקדם] לו ג״כ ראיית סימן. עכ״ל]:

לכשיולד לו נגע אחר כו׳. ואע״ג דתנן לעיל בפ״ג. דאין מחליטין את המוחלט שאני הכא דנקצצה ומן הדין טהור וקנסא בעלמא הוא. כדלקמן הר״ש:

ויטהר. פי׳ הר״ב דכיון דנתרפא מן השנייה אגלאי מלתא כו׳. כ״כ הר״ש. ומייתי גמ׳ פ״ה דבכורות דף לד. דהתם מייתינן למתני׳ דלקמן. ובעי עלה יטהר תנן. דמשמע מיד כשיולד לו נגע אחר טהר מן הראשונה. או ויטהר תנן. דמשמע כשיטהר מן השני. אז יטהר מן הראשון. נ״מ דנגע אחרון נולד לו בימי חתנות דתנן לעיל בפ״ג משנה ב׳ דנותנים לו שבעה ימים כו׳ אי אמרת יטהר תנן. מקמייתא טהור ולבתרייתא נטרין ליה ז׳ ימי משתה. אלא אי אמרת ויטהר תנן. סוף סוף כי לא מטמית לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא מאי תיקו. ואולי משום דויטהר הוי לחומרא נקט ליה הר״ב הכי והשמיט לכתוב דתלמודא נסתפק בגירסא:

רבי אליעזר אומר לכשיולד לו כו׳ וחכ״א עד שתפרח בכולו. בגמ׳ פ״ה דבכורות דל״ד רמי דר״א אדר״א ודרבנן אדרבנן אמתניתין דהתם דתנן הצורם באוזן הבכור ה״ז לא ישחט עולמית וחכ״א כשיולד לו מום אחר ישחט עליו. ומשנינן דר״א אדר״א לא קשיא. בממונא איכא למימר דעביד דסבר אטיל בו מום. ואם יתירוהו לי בכך הרי נשכרתי ואם לאו מה הפסדתי אם אמתין [על] מום אחר. בלאו הכי נמי הייתי ממתין עד שיפול [בו] מום הלכך קנסינן ליה אפי׳ יפול בו מום אחר כי היכי דלא ליתי וליעבד. גופו מי איכא למימר דנחית לספיקא וליקוץ אי לא קנסינן ליה לעולם. הא ודאי לא עביד דחייש שמא נגע לא יולד לו לעולם ולא אטהר לעולם ואפילו אם יולד מה אהני לו בקציצה הרי הוא נגוע כבתחלה. מוטב לו להניח את זה שמא ירפא. דרבנן אדרבנן נמי ל״ק. הכא במאי דעבד קנסוהו. הכא במאי דעבד קנסוהו. במאי איכווין למשרייה בהאי מומא בהאי מומא קנסוהו רבנן דבהאי מומא לא לשתרו ליה. והכא במאי דעבד קנסוהו. איכוון לטהורי נפשיה בהאי קציצה. בהאי קציצה קנסוהו רבנן וכיון דהך קציצה אינה מועלת לו לטהרו נמצא טמא עולמית. דחשבינן לנגע כמאן דאיתיה. דמי יימר דאי הוה ביה הוי מתסי:

ח **הפורח מן הטמא טהור**. כבר התבאר בספרא הפורח מתוך הסגר טהור. להיות המוסגר טמא כמו שהשרשנו הנה כבר הקדימו הטומאה [וז״ש הפורח מן הטמא טהור] הרמב״ם. ועיין לשונו דלקמן [בד״ה מן הטהור]. ועוד עיין בסוף פרקין. וז״ל מהר״ם הפורח מן הטמא פי׳ מתוך הסגר והדר מפרש פורח מתוך חלוט מחיה שער לבן ופסיון:

חזרו בו ראשי אברים. פירש הר״ב דכתיב וביום הראות בו בשר חי יטמא בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים ת״כ והביאה הר״ש. וז״ל קרבן אהרן הוכרחו לומר שלא אמר זה אלא על ראשי אברים לפי שאם הוא בשאר המקומות אם בלא פרח בכולו הוי מחיה סי׳ טומאה ה״ה כשפרח בכולו ולא הוי צריך למכתב זה אלא ודאי שלא בא להודיענו אלא על המקומות שאינם מטמאים במחיה כשלא פרח בכולו לומר שאם פרח בכולו אף באלו המקומות המחיה סימן טומאה בהם עכ״ל. ועיין במ״ב [ד״ה נולדה לו מחיה]. ומ״ש הר״ב והוא שיראו כעדשה. כמו שאמרו נאמר כאן בשר חי ונאמר להלן בשר חי ר״ל במחיה מה בשר האמור להלן בכעדשה כמו שבארנו בששי [מ״ב] אף כאן בכעדשה. הרמב״ם:

מן הטהור טמא. לפי שהפסוק לא ישפוט בו בטהרה אלא אחר הקדמת הטומאה ולשון סיפרא יכול הבא כולו לבן בתחלה יהא טהור ת״ל הוא. [הוא] טהור ואין הבא כולו לבן בתחלה טהור אלא טמא. וזהו ענין אמרו הפורח מן הטהור טמא. הרמב״ם. ועיין מ״ש בשם מהר״ם במשנה ז׳. ומ״ש הר״ב כגון שהחליטו בשער לבן כו׳ מסיים הר״ש או שפשתה ואח״כ כנסה ופטרו בכל הני כו׳:

או שהלכה לה המחיה. ואח״כ פרח בכולו טהור. וא״ת הרי פרחה מתוך פטור וה״ל להיות טמא. וי״ל דהב״ע כשהלכה המחיה וקודם שהראהו לכהן פרחה בכולו. הכ״מ פ״ז מהט״צ [הלכה ג]:

נולדה לו מחיה טמא. כמו שבא הפסוק. וביום הראות בו בשר חי יטמא. הרמב״ם. ויראה לי דלא תני ליה. אלא משום דאצטריך למתני פלוגתא דרבי יהושע וחכמים בנולד לו שער לבן דאי לגופיה הא תנא לעיל חזרו בו ראשי אברים טמא. וכ״ש כשנולדה לו מחיה. שענינו במקום שמטמא משום מחיה אילו היה בא מתחלה. וכדכתב נמי הר״ב לעיל אפילו ראשי אברים כו׳:

נולד לו שער לבן ר׳ יהושע מטמא וחכמים מטהרים. ר׳ יהושע אומר מחיה סימן טומאה ושער לבן סימן טומאה. וכמו שהוא יטמא בחדוש מחיה כן יטמא בחדוש שער לבן וחכמים יביאו ראיה מאמרו או כי ישוב הבשר החי אמרו בשר חי מטמא [כשיחזור]. ואין שער לבן מטמא [כשיחזור] ירצה להופך כולו לבן. הרמב״ם. ובת״כ ובתוספתא נדרש כן. וקשיא לי דהשתא דבא הכתוב למעט שער לבן א״כ מנלן לרבות אפי׳ ראשי אברים. שהרי לא יכולנו לרבויי אלא משום דלגופיה לא אצטריך כמ״ש לעיל וי״ל דשפיר שמעינן מיניה תרתי דאי לא אתא אלא למעט דשער לבן לא. ה״מ לכתוב הכי וכסתה הצרעת את כל בשרו והיא הפכה שער לבן וטהר הכהן וגו׳:

בהרת ובה שער לבן כו׳. כ׳ הר״ב הא קמ״ל דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה. כדילפינן בת״כ הביאה הר״ש בסוף מתני׳ א׳ וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור מה ת״ל. שיכול אין לי פריחה מטהרת אלא אחר חלוט מחיה כו׳ מנין כו׳ ואחר החלוט שער לבן כו׳ ואחר חלוט הפסיון כו׳ ת״ל וטהר את הנגע טהור לרבות את כולן ע״כ:

אע״פ ששער לבן במקומו טהור. ואפי׳ אצל ר׳ יהושע. הרמב״ם. וכ״כ מהר״ם:

וכולן שחזרו בהן ראשי אברים כו׳. בת״כ וראה הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא צרעת הוא. מה ת״ל שיכול אין לי אלא ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים. אלא אחר פריחת חלוט מחיה כו׳ מנין כו׳ אחר פריחת חלוט הפסיון כו׳ אחר פריחת הסגר כו׳ ת״ל וראה הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא לרבות את כולן. הר״ש. ואע״ג דאחר פריחת חלוט שער לבן לא קתני ממילא משמע דנתרבה ג״כ. וז״ל מהר״ם וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו טמאים. פי׳ אחר חלוט שער לבן משום שער לבן או משום פסיון ואחר חלוט פסיון משום פסיון ואחר חלוט מחיה אינו טמא משום מחיה דהא נתכסית ולא חזרה ונתגלתה אלא ראשי אברים הוא דנתגלו שאינן מטמאין משום מחיה. אלא צ״ל דנתגלו אחר חלוט מחיה מטמאין ליה משום פסיון ע״כ. וכתב עוד דהא קמ״ל דאפי׳ פורח מתוך חלוט מחיה דמטהרים ליה אם חזרו ראשי אברים ונתגלו כעדשה סד״א לא יעכבו הפריחה. כיון דלא מטמא משום מחיה קמ״ל ע״כ. [*והא דבברייתא דת״כ נסיב ליה לקרא וטמאו הבשר החי טמא הוא צרעת הוא העתקתיו כן מדברי הר״ש. אבל בת״כ עצמו ראיתי דלא נסיב הבשר החי טמא הוא ולמד הכל מן וטמאו. והדר נסיב לטמא הוא צרעת הוא למיעוט דהפך כולו לבן בתחלה כו׳ וחזרו ראשי אברים דטהור. כדלקמן מתניתין ז ומיהו נראה גירסת הר״ש עיקרית דמן טמא ומן צרעת מרבה לכולן והדר מן הוא הוא ממעט לכולן]:

הרי אלו טמאין. לעיל דלא קאי אלא אפורח מתוך הסגר נקט טמא אבל הכא דקאי אפורח מתוך חלוט מחיה מתוך חלוט שער לבן מתוך חלוט פסיון נקט טמאים כלומר כל הפריחות הללו שחזרו בהן ראשי אברים. טמאים. והכא קתני סתמא טמאין. ולא קתני עד שנתמעט בהרתו מכגריס כדקתני ברישא משום דרישא דמיירי בפורח מתוך חלוט הסגר שייך למתני הכי. אבל הכא אפי׳ עמדה בהרתו על כגריס אם הלכו להן סימני הטומאה טהורה

ונהי דה״מ למתני טמאים עד שילכו להן סימני טומאה י״ל דלא אצטריך. דברישא נמי לא הוה צריך למתנייה אלא משום דזימנין טמא עד שתתמעט בהרתו מכגריס. וזימנין טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה דהיינו כשפרח מתוך לאחר הפטור משום האי חילוקא דאיכא ברישא תנייה התם. מהר״ם:

פרחה במקצתו טמא. כתב הר״ב אצטריך לאשמעינן כו׳ אפי׳ פרתה ברובו כו׳ א״נ וכו׳. וכ״כ הר״ש. ומהר״ם כתב דא״נ במקצתו אע״פ שפרחה בכולו חוץ מפחות מכעדשה. וקמ״ל דפחות מכעדשה מעכב את הפריחה. ואפילו בראשי אברים וסתמא כר״מ דרבנן דמתני׳ ו ועיין מה שאכתוב בשמו במשנה ו׳:

פרחה בכולו טהור. להודיעך שאין מתנאי אומרו ית׳ כלו הפך לבן שיחזור ברגע אחד אבל אע״פ שפרח בו מעט מעט בעת שיכללהו טהור. הרמב״ם. ותניא בת״כ הביאה הר״ש במשנה ו ואם פרח תפרח אין לי אנא בזמן שפרחה בכולו כאחת מנין פורחת וחוזרת. ופורחת וחוזרת. ת״ל תפרח:

אפילו מאה פעמים. בת״כ. או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן. הרי זה בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו וחזרו ונתכסו. שיהו טהורים. יכול פעם אחת. מנלן אפי׳ מאה פעמים. נתכסו טהור. נתגלו טמא. ת״ל ישוב. כי ישוב או כי ישוב. הר״ש:

פרחה מזו לזו. פירש הר״ב בין מטהורה לטמאה כו׳. משום דטהורה נעשית טמאה כו׳. וכ״כ הר״ש. ובת״כ יליף ליה מדכתיב כפל לשון. ואם פרח תפרח. וכתב מהר״ם דלא נהירא לו לפרש כן משום דטהורה נעשית טמאה. דכל כמה דלא נזדקק ליה כהן לטמאו. פורח מן הטהור קרינן ליה. דכולה מלתא בכהן תליא כדמוכח בפ״ק בלהקל ולהחמיר. וכן בסוף פרקין. ועוד למה לי דתני פרחה מזו לזו ואח״כ פרחה בכולו. לתני סתמא פרחה בכולו. על כן נ״ל לפרש דדוקא נקט פרחה מזו לזו ואח״כ פרחה בכולו. אבל אם פרחה מן הטהורה ברישא לצד חוץ ולבסוף פרח מזו לזו. ה״ל פורח מן הטהור. וטמא. אבל השתא דפרחה ברישא מזו לזו. אפי׳ פרחה מן הטהורה לטמאה. כיון דנתחברו ונעשו אחת קודם שפרח בכולו. כי הדר פרח בכולו. לא אמרי׳ ה״ל פורח מן הטהור וטמא. אלא פורח מן הטמא וטהור. דכיון דנתחברו ונעשו אחת. מסתבר טפי שהטהורה בטלה לגבי הטמאה. כלומר שהטמאה בטלה לגבי הטהורה כיון דאילו הוה חזי ליה כהן בההיא שעתא. הוי מחליט ליה משום פשיון ועוד כל היכא דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי. בנגעים אמרינן לקולא. וטובא אשכחן כה״ג במכילתין דאזלינן לקולא. וטעמא הוי כדמפרש בשלהי מס׳ נזיר הואיל ופתח הכתוב בטהרה תחלה. לטהרו או לטמאו. [וכתבתיו ספ״ד] הלכך אמרינן הכא. דה״ל פורח מן הטמא. וטהור. ע״כ. והרמב״ם בפ״ז מהט״צ [הלכה ז] כתב בל׳ הזה ופרחה הטהורה לטמאה ואח״כ פרחה בכולו. הרי זה טהור. מפני שהיה מוחלט בטומאה. אע״פ שהטהורה היא שפרחה. ע״כ:

בשפתו העליונה בשפתו התחתונה כו׳. פירש הר״ב בשפתו העליונה חצי גריס בהרת וכו׳. וכ״כ הר״ש. וכלומר מאחר דע״י דבוקם נראה כגריס. הוי טמא. וכשפרח ממנה הוי פורח מן הטמא וטהור. וכ״כ הכ״מ [שם] [*ולשון אע״פ שמדובקים כו׳. כלומר אע״פ שדוקא כשמדובקים וכו׳]. והרמב״ם מפרש דהא קמ״ל שאע״פ שאינו נראה כולו לבן אלא בשעת חיבורן זה לזה. חשיב הפך כולו לבן. ומהר״ם לפי שטתו דלעיל דדוקא בפרח מזו לזו ברישא כו׳. כתב בכאן. דה״פ דכשהיו לו שתי בהרות אחת בשפתו העליונה ואחת בשפתו התחתונה [*אחת טמאה ואחת טהורה. ויש מעט הפרש ביניהן. כשאינו מדביק שפתיו בחוזק זו לזו. וכן בשתי אצבעותיו. וכן בב׳ ריסי עיניו] ופרחה מזו לזו. ואח״כ פרחה בכולו מצד הטהורה לחוץ. ואתא לאשמעינן דלא תימא מאי דפרח ברישא מזו לזו ומחבר להו הוי כמאן דליתא. ולא חשיבא פריחה שמזו לזו לאחשובינהו כנגע אחד. כיון דזימנין כשמדבק שפתיו. אינו נראה. וכי הדר פרח מן הטהורה לחוץ. ליהוי כמו פורח מן הטהור. וטמא קמ״ל. דפריחה שבינתים חשיבא חבור. אע״ג דזימנין לא מתחזיא. וה״ל פורח מן הטמא וטהור. עכ״ל. וניחא טובא לדידיה דהשתא בשפתו העליונה וכו׳. קאי שפיר ארישא אדקתני שתי בהרות וכו׳ [*וגם ניחא לדידיה. לישנא דאע״פ כו׳. אבל ק״ק לי דלמה יגרע בנראי׳ כאחד. דהא כתבתי לעיל בשמו דכשמחוברים אמרינן כאילו כולו טמאה. ועל כרחנו צריכין לומר. דסברתו דה״א שצריך שהפריחה תהיה נראית]:

פרחה בכולו אבל לא בבוהק טמא. בת״כ וכסתה הצרעת. ולא הבהק. שהייתי אומר הואיל והוא סימן טהרה בסוף תהא סימן טהרה בתחלה. ת״ל וכסתה הצרעת ולא הבהק. הר״ש. ועיין לשון מהר״ם דלקמן:

חזרו בו ראשי אברים כמין בהק טהור. מדלא יהיב שעורא כמה. ש״מ אפילו כעדשה. ואפילו טובא חזרו ונעשו בהק טהור. דאינה מעכבת את הפריחה לבסוף כלל. דדינו לבסוף כמו ד׳ מראות. וכן פרחה בכולו. אבל בבהק דרישא. לא יהיב שעורא. דאפילו פחות מכעדשה מעכב את הפריחה בתחלה לכ״ע. ומ״מ אצטריך לפרושי בסיפא וחכ״א בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. כי היכי דלא נטעי למימר דוקא כעדשה דומיא דמחיה. מהר״ם:

טהור. בת״כ בשר חי. בשר חי החוזר טמא. ואין בהק החוזר טמא. והלא דין הוא. בהק מעכב. ומחיה מעכבת. מה מחיה חוזרת ומטמאה. אף בהק יחזור ויטמא. ת״ל בשר חי בשר חי החוזר טמא. ואין בהק החוזר טמא. הר״ש:

חזרו בו ראשי אברים ונתגלו פחות מכעדשה ר״מ מטמא. נ״ל מדלא קאמר בהדיא בהק. ש״מ דבכל ענין קאמר. בין שנתגלו ונעשו בהק. בין שנעשו

בשר חי לגמרי ר״מ מטמא. והכי אמר ר״מ בהדיא בת״כ. מהר״ם:

וחכמים אומרים בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. ואין סימן טומאה בסוף. וכתב הר״ב דרבנן מטהרי אפילו טובא נמי. דבהק בסוף אינו מעכב וכן כתב הר״ש. ומשום בתחלה דדוקא פחות מכעדשה. הוא דנקטי במלתייהו פחות מכעדשה. וכ״כ מהר״ם בתחלה. ואח״כ חזר בו. וכתב דבחנם נדחק בכך. כי מתפרש יפה בלא דוחק. דהא לא קאמר. ואין פחות מכעדשה סימן טומאה בסוף. אלא סתמא קתני וא״כ ה״ק בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. ואין בהק סי׳ טומאה בסיף כלל וכלל. ואפי׳ טובא כדפריש ברישא חזרו ראשי אברים כמין בהק טהור. ואפי׳ טובא. ואיכא למימר נמי דאיירי נמי בלא בהק. (אין) [וק״נ דאין] גלוי אברים בלא בהק סימן טומאה בסוף בפחות מכעדשה. כמו שהוא סימן טומאה בתחלה. וחכמים דהכא הוא ר׳ יוסי דפליג אר׳ מאיר בת״כ בגלוי אברים בלא בהק פחות מכעדשה דאין מעכב הפריחה בסוף ולהכי לא קתני ואין בהק סימן טומאה בסוף. אלא סתמא ואין סימן טומאה כו׳. משום דבתרי גווני איירי. בלא בהק אין סימן טומאה פחות מכעדשה. הא בכעדשה הוי סימן טומאה בסוף בגלוי ראשי אברים. ובבהק אין סימן טומאה כלל בסוף בגלוי ראשי אברים. ואפי׳ טובא. והשתא ניחא דקיימא אר״מ. דאיירי נמי בתרתי כדפרישית. ופליגי עליה בתרוייהו ע״כ:

נולד כו׳ עד המכוה ומחית המכוה והבהק. מן הדין ה״ל להיות בכאן בספרים טהור. אמנם אין צריך דבסיפא במסקנא מפרש לה. כמו שאפרש. וה״ק נולד לו שער לבן יחליט. ואם לאחר שהחליטו השחירו השערות וכו׳. ונולד שוב מחיה או חזרו השערות לבנות למקומן שחזרו ונתלבנו. או שבאו אחרות טמא. לא נולד שוב מחיה או שער לבן. לאחר שהלכו שערות לבנות הראשונות. טהור לגמרי. ואתא לאשמעינן דדין בהרת גדולה שפרחה תחלה בכל גופו. כדין בהרת קטנה כגריס. כשם שבהרת קטנה יסגיר. ואם נולד לה שער לבן או מחיה יחליט. ה״נ בהרת גדולה. וכשהלכו להם סימני טומאה [גבי בהרת קטנה] לא אמרינן יחזור להסגרו. אלא טהור גמור. ה״נ בבהרת גדולה. מהר״ם:

נולד לו שער לבן יחליט. לשון הר״ב. ואם לא באו לו סימני טומאה יפטור וכן ל׳ הר״ש. ומשום דשער לבן דקתני. ודאי דלאו דוקא. דה״ה למחיה. וכן העתיק הרמב״ם בפ״ז מהט״צ [הלכה ב]. נולד לו שער לבן או מחיה. ע״כ. וכדתנן בהדיא בסיפא. והתם מייתי הר״ש ת״כ. באדם להביא את הבא כולו לבן שתהא מחיה מטמאתו והלא דין הוא וכו׳:

וכולי שחזרו בהן ראשי אברים וכו׳. הא כבר תנן לעיל כה״ג בבהרת קטנה. והדר קתני ליה הכא בבהרת גדולה. מהר״ם. [*וקשיא לי דהא התם קתני טמאים. ואילו הכא קתני כמות שהיו ואצטריך למתני הכי משום דהכא כי נתגלו מתוך הפטור. טהורים כדכתב מהר״ם [גופיה] לק׳. והרמב״ם ג״כ כתב דאע״ג דנשנה לעיל. קמ״ל דאין לחלק אף בבהרת גדולה. ולדידיה ניחא שהוא מפרש כמות שהיו הכל לטומאה. כמו שאכתוב בס״ד לקמן. ולהר״ב והר״ש. ודאי דהכא צריכא. דאדרבה קמ״ל. דאין דין חזרתן דראשי אברים בבהרת גדולה שוה כלל לחזרתן בבהרת קטנה. כמ״ש בסמוך בס״ד]:

[*הרי אלו כמו שהיו. כתב הר״ב וטהורים. דלא חשיבי מחיה כיצד כו׳. והוסגר שני שבועות כו׳. ואם בסוף שבוע ראשון כו׳. וכ״כ הר״ש בפי׳ הברייתא שכתבתיה לעיל משנה ג. על דין בהרת קטנה בד״ה וכולן כו׳. דהתם למדה הברייתא שבכל הפריחות שאחר כל החלוטים. ואחר ההסגר אם חזרו ראשי אברים טמאים. מהפסוק שאמר וראה הכהן את הבשר החי וגו׳. וקתני בתר הכי יכול הבא כולו לבן. שחזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור יהא טמא ת״ל הוא. אוציא כו׳ ולא אוציא את הבא בכולו לבן וחזרו בו ראשי אברים בין מתוך החלט בין מתוך הסגר. ת״ל טמא הוא צרעת הוא [הוא טמא] ואין הבא בכולו לבן שחזרו בו ראשי אברים בין מתוך החלט בין מתוך הסגר בין מתוך הפטור. טמא. אלא טהור. ע״כ. ולדברי הר״ש והר״ב פטור פי׳ אחר שני הסגרות. והסגר פי׳ לאחר שבוע ראשון. ובחנם נקטו הכא בסוף שבוע שני. דהא ההיא לאחר הפטור. דע״כ ה״נ שלא נולדו בו סימני טומאה. דאי נולדו לו. הוצרך ג״כ לומר שהלכו להם. או שהושחרו אם היה שער לבן. והוי השתא מתוך החלט. אלא ודאי בלא נולדו לו סימני טומאה ולכך בחנם נקטו מתוך שבוע שני דהא היינו מתוך הפטור. אבל קשיא לי היאך מצינו לפרושי במשנתינו דמתוך הסגר לאחר שבוע ראשון דטהור. ואנן לכמות שהיו תנן והיה הדין להסגירו. וכדכתב מהר״ם לקמן. והא משום ה״נ מפרשינן להחליט. לא שנשאר בחלוטו. אלא שהשחירו השערות. משום דאי נשאר בחלוטו. הא תנן כמות שהיו. ולא היה טהור אלא דוקא כשחזרו ראשי אברים אחר שנטהר. דאילו בבהרת קטנה שהפריחה טהרתו. כשחזרו ונתגלו טמאים. ובבהרת גדולה שנטהר. אין החזרה מטמאתו. כיון שלא טהרתו הפריחה. אבל לעולם בחזרה מתוך טהרה אנן קיימין. וכי לא הוסגר רק שבוע אחת אמאי יהיה טהור ועדיין לא נטהר שצריך הסגר שני. ואע״פ שהברייתא דת״כ על כרחנו כך מתפרשה. מדקתני תלתא. החלט. והסגר. ופטור. מ״מ משנתינו א״א לפרש כן. וזה נ״ל שהוקשה להרמב״ם ומהר״ם. שלא פירשו משנתינו כהר״ש. וע״פ הברייתא דת״כ. שהרמב״ם מפרש הרי אלו כמות שהיו. קודם שיכללהו הצרעת וטמא. בין שנטהר ע״י פריחה בכולו בין שבא כולו לבן והוסגר ונפטר. או הוחלט שנולדו לו סימני טומאה והלכו להם ונפטר. ע״כ. ופירושו של מהר״ם תמצא לקמן. וצ״ע היאך מפרשים הרמב״ם ומהר״ם לברייתא דת״כ אולי דחו אותה מהלכה כנגד משנתינו. ואין כעת בידי ספר קרבן אהרן לעיין בו מה שפירש הוא על זאת הברייתא דת״כ]:

פרחה במקצתו טמא. כתב הר״ב ה״ה פרחה בכולו נמי טמא משום פסיון. וכ״כ הר״ש. ומסיים מהר״ם ואין לנו לטהרה משום פריחה. דהא פרח מתוך חלוט מחיה ושער לבן שהלכו להם. דטהור. והפורח מן הטהור טמא. וכתב עוד ולי נראה דדוקא נקט פרחה במקצתו טמא. ולא ה״מ למנקט פרחה בכולו טמא. דהא קאי נמי אריש דקתני הבא כולו לבן יסגיר. דקתני וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמות שהיו. והרישא כמות שהיו דקתני היינו להסגיר כדמעיקרא. וכשחזר ופרח בכולו לא מצינן לטמויי משום פשיון. דהא לא פשה מכמות שהיה תחלה בשעת הסגר. ואם כנסה וחזרה ופשתה כדמעיקרא אין זה פשיון. וה״פ וכולן בין הבא כולו לבן ולא נולדו לו מחיה ושער לבן שאינו אלא להסגיר בין שנולדו לו סימני טומאה שהוא מוחלט שחזרו בהן ראשי אברים ונתגלו. הרי הן כמות שהיו. זה להסגיר. הבא כולו לבן שחזרו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון להסגירו. דקתני יסגיר. וזה להחליט מי שנולדו בו מחיה. או שער לבן. והשתא לא ה״מ למתני פרחה בכולו טמא. דההוא דהבא כולו לבן דרישא שנתגלו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון וטמא לחזור ולהסגיר אם שוב פרחה בכולן טהור דה״ל פורח מן הטמא דטהור. אע״ג דכי פרחה בכולו חזר להיות כולו לבן לכמות שהיה תחלה. והוה לן למימר טמא ולהסגיר כבתחלה דפרח מן הטהור. אפ״ה כיון דנתגלו ראשי אברים ובר הסגר הוא עדיין. ושוב חזר ופורח בכולו. ה״ל פורח מן הטמא וטהור. וכן משמע לעיל דקתני מטהור טמא. ומשמע מכל מי שהוא טהור ואפי׳ מאדם שהוא טהור גמור שלא היה בו שום נגע. ופרח בכולו בתחלה טמא. חזרו בו ראשי אברים טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה. דהיינו שחזר ופרח בכולו לאחר שנתגלו בו ראשי אברים דטהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ולהכי נקט מלתא דפסיקא בכולהו. פרחה במקצתו טמא. אם מתוך הסגר נתגלו ראשי אברים. וחזר ופרח במקצתו טמא להסגיר כדמעיקרא דה״ל עמד בעיניו. ואם מתוך חלוט מחיה או חלוט שער לבן שבבהרת גדולה שפרחה בכולו נתגלו ראשי חברים. ושוב פרחה במקצתן. הרי אלו כמות שהיו מוחלט. ואם שוב פרח בכולו הרי זה טהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ואם מתוך הפטור. נתגלו ראשי אברים. כגון נולד לו שער לבן. דקתני יחליט. ושוב השחירו או הלכו להן ולא נולד נמי שוב מחיה. דקתני טהור. והיינו נתגלו בו ראשי אברים מתוך הפטור הרי אלו כמות שהיו וטהור. פרחה במקצתו טמא. בכולהו יש מהן להסגיר. ויש מהן להחליט. ואי לאחר הפטור טמא. משום פסיון דלאחר הפטור. [פרחה] בכולו טהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ולפי דבריו הא דתנן לקמן פ״ט. שאלו את ר״א מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת השחין וכו׳ עד א״ל שמא תכנוס ותפשה. אין לפרש שמא תכנוס ותפשה קודם הפטור. דאפי׳ כנסה ופשתה לכמות שהיתה. לא מטמא משום פסיון. כדפרישית. אלא יש לפרש שמא תכנוס ותפשה לאחר הפטור. דאז מטמאים משום פסיון כדפי׳. ואין לתמוה היכא דנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר הבא כולו לבן בתחלה וחזר ופרח כולו כאחד אמאי טהור. כיון דחזר להיות כבתחלה נימא יסגיר. דע״כ לכאורה משמע כדפרישית. מדנקט הכא פרחה במקצתו [טמא]. ומדקתני לעיל [משנה א] מטהור טמא. חזרו ראשי אברים ונתגלו טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה. ומשמע דכלל גמור הוא. דמכל טהור קאמר דהוי דינא הכי. אפי׳ טהור גמור הבא כולו לבן בתחלה. ושמא הטעם הוא. דאתרבי מישוב. כי ישוב. או כי ישוב כדיליף בת״כ. [*ולעיל במשנה ד כתבתיו] הלכך מהתם מרבינן כל בא כולו לבן. שאינו בא בתחלה טהור. והשתא איירינן בנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר. ומתוך החלט. ומתוך הפטור. דכולהו הוי דינא הכי. הרי אלו כמו שהיו. ואם שוב פרחה במקצתן טמא בכולהו. ואם שוב פרחה בכולן טהור. והדר קתני פרחה בכולן כאחד [במתני׳ דלקמן]. אז דינן חלוק. מתוך טהרה טמא. מתוך טומאה טהור. עכ״ל:

הטהור מתוך הסגר פטור כו׳. עיין במשנה ה פ״ק דכלים. ובמשנה ז פ״ק דמגילה:

מטמאין בביאה. מפורש בפי״ג ממשנה ז ולהלן:

הבא כולו לבן ובו מחיה כעדשה פרחה בכולו וכו׳. כתב הר״ב הכא מיירי שלא הספיק להחליטו וכו׳. וכ״כ הר״ש. וכתב עלה מהר״ם שלא פי׳ כל הצורך. ויש לפרש דאדלעיל קאי. דקתני הבא כולו לבן יסגיר. וקתני בתר הכי נולד לו מחיה כו׳. והשתא קתני הכא הבא כולו לבן בתחלה והסגירו. ובסוף שבוע ראשון. או בסוף שבוע שני. או לאחר הפטור. נולד לו מחיה. ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה בכולו. כלומר שכסתה הבהרת את המחיה ושוב נתגלו ראשי אברים. ר׳ ישמעאל אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה. פי׳ דינה כמו הבא לבן בתחלה כל גופו בלא מחיה ושוב נתגלו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון יסגיר שנית. ובסוף שבוע שני ולאחר הפטור יפטור. ה״נ הכא שהיתה בו מחיה ולא הספיק להחליט על המחיה עד שפרחה גם על המחיה דינו כן. ואין להחליטו משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. ראב״ע אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה. כמו בבהרת כגריס והסגירה ונולד לה מחיה אח״כ. ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה על המחיה ובכולו. ושוב נתגלו בו ראשי אברים דטמא משום פסיון לכ״ע. שהרי הנגע פשה לחוץ. ה״נ הכא מוחלט משום פסיון. דס״ל כר״מ דאמר [פרק דלעיל משנה ג] שהנגע פושה לתוכו ע״כ. ומ״ש הר״ב. ועוד יש לפרש דאפי׳ החליטו במחיה וכו׳. וכ״כ הר״ש. וז״ל מהר״ם ועוד נראה לפרש שחלטו במחיה. ושוב כשפרחה בכולו. ה״ל פורח מן הטמא וטהור ושוב נתגלו בו ראשי אברים. טהור. דה״ל חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור. ואמרי׳ לעיל חזרו בו ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו והיינו דקאמר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה. דהיינו הבא כולו לבן בתחלה בלא מחיה. ועמד בעיניו שני שבועות כך ופטרו. ושוב חזרו בו ראשי

אברים. ה״ל נמי חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור. ופטור. וכי היכי דהתם מודו כ״ע דפטור. דליכא שום טעם להחליטו. ה״נ הכא לר״י פטור. ולא מחלטינן ליה משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. ולראב״ע כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה. דטמא משום פסיון דכי היכי דהתם טמא משום פסיון. הכי נמי הכא. דס״ל שהנגע פושה לתוכו עכ״ל:

יש מראה נגעו לכהן ונשכר. כפי הלשון נראה. שזריזתו להראותו לכהן. משכירו. וכן לשון הרמב״ם בסוף פ״ז מהלכות טומאת צרעת [הלכה ז׳]. יש מראה נגעו לכהן ונשכר. מפני שהקדים להראותו. ולא נתאחר. וק״ל דבנדון לא הוי הכי. דהא קתני לא הספיק להראות כו׳ שאילו הראה לכהן היה טמא. וכן נמי בסיפא:

ט **השחין והמכוה מטמאין בשבוע אחד.** וא״צ הסגר שבוע שני. והלשון קצת קשה. דלא הוה ליה למימר מטמאים. אלא מטהרים [מה] שאין כן בשאר נגעים דבעו הסגר. וי״ל דה״נ קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא. אבל אי אין שער לבן. ולא פשה. אע״ג דלא כהה טהור. תוס׳ פ״ק דחולין דף ח [ד״ה מטמאין]:

מטמאין. פי הר״ב אם נולד במקומן בהרת כו׳. כשאין מורדין אלא נעשו צרבת. כדלקמן. ולעיל סוף פ״ו:

איזהו שחין לקה בעץ כו׳. שחין לשון חמימות. כמו שנה שחונה וכדמתרגם יונתן. חמותי ראיתי אור [ישעיה מ״ד] שחינית. רש״י שם:

לקה בעץ או באבן כו׳. הכהו בכח באבן אפי׳ בלא חבורה. דכי מכה מתחמם הבשר מיד ע״י ההכאה רש״י שם. וז״ל הרמב״ם ברפ״ה מהט״צ. מי שהיתה לו מכה בעור בשרו ולפשט העור מחמת המכה אם היתה המכה מחמת האש וכו׳ ואם היתה המכה שלא מחמת האש בין שלקה באבן או בעץ וכיוצא בהן בין שהיתה המכה מחמת חולי הגוף כגון גרב או חזזית שהפסיד העור או שחפת או קדחת [ודלקת] וכיוצא בהן שהשחיתו העור ה״ז נקרא שחין ע״כ. ועי׳ מ״ש בספ״ו בד״ה קדח וכו׳:

כל שאינו מחמת האש. פי׳ הר״ב לאתויי אבר מעיקרו ממקום שעוקרים העופרת והוא חם רש״י שם:

בגחלת. פחם שלא כבה. רש״י שם:

רמץ. פי׳ הר״ב אפר כירה כו׳. וכך שמו בלשון ערבי. רש״י שם:

השחין והמכוה אין מצטרפין זה עם זה. שכיון שחלקן הכתוב בשתי פרשיות. ופי׳ משפט כל אחת בה. ולא צירפם יחד. שהרי משפטן שוה. וה״ל לכתוב כי יהיה בו בעורו שחין או מכוה. אלא לכך חלקן לומר שאין מצטרפין זה עם זה. גמ׳ דחולין שם:

היו מורדין כו׳. מפורש בספ״ו:

זו היא צרבת השחין האמורה בתורה. שזה שנאמר בתורה. ואם תחתיה תעמוד הבהרת לא פשתה צרבת השחין היא וטהרו הכהן. ענינו שאינו בהרת ונגע טמא כיון שלא פשה. אבל היא צרבת השחין כשהיה בבואו אל הכהן ואילו פשה או בא בשער לבן היה טמא:

שמא תכנוס ותפשה. פי׳ הר״ב שמא תכנוס כו׳ ויפטור אותו כו׳. עי׳ מ״ש בשם מהר״ם פ׳ דלעיל משנה ז:

אמרו לו והלא מקומה כגריס. לשון הר״ב למה יסגיר כו׳. גם הרמב״ם מפרש כן ויש לדקדק היאך שאלו למה יסגיר ועדיין לא אמר להם כלום בזה שיסגירו וכן קשה דעל אמר להם לא שמעתי מפרש הר״ב. כלומר גם זה יסגיר כו׳. והרי כבר ידעו השואלים שיסגיר. אבל לשונו זה דלקמן הוא מפי׳ הר״ש והוא לא פי׳ כן בוהלא מקומה כגריס למה יסגיר כלשון הר״ב. ולפיכך יש לפרש לדבריו שהשאלה היתה אם יסגיר אם לאו וכ״פ הר״ש והר״ב בפי״א משנה ז. וכשא״ל לא שמעתי מפרש כלומר גם זה יסגיר דמדא״ל לר׳ יהודה אם לקיים דברי חכמים כו׳. שמעינן דתשובתו היתה שיסגיר ובת״כ קתני בהדיא אמר להם כך שמעתי יסגיר והרמב״ם שמפרש בשאלתם שהיתה למה יסגיר כדברי הר״ב הוא אינו מפרש על א״ל לא שמעתי כלומר גם זה יסגיר כלשון הר״ב. אבל מפרש וז״ל לא שמעתי ר״ל לא [שמעתי] תועלת ההסגר בזאת ההנחה השנית ע״כ. ונמצא עכשיו שהר״ב לא דק בהעתקת פירושו. שמתחלה העתיק פי׳ הרמב״ם. ואח״כ פי׳ הר״ש ואינם עולים בשטה אחת:

לא שמעתי. ולא אמר לא ידעתי כדכתב מהר״ם וז״ל דר״א לא אמר דבר שלא שמע מרבותיו כדאיתא (בחגיגה) [בסוכה דף כ״ח ע״א]:

חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים כנותן טעם לדבריהם. יותר מאילו סתרת דבריהם. א״נ חכם גדול אתה שלא בלבלוך הקושיות לסתור דבריהם. קרבן אהרן:

י **הנתקים.** פי׳ הר״ב הנגעים שבראש או בזקן קרויין נתקים על שם שהשער ניתק כו׳. וז״ל הר״ש הנתקים שנמרטת מראשו או מזקנו כגריס יסגיר ואם בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני פשה הנתק שנמרט עדיין יותר מכגריס או נולד בנתק שער צהוב דק יחליט ואם לאו יפטור. ובתחלה נמי או לאחר הפטור מיטמא בשער צהוב דק. כדתנן לעיל בפ״ג [משנה ה] ובפשיון אין מטמא בתחלה אבל מיטמא לאחר הפטור ע״כ. ומ״ש הר״ב הנתקים

אין מטמאין בד׳ מראות כו׳. בת״כ יכול תטמא הבהרת בראש ובזקן ת״ל נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא אין לראש ולזקן טומאה. אלא מטומאת נתקים בלבד. והא דכתיב גבי נתקים. והנה מראהו עמוק מן העור הא דרשינן התם דלאגמורי לנתקים. שאם נתקו בידי אדם טהור דמה מראה עמוק בידי שמים אף נתק שניתק בידי שמים הר״ש פ״ג משנה ו. ורצה למוקים קרא כפשטיה נמי ולא עלתה לו ומן התימה על בעל קרבן אהרן דכתב אוקימתא דכפשטא. והרי לא מתוקם כדמסיק הר״ש. וז״ל הרמב״ם בפ״ח מהט״צ נגעי הראש והזקן הוא שיפול השער שבהן מעיקרו וישאר מקום השער פנוי וזה הוא הנקרא נתק ואין נתק פחות מכגריס המרובע בין שהיה מראהו עמוק בין שלא היה עמוק ולא נאמר עמוק בנתקים אלא לומר לך וכו׳. וכ״כ בפי׳ משנה ה וכתב הראב״ד שכן נראה ממדרש ת״כ שאינו צריך שינוי העור כלל אבל מהתוספתא נראה שיש שינוי בעור הנתק ע״כ. וזוהי סברת הרמב״ן בפי׳ התורה ודלא כמ״ש הכ״מ בשמו בפ״ה מהט״צ [הלכה ח] אלא סובר שצריך שיהיה שינוי מה. אלא שא״צ שיהיה מראהו מיוחד וזו נראה ג״כ דעת הר״ב מדכתב מחמת הנגע ועיין עוד מזה בס״פ:

בשני סימנים בשער צהוב דק ובפסיון. בת״כ מנין לשער הצהוב שיטמא שלא בפשיון והפשיון שיטמא שלא בשער להוב ת״ל לא יבקר לשער הצהוב טמא הוא ופי׳ בעל קרבן אהרן דמדכתיב לא יבקר באמצע הלכך פי׳ הכתוב כך הוא אם יפשה לא יבקר עוד לסימן אחר. וכן לא יבקר לשער הצהוב אם הוא אשר חזר לא יבקר עמו פשיון. כי טמא הוא לבדו פשיון בלא שער. ושער בלא הפשיון:

***[בשער צהוב דק לקוי קצר**. לשון הר״ב. דק לקוי קצר מה שאמרה תורה כו׳. מדלא נסיב בשער צהוב דק כו׳. ונקט דק וכו׳. ש״מ שמפרש לקוי קצר בתיבת דק לבד. וכן משמע עוד להלן בלשונו. וק״ק לי דמשנה למה חזרה ושנאה בשער צהוב. כיון שלא באה אלא לפרש דק. ואחשוב שמפני כן פי׳ הרמב״ם שלקוי הוא פי׳ צהוב. שכתב צהוב הוא מראה הזהבי. והוא מראה מעורב מאדמימות וירקות וכו׳. וזה ענין לקוי. לפי שלקה אמרו למי שהוכה באיזה פנים מן ההכאה ויקראהו הפסד מראה. זה השער לקוי. ונשאר אמרו יתעלה דק. ואר״ע שענינו קצר. ואמר שאמרו צהוב דק הוא לשון * קצר. עכ״ל. ואף בחבורו פ״ח מהט״צ [הלכה ד׳] לא הזכיר לקוי אלא תבנית הזהב. וכתב וז״ש דק הוא שהי׳ * קצר, אבל ק״ק דבמקל וקנה על כרחנו מאמר דק פירושו לקוי. שהרי אף ר״ע אינו חולק עם ריב״ן במקל וקנה שאף אם הוא ארוך יאמר עליו דק ואם כן אף בשער מאמרו דק פירושו לקוי. אלא שבשער יכלול עוד קצר, וכן משמע לשון ר״ע עצמו בשער. שהרי לא הזכיר שם צהוב ואמר לקוי. ואף הרלב״ג כתב ויקרא דק בזה המקום. כשיהיה קצר ולקוי לא כשיהיה ארוך ודק. ע״כ. ושוב ראיתי בת״כ דקתני דק לקוי, דברי ר״מ*]:

קצר משאר כל השער. א״נ קצר משעור דתנן גבי שער לבן (בפ׳ בא סימן במשנה י״ב). וקצת משמע כן בתוספתא הר״ש [ולא ה״ל להביא ממרחק. דהא במכילתין איתא בפ״ד מ״ד] והרמב״ם בחבורו [שם הלכה ה׳] פסק כר״ע. וכמ״ש ג״כ בפירושו. וכתב והוא שיהיו נטלו׳ בזוג. כמו שבארנו בשער הלבן. ע״כ. א״כ מפרש כפי׳ הראשון של הר״ש:

***[אפי׳ ארוך**. כתב הר״ב שאין משמעות דק אלא רקיק. כ״כ הרמב״ם [בפירושו] ובנא״י דקיק]:

מכונס. כתב הר״ב שתי שערות. בת״כ ושער מיעוט שער שתי שערות. ועיין מה שכתבתי ברפ״ד [ד״ה שהפסיון]:

ששער אחר מציל מידו. וזה מאמר הש״י ושער שחור אין בו. וזו ראיה שאם היה בו שער שחור עם השער צהוב הוא טהור. הרמב״ם:

אינו דין שלא יטמא אלא הפוך, ובת״כ מסיים לא אם אמרת בשער לבן שלא יפה כחו במקומו (פי׳ עור הבשר) לטמא בכל מראה. תאמר בשער צהוב דק שיפה כחו במקומו. פי׳ הראש וזקן לטמא בכל מראה. הואיל רפה כחו לטמא בכל מראה יטמא הפוך ושלא הפוך. ת״ל נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נגע שער לבן שבו אינו מטמא אלא הפוך. אף נתק שער צהוב שבו אינו טמא אלא הפוך. הר״ש:

רבי יהודה אומר כו׳ מטמא הפוך ושלא הפוך. ובת״כ מסיים. א״כ למה נאמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק (ועיין מ״ש במשנה ו׳) מה נגע כגריס אף נתק כגריס. הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן דר״ש לא צריך קרא לזה דמדקראו צרעת מפיק ליה. ע״כ. ולי נראה דשלא לצורך כתב כן דאדרבה אין היקש למתחה. ור״ש מקיש לכל. אלא ר״י הוא האומר דלענין הפוך אין ללמוד מההיקש. הואיל ובכל מקום שצ״ל הפוך אמר הפוך וכו׳. ועיין בפי׳ הר״ב במשנה ו׳:

הצומח מציל וכו׳. פי׳ הר״ב שצמחו בו ב׳ שערות. כדדריש בת״כ ושער מיעוט שער שתים. ועיין מ״ש ברפ״ד:

והמשואר. דתרי קראי כתיבי בפרשת נתקים. חד קודם הסגר וחד לאחר הסגר בסוף שבוע שני. קודם הסגר כתיב ושער שחור אין בו דהיינו משואר. דאין בו. משואר משמע. ובסוף הסגר שני כתיב ושער שחור צמח בו. דמשמע צמח שער חדש. הר״ש:

ואינו מציל מן הצד. כדתניא בת״כ אין בו. עד שיהא מבוצרת בו. וכתב הר״ב רבינו שמשון משנזיא. וצריך לדקדק בת״כ מנא ליה הא דאין בו משמע מבוצר. וצמח בו משמע אע״פ שאינו מבוצר ע״כ. וכתב מהר״ם שנראה דמסתמא קרא בתרא לרבות. ע״כ. ולשון הרמב״ם ואם היה מצד הנתק. הנה הוא לא יציל לפי שזהו תבנית הנתק. שיקרח מקום וישאר השער בו סבי׳ לנתק ואם היה זה השער השחור אשר בצד הנתק רחוק מכלל שער הראש או

הזקן. הנה הוא ג״כ יציל (שאין זה דרך ממי שנמרט ראשו) וזהו אמרו עד שיהי׳ רחוק כו׳ ע״כ:

מקום שתי שערות. פי׳ הר״ב דנחשבות כמבוצרות. שהרי יש כעדשה נתק חוצה לה. ועיין בפי׳ הר״ב דמ״ז:

אחת צהובה ואחת שחורה כו׳. פי׳ הר״ב בצהובה שקדמה לנתק וכו׳. וסתם מתניתין כראב״י כו׳. כ״כ הר״ש. וכתב עוד דבת״כ משמע דלרבי יהודה נמי איצטריך. ויש לפרש כגון להציל מיד הפסיון. דס״ד יצטרף עם השחור להציל כיון דבפני עלמו לא הוי סימן טומאה. ואפילו צומח נמי ה״א דמצטרף להציל ע״כ:

אחת צהובה ואחת לבנה. תמיה לי אם שחורה אינה מצלת עם הצהובה למה תציל הלבנה עם הצהובה ולא ה״ל למתני להא. וז״ל הרמב״ם בפירושו. עוד ביאר שאמרו ושער שחור צמח בו. יצטרך שיהיו משתי שערות ומעלה. ושתיהן שחורות. אולם אם האחת לבנה או צהובה. והאחרת שחורה. אינן מצילין (וזהו שאמר ושער שחור צמח בו. ר״ל שתי שערות. ושתיהן שחורות). עכ״ל. ואף בחבורו פ״ח מהט״צ (הלכה ד׳) כתב שתי שערות שצמחו אחת שחורה. והאחת לבנה או צהובה. ע״כ. הנה שבין עם הצהובה. ובין עם הלבנה. אמר שצמח שחורה. ועלה על דעתי שהגירסא הוא אחת שחורה ואחת לבנה. אלא שכמו שהיא לפנינו אחת צהובה ואחת לבנה כן היא ג״כ בת״כ וצ״ע*):

רבי יהודה מטמא. פי׳ הר״ב כדתנן לעיל דר׳ יהודה מטמא הפוך ולא הפוך. והדר תני הכי אגב שאר תנאי הר״ש *[ומ״ש הר״ב ולעיל פסקינן דהלכה כר״י. וכ״כ הרמב״ם. וטעמא דלעיל ר״ש ור״י דהלכה כרבי יהודה וקשה דאדרבה דאדהכא דנשנית אחר הא דלעיל אית למיזל ולמפסק כתנא קמא. וכך כתב מהר״ס במשנה דלקמן. ומיהו לפי מה שמקיים מהר״ם גירסת הספר דגרס לקמן בתחלה מסתם סתם לן תנא לקמן כר״י. אלא דהר״ב ל״ג התם בתחלה. ואף הרמב״ם בחבורו מהלכות טומאת צרעת שם לא העתיק בתחלה. א״כ אין כאן סתם כר׳ יהודה. ואף מהר״ם אע״פ שמפרש כר״י ס״ל דהלכה כת״ק דהכא. וצריך לי עיון]:

וכן בפסיון בתחלה. כ׳ הר״ב כלומר דין זה שאמרנו כו׳ וכ״כ הר״ש ולקמן אכתוב פי׳ אחר בשם מהר״ם ז״ל:

הרי הוא כמות שהיה בת״כ דריש להו מדכתיב ואם פשה יפשה הר״ש:

הלך הפסיון. היינו שחזרו שערות וצמחו במקום שפשה. וחזר הפשיון שלאחר שצמחו חזרו ונתקו הר״ש ועיין במ״ח:

וכן בשער צהוב בסוף שבוע ראשון כו׳. כ׳ הר״ב והכא בפשיון ל״ג בתחלה כו׳ כ״כ הר״ש ומסיים והסופרים אגב רהטייהו כתבינהו בסיפא כמו ברישא. ובת״כ ליתיה. ע״כ. ומכאן שבכל הספרים היה כתוב כן. ומה שלא נמצא כך בספרים שלנו. לפי שהוגהו ע״פ פירושו של הר״ש ולפיכך כתב מהר״ם לקיים גי׳ הספרים. וז״ל צ״ע בכל סדרי המשנה אם לא נמצא בתחלה. בשום ספר זקן. אז ראוי למחקו. ואי גרסי׳ בתחלה. בכל סדרי המשנה. זהו פי׳ של הבבא. החליטו בשער צהוב הלך שער צהוב חזר שער צהוב וכן בפסיון שהלך שער צהוב ויש שם עדיין פסיון. בין שבא אותו פסיון בתחלה. בתחלת ראיית הנגע שהחליטו בשער צהוב. ומיד אח״כ קודם שיצא הכהן נולד הפסיון בין שנולד הפסיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני. או לאחר הפטור. הרי הוא כמות שהיה דאפילו פסיון הבא בתחלה מיד אחר שהחליטו בשער צהוב כי אזיל שער צהוב מחלטינן ליה בפסיון. ומה שלא החליט מתחלה על הפסיון. אחר שהחליטו בשער צהוב. היינו משום דאין מחליטין את המוחלט. החליטו בפסיון הלך הפסיון וחזר הפסיון וכן שער צהוב בתחלה כו׳. פי׳ שבא אותו שער צהוב בתחלה. וא״ת בשלמא לעיל גבי החליטו בשער צהוב והלך שער צהוב וחזר וכן בפסיון בתחלה משכחת לה דהחליטו בשער צהוב ולא בפסיון. משום דאין מחליטין את המוחלט כדפי׳. אבל הכא גבי החליטו בפסיון דהיינו בסוף שבוע והיה שם שער צהוב בתחלה. אמאי לא מחליט ליה מעיקרא אשער צהוב. וי״ל כגון שעמד השער צהוב חוץ לנגע. דאז אינו סימן טומאה. ובסוף שבוע החליטו בפסיון שפשה עד השער הצהוב ואכתי השער הצהוב הוי חוץ לנגע. ואחר זמן כנסה הבהרת מצד אחר כל כך. דאע״ג דפשתה קצת לצד השער הצהוב עד שעומדים בנגע. אין בכל הנגע אלא כגריס. ונמצא שהלך לו הפסיון הרי הוא כמות שהיה ומוחלט משום שער צהוב לר׳ יהודה דמטמא בשער צהוב אפילו שלא הפוך. ואע״ג דלעיל תנן סתמא דלא כוותיה. דקתני שער צהוב שקדם לנתק טהור. והכא הדר וסתים לן תנא כוותיה. הכא לאו סתמא הוא כוותיה. דעיקר מילתא לא אתיא למסתם לן כוותיה. אלא לאשמועינן דהיכא דמחליטו בהא. ושוב נולד לו סימן החלט אחר. דכי אזיל ליה קמא. אכתי מוחלט משום אידך. למר כדאית ליה. ולמר כדאית ליה. לר׳ יהודה אפי׳ בשער צהוב שבא בתחלה משכחת לה כדפרישית. ולר״ש וראב״י שבא בסוף שבוע ראשון ושני ולאחר הפטור. א״נ מצינן לפרש לעיל וכן בפשיון בתחלה ממש בתחלה. שבא פשיון קודם לשער הצהוב. כגון שבא כהן להסגיר על הנתק כגריס. ולקה ביד כהן ופשה. ושוב נולד בו שער צהוב קודם שהספיק להסגירו והחליטו אשער צהוב ולא אפסיון. דאין פסיון מטמא בתחלה. ומיהו אהני פסיון דמעיקרא שלקה ופשה ביד כהן. דכי החליטו בשער צהוב והלך לו. אכתי לא אזיל שם מוחלט מיניה בשביל הפסיון והראשון נוח לי. וניחא לעיל בפ״ה (משנה ב׳) גבי החליטו בפסיון והלך לו פסיון וחזר. וכן בשער לבן לא קתני תחלה כי הכא משום דבשער לבן ליכא מאן דפליג

למימר שיטמא שלא הפוך. והא דבת״כ לא קתני בתחלה (כי) הכא בשער צהוב. י״ל דתנא דת״כ בפלוגתא לא קמיירי. דלר״ש וראב״י לא משכחת לה עכ״ל. ומ״ש מהר״ם דהכא לאו סתמא כו׳. עמ״ש במשנה דלעיל (ד״ה ר״י):

שני נתקים זה בצד זה. לשון הר״ב שיש בכל אחד כגריס הקלקי כו׳. הקיש נגע לנתק כו׳ וכן הלשון בת״כ. ועיין מ״ש ברפ״ו (סד״ה כגריס). דבנין אב לכל צרעת כו׳. גם הרמב״ם העתיקה כן. אבל במשנה ב׳ בדברי ר״י העתיק הר״ש מקיש נתק לנגע. אך בת״כ גם שם הקיש נגע לנתק. ומ״ש כגריס הקלקי וכן מרובע. וכמ״ש במתני׳ דלקמן:

ושטה של שער שחור. הרמב״ם:

נפרץ ממקום אחד טמא. פי׳ הר״ב בסוף שבוע כו׳ שהרי פשה הנתק וכ״כ הר״ש. אבל הרמב״ם בפ״ח מהט״צ (הלכה י׳) כתב הרי היא כמות שהיה * [וכתב הכ״מ דטמא דקתני. היינו לומר דאינו טהור ע״י השער שחור. שהרי הוא כמות שהיה דאכתי לאו מבוצרות הן. ע״כ]. ונ״ל לפי שהוא מפרש נפרץ בתחלה. ואין פשיון בתחלה. ועמ״ש במשנה דלקמן:

כגריס טמא. פי׳ הר״ב שאין שער שחור מבוצר דהיינו שער משואר. דבעינן מבוצרות. הר״ש במשנה ג׳. וכתב מהר״ם ומשום דבסמוך בשני נתקים זה לפנים מזה אמרינן פחות מכגריס טמא כגריס טהור נקט הכא כגריס טמא לרבותא. ע״כ:

שני נתקים זה לפנים מזה. פי׳ הר״ב כגון נתק כגריס כו׳. וחוץ לאותה שיטה מקיף כו׳. ברוחב כעדשה עיין בזה ברפ״ו:

נפרץ ממקום אחד טמא. פי׳ הר״ב הפנימי כו׳. אבל החיצון טהור. ולר׳ יוסי דאמר גבי בהרת (בפרק ו׳ משנה ה׳). אין מחיה סימן טומאה לחיצונה שהבהרת לתוכה. ה״ה כאן דא ין השערות סימן טהרה לנתק החיצון. כיון דאיכא נתק הפנימי לתוכן. ומסגיר את שניהן. והיינו אם בתחלה נפרץ. אבל אם בסוף שבוע ראשון. או שני. ולאחר הפטור. שניהן טמאין. משום פסיון. כ״כ הר״ש. גם בעל קרבן אהרן. ותמיה לי טובא דאם כן יש בנתק פשיון לתוכו. ולא כן שנינו בת״כ שהעתקתי בפ״ו משנה ג׳ [ד״ה שאין]. גם שם משנה ה׳ דבבהרת ליכא מאן דס״ל שיהא סי׳ פסיון לחיצונה:

נפרץ ממקום א׳ כגריס טהור. כתב הר״ב והא דאמרן נפרץ ממקום א׳ טמא. הוינו בפחות מכגריס. דנחשב כדבוקות לקמת הראש מצד אחד. דכל השערות הרי הן כקמת הראש. ואין כאן מבוצר. הר״ש:

כגריס טהור. ולעיל בב׳ נתקים זה בצד זה אפי׳ נפרץ כגריס במקום אחד טמא. דלא חשיבי מבוצרות. כיון דאיכא מצד שני דבוקות לקמת הראש. דהיינו שאר השערות שבראש שחוץ לנגע. מהר״ם:

***[נולד לו שער שחור טהור.** כתב הר״ב ואי במשואר דוקא כו׳ כדאמרינן במשנה ג׳]:

אף ע״פ שהלך לו שער שחור טהור. פי׳ הרמב״ם דטעמא מאמרו נרפא הנתק טהור הוא. ועיין לקמן. ומ״ש הר״ב דכיון דנטהר הצהוב. תו לא מטמא אע״פ שנשר השחור. אבל אם החליטו בפסיון כו׳. כ״כ הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן על זה דמי יתן ונדע היכן מצא ת״ק זה ההפרש. בין פסיון ובין שער צהוב. דמקרא לא משמע הכי. אדרבה משמע בהפך. דקרא בפסיון מדבר. כדאמר ואם בעיניו עמד וכו׳. ועוד דאפושי במחלוקת לא מפשינן. ואיך נאמר דפליג רשב״י על ת״ק בלהבא ובפסיון ע״כ *[ועל הראשונה שכתב דאדרבה משמע בהפך כו׳. אני אומר דשותיה דמר לא ידענא. דהא ודאי מדכתי׳ ואם בעיניו עמד. משמע דאילו היה פסיון אינו בדין נרפא הנתק טהור הוא לעולם] ולשון הרמב״ם בפ״ח מהט״צ [הלכה ח׳] נתק שהוחלט בשער צהוב או בפשיון. ונולד בו שער שחור וכו׳ (והר״ב לא פי׳ ואם בא שער צהוב אחר מה דינו. וכן הר״ש. ועיין בשני דבורים דלקמן):

רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר״ש. כל נתק שטהר כו׳. פי׳ הר״ב בין שהחליטו בפסיון וכנס וכו׳. כתב הרמב״ם שראייתו ג״כ מאמרו נרפא הנתק טהור הוא. וביאר בעל קרבן אהרן דלכ״ע טהור הוא מיותר. דכיון שנרפא ודאי דטהור. א״נ דהל״ל וטהרו הכהן. ות״ק סבר דהטהרה הוא מהסימן אשר ממנו נרפא. וירצה טהור הוא. אותו הסימן שטמאו. ואע״ג שהלך לו השער שחור. אבל אם אחר שהלך בא סימן אחר. אע״פ שהיה ממין אותו שנרפא * (וס״ל לבעל קרבן אהרן דשער צהוב אחר מטמא לת״ק. ועיין בדבור דלקמן) אינו טהור ממנו. דסבר מלת הוא. הדר לסי׳ שהיה לו. ורשב״י לא ניחא ליה לומר כן. דזה כבר נכלל באמרו נרפא הנתק. שאחר שנרפא בהיות השער הצהוב בו. שוב אינו חוזר זה השער להחליטו. כי לא הוסר הבריאות והרפואה ממי שנרפא בדבר מה בסור הדבר. וא״כ עדיין אומר טהור הוא. הוא יתר. ולז״א הוא דהדר לנתק. וירצה נרפא הנתק מהסימן שהיה לו. וטהור הוא מכל סימן שיבא לו אח״כ. אף ע״פ שהוסר השער שחור. דכיון שנרפא נטהר לעולם. ע״כ. וכתב הר״ש דרשב״י לית ליה הא דתנן לעיל החליטו בשער צהוב וכו׳ וכן בפסיון כו׳ דאיהו סבר כיון דטהר הנתק כבר שוב אין לו טומאה דנעשה נתק זה כבהרת פחותה מד׳ מראות שנולד בו סימני טומאה. דלא מטמו. ע״כ:

רבי שמעון אומר כל שער צהוב שטהר כו׳. כתב הר״ב אבל אם אחר שהלך השחור נולד בנתק שער צהוב. או שפשה אח״כ טמא כו׳. וכ״כ הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן דבהכרח נאמר לפי זה, דר״ש דס״ל דגם הפסיון שנרפא בשער שחור נרפא לעולם אע״פ שהוסר דאל״כ ר״ש היינו ת״ק ע״כ. דאין

לומר דאיכא בינייהו. דלר״ש אם אחר שהלך השחור נולד שער צהוב אחר טמא. ולת״ק אפי׳ נולד לו שער צהוב אחר נמי טהור דלשונם לא משמע הכי דת״ק אמר טהור סתם. ורש״א אין לו טומאה לעולם. משמע דרבי שמעון להקל. וכתב עוד בעל קרבן אהרן. דפי׳ הר״ש דחוק חדא דצריך לפרש דשער צהוב דנקט ת״ק הוא דוקא. ושער צהוב דנקט ר׳ שמעון לאו דוקא. ועוד אחר דפלוגתייהו בפסיון. למה לא ביאר דבריו ר״ש והראוי היה שזה שהוסיף הוא על ת״ק. הוא אשר יבאר ויאמר כל פשיון שטהר וכו׳. לכן נראה כפי׳ הרמב״ם. דר״ש סבר דמה שהציל הציל לעולם בין ממה שהיה לו. בין ממה שיבא אחריו. ואם היה לו שער צהוב ובא שער שחור והצילו משער צהוב. הציל ממה שהי׳ לו וגם ממה שיבוא אח״כ משער צהוב. לפי שההצלה היתה משער צהוב שלא יטמאנו עוד , אבל אם אחר שהלך הוא (בא) פסיון טמא. דמעולם לא הצילו מהפסיון. וה״ה אם הוחלט בפסיון. ובא שער שחור והצילו ונטהר. נטהר מכל פסיון בין מה שהיה לו קודם בואו בין מה שיהי׳ לו אחר שהלך שמפסיון בהחלט טהרו. אבל אם אחר שהלך הוא (בא) שער צהוב. טמא. שמשער צהוב לא הצילו. שכאשר בא לא ה״ל שער צהוב. והאי דנקט ר״ש שער צהוב לאו דוקא שה״ה בפסיון אלא אמר דעתו בשער צהוב. לפי שהוא הנושא אשר בו דבר ת״ק ע״כ. וכתב הרמב״ם דראיית ר״ש ג״כ מאמרו נרפא הנתק טהור הוא , ופי׳ בעל קרבן אהרן שר״ש דייק מלת הוא ורצה לעשות פשרה בזה. ואמר שכוונת הכתוב לומר שטהור הוא אותו הסימן שהיה לו. כיון שנרפא בשער שחור. לא ישוב עוד ליטמא בו אע״פ שהוסר השער שחור. אבל סימן אחר שלא רפאהו זה השער שחור אם יבא אחריו יטמאנו. וזה אומרו הכתוב באומר הוא שירצה טהור הוא זה הסימן אשר נרפא בשער שחור כי לא יהיה עוד סימן טומאה לזה הנתק ע״כ:

וניתק כל ראשו טהור. כתב הר״ב דכתיב ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא וגו׳. וכן שנוי בת״כ ועיקר קרא לאו להכי אתא. דא״כ כי לא ניתק אלא אחורו ולא כל ראשו יטהר. וכן אם היה הנתק בפאת פניו ונעשה גבח יטהר ואנן ניתק כל ראשו תנן אלא עיקר קרא לפרושי דין קרחת וגבחת ואגב למדנו מדקאמר טהור הוא ולגופיה לדין קרחת וגבחת לא איצטריך דהא הדר כתב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע וגו׳. דשמעת מיניה שפיר דעד שיהיה בו מראה נגע וגו׳ אינו טמא אלא דלהכי כתב הכא טהור הוא ללמדנו שיש לדין נתק ג״כ דין פרח בכולו שיטהר בכך. ומ״ש הר״ב בזקן מנין. ת״ל ואיש לרבות את הזקן או אינו אומר איש אלא להוציא את האשה ואת הקטן ת״ל הצרוע בין איש בין אשה בין קטן. א״כ למה נאמר איש להביא את הזקן ת״כ. ומ״ש הר״ב והבא כולו נתק בתחלה אינו טהור כו׳. ולכאורה כמו כן בנתוק כולו לאחר הפטור כיון דלבהרת מדמינן. וכן משמע נמי מדכתב הר״ב בין שהוחלט וכו׳ דמשמע אבל מתוך הפטור אינו טהור אלא דבתוספתא לא קתני הכי וכ״כ הר״ש. וכן פסק הרמב״ם בפי״ח מהט״צ (הלכה י״ב) ופי׳ הכ״מ בשם ר״י קורקוס דהכא כתב ואיש כי ימרט ראשו וכו׳ משמע בכל גווני ואין טעם להחמיר כיון דהכא ליכא קרא המוכח שאין הפריחה מטהרת ליה* כדאיתא קרא בבהרת. הלכך לא מטמינן הכא. אלא בבא כן בתחלה דלא מקרי פריחה ואין להקל יותר מבקצתו ומדמינן ליה לנגע ע״כ:

טהור. במתני׳ דלקמן יש להאריך בזה בס״ד:

הראש והזקן אין מעכבין זה את זה. בת״כ יליף לה מדכתיב ראשו כלומר דה״מ למכתב וכי ימרט ולשתוק מראשו אלא לומר דראשו טהור ואין הזקן מעכבו:

הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה. שנאמר (ויקרא י״ג) צרעת הראש או הזקן מלמד שהן חשובין שנים. הרמב״ם ספ״ח מהלכות ט״צ:

הקרחת והגבחת. כתב הר״ב שתיהן בראש וכו׳. ומיהו בזקן ג״כ אם נקרח כולו יש לו דין קרחת. וכדתנן במשנה ה׳ פ״ח. ומ״ש הר״ב ואינן כנתקים שהנתק חוזר ומגדל שער והקרחת והגבחת אינן חוזרין ומגדלין שער. וכ״כ הר״ש. ומייתי לה מת״כ. מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער. אף גבחת שאינה ראויה לגדל שער. ונ״ל שהם בעלי הלשון ידעו כי שם קרחת הונח על מריטת שער שאינה ראויה לגדל עוד. וכמו שדרשו ג״כ מה קרחת בידי שמים, וכמו שאעתיק לקמן. וזה כמו כן שחכמינו הם בעלי הלשון הקדש וידעו שהשם מונח על המריטה שבידי שמים. ובשאינה ראויה לגדל שער. ונפלאתי מבעל קרבן אהרן. שכתב וז״ל ת״ל קרחת. דקרחת הוא שם התואר. ולא יתואר הדבר בפעולה. אלא אם יהיה מתמיד ונצחי בו. אבל אם לשעתו נקרא. לא יקרא קרחת. עם היות שיקרא קרח. וזה שדייק במאי דהדר לקראו קרחת. דאמר וכי יהיה בקרחת ולא אמר בקרח. לפי שהקרח יקרא בשעה שנקרח. אע״ג דיגדל אחר זה. כמו שיקרא האוכל. בהיותו אוכל לשעתו. אוכל. וקרחת יאמר על מי שיש בו קנין הקרחת תמיד על משקל אכלן. ע״כ. ומה ענין אוכל ואכלן. לקרח וקרחת. כי אוכל הוא פועל ובינוני. ואכלן הוא שם התואר. אבל קרח הוא שם התואר ואינו פועל וקרחת אינו שם התואר כלל. אבל שם המקרה. כמו צרעת שהוא שם המקרה. ושם התואר ממנו הוא צרוע. כך בקרחת הוא שם המקרה. ושם התואר ממנו קרח. ואע״פ שנמצא ג״כ קרחה והוא שם המקרה. הנה עם זה יהיה קרח שם התואר. וזה מבואר. והר״ש כתב גם כן הבדל שני שיש בין נתקים לקרחת וגבחת דנתק מטמא בכל מראה. והקרחת והגבחת אין מטמאים אלא בד׳ מראות. והר״ב כבר כתב זה בריש פרקין. גם בלאו הכי לא הוצרך לכתוב זה בכאן. שההבדל הזה שבמראות. אינו ענין לביאור המקום. שעכשיו אין אנו צריכין לבאור. אלא ההבדל המקומי. מה שיש בין מקום שעליו יפול שם נתק. ובין מקום שעליו

יפול שם קרחת וגבחת. אבל ההבדל המראות. הוא מה שאח״כ יובדלו אלו המקומות בקבלת הנגעים. שזה המקום לא יקבל אלא נגע הנתק. ואולם בכל מראה ואלו המקומות לא יקבלו אלא ד׳ מראות וכשאר נגע עור בשר. ולפיכך יפה כוון הר״ב בזה שהשמיט זו החלוקה. ר״ל ההבדל של המראות. לפי שאין ענינו לביאור שם קרחת וגבחת (זה אפשר שהיה דעת הר״ב ומ״מ כיון דבריש פירקין לא אמר אלא שהנתקים אינן מטמאים בד׳ מראות. ה״ל להשמיענו (כעת) גם בכאן שהקרחת והגבחת מיטמאין בד׳ מראות. דשמא מנפשין לא נדע) אבל יש לי לדקדק בזה ההבדל עצמו שהניחו הר״ב והר״ש. ר״ל שקרחת וגבחת אינם מגדלים שער. שא״כ נראה מן הכתוב דניתק כל ראשו דתנן לעיל. דוקא כשניתק בענין שאינו מגדל עוד שער. שהרי כך נאמר וכי ימרט ראשו וגו׳. קרח הוא. וזהו דין ניתק כל ראשו ועל זה הוא אומר וכי יהיה בקרחת וגו׳. ואילו היה הדבר כן. לא ה״ל לתנא דידן לסתום אלא לפרש ולמתני ניתק כל ראשו שאינו ראוי לגדל שער כדתנן הכא. וי״ל כדפרישית לעיל שזה שלמדנו לדין ניתק כל ראשו מוכי ימרט. לאו דעיקר קרא להכי אתא אלא דמיתורא דטהור הוא למדנוהו. ועיקר קרא לדין קרחת וגבחת. והשתא נמי אע״פ שמן הכתוב הזה הוא שלמדנו לדין ניתק כל ראשו. מ״מ לא לכל מילי למדנוהו אלא הא כדאיתא והא כדאיתא וכמו שלא למדנוהו שיהא טהור בפריחת קרחת בלבד או בפריחת גבחת בלבד כמ״ש לעיל [משנה ט׳] כך נ״ל לפרש לדעת הר״ב והר״ש. אבל כפי גירסת ת״כ שבידינו דגרסי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער כו׳. מנין אכל נשם כו׳ ת״ל קרחת קרחת ריבה. שמעינן מינה. דמרבינן אע״פ שראוי לגדל שער. ולפי זה פריחת הנתק וקרח דקרחת ענין א׳. אלא שזה בכולו וזה בפא׳ א׳. וכן אין הבדל בין נתק לקרחת וגבחת. אלא במה שהנתק מוקף בשער. והקרחת והגבחת כל הפאה נמרטת. וכך היא שיטת הרמב״ם [בפירושו כמ״ש לקמן בד״ה איזו כו׳ ובחבורו פ״ה מהט״צ] [הלכה ח׳] והרמב״ן בפי׳ החומש נתן טעם בזה כי בטבעי בני אדם רבי׳ שיקרח להם מיעוט השער בפאתי הראש לאחור או לפנים ואין הניתוק בהם חולי אחר. אלא הרי הוא כשאר הגוף. אבל כחשר ינתק השער באמצעות מקום השער. אינו אלא חולי שקורין אותו הלועזי׳ שלנו

) **טינג״א ובערב אלספ״ה.** ומיעט הכתוב שנקרח מפאת פניו או מאחוריו. שכך דרך בני אדם להקרח. ואמר הכתוב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע לבן אדמדם. שיטמא כשאר הגוף בפתוך ובחלוק וכו׳. ע״כ. והכ״מ רפ״ח מהט״צ. כתב דקרחת וגבחת ונתק אחד הוא. אלא כשיש בהרח. נדון כדין הנזכר שם. וכשאין בהרת נדון בשער צהוב דק ובפסיון. ע״כ. זה אינו נראה לי אלא דקרחת וגבחת אין להם להתטמא אלא בבהרת. וכשאין קרחת וגבחת. אין להם להתטמא אלא בנתק בלבד. והכל נתלה במריטת ונתיקת השער. אם הוא בחלק יש לו דין נתק. ואם הוא באחת מהפאות בכללה. וכן בכל הראש. יש לו דין נתק קרחת וגבחת. ולכך כתב הרמב״ם גבי פרח הניתקבכולו בפ״ח מהט״צ [הלכה י״ב] דטהור הוא. ויתטמא בנגעי עור הבשר ואף רש״י פי׳ כן בפי׳ החומש והיא בברייתא דרבי ישמעאל אומר בי״ג מדות התורה נדרשת כו׳ בריש ת״כ. וא״ת ולהר״ש והר״ב היכי מתפרשת אותה ברייתא. דקתני טהור הוא מטומאת נתקים בלבד דשמעת מינה אבל מתטמא בנגעי עור בשר. והרי אינו מתטמא בנגעי עור בשר אע״פ שפרח הנתק בכולו. אלא אם כן שנעשה מקום שאינו ראוי לגדל שער. גם קושיא זו מתישבת במה שכתבתי כבר. דעיקר קרא לא קמיירי בדין פרח הנתק בכולו. אלא עיקר קרא בדין קרחת וגבחת. והשתא כי דרשינן טהור הוא מטומאת נתקים בלבד. בקרחת וגבחת דקמיירי בהו. והן שאין מגדלין שער. נמצא עכשיו שפי׳ הר״ב והר״ש אין עליו קושיא. וגם הרמב״ן כתב שענין המשניות והברייתות נוטה לפי׳ זה. ויש לי מקום עיון לדבריהם אלו לא נקרח או לא נעשה גבח בכל הפאה משתי הפאות אבל במקום שנקרח ונעשה גבח , הוא בענין שאינו מגדל שער כמו שהוא מתנאי הקרח הגבח לדעת הר״ש והר״ב אם ג״כ מתטמא בנגעי עור בשר. או שגזרת הכתוב הוא עד שיהיה בכל הפאה חלק ואינו מגדל שער. ומדברי הרמב״ן נראה שא״צ שתהא המריטה על פני כל הפאה וכן הדעת מכרעת:

במחיה ובפסיון. פירש הר״ב דכתיב צרעת פורחת כו׳ היא מלמד שאינה מיטמאה בשער לבן , ומסיים הר״ש והא דלא קאמר איפכא. שיטמא בשער לבן ולא במחיה. משום דסתמייהו לא מגדלי שער. ומיהו זמנין דיש בהן שער. כסתם בני אדם שהם בעלי קרח. שיש במקומות ב׳ וג׳ שערות ע״כ. וגם הרמב״ם לפי דרכו ושטתו כתב בחבורו פ״ה מה׳ ט״צ (הל׳ ט) ושלפי שאין בהן שער אין השער לבן סי׳ טומאה בהן:

איזו היא קרחת. לאו למימרא דכי נקרח מאליו לא דאדרבה כ״ש כיון דבידי שמים הוא וכאותה ששנינו בצבוע הבגדים. בפ׳ דלקמן מ״ג. וכן מבואר בת״כ שסתם קרח בידי שמים הוא. וז״ל הרמב״ם אמרו תחלה איזו היא קרחת הוא שאלה (באיכות) הסרת השער באיזה סיבה שיסור ויקרא קרחת. אולם אם היה סבת זה בסבת לחה רעה בגוף או תגבורת יובש. הנה זה מבואר (והוסיף כאן) שני דברים. א׳ מהן שיהי׳ סבה בתחלה. כמו מכה שאינה ראויה לגדל שער. והשני שאכל דבר יפול השער משרשו. ואע״פ שיהיה אפשר שיצמח אחר זה. הנה הוא עתה בעת העדרו נדון בו דין הקרחת והגבחת ע״כ. אולם זה לפי שטתו שסובר דקרחת מתטמא אע״פ שמגדל שער. ולפיכך מחלק לשתי חלוקות. דאכל נשם ענין בפני עצמו. ומכה שאינה ראויה כו׳ ג״כ ענין בפני עצמו. ובעל קרבן אהרן לא השגיח על ל׳ הרמב״ם שבפירושו זה. כשכתב דהרמב״ם ל״ג במשנתנו מכה שאינה ראויה כו׳ אבל לשטת הר״ש והר״ב מכה שאינה ראויה כו׳ פירושא קמפרש לאכל נשם כו׳ שהיא מכה שאינה ראויה כו׳ ודבענין אחר אין כאן דין קרחת וגבחת:

איזו היא קרחת אכל נשם כו'. וה"ה לגבחת. רמב"ם פ"ה מהט"צ (הל' ח'):

אכל נשם כו'. לשטת הר"ב והר"ש ה"ג בת"כ. אי מה קרחת בידי שמים אף גבתת בידי שמים. מנין אכל נשם כו'. ת"ל קרחת קרחת ריבה. לשטת הרמב"ם ה"ג בת"כ. אי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת כו'. מנין אכל נשם כו' ת"ל קרחת קרחת ריבה:

איזו היא קרחת מן הקדקד כו'. על גבול הקרחת והגבחת בעי. דהמקום התורה ביארה זה בהדיא דגבחת יקרא מה שלגבי פניו. קרחת מה שכלפי ערפו. אלא מה דבעי הוא עד איזה גבול יקרא גבחת ועד איזה גבול יקרא קרחת. קרבן אהרן:

עד כנגד שער למעלן. נ"ל לאפוקי שער גבות העינים. ואם אפשר שיולד שער בפדחת כדברי הכ"מ בסוף הל' ע"ז. אהא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ל"ו) לא תשימו קרחה בין עיניכם (דברים י"ג) מנין לרבות כל הראש ת"ל בראשם. לחייב על כל הראש כבין העינים ופי' הכ"מ כלו' דבין שקרח בין עיניו מן השער הנולד בפדחת. בין שקרח בראש חייב ע"כ. לפ"ז אצטריך למיתני מלמעלן לאפוקי אי הוי שיולד לו שער בפדחת. שא"צ שיהא גבח ממנו ג"כ. אלא שאין דברי הכ"מ נראין לי. דא"כ תפלין דגמרינן התם מקרחה תהיה מקום הנחתן גם כן בין העינים שהוא על הפדחת. וגם רש"י לא פי' כן אלא כתב בין עיניכם משמע סמוך לפדחת. וכ"כ עוד בפ"ג דמכות דף כ' בין העינים בראש סמוך לפדחת ע"כ. ומן התימה על הכ"מ שמפ' מדנפשיה ולא שת לבו לפירש"י:

הקרחת והגבחת אין מצטרפין כו' ואינן פושות כו'. ת"כ וכי יהיה בקרחת או בגבחת מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפות זו עם זו. יכול לא יצטרפו זו עם זו אבל יפשו מזו לזו. ת"ל בקרחתו או בגבחתו ופי' הר"ש מדכתיב או לחלק דריש דאין מצטרפות ואין פושות:

יא כל הבגדים מיטמאין בנגעים. פי' הר"ב לאתויי בגדים של עבדים ונשים וקטנים. וכ"כ הרמב"ם (בפירושו). ונראה דמדין נגעי אדם דרפ"ג אתיא ליה. ואדהתם דתנן חוץ מגר תושב. דייק הכ"מ רפ"ט מהט"צ דש"מ דעבדים שישנן במצות שהאשה חייבת מיטמאין ובכאן דלא תנן חוץ מגר תושב. משמע דשל גר תושב נמי מיטמא (וכמ"ש הר"ב) וכ"כ הר"ש. אבל אין נראה כן מדברי הרמב"ם* [דא"כ רבותא לאשמעי' דלאתויי גר תושב. ובחבורו פי"ג מהט"צ (הל' ב) העתיק ל' המשנה. ואפשר דס"ל דתנא סמך אדלעיל ברפ"ג דקתני וחוץ מגר תושב דה"ה הכא ודעת מהר"ם דגר תושב מיטמא. כמ"ש בשמו ברפ"ג. וק"ק לי על הר"ב והרמב"ם. אמאי הקדימו עבדים לנשים. ובכל דוכתי תנן נשים ועבדים]:

[חוץ משל עובדי כוכבים. עיין מ"ש בר"פ דלקמן]:

יראו בתחלה. פי' הר"ב. אפי' בנגע שהיה בהם קודם שבאו ליד ישראל. ולא דמי להא דתנן לעיל רפ"ז אלו בהרות טהורות שהיו בעובדי כוכבים קודם שנתגייר. דהתם בגופו. וכשנתגייר הוי כקטן שנולד. אבל הכא האי בגד הוי חזי לנגעים כו' הר"ש. ומ"ש הרב הלכך ימים כו' וכ"כ הר"ש אלא שלא סיים מן המנין. ואפ"ה לא ידעתי מה ענין ימים לכאן. דכל עוד שלא ראהו הכהן. וגזר עליו החלט או הסגר. כאלו אינו הוא. ול"ד לימי נזיר או הנדה זבה וזב דתלויין בעצמן:

ועורות הים אינן מיטמאין בנגעים. כתב הר"ב דכתיב לפשתים ולצמר או בעור. מה צמר ופשתים מין הגדל בארץ. ולא יקשה לך אמרו בצמר שהוא (אינו) מין הגדל בארץ לפי שהבעלי חיים אמנם (הם חיים) מן הצמחים. הרמב"ם. ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ז דב"מ (ד"ה ובתלוש) ולענין היקש עיין לקמן משנה ח' (בפי' הר"ב):

חיבר להם כו' טמא. בת"כ ת"ל או בעור להביא את שחבר לו מן הארץ. ופי' בעל קרבן אהרן דנ"ל דמהניקוד יליף זה. דה"ל לנקוד הבי"ת בקמץ ונקודה בשו"א שמורה על הסמיכות שירצה הסמוך לעור אחר לרבות עור שבים חם יהיה מחובר עמו מן הגדל בארץ אפילו בכל שהוא ע"כ. ואין נ"ל כלל שהרי מצינו כיוצא בזה הריבוי במס' כלים פי"ז משנה י"ג ושם לא נאמר אלא עור. ולא בעור. אבל הלימוד הוא כדכתבתי שם דדייק מדכתב או. וה"מ למכתב בוי"ו ועור וא"נ בלא וי"ו כלל כמ"ש שם בס"ד [ד"ה וחבר]. וה"נ דכוותיה וטפי טובא. דהא הכא א"א למטעי. אילו היו כולם כתובים בוי"ו לומר שאינו מטמא בנגעים עד שיהו כולם מחוברים יחד צמר ופשתים ושתי וכו' מלבד שהוא טעות שאין שום טועה יטעה בזה כדלעיל הנה בכאן כבר א"א בלאו הכי. שהרי מפורש בכתוב שאח"כ. והיה הנגע וגו'. בבגד או בעור או בשתי וגו'. ועיין בדבור דלקמן בל' הרמב"ם:

דבר שהוא מקבל טומאה. כתב הר"ב ובלבד שיחברנו כו' (דאז היה טמא האחד כשנטמא חבירו). כ"כ הר"ב (פ"ז דכלים משנה י"ג). וז"ל הרמב"ם ואם תחבר (חתיכת) פשתן דרך משל אל עור בעלי חיים [ימיי] ויהיה זה החיבור מחובר. ישימם יחד חיבור לטומאה, ר"ל כי כאשר נטמא זה יטמא זה. וזה שיהיה חבורם בשתי תכיפות ולמעלה. כמו שאמרנו בסוף (כלאים) ואם זה העור (של ים) אז יטמא בנגעים. לאומרו או בעור (איזהו עור שיהיה) וזה ענין אמרו דבר שהוא מקבל טומאה (ר"ל אם היה זה החבור חבור ישימהו מקבל טומאה) כאשר נגע טומאה בזה הדבר הגדל בארץ הנה זה העור אז יטמא בנגעים. אע"פ שהוא ימיי. והוא אמרו בספרא או בעור להביא את שחיבר לו כל שהוא מן הגדל בארץ. אפילו חוט. ואפילו משיחה. ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו בטומאה. ע"כ. אבל מהר"ם כתב בשם הר"י מסמפונט דדוקא הרצועה של עור שחיבר לה טמא. ולא עור חית הים [אע"פ

שמחוברת עמה] דיקא נמי מדקתני במתני׳ טמא. ולא קתני מטמא. וכ׳ עוד מהר״ם. דבר שהוא מקבל טומאה נ״ל דיש בו כשיעור. הבגד שלש על שלש. עור חמשה על חמשה. ולא בטיל ברוב. כיון דלא טרפן זה בזה כמו בסיפא. עכ״ל. הרמב״ם בחבורו פי״ג מהט״צ [הלכה ה׳] דייק לכתוב מטמאין:

צמר גמלים וצמר רחלים כו׳. בת״כ יליף מבגד צמר. לפי שאין קרוי צמר סתם אלא צמר רחלים וכמ״ש בשם הירושלמי ברפ״ט דכלאים:

מחצה למחצה מיטמאים בנגעים. דלא כר״ש דתוספתא דאמר הואיל וספק נגעים להקל מחצה למחצה טהור הר״ש. ובכלאים נמי דינא הכי כמו ששנינו התם:

העורות והבגדים הצבועים כו׳. כתב הר״ב והלכה שהבגדים אין מיטמאין צבועים ואפי׳ בידי שמים דכתיב בבגד צמר או בבגד פשתים מה פשתים כברייתו (פי׳ הרמב״ם בנא״י שאין דרך לצבעו ע״כ). אף צמר כברייתו אוציא את הצבועים בידי אדם ולא אוציא הצבועים בידי שמים. ת״ל לפשתים ולצמר מה פשתים לבן (דלית בה צבוע בידי שמים. קרבן אהרן) אף צמר לבן. כך היא בת״כ. ומ״ש הר״ב דעורות הצבועות כו׳ כדברי ר״ש כ״כ הרמב״ם וטעמא כתב הכ״מ ברפ״י מהט״צ משום דבצבוע בידי אדם. ה״ל ר״מ ור״ש תרי נגד רבי יהודה והלכה כרבים. ועי״ל הא דר״ש שנויה בתוספתא בשם ר״ע. וידוע דהלכה כר״ע מחברו ע״כ. וטעמא דר״מ דמקיש עורות לבגדים מדכתיב בבגד או בעור להקיש עור לבגד מה בגד כולו לבן אף עורות כולם לבנים כדאיתא בת״כ:

רבי יהודה אומר העורות כבתים. בת״כ ר״י אומר או בעור לרבות את הצבועים. דאו לחלק אתי לומר שהעור חלוק מצמר ופשתן. דצבועים נמי מיטמאין. *[והרבה פעמים נכתב או עור. ולפיכך יכולין למדרש גם הא דבמתני׳ א׳]:

רבי שמעון אומר הצבועים בידי שמים כו׳. בת״כ רש״א כתוב אחד אומר בבגד. וכתוב אחד אומר בעור. הא כינד צבועים בידי שמים מיטמאין. צבועים בידי אדם אין מיטמאים. ופי׳ בעל קרבן אהרן כתוב אחד אומר בגד דהקיש עור אליו. וכתו׳ אחד אומר. או בעור. דחלקן:

הבגדים מיטמאין בירקרק שבירוקים וכו׳. מדכתיב ירקרק ואדמדם יליף לה בת״כ. וז״ל הרמב״ם אמר הש״י בטומאת בגדים ירקרק או אדמדם. ושרש משרשי הלשון שלא יהיה (נוסף אות או אותיות. אלא לענין מה. וכ״ש אותיות נוספות מה שיוסיף לזרוז) ולהפלגה וכאשר אמר ירקרק או אדמדם. ולא אמר ירוק או אדום. רצה בזה חזק הירקות וחזק האדמימות. וכן אמרו בנגעי אדם לבן אדמדם. או לבנה אדמדמת. ענינו ג״כ החזק באדמימות. ר״ל שיהיה זה המראה המעורב מן הלובן עם חזק האדמימות. ויהיה ממנו המראה אשר נקראהו פתוך. כמו שבארנו בראש המסכת ע״כ:

ובאדמדם שבאדומים. לשון הר״ב כזהורית יפה שבדם. והר״ש ובעל קרבן אהרן העתיקו התוספתא כזהורית יפה שבים. וכן היא הגירסא בתוספתא שבידינו בריש פ״ק:

היה ירקרק ופשה כו׳. פי׳ הר״ב היה ירקרק כגריס ולסוף שבוע פשה אדמדם אצל ירקרק בת״כ יליף ליה דמדכתיב ירקרק. או אדמדם. מלמד שאין מטמאים בפתוך. כלומר מעורב. מדכתיב או לחלק. יכול כשם שאין מטמאין בפתוך כך לא יצטרפו זה עם זה. ת״ל והיה. ולא אמר והיו. מלמד שמצטרפין. וכדפי׳ הר״ב והיה דגבי שאת ובהרת בריש מכילתין. והא דנקט הר״ב כגריס. דבנין אב לכל צרעת שהן כגריס. כמ״ש ברפ״ו. ושיעור הפשיון במשנה ז׳:

כאילו לא נשתנה. לשון הר״ב ואותו שפשה טעון שרפה ואותו שלא פשה מסגירו שבוע שני. כלומר מכבס ומסגירו כדלקמן. ומפרשינן בת״כ. משום דלא מקרי הפוך. אלא כשנהפך ממראהו למראה טהור. כגון מירקרק לירוק או מאדמדם לאדום. אבל כשנהפך ממראה טמא למראה טמא. לא מיקרי הפוך. אלא הרי הוא עומד יקרא. ומשמע נמי דכשעומד ב׳ שבועות שדינו שישרף. וכך היא דעת הראב״ד רפי״ב מהט״צ. ואין כן דעת הרמב״ם. אלא שדינו כדין כהה בשני דתנן לקמן שקורעו ושורף מה שקרע. והכ״מ נתן טעם לדבריו. ואין להאריך כאן:

העומד בראשון יכבס ויסגיר. מדאמר קרא שאם בסוף הסגר שני עמד בעינו ולא פשה ישרף. משמע הא בסוף הסגר ראשון יסגיר. הכ״מ שם. ופשטיה דקרא דבסוף שבוע ראשון נמי הכי משמע והנה לא פשה הנגע וגו׳. וצוה הכהן וכבסו. אלא מדתנן לקמן שאם כהה בראשון יכבס ויסגיר וילפינן ליה מקרא דהנגע דהכא לג״ש. לומר דאם כהה יכבס. משום הכי אצטריך לפרושי דלא תימא דוקא כהה יכבס. אבל עומד ישרף:

יכבס פי׳ הר״ב מקום הנגע. דכתיב (ויקרא י״ג:נ״ד) וכבסו את אשר בו הנגע. ויליף בת״כ דלא לכל הבגד קאמר. ולא לנגע בלבד. אלא צריך לכבס מעט מן הבגד עמו. וז״ש הר״ב מקום הנגע. כלומר ולא הבגד כולו ולא את הנגע בלבד:

העומד בשני כו׳ הפושה כו׳. מקראות מפורשות הן. בראשון אם פשה. ובשני אם עמד וכ״ש אם פשה:

הכהה בתחלה. פי׳ הר״ב שהיה מתחלה חזק הירקרקות כו׳ ונעשה ירוק בינוני כו׳ דאילו ירוק חלש שהוא מראה שלישי טהור לגמרי ואפילו בראשון או בשני. כדיליף בת״כ מדכתיב והנה כהה הנגע. מדקראו הנגע משמע דעדיין קצת מראה הנגע בו. ואע״פ דשיטת הרמב״ם (רפי״ב מהט״צ) אינו כן כך

היא שיטת הראב״ד. ופלוגתייהו בכאילו לא נשתנה דמתני׳ דלעיל:

הכהה בראשון יכבס ויסגיר , יליף לה בת״כ בג״ש דנגע נגע דבראשון כתיב וכבסו את אשר בו הנגע דלא הל״ל אלא וכבסוהו או וכבסו אותו והוה שמעינן נמי דמקום נגע קאמר. מדלא אמר וכבסוהו בלבד. או וכבסו אותו. אלא אמר הנגע לג״ש מנגע דאמר בשבוע שני והנה כהה הנגע מה התם וכו׳. וכתב הר״ש ומיהו אין דינו ממש כעומד. דאילו עומד ב׳ שבועות ישרף וכיון שכהה בסוף שבוע ראשון (או) ובסוף שבוע שני חזר לירקרק או אדמדם. הרי הוא כעומד ב׳ שבועות ושורף. אבל אם עודו כהה. אפילו פשה בכהה מכבסו בסוף שבוע שני. ע״כ:

רבי נחמיה אומר א״צ מטלית. והאי עוד מיבעי ליה לכדתניא בת״כ בבגד יכול כ״ש ת״ל עוד מה ראשונה כגריס אף שנייה. ורבנן תרתי ש״מ. מהר״ם:

חזר נגע לבגד. פי׳ הר״ב במקום אחר מן הבגד. דאע״ג דמדכתיב עוד ילפינן למקומו. מיהו מדאמר בבגד דמיותר דהוי סגי ליה לכתוב ואם תראה עוד ולא איצטריך למכתב בבגד דהא ביה איירי אלא לרבות כל הבגד כדאיתא בת״כ:

שורף את הבגד. כתב הר״ב אבל המטלית אינו טעון שרפה. ולא שייך ביה לשון הצלה דקתני עלה בתוספתא ומטלית תשמש את עצמה בסימנים דאם יש בה שלש על שלש כו׳ הר״ש. ועיין במשנה י״א:

חזר נגע לבגד. פי׳ הר״ב למוסגר מדתנן חזר מוכח ודאי דבמוסגר קאמר. דאילו בטהור מאי חזר בו הא מעולם לא היה בו ולא אצטריך למתני הכא לבגד הראשון כדלקמן דלקמן שאני דתני נמי דין השני:

שורף את המטלית. הר״ב העתיק מציל את המטלית וכן לשון הר״ש ומייתי תוספתא דקתני הטולה מן המוסגר בטהור. ונראה נגע בבגד שורף את המטלית וכתב עלה הטולה מן המוסגר בטהור ונראה נגע בבגד כלומר בטהור נראה הנגע ומש״ה נקט נראה ולא קתני חזר כדקתני במתני׳ משום דהכא בטהור איירי שהנגע נראה בו עכשיו בתחלה. שורף המטלית. דמטלית זה מבגד מוסגר קאתי והנגע שבטהור כאילו הוא במטלית שנתחבר בו. הלכך המטלית טעון שריפה והבגד שבו הנגע טעון הסגר והמוסגר שניטלה ממנו חתיכה זו כדקאי קאי. דלגבי המוסגר לא נחשב הנגע כאילו הוא במטלית ע״כ. הא קמן דאיהו במתני׳ גריס בהדיא מציל וא״ת ואי הכי בסיפא כשחזר למטלית אמאי הבגד הראשון ישרף ולמה הבגד לא ימשוך אליו המטלית והמטלית ימשוך אליו הבגד. ונראה לי דהבגד המוסגר כשחזר בו הנגע לא ימשוך אליו המטלית אחרי שהמטלית מחובר לטהור. אבל כשחזר למטלית עצמו והבגד אינו מחובר לטהור אבל עומד בפני עצמו לפיכך נמשך אחרי המטלית והרי נאמר ואם תראה עוד. ואין עוד אלא מקומו ואע״ג דבבגד לרבות כל הבגד כמו שכתבתי לעיל. מ״מ חבורו של המטלית לטהור הוא שמצילו כך נ״ל. ובעל קרבן אהרן יהיב טעמא שהמטלית ראוי שימשוך אליו הבגד. שלא חשש הכתוב אלא לחזרת נגע במקומו הראשון כמו שנאמר עוד ואין עוד אלא מקומו ע״כ. וזה אינו מספיק מכיון שנאמר בבגד לרבות כל הבגד אלא טעמא כדפרישית דחבורו לטהור מצילו למטלית ומאד נפלאתי מבק״א דבת״כ שנוי כמו שהיא הגי׳ לפנינו שורף והוא לא הרגיש כלל ומפ׳ עלה דברי הר״ש דמציל ולא עוד שאח״כ מביא פי׳ אחר בשם רבינו הלל ובפי׳ ההוא נכתב שורף כו׳. ואיהו לא חלי ולא מרגיש בכל אלה. דאפילו כי תימא שגירסתו בת״כ היתה מציל ושהמדפיסים טעו להדפיס שורף מ״מ אחרי שראה והעתיק פי׳ רבינו הלל היאך לא שת אל לבו בחלוף הלשונות של פי׳ עצמו והוא מפי׳ הר״ש דמפרש מציל כו׳ ושל פי׳ רבינו הלל דמפרש שורף כו׳ ועוד אני תמה על גי׳ הר״ב והר״ש. דהיאך מצי לגרוס מציל. דמ״ש מהא דתנן בנגעי בתים בפי״ג משנה ה׳ הבונה מן המוסגר בטהור חזר נגע לבית חולץ את האבנים ודכוותה הכא צריך לגרוס שורף וכ״כ שם הרמב״ם בפירושו דענין שתי אלו ההלכות אחד ובפירושו דהכא. וכן בחבורו פרק י״ב [מהט״צ] העתיק שורף. אך עתה באו לידי דברי מהר״ם דלקמן פרק י״ג. דמתרץ לה ומפרש להא דלקמן נמי בכה״ג דהכא כמו שאעתיקהו שם. ומכל מקום לפירוש הר״ב והר״ש דהתם. קשיין אהדדי. וצ״ע. ואין סברא לומר דלדידהו הכא דוקא במטלית שאין בו ג׳ על ג׳ דאינו מטמא בנגעים דהא הר״ש והר״ב פירשו ברישא אם הוא ג׳ על ג׳ וכו׳ וכן פשט דמתני׳ בכל מטלית מיירי:

והרי הוא פספס יחידי. פי׳ הר״ב כלומר אם לא היה בו אלא פספס אחד לבן. מסיים הר״ש שיש בו כגריס ולא יותר. ע״כ. כלומר ואע״פ דבפחות מג׳ על ג׳ אינו מטמא בנגעים כמ״ש הר״ב לעיל. הכא לא בעינן. וכן דעת הרמב״ם. וכתב שלא נצטרך שיהי׳ (בכל) פספס לבן ממנו ג׳ על ג׳. לפי שהם כולם כמו בגד אחד וכבר אמר רבי נחמיה בתוספתא לעולם אינו מטמא בנגעים עד שיהי׳ בלבן שלה שלש על שלש. ואין הלכה. ע״כ. והר״ש כתב עוד דיש ליישב מתניתין אפילו כר׳ נחמיה שיש בפספסה שלש על שלש ומלאו כולו נגע דאין לו במה יפשה. ע״כ. ואעפ״י שכתב דיש ליישב כו׳. עיקר דבריו בפירוש המשנה. כמ״ש בתחלה וכדעת הרמב״ם. ובעל קרבן אהרן לא השגיח יפה בדברי הר״ש לראות דדבריו הראשונים עיקר והאחרונים אינם אלא לישוב בעלמא:

לא שמעתי. עיין מה שכתבתי בסוף פ״ט:

שקיימת דברי חכמים. מפורש שם (ד״ה חכם):

הפסיון הסמוך כל שהוא הרחוק כגריס והחוזר כגריס. בת״כ יליף לה דכי פשה משמע בכל שהוא. וכי הדר כתב הנגע בבגד דלא איצטריך דממילא הוה משמע דפסיון היינו שהנגע פשה ושבבגד פשה. אלא לומר דפסיון בבגד רחוק מהנגע נמי הוי פסיון ודלא תימא דשניהם בכל שהוא. בין סמוך בין רחוק. להכי כתיב הנגע דפסיון שבבגד הרחוק צריך שיהא נגע וילפינן בג״ש דכל נגע כגריס כמ״ש בריש פ״י:

הרחוק. פי׳ הר״ב שהאום בראש אחד כו׳. וכן לשון הר״ש וכלומר. ואע״פ שהם רחוקים הרבה. ומיהו הם מצד אחד. אבל מצד זה לצד אחר לא אלא א״כ בעורות. כדפי׳ הר״ב במשנה י״א [בסופו]:

השתי משישלק. פי׳ הר״ב דכתיב בבגד וגו׳ מה בגד כו׳. אף שו״ע משתגמר מלאכתן איזהו גמר מלאכתן השתי משישלק (ודרך היה לשולקו אע״פ שעכשיו אין רגילין תוספות פרק ב׳ דשבת דף כ״ז ד״ה אונין) והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו. תורת כהנים. ונראה לי דאתיא ליה למדרש. מה מצינו. משום דמשכח לקרא דבתר הכי דמפסיק בעור. וכתב בבגד או בעור או בשתי. ובכאן ובתרי׳ * [בקרא דוראה את הנגע] לא הפסיק. שמע מינה דלאגמורי להו במה מצינו קא עביד הכי , ובעל קרבן אהרן פירש מדאמר בבגד או בשתי לא יאמר זה או זה. אלא ששניהם ממין אחד. מה בגד כו׳:

כדי לארוג ממנה שלש על שלש. בת״כ יליף ליה ג״כ במה מצינו מבגד שאין מיטמא בנגעים בפחות מג׳ על ג׳. כדלעיל:

אפי׳ כולה שתי אפילו כולה ערב. דא״צשיהיה שתי וערב יחד. דכך משמע מלת או שחלק בזה או בזה. קרבן אהרן:

הסליל. לשון הר״ב עץ חלול כמין קנה שמחברים עליו המטווה. ולא ידעתי למה יעשוהו חלול אם המטווה מתחבר עליו. ולא בתוכו. ולשון הרמב״ם יעשה כמו קנה מעץ נקוב (ולה שני עצים אחרים) ויחבר עליה המטווה. והוא אשר נקרא סליל ע״כ. ונראה בעיני שהוא הדיוסטר שבמשנה ג׳ פ״כ דכלים. שמפרש שם [הר״ב והר״ש] שנעשה על זה התואר. וראיה לדברי ששם כתב הר״ב. שהוא נשפ״ה בלע״ז. ובכאן מצאתי כתוב סליל אשפ״ה בלע״ז. ואם שמותיהן חלוקים שזה נקרא דיוסטר. וזה נקרא סליל אפשר שתמונתן ג״כ אינן שוות ממש. ולכך ג״כ לזה לועזין אותו נשפ״ה ולזה אשפ״ה:

הכובד העליונה. כתב הר״ב ונראה הנגע בכובד האחד. השני טהור. לשון הר״ש כל זמן שהוא שתי השני טהור *[ופירוש עליונה ותחתונה תמצא ברפכ״א [דכלים] בדברי הר״ב ובמ״ש שם בס״ד]:

וכן ב׳ דפי חלוק. כתב הר״ב ולא כעין חלוקים שלנו וכו׳ כ״כ הר״ש. והרמב״ם פי׳. ב׳ דפי חלוק הוא בעת ההבדל בגד או חלוק מחברו כאשר ישארו שני חתיכות מחוברות בחוט מן השתי ומן הערב:

בנפש המסכת. פי׳ הר״ב חוט הערב כו׳. ועד שיתישבו כו׳. הוי כשתי להצטרף עמו לנגע כגריס. וכ״כ הר״ש ור״ל לשתי העומד מצטרף. והרמב״ם מפ׳ דנפש המסכת ובשתי העומד ענין אחד הוא. לומר שמצטרפין זה עם זה. ולהר״ש והר״ב בנפש המסכת לחוד שמעי׳ הכי. ובשתי העומד קמ״ל לגופי׳ דשתי העומד. ומ״ש הר״ב א״צ בתחלה כשאורג בו ב׳ בתי נירים קודם שיארג בו ג׳ על ג׳. וכך לשון הר״ש. ותמה אני דהא במשנה ב׳ פרק דלקמן תנן בהדיא דתחלת הבגד צריך שיהא ג׳ על ג׳. ועוד מה ענין ב׳ בתי נירין לג׳ על ג׳. ולכן נ״ל דה״ג קודם שיארג בו שלישי. ול״ג על ג׳. והענין כדכתב הר״ב משמא דגמ׳ במשנה ב׳ פי״ג דשבת העושה שתי בתי נירין בנירים. שמרכיב שני פעמים כל חוט של שתי בניר. ובפעם הג׳ [מרכיבו] על חוט המורכב על הקנה. ע״כ. וקמ״ל דקודם שהרכיב השלישי מצטרף לשתי העומד * [אבל אני פירשתי שם אותה הרכבה. בענין אחר]:

שורף את הנימין. ושיעור הנימין מפורשים ברפכ״ט דכלים. נימי הסדין והסודרים. הר״ש:

מציל את האומריות שבו. פי׳ הר״ב דכתיב ושרף את הבגד בצמר או בפשתים. שאין ת״ל בצמר או בפשתים כו׳. תורת כהנים. ופירש הרמב״ם (שהיה ראוי שיאמר ושרף את הבגד הצמר או הפשתים) הנה מאמרו בצמר או בפשתים. יורה שבהן מה שישרף. ומה שיעזוב. ובאה הקבלה שיעזוב מהן האומריות שבו. עד כאן:

אפילו הן ארגמן. כתב הר״ב דלא תימא כו׳ ואפילו הן ארגמן שהוא צמר צבוע מציל. בת״כ אוציא את האומריות של שיראים ושל זהב שאין מינן מיטמא בנגעים. ולא אוציא של ארגמן ושל זהורית טובה שמינן מיטמא בנגעים ת״ל אשר יהיה בו הנגע הראוי לקבל נגע. פירש הרא״ש הראוי לקבל נגע. עכשיו. לאפוקי הני שהן צבועים. ע״כ:

כל הראוי ליטמא טמא מת כו׳. פי׳ הר״ב כגון בגד של ג׳ על ג׳ וטעמא דכיון שהוא ג׳ על ג׳. הוי בכלל והבגד כדאיתא בגמ׳ דשבת פ״ב דף כ״ו:

***[כגון קלע של ספינה וילון כו׳**. ולא ידעתי למה פרט את אלו ורבים הם השנויים במסכת כלים וביחוד בפרק כ״ד ובפכ״ח ובשאר פרקים אחת הנה ואחת הנה. ולא עוד אלא דקלע של ספינה. לא נשנה שם. ואני תמה על הרמב״ם שלא כתב לקלע של ספינה בפרקיו להלכות כלים. אשר שם מפכ״ב עד פכ״ח כתב לכלים הטמאים מדרס. ושאינם טמאים מדרס]:

ושביס של סבכה. פי׳ הר״ב ל׳ השביסים והשהרונים. ובספכ״ח דכלים מפרשו ע״ש. ויש לדקדק דסבכה גופה ה״מ למתני. וכדתנן פכ״ד דכלים משנה י״ו. ומל׳ הרמב״ם בפי׳ נראה דל״ג ושביס אלא והסבכ׳. אבל בחבורו פי״ג מהט״צ העתיק ושביס של סבכה:

ומטפחות של ספרים. עיין במסכת כלים פכ״ד משנה י׳ ובפכ״ח משנה ד׳ (ד״ה של ספרים):

וגלגלון. פי׳ הר״ב אבנט כו׳. ועיין בפירוש [הר״ב] מ״ד פ״ג דעדיות:

ורצועות מנעל וסנדל. עיין בפי׳ הר״ב פכ״ד דכלים משנה י״ב:

שיש בהן רוחב כגריס. לפי שלא יהיה נגע פחות מכגריס מרובע. כמו שפירשנו. הרמב״ם:

סגוס כו׳. ראב״י אומר עד שיראה באריג ובמוכין. פירש הר״ב סגוס בגד עב מאד. והוא כאדרת שער וכו׳ לשון הרמב״ם ושרש זה שהשם אמר בנגעי (בגדים) פחתת היא בקרחתו או בגבחתו. ואמרו בספרא בקרחתו. אלו השחקים. ר״ל הבגד הישן אשר נשתוו שטחיו. בגבחתו אלו החדשים. ר״ל הבגד החדש אשר להן פתילות ובגד הצמר כאשר הוא חדש וכ״ש העבים הגסים כמו בגדא דנרש (והסגוסים) כאשר הם חדשים יהי׳ על שטח האריגה כמו גרגרים מצמר בולטין. נקראו מוכין לדמותם כמוכין. והוא הצמר אשר ימלאו בו הכרים וזולתן. ע״כ. ואינו מפרש מה טעם בקרחתו אלו השחקים ובגבחתו אלו החדשים ודברי רש״י בזה ידועים במקומן בפי׳ החומש. ובעל ק״א כ׳ בשם פסיקתא זוטרתא דבקרחתו דריש מלשון קרח. שנקרחו המוכין אשר עליו כמו שיקרח השער אשר מהראש. שזה יקרה לו מפני היותו ישן. וגבחתו אלו החדשים. שהמוכין עדיין גבוהים עליהם ויהי׳ בגבחתו כאילו כתיב בגבהתו. ירצה בגבהותו. ולזה נראה שנתכוון הרמב״ם ז״ל *[וז״ש הרמב״ם בגדא דנרש נ״ל שצ״ל גמדא דנרש. והוא ספ״ק דבילה דף ט״ו. לענין כלאים קשים דשריין וקאמר האי נמטא גמדא דנרש שריא. ופי׳ רש״י נמטא בגד שקורין *) פלטרא בלע״ז גמדא קשה כמו גמוד מסאנא (בפ׳ ע״פ דף קי״א [ופירש״י] נתכווצו מנעליו) דבר שהוא כווץ נעשה קשה. דנרש מקום. שריא לישיבה כו׳]:

בגד המוסגר. כתב הר״ב שהי׳ בו נגע וצבעו. וכך פי׳ הר״ש. משום דמוכח מת״כ דמיירי אף בימי הסגירו. ולא באותו שנטהר בקריעת הנגע. דמרבה ליה בת״כ מצרעת ממארת שכל זמן שיקרא צרעת *[ואפילו מוסגר]. תן בו מארה. ואל תהנה בו. ואי לאו דצבעו הוה מינכר בנגעו. וכתב מהר״ם וכגון שהי׳ לו שאר בגדים צבועים ונולד בהן נגע. ע״כ. ונ״ל דלרווחא דמלתא כתב שנולד בהן נגע. וכלומר שאפילו אם ע״י הצבע לא הלך לו הנגע. משכחת לה. היכא דאית ליה כבר בגדים צבועים ולאחר שנצבעו נולד בהן נגע. שהם אינם מיטמאים בנגעים. כדתנן לעיל מ״ג:

***[כולם טהורים**. לשון הר״ב דאת הודאי הוא מטמא כו׳ כדפי׳ לעיל בספ״ה לענין אדם. הר״ש ואע״ג דהתם קרא דייק הכי. אין להחמיר בנגעי בגדים יותר מבנגעי אדם:

קצצו כו׳ טהור. ואין ללמוד מצרעת ממארת דההוא במוחלט כתיב. אלא דמצרעת ילפינן אף למוסגר. כדלעיל. והדר ממעיט בת״כ לקצצו כו׳ במוסגר. מדכתיב כי צרעת. ונ״ל דלאו מכי דריש. אלא כלומר קרא אחרינא כתיב גבי ושרף. כי צרעת. וטעמא למה לי. אלא לחלק דתן מארה בושרף ולא באינו שורף הא כיצד אלא קצצו וכו׳:

ואסור בהנייתו. פי׳ הר״ב דהא שרפה בעי וכ״כ הרמב״ם והר״ש. ולא ידעתי למה לא כתבו מדכתיב ממארת תן בו מארה כו׳ כדלעיל. ועוד שהרי מצינו שרפה במותר בהנאה בתרומה טמאה כדתנן במשנה ה׳ פרק אחרון דמסכת תמורה:

יב כל הבתים מיטמאין בנגעים. לאתויי כדפי׳ הר״ב בר״פ דלעיל , ועיין מ״ש שם:

חוץ משל עכו״ם. וכן העתיק הר״ב, והר״ש כתב אלא משל עובדי כוכבים גרסינן. דהכי איתא בריש פ״ט דגיטין [דף פ״ב]. ומפרשים התם דפירושו חוץ. ומ״ש הר״ב וכשם שאין אחוזתם מטמאה בנגעים כך בגדיהם וגופן כו׳. כך הוא במקצת פי׳ הרמב״ם. אבל בת״כ שבידינו ל״ג וגופן. וכן אינו במקצת פירושי הרמב״ם. ויראה לי דלגופן לא צריך. שלמדנו מדכתיב אדם כי יהיה בעור בשרו נגע. דאיכא למידרש מיניה כדדרשינן בטומאת אהל * [ועיין מ״ש במשנה ו׳ פי״ח דאהלות בד״ה מדורות כו׳] אדם כי ימות באהל ולא עכו״ם. שנא׳ (יחזקאל ל״ד:ל״א) צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם קרויים אדם ולא עובדי כוכבים קרויין אדם. וכבר כתבתי ברפ״ג דברי מהר״ם בזה. ולענין גר תושב *[עיין מ״ש בר״פ דלעיל דהכי נמי הכא כמ״ש בשם מהר״ם ברפ״ג]:

יראו בתחלה. פירש הר״ב והימים שהיה בהם הנגע כו׳ עיין מ״ש בר״פ דלעיל:

בית עגול כו׳ אינו מיטמא בנגעים. פי׳ הר״ב דגבי נגעים כתיב קירות קירות כו׳. ומראיהן שפל מן הקיר לא קא חשיב. אלא הני דכתיב בהו לישנא יתירא קא חשיב. רש״י סוף פ״ק דנזיר [דף ח׳]. ועיין לקמן:

בית טריגון. פי׳ הר״ב שיש לו ג׳ זויות כו׳. וה״ה בית שיש לו שתי זויות או חמש. בת״כ תניא ובפ׳ גט פשוט (בבא בתרא דף קס״ד) מייתי לה. וקרי לשל שתים דיגון. ולשל חמש פנטיגון. ופירש״י דיגון. פינות שתים. מצד אחת עגול וצדו אחת יש לו שתי פינות. עד כאן *[ונ״ל גם לשון דיו שבלשון

יון הוא שתים. כמ״ש הר״ב בריש פ״ב דערובין. ושוב מצאתי כן בערוך ערך הין. וכתב עוד שגין לשון פינה. בלשון יון שקורין לפינה גיניאה. וכן מפרש פינטגין שחמש בלשון יון פינטו] וכתב מהר״ם תימה לי אמאי לא קתני נמי הכא. ובשלמא דיגון לא אצטריך. דכיון דקתני טריגון אינו מטמא. כ״ש דיגון. אבל קשה לתני פנטיגון דהוה רבותא טפי. דאע״ג דאיכא למ״ד שיש בכלל חמש ארבע גבי ציצית ומחייבין לה בציצית כמו בעלת ד׳. הכא לא אמרי׳ הכי. לכן נ״ל דפלוגתא דתנאי הוא. דכי היכי דפליגי בהא גבי ציצית בפ״ב דזבחים [דף י״ח] וס״פ הקומץ רבה (מנחות דף ל״ו) ובפ׳ התכלת (מנחות דף מ״ג). ה״נ פליגי הכא בנגעים. דתנא דמתני׳ ס״ל דבעל חמש מטמא בנגעים ולתנא דברייתא לא מטמא. ואין להקשות דבשלמא התם אתרבי ליה מאשר תכסה בה. אבל הכא ליכא ריבויא. די״ל דהכא נמי אמרינן בעלת חמש. מדכתיב קירות תרי זימני. וכתיב נמי קיר. דכתיב (ויקרא י״ד:ל״ז) ומראיהן שפל מן הקיר. עכ״ל. אבל הרמב״ם בפי״ג מהט״צ העתיק בעל חמש. ולא העתיק בעל שתים. ואפשר משום דבמכ״ש אתיא:

או באסקריא. הר״ב העתיק ובאסקריא. ופירוש הוא תורן הספינה. וכן הוא לשון הר״ש. וכיוצא בזה בברייתא פ״ז דנזיר דף נ״ה. הנכנס לארץ העמים כו׳ בספינה ובאסקריא. ופירש רש״י כלומר בספינה גדולה שיש בה אסקריא. וקרי לה הכי על שם אסקריא שבה. דהיינו תורן. וקרוי

) פושט בלע״ז ע״כ. ואף הרמב״ם גירסתו ואסקריא. אלא שמפרש דקאי אדלקמיה. על ארבע קורות. שהבנין שעל ארבע קורות בלתי מחובר לארץ. נקרא אסקריא. ואפשר לי לקיים גירסת הספר. לא מיבעיא להרמב״ם. אלא אף להר״ש והר״ב. ויהיה בנין המצפה שעושין על התורן שיעמוד עליו הצופה. ושפיר קתני או. * [ומ״ש הר״ב ויש ספרים כו׳ ובלשון מקרא כו׳ בדברי הימים ב׳ ב׳ ט״ו]:

על ארבע קורות. לשון הר״ב שהיה הבית בנוי על גבי הקורות. ולשון הר״ש שיש אויר תחת הקורות וכותלי הבית בנויים על גבי הקורות. ע״כ. וכלומר שהקורות בולטות. כגון מן עלייה. ועליהן בנוי בית. ולשון הרמב״ם פי״ד מהט״צ שם או תלוי על ארבע קורות. ומהר״ם פירש דקורות היינו שהם רחבים וראויין לעמוד בלא נעיצה בקרקע. ולא קרינן ביה בבית ארץ. אבל עמודים דלק׳ שאינן רחבין אינן מתקיימים בלא נעיצה. א״נ דד׳ קורות שלא כנגד הזויות ודלקמן הן כנגד הזויות וכתב שפי׳ קמא ניחא טפי ועיין לקמן:

אפילו על ארבעה עמודים. לשון הר״ב שהעמודים מחוברים בארץ והן נחשבים ד׳ זויות לבית והגג עליהם וכו׳ וכך הוא בפירוש הרמב״ם ודברי תימה הן דהא לקמן תנן אין הבית מיטמא בנגעים עד שיהיה בו אבנים וענים ועפר וכאן אין כותל כלל אבל בנא״י שבפירוש הרמב״ם כתוב ועליהן בית בנוי כו׳. וכך הם דברי הר״ש העתיק לשון ת״כ. להביא בית הבנוי על העמודים. ומפרש וז״ל על העמודים. הם עמודים זקופים ונעוצים בארץ זה אצל זה. שאין אויר מפסיק תחת הכתלים שהבית בנוי עליהם. ומיהו מדקתני מתניתין על ארבע עמודים. משמע דלא חיישינן מאויר שתחת הכתלים. אלא מזויות הבית. שלא יהא אויר תחתיהם דאותן ד׳ עמודים כנגד זויות הבית ע״כ ועיין לעיל:

בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש כו׳ טהור. אמר ית׳ ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית הורה בזה שהוא נבנה מאבנים ועצים ועפר ואז יטמא. הרמב״ם. שאף ע״פ שבתחלה נאמר ונתתי נגע בבית סתם נלמד במדת דבר הלמד מסופו שאינו מדבר אלא במה שכתב בסופו ונתץ וגו׳. ולא בבית הבנוי מענין אחר ועיין בסמוך בדבור עד שיהא כו׳:

ואחד בעפר. ה״נ ה״מ למתני וצדו אחד [עצם] וצדו אחד ברזל אלא תנא ושייר. מהר״ם:

ועפר. כדכתיב בקרא ואת כל עפר הבית ואין זה גושי עפר אלא הוא מגובל ונעשה טיט כענין שנאמר (ויקרא י״ד:מ״ב) ועפר אחר יקח וטח את הבית. ולשון הרמב״ם בפירושו מאבנים ומעפר ומסיד וסיד א״א לומר כדפי׳ הר״ב והרמב״ם במ״ו דסיד לא הוי עפר. וע״ק דהשמיט עצים לכן נ״ל שהוא ט״ס וצ״ל מאבנים ומעצים ומטיט:

עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר. פירש הר״ב דכתיב את אבניו את עציו ואת כל עפר הבית וכן נראה מל׳ הרמב״ם דלעיל. ואיכא למידק מנלן עד דאיכא לכולהו. דדלמא כי איכא חדא נמי תסגי וקרא לגופיה אצטריך. לומר שכל אחד מאלו מתטמא בנגעים ובעי נתיצה. והר״ש הביא ברייתא דר׳ ישמעאל אומר בי״ג מדות כו׳ דבריש ת״כ. דתניא דבר הלמד מסופו כיצד ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. משמע בית שיש בו אבנים ועצים ועפר מיטמא. יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר. ת״ל ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית דבר הלמד מסופו שאין הבית מיטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר ע״כ. ובענייי לא יכולתי לעמוד על למוד זה דבשלמא אם בא ללמד שלא ליטמא שום בית שאינו נבנה בשום אחד מאלו. אתי שפיר דאע״ג דונתתי נגע בבית סתם כתיב ואיכא למימר דמשיש או לבנים או סלע או גוש עפר נמי בכלל. למדנו מסופו דגבי נתיצה כתיב אבניו ועציו ועפרו דדוקא הני ואחריני לא אבל לומר דבעינן עד שיהו שלשתן זו לא שמענו דהא איכא לפרושי דקרא קמ״ל דכל אחד משלשתן ראוי ליטמא בצרעת ובעי נתיצה. ובעל קרבן אהרן בתחלת חבורו על פי״ג מדות שקראו מדות אהרן. כתב על ברייתא זו יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר או או קאמר דאי לית ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע. אלא שאין בו האחד מהם קאמר וא״כ הכתוב סתום כי לא ידענו מאיזה בית מדבר אם בנוי מאבנים ועצים ועפר או באחד מהם די ובאמרו בסופו ונתץ את הבית את אבניו וגו׳ ואע״פ שבא לומר שהאבנים ועצים והעפר כולם מקבלים טומאה וטעונים נתיצה

אגב אורחיה למדנו שכיון שהוצרך לומר אבניו ועציו ועפרו משמע שלא אמר בית אלא על הבית שיש בו אבנים ועצים ועפר. ע״כ. ולא הבינותי זה כלל היאך מצינו למדין מסופו שיהא צריך לשלשתן ביחד. דבשלמא ללמוד שאין שום דבר אחר מיטמא בנגעים משתמע שפיר. כיון דלא כתבה תורה לנתוץ אלא אלו שזכר. ש״מ דשום דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעים. אבל שנוכל ללמוד דלבעי כל אלו השלשה ביחד אגב דכתב התורה לאלו השלשה. שבהכרח הוצרכה לכתבן ללמד על עצמן שהם טעונים נתיצה שמקבלים טומאת הנגע. זה לא ידעתי מנין לנו ללמוד כן. וכן מה שהניח וכתב דהא דקתני יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר או או קאמר דאי לית ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע גם אלו דברי תימה הן דכיון דאכתי לא למדנו למעט שום דבר מטומאת הנגע מאי מתמה היכן נראה הנגע. בכל דבר שבעולם שממנו נבנה הבית. איכא למימר שיהא נראה בו הנגע. ודלמא הכי קאמר יכול אף בית שאין בו אחד מכל אלו. והא ודאי דלחצתו לפרש כן מאי דקשיא לי דאי תימא דהוי אמינא דר׳ ישמעאל ללמוד על בית שאין בו אחד מכל אלו. א״כ אף מסופו לא למד אלא להוציא דבר שאין מכלל אלו השלשה אבל שצריכים כל אלו הג׳ ביחד לא למדנו ולכך מפרש בענין שלא נסתפק ר׳ ישמעאל על הדבר שאינו מכלל אלו הג׳. וא״כ ספקו אי בעי שלשתן. ואי תסגי באחד. ומש״ה כי מייתי קרא דבסופו הרי שבא ללמד דלבעי שלשתן. זה ברור שמפני הלחץ זה הדחק שאמרתי הוצרך לפרש כן. אבל נשאלהו ויודיענו כיון שבא לנו הספק ולא ידענו באיזה בית מדבר הכתוב. למה לא נהיה בכלל הספק כל בית שבעולם. אפילו של שיש ולבנים צור וגושי עפר. אלא שהאמת הוא כך שהכל בכלל הספק. והדרא קושיין לדוכתא מהיכא אתי לן ללמוד מסופו שיהא צריך לכל שלשתן. וראיתי לבעל מדות אהרן עצמו. שבתחלת דברי ר׳ ישמעאל כשמסדר הי״ג מדות אחת לאחת קודם שמפרשן לכל א׳ וא׳. כיצד וכיצד וכו׳. דמפרש על מדת דבר הלמד מסופו. במשל. התורה אמרה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. ושם בית יכלול ב׳ מינים או ג׳. או בית העשוי מנסרים או מיריעות. או בית בנוי מאבנים ועצים ועפר. ולא ידענו באיזה מין מאלו מדבר. או אם מדבר מכולם. לזה נמסר לנו בסיני שנלמוד זה מהדינים הנאמרים על זה הבית לבסוף. רצוני על חלקי ואישי הבית. ולזה כשהוא אומר ונתץ את עציו וגו׳. בזה נלמוד שאין זה מדבר אלא בבית בנוי מאבנים ועצים ועפר. עכ״ד. הרי שהוא עצמו מפ׳ שהספק נופל על כל בית ואפי׳ שאינו משום א׳ מאלו הג׳. ושמה שלמדנו מסופו הוא שלא יהא אלא מאלו הג׳. אבל שיהיו צריכים אלו הג׳ ביחד. זו עדיין לא שמענו. והנה עוד לו לבעל מדות אהרן בפירושו להברייתא כיצד ונתתי נגע וגו׳. ת״ל ונתץ וכו׳. כתב וז״ל או נאמר שביאר זה באומרו הבית. שהיה די שיאמר ונתץ את עציו וגו׳. כי בבית הוא מדבר. אלא ודאי שכיון לומר שהבית הנזכר אינו אלא הבנוי מאבנים ועצים ועפר. עכ״ל. ועל זה נפלאתי יותר. דמכיון דמיתורא דהבית למדנו זה. א״כ היאך מצאנו ידינו ורגלינו לומר שזו היא מדת דבר הלמד מסופו. והרי מקרא מלא הוא ביתור תיבת הבית ולא מדה משום מדה כלל. אבל מה שנ״ל בזה. דאה״נ דממדת דבר הלמד מסופו לא למדנו. אלא שאין בית האמור בונתתי נגע צרעת. אלא האמור בסופו בונתץ שזכר אבנים ועצים ועפר. ולא למדנו עדיין כלל שיהא הכתוב מצריך שיהיו שלשתן ביחד בדוקא. והכי קתני יכול אף בית שאין בו אבנים כו׳. כלומר שאין בו גם אחד מכל אלו וקאמר ת״ל ונתץ וגו׳. דבר הלמד מסופו. שאין הבית מטמא עדשיהא בו אבנים ועצים ועפר. ר״ל שנלמד מסופו שאינו מטמא עד שיהא בו אלו המנוי׳. אבל בשום דבר אחר מאלו אינו מטמא. ולא באנו לומר שיהו בו כל אלו שזה ודאי לא למדנו כלל ממדה זו ולא בא ללמד על זה אלא למדנו שאלו יהי׳ בו ולא שום דבר אחר. כלומר ששום דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעים. ומכ״ש לגי׳ שבת״כ לבעל מדות אהרן דל״ג עד שיהא בו כו׳ וגרס אלא א״כ יש בו כו׳ דודאי דלא משמע מיניה דבעי למימר כלל שיהיו בו כל אלו דוקא ביחד. זהו מה שנראה בעיני ברור בפי׳ הברייתא הזאת. ומעתה שלא למדנו אלא שאין דבר אחר מיטמא בנגעים אלא אלו השלש. נשאר עלינו החובה דא״כ מנין לנו הא דתנינן עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר. ובמשנתנו לא נוכל לפרש. אלא עד שיהיו שלשתן ביחד. לפי שזה שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו כבר תנא לה ברישא בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש וכו׳. וא״כ מנלן הא. כיון דמהמדה זו לא למדנו כן. ואומר אני שברויתא אחרת נשנית בת״כ וממנה למדנו זה. וכך היא שנויה בפ׳ מצורע ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית. מלמד שאין הבית מיטמא בנגעים עד שיהיו בו אבניו ועציו ועפר. וכמה אבנים יהו בתוכו. ר׳ ישמעאל אומר וכו׳. הרי שזו הברייתא היא שנויה התם במקום משנתנו ממש. ולא כיון התנא באמרו מלמד שאין הבית כו׳ למדה זו דדבר הלמד מסופו. ולא לשום מדה מן המדות. וז״ל בעל קרבן אהרן מלמד וכו׳. דבאמרו ונתץ את הבית לא היה צריך לומר. מהו אשר יתוץ. דסתם בית אבנים ועצים ועפר (הוא). ע״כ. וזה סותר ג״כ פי׳ עצמו שבמדות אהרן. בפירושו על המדה עצמו דנסתפקו אם של יריעות ונסרים. ועוד תקשה ליה משנתנו דקתני בהדיא דשל שיש ולבנים כו׳ טהור. משמע דאצטריך למתני דה״א דטמא. והשתא אם הוא ה״א. דלמא האמת הוא כן. אלא ודאי קרא אשכח ודרש. והיא היא המדה דדבר הלמד מסופו שלמדנו ממנה. דאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. והכא דדריש דבעי שלשתן ביחד. הפי׳ הוא כאותו פי׳ עצמו שכתב במדות אהרן בברייתא דכיצד דלעיל. וכתבתיו ג״כ למעלה זה הפי׳. והוא דמיתורא דהבית קדריש הכי דלא אצטריך למכתב כלל אלא ונתץ את אבניו וגו׳. דבבית קא מיירי אלא לומר שהבית הוא זה דוקא. שנאמר עכשיו באבנים ועצים ועפר. אלא שהוא מפרש זה במדת דבר הלמד מסופו בעצמה. וזה א״א בשום פנים. דלמדה א״צ שום יתור. אבל המדה נדרשת לענין שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. ויתורא דקרא להכי הוא דאתא. לאשמעינן דעד שיהא. כלומר שיהו שלשתן ביחד

דוקא. ודיקא [נמי] (הכי) דהכא קתני אבניו ועציו בלישנא דקרא ואלו התם קתני אבנים ועצים. דהתם לא אתי אלא למדרש שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. והכא אתי למימר שיהו שלשתן יחד בזה הבית הנטמא. וזולת זה אינו טמא כלל. דאין לפרש דדייק למנקט אבניו ועציו ולא של חברו. כדדייקינן בקרא במתני׳ ב׳ פ׳ דלקמן [בפי׳ הר״ב]. ואי למינקט לישנא דקרא. א״כ לעיל נמי ה״ל למנקט הכי. אלא שבמכוון נקט לעיל אבנים ועצים דהיינו בעלמא. והכא נקט אבניו ועציו דאהך בית מהדר. וללמד דבעינן שיהיו שלשתן ביחד דוקא. דוכן נמי דייקא הגי׳ (דלבעל קרבן אהרן) דגרסי׳ בברייתא לעיל אא״כ יש בו אבנים וכו׳. והכא גרסי׳ עד שיהא בו כו׳. ברוך החונן לאדם דעת:

וכמה אבנים יהו בו. בת״כ יכול עד שיראה בשני כתלים ת״ל ומראיהם שפל מן הקיר אפי׳ בכותל אחד יכול אפילו על אבן אחת. ת״ל וחלצו את האבנים. אין פחות משתי אבנים דברי ר״ע. ר׳ ישמעאל אומר וחלצו את האבנים. אין פחות משתי אבנים. מנין אפילו לא נראה. אלא על אבן אחת. ת״ל ומראיהן שפל מן הקיר אפילו על אבן אחת. ולפיכך הוצרך רבי ישמעאל ד׳. שיהא כל כותל מכתלי הבית ראוי לנגעים. וזה בעצמו טעמו של רבי עקיבא שהצריך ח׳:

פצים פי׳ הר״ב לשון סדק וקרע כמו הרעשת ארץ פצמת׳. תהלים ס׳ פ״ד. וכתיב וקרע לו חלוני (ירמיה כ״ב י״ד) תרגום ופצים ליה כיון. כשקורעים בכותל לעשות פתח ומשוין הבנין משני צדדין השווים נקרא פצים. הר״ש. * [ובסוף פ״ח דשבת מפרש הר״ב לפצים בענין אחר וע״ש]. וכתב עוד הר״ש ושיעור האבנים. אין מפורש במתני׳. אבל בתוספתא קאמר רשב״א. משאוי שנים:

וקירות המחיצה. פי׳ הר״ב של חצרות גנות ופרדסים כו׳. וכ״כ הר״ש. ודוחק בעיני. שהקדים לשנותי קירות האבוס דשל בהמה. והרמב״ם מפ׳ קירות המחיצה. הוא תקרה ולא נעשה לדירה. ואמנם נעשה להיות צל לאשר תחתיו מהבהמות מהשמש ע״כ. ומהר״ם כתב נ״ל דגרסי׳ קירות המחצה מלשון ותהי המחצה. לשון חלוקה. דבת״כ גרסי׳ בקירות הבית ולא בקירות המגורה מלשון נהרסו ממגורות (יואל א׳ י״ז) והם אוצרות תבואה. והיינו קירות המחצה דמתני׳. שדרך לעשות באוצרות תבואה חלוקות הרבה בין חטין לכוסמים לשיפון לשעורים ולשבולת שועל. ואף בין תבואה לתבואה דמינה. דפעמים זו טובה מזו. להכי גרסינן המחצה. ועוד דאין זה לשון קירות המחיצה. דלשון קירות. הם מחיצות. וא״כ מאי האי קירות המחיצה. והלא קירות ומחיצות אחד הן עכ״ל. אבל הר״ש העתיק דבת״כ קתני בה תרווייהו. קירות המחיצה. וקירות המגורה. וכן הוא בת״כ שבידינו:

ירושלים. פי׳ הר״ב שלא נתחלקה לשבטים. בפ״ק דיומא דף י״ב. ופי׳ לשבטים לשבט יהודה ובנימין. כאידך מ״ד התם דס״ל דיהודה ובנימין הי׳ להם חלק בירושלים. ותנא דידן סובר דלא נתחלקה להם. אלא יד כל ישראל שוים בה. ותמהו התו׳ [ד״ה ירושלים] דבפרק איזהו מקומן [משמע] דקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף (כדפי׳ הר״ב במ״ד. ועוד בסוף מ״א פ״ג דמדות) וא״כ למ״ד לא נתחלקה. מאי שנא דשאר מקומות של מזבח היה להם יסוד. ומזרחית דרומית לא היה לו יסוד. ואין לתרץ דלדידיה היה לו יסוד מכל צדדיו. דא״כ אל יסוד מזבח העולה. מאי עביד ליה. דמשמע שיש ליתן אותו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה לו יסוד. וי״ל הכי גמירי שלא לעשות יסוד למזרחית דרומית כדכתיב הכל בכתב. ע״כ. ואם תרצו מתניתין דמדות (*שהיה) [שלא היה] לו יסוד כו׳ דאתיא ככ״ע. אכתי תקשה אמאי כי שאלו בגמ׳ דאיזהו מקומן דף נ״ג מאי טעמא והשיב ר׳ אליעזר לפי שלא היה בחלק של טורף. וכל אותה סוגיא הכי רהטא. ומייתי התם נמי תרגום באחסנתיה יתבני מדבחא א״נ מקדשא. וכמו שהעתקתי שם בס״ד. ואמאי שבקינן למימר טעמא אליבא סתמא דמתני׳ דהכא. ושם ביומא דלמ״ד נתחלקה לשבטים. ירושלים מיטמא בנגעים. חוץ מן המקומות המוקדשים שבו. שהוא המקדש וב״כ ובתי מדרשות. ותו דבפ״ז דב״ק דף ע״ב פירשו הטעם. דאע״ג דנתחלק חזרו וקנו אותן המקומות. כדי שיהא לכל ישראל חלק בהן משא״כ ירושלים אם מתחלה נתחלקה. למה חזרו וקנו אותה. ע״כ. אלא ודאי דלהכי מפרש אליבא דמ״ד נתחלקה. דהכי הלכתא. ודלא כמתני׳ דהכא. ונ״מ דירושלים חוץ מדברים המוקדשים שבה מיטמאין בנגעים. וקשיא על הר״ב דכיון דמכרש בזבחים ובמדות אליבא דמ״ד דנתחלקה. ה״ל לכתוב בכאן דאין הלכה כסתם משנה. וכן הרמב״ם שפוסק כסתם משנתנו בפי״ד מהט״צ [הלכה י״א] ומשום שלא נתחלקה לשבטים. תקשה לי׳ נמי סוגיא דזבחים דנסב׳ אליבא דמ״ד נתחלקה. ומיהו תו אשכחן סתמא אחרינא במתני׳ ז׳ פרק בתרא דערכין. דירושלים אין בית חלוט בה. וטעמא דלא נתחלקה לשבטים. כמ״ש שם. וצ״ע:

כנגע נראה לי בבית. אפילו ת״ח ויודע כו׳. דאי אינו יודע. מהיכי תיתי שיאמר נגע נראה לי והא לא ידע. וא״ת למה אסרה התורה מלומר נגע. והלא עד שיאמר הכהן טמא. עדיין אין כאן טומאה. כדתנן ברפ״ג. והרא״ם כתב בשם רבותיו. דכיון דבדבורו לא יוכל לשפוט. הלכך לא יאמר בלשון ברור. ע״ד אמרם. ולמד לשונך לומר איני יודע. ולי נראה מפני דרך ארץ שצריך לנהוג עם הכהן כו׳. א״נ שלא ימהר הכהן ויגזור טומאה. ע״כ. וג״א כתב. משום דובר שקרים לא יכון. דהא כל זמן שלא נזקק הכהן לאו נגע הוא. ואיך יאמר נגע כו׳. וכתב בעל קרבן אהרן. דלא דק בזה. שהכהן אינו עושה אותו נגע. אבל הטומחה עושה בו. וקודם שיבא הכהן. נגע הוא. ע״כ. ואפשר לתרץ שכשיאמר נגע. המכוון ממנו מה שקוראין נגע. והיינו נגע טמא. ומכיון שעדיין אינו טמא. הרי דובר שקרים. ולי נראה בהפך. דלהכי הקפידה התורה מלומר נגע. כדי שלא לפתוח פיו לשטן לו כדדרשינן בפרק מי שמתו

(ברכות דף י״ט) מאמרו שמעו קציני סדום וגו׳ הרי אפשר שיחזור ויכהה טרם בוא הכהן. ולכל הטעמים נראה לי שבכל הנגעים הדין כך. שלא יאמר נגע עד שיטמאנו הכהן. ואפילו את״ל דאין הדין הזה. אלא בנגעי בתים. וכן הרמב״ם לא כתב שיהא נוהג גם בשאר הנגעים. י״ל דנגעי בתים הואיל וקודמין בזמן כדלקמן לכך הקפידה התורה ביותר. משא״כ בשכבר בא עליו נגע הבית כשאח״כ בא עליו נגע בגדיו. וכן גופו שוב לא הקפידה בכך:

וצוה הכהן ופנו את הבית. אפילו חבילי עצים וכו׳. וכן הוא בנוסחת מהר״ם ז״ל ובמשניות ישנים מנוקדים:

אפילו חבילי עצים. כתב הר״ב. והא דכתיב ולא יטמא כו׳ לאשמעינן דכלים דהוו מעיקרא נמי מיטמו. אי שביק להו. בת״כ. ולא יטמא כל אשר בבית. מה ת״ל לפי שמצינו. *(בפ׳ דלקמן משנה ט׳) בנכנס לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שישהה בכדי אכילת פרס. יכול אפילו היו שם כלים מקופלים ומונחים על כתפו כלים מקופלין ומונחים בתוך הבית. יכול לאיהו טמאים עד שישהו כדי אכילת פרס ת״ל ולא יטמא כל אשר בבית. מיד. כלומר דלהכי מפנה. שהרי לא יכול להציל. שמיד יהא נטמא. ואפילו לא ישהה כדי אכילת פרס:

ואפילו חבילי קנים. דלא תימא עצים דוקא. דחזו לעשות מהן כלים *[שסתמן מקבלים טומאה. אבל קנים מה שעושים מהם כלים מן הסתם אין מקבלים טומאה כמו כוורת הקנים דרפט״ו דכלים. ורפ״ח דאהלות. וכן מחצלת הקנים דספי״ז דכלים. ואע״ג דתנן נמי התם שפופרת הקנה הרי לריך שיוציא את כל הככיי כדתנן התם ולפיכך מסתמא מהקנים אין עושים כלים שמקבלים טומאה [וה״א] דא״צ פינוי. הואיל ואף סופן אינן רגילין שיהו באין לכלל קבלת טומאה קמ״ל. נ״ל]:

אם כך על של רשע. ל׳ הר״ב שהנגעים באים על לה״ר. וז״ל הרמב״ם שראיית הלרעת הנזכרת בתורה אמרו שהוא (עונש) בעבור לה״ר. כי יפרד מן האנשים וירחיקו אותו מהיזק לשונו. ויתחילו בביתו. ואם חזר בו מוטב. ואם לאו ובא במצעות והוא אומרו בכל מלאכת עור. חזר בו מוטב. ואם לאו יבואו בבגדים. ואם לא חזר בו עדיין. יבא לגופו ועל עור בשרו. וזה על דרך המוסר והתוכחת. הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים. ואינן חלאים טבעיים בשום פנים. לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם. שלא יקרה בהן צרעת (והם על דרך נס. כמו מי סוטה. ואינם אלא דברים חוץ מהטבע. לפי שהבתים (והבגדים) אינם נעים ונדים מאליהן. וכל מה שאירע בהם מהמקרים. אינו צרעת) אלא בקריאת התורה על הדמיון. אשר זכרנו. וכן נגעי אדם. תראה שישים הנתקים צרעת. והוא חולי הנקרא חולי השועל. ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן. הוא תכלית הצרעת והיותר גדולה והיותר חזקה. ואמנם הם ענינים תוריים לפי מה שזכרנו. ולזה השרש נקרא רשע. ע״כ:

אלא עומד על פתח הבית וכו׳. כלומר בסמוך לפתח הבית. לא על האסקופה שבפתח הבית. דא״כ תחת המשקוף הוא עומד. ואנן ילפינן מדכתיב מן הבית עד שיעקר מכל הבית. כדכתב הר״ב ובת״כ הכי תניא עומד בצד השקוף ומסגיר ומייתי לה נמי הכי בגמ׳ פ״ק דחולין דף י׳ ובפ״ז דנדרים דף נ״ו ומרמי לה רמי אמתני׳ ה׳ דהתם דמשמע מינה דמן האגף ולחוץ לא הוי בכלל הבית. והכא עד שיעקר לגמרי ואפי׳ מן האגף ולחוץ צריך שיצא מכל עובי המפתן ומשני שאני הכא דכתיב מן הבית עד שיצא מן הבית כולו מכל הלין בעומד על הפתח דתנינן בסמוך לפתח קאמר ומצאנו בל׳ הקדש על שהוא סמוך. כדתנן במ״הפי״א דמנחות ולקמן בפ׳ בתרא מ״ה כתב הר״ש לשון תוספתא והכהן מניח ידיו על המצורע ופי׳ שהוא כמו ועליו מטה מנשה. כלומר אצל המצורע תחת ידיו:

אם פשה. עיין בסוף פרקין:

מכל מקום. פי׳ משום מקום. מהר״ם. ומצאנו כן בכתובים. ולא יעיר כל חמתו. תהלים ע״ח. אין לשפחתך כל בבית. מלכים ב׳ ד׳ *[לא תעשה כל מלאכה בי׳ דברות]:

לא אחת תחת שתים. ולא שתים תחת אחת. בת״כ ולקחו אבנים. אין פחות משתי אבנים. והביאו אל תחת האבנים אין פחות משתים:

אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש וכו׳. ל׳ הרמב״ם פט״ז מהט״צ (הל׳ ג׳) ויש לו להביא שתים תחת שלש. כלומר דתו לא הקפידה התורה מכיון שמביא שתים. ובמשניות ישנות מנוקדים הגירסא אלא מביא שתים תחת שתים שלש תחת שלש ארבע תחת ארבע. אבל בנוסח׳ מהר״ם כנוסחת הספר. ובת״כ שהעתיק הר״ש משובשת הגי׳ ובת״כ שבידינו כמו שהיא במשנתנו ומסיים וארבע תחת שלש תחת שתים:

שניהן קוצעים שניהן מביאין את האבנים. כתב הר״ב שניהם קוצעים ל׳ ואת הבית יקציע לא דמהכא ילפינן דשניהם מחוייבין דהא יקציע ל׳ יחיד הוא אלא ענין קוצעים מפרש ליה וכדדייק לכתוב ל׳ ואת כו׳. אבל דהחיוב על שניהם נראה דילפי׳ ליה מדכתיב ושפכו את העפר אשר הקצו דהקצו ל׳ רבים. ודשניהם חייבי׳ להביא האבנים כתב הרמב״ם מדכתיב ולקחו אבנים אחרות וכי תימא אכתי הא כתיב יקציע ל׳ יחיד. וכן נמי כתיב אחר חלץ ל׳ יחיד. הא דריש בת״כ אחר חלץ. למעוטי שאם היה כותל סמוך לאויר פי׳ הר״ש שהכותל מפסיק בין בית לחצר או בין בית לגינה שאין בעל החצר ובעל הגינה מסייע לבעל הבית:

בא בסוף שבוע ורחה אם חזר כו׳. דהא דכתיב ואם ישוב וגו׳ אחר חלץ וגו׳. ילפי׳ בת״כ בג״ש שיבה שיבה מדלעיל ושב הכהן. *[ואם ישוב הנגע. מה שיבה האמור להלן בסוף שבוע] ה״נ בסוף שבוע:

אם חזר ונתץ. כדכתיב ואם ישוב הנגע וכו׳ והא דכתיב ובא וגו׳ והנה פשה. לא שצריך שישוב הנגע ויפשה. אלא או הא או הא קאמר. ואצטריך לפשה לעומד בראשון כמו שאכתוב בר״פ דלקמן בס״ד [ד״ה עמד בראשון]:

אל מחוץ לעיר. ואפילו אינה מוקפת חומה. כמ״ש במ״ז פ״ק דכלים [ד״ה שמשלחין]:

הפשיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגריס. בסוף שבוע ראשון כתיב הנה פשה הנגע בקירות הבית ודרשינן בת״כ והנה פשה. זה פסיון הסמוך כל שהוא. מנין לרבות את הרחוק ת״ל בבית. יכול כ״ש ת״ל נגע. נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע האמור להלן כגריס אף נגע האמור כאן כגריס ופירושא דקרא והנה פשה על הנגע הנזכר. בכל שהוא. ואם הנגע בקירות הבית פשה. רחוק ממקום הנגע עצמו. הואיל ופשה שיעור נגע הנזכר להלן בנגעי אדם שהוא כגריס. וצוה הכהן וחלצו וגו׳. ועמ״ש בזה לקמן:

והחוזר בבתים כשני גריסין. בת״כ אם ישוב הנגע ופרח בבית. משל חזר איש פלוני למקומו. כשיחזור הנגע לאותם האבנים. אין לי אלא מקומו מנין לרבות את כל הבית ת״ל בבית. יכול כגריס. נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע. מה נגע האמור להלן כשני גריסין. אף נגע האמור כאן כשני גריסין. וה״פ דקרא אם ישוב הנגע והיינו במקומו שזהו שיבה משל חזר כו׳. והדר קאמר ופרח בבית והוא שלא במקומו בכל מקום הבית. אם הוא הנגע כשיעורו שבנגעי בתים שהוא שני גריסין הוי חזרה ונתץ. וא״ת ובשני גריסין נמי לא תסגי דהא כתיב ופרח. דמשמע שישוב הנגע ויפרח ג״כ דהיינו שיפשה הא בעינן למדרש הכי בת״כ. ולא סליק לן. דאית לן ג״ש צרעת ממארת דהכא מצרעת ממארת דבבגדים. מה להלן טימא את החוזר אע״פ שאינו פושה. אף כאן טימא את החוזר אע״פ שאינו פושה (ואע״ג דשניהם גבי ופשה כתיבי. קרבן אהרן) א״כ למה נאמר ופרח. ללמד שאפי׳ פרח ממראה למראה מירקרק לאדמדם. או בהפך כדכתב הר״ב במ״ז פ״ג ונראה שלא בלבד בחזרה אלא ה״ה לפסיון וצרוף. והיינו דהרמב״ם לא כתב בחבורו בפי״ד מהט״צ (הל׳ ב׳) אלא דמצטרפין זה עם זה ומכאן הוא שלמד ולא כמ״ש הכ״מ דמבגדים למדו דכיון דלא כתב דין הפריחה שחוזר ממראה למראה ש״מ דעל זה שכתב דין הצרוף הוא סומך. הלכך ודאי דמהכא הוא שכ״כ. ואיכא למידק דהכא דרשינן הנגע מהנגע דבבתים ושיהא כשני גריסין ולעיל דרשי׳ הנגע מהנגע דבאדם. דסגי בכגריס. ועוד דקרא דלעיל סמוך טפי לקרא דדרשינן מינה שני גריסין. ונפלאתי מבעל קרבן אהרן שלא העיר על זה. ונ״ל דהכא בחזרה על כרחין ליכא למדרש בפחות משיעורו הראשון שאין חזרה אלא כשחוזר הכל אבל כשיחסר ממנו אין זו חזרה. שהרי חסר. אבל בפסיון הואיל וסתם פסיון סגי בכל שהוא אלא משום דברחוק איכא יתורא דהנגע. איכא למימר דתסגי לן אפילו כשיעור נגע הפחות. שהוא כגריס. דהא פסיון הסמוך סגי בכל דהוא:

יג הכהה בראשון וההולך לו קולפו והוא טהור. דמדכהה בשני והולך לו דילפינן לקמן דקולפו וטעון צפרים. אשמעי׳ דכהה בראשון והולך לו דלא ה״ל עמידה קודמת. דאינו טעון צפרים. כ״פ הרמב״ם. וכתב הר״ש בס״פ דלעיל דהך קליפה דכהה לא מצינו בקרא. ושמא מדכתיב כי נרפא הנגע דמשמע דאין טהרת הבית. אלא ברפוי. דהיינו שהוקצה והוטח. ע״כ. *[דחליצה קיצה וטיחה מקרי רפואה. כדלקמן בד״ה עמד בזה וכו׳]:

הכהה בשני וההולך לו קולפו. והוא טעון צפרים. בת״כ יליף ליה מדכתיב ולקח לחטא את הבית הרי כאן בית אחר פי׳ הר״ש הבית יתירא דריש דביה משתעי קרא אלא לרבות בית אחר שאחרי רפואתו טעון צפרים:

עמד בראשון ופשה בשני חולן וכו׳. בת״כ יליף מדכתיב ובא הכהן וראה והנה פשה. שא״א שידבר בפשה בראשון וחלץ. שכבר למדנו בג״ש דצרעת ממארת שא״צ פסיון אלא בחזרה בלבד סגי ובעי נתיצה. אלא במה הכתוב מדבר במי שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו עומד. ובא בסוף שבוע שני ומצאו פושה. ומה יעשה לו ת״ל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה. שענינם אחד. ועבדינן מינייהו ג״ש כאילו בשניהם כתיב ושב או כאילו בשניהם כתיב ובא. מה שיבה דבסוף שבוע ראשון ושב הכהן וראה והנה פשה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. וכתב בעל קרבן אהרן דקראי הכי קאמרי. ואם ישוב הנגע וגו׳ וכן אם בא הכהן וראה והנה פשה. שזה וזה בסוף שבוע שני כשצרעת ממארת היא שזה יאמר על החוזר בלי פשיון כמו שביארנו בג״ש אז ונתץ הכהן וגו׳ ואם אינה צרעת ממארת שאינו חוזר. אלא פושה. לא ביאר משפטו. ורמזו בג״ש דביאה ושיבה:

עמד בזה ובזה חולץ וכו׳. בת״כ יליף לה מדכתיב ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה וגו׳ בשתי ביאות הכתוב מדבר את שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה זה העומד מה יעשה לו. וטיהר הכהן את הבית. יכול יפטור וילך לו. ת״ל כי נרפא הנגע לא טהרתי אלא הרפוי וזה עדיין לא נרפא שלא נעשה לו שום רפואה. ופירוש כי נרפא כאשר נרפא. דא״ל שהוא טעם לוטהר הכהן משום שנרפא. דפשיטא דאין לכהן לטהרנו אא״כ שנרפא. אלא ה״ק וטהרו הכהן כאשר נעשה לו רפואתו וזה שעדיין לא נעשה לו שום רפואה מה יעשה לו. כ״פ בעל קרבן אהרן *(ומה יעשה לו

הרי אני דן וכו׳ ת״ל ואם בא יבא הכהן הרי כאן שתי ביאות) ביאה אמורה למעלה וביאה אמורה למטה מה ביאה האמורה למעלה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. אף ביאה האמורה למטה חולן וקוצה וטח ונותן לו שבוע:

האבן שבזוית. פי׳ הר״ב שהיא בינו ובין חברו בשותפות. וז״ל רש״י בפ״ט דחולין דף קכ״ח שבזוית. הנראה בבית זה ובבית זה שכן דרך הזויות לתת שם אבנים גדולות המחזיקות את כל עובי הכותל ונראתה משני לדדים ע״כ. וה״ה דה״מ למימר האבן הראשה כר״א דלקמן. אלא דברו בכל כותל. שמן הסתם יש בזוית אבן גדול:

ראש ופתין. כתב הר״ב. פי׳ הערוך אותה האבן או אותו העץ. שתופס מצד מערב וכו׳. ר״ל שהכותל שבינו לבין חבירו נבנה באבנים שלמות. והן נקראים ראשים וממלאים כל עובי החומה עד שנראה בבית זה ובבית זה מצד זה במערב. ומצד זה במזרח. ונבנה ג״כ מפתין מלשון פת לחם (בראשית י״ח:ה׳) משליך קרחו כפתים (תהילים קמ״ז:י״ז) ונקראו כך. על שם שהם חלוקים לשנים. ששנים מהם כנגד אבן הראשה האחד. ורגילין לבנות כך הבונים. שורה ראשים ועליהם שורה פתים וחוזר ובונה עליהם שורה ראשים וכן עד למעלה. כך נ״ל לפרש. אבל עכשיו מצאתי למהר״ם שכתב וז״ל בית הבנוי ראש ופתין כו׳. בית של ראובן מצד זה. ושל שמעון מצד אחר. וכותל עצים או חומת אבנים מפסקת ביניהם. ונדבך של בית ראובן לצד מזרח ביתו. שהוא צד מערבו של בית שמעון. שוכב על עץ אחד שבראש הכותל שביניהם. או על אבן אחת. ועל אותו העץ או אותו האבן. שוכב כמו כן נדבך של בית שמעון לצד מערבו שהוא צד מזרחו של בית ראובן. אותו העץ או אותו האבן ששני הנדבכים נשענין עליו אחד מכאן ואחד מכאן מקרי ראש. ושאר עצים או אבנים לפנים ממנו אם לצד בית ראובן. ראובן חולץ ולא שמעון. ואם לצד בית שמעון. שמעון חולץ ולא ראובן. ולפי שבערוך פירושו סתום. הרחבתיו עכ״ל:

נראה בראש נוטל את כולו. מדתלי בנראה מסתברא לי דאחליצה קאי. דאי אנתיצה הרי נותץ כל הבית. ומה לי באיזה אבן שנראה. אלא אחליצה קאי. וקאמר דלא חייבו הכתוב לחברו שיחליץ עמו אלא כשנראה בראשו. הואיל והאבן אחד בצד שלו ושל חברו. אבל כשנראה בפתים לא חייב הכתוב לחבירו שיחלין גם האבן שבצדו. הואיל ואבן אחר הוא *[וגם לישנא דמתני׳ דייקא דקתני נוטל ולא קתני נותץ ואף מהר״ם לעיל אסברא לה בחולץ]:

נראה בעליה נותן את הקורות לבית. שלצורך הבית *(נבנו למעזיבת) הבית ואינם עציו של עליה המיוחדים אליה *(לחוד) כדמשמע מהכינוי. ק״א:

***[מלבנים**. כתב הר״ב כמין לבנים מרובעות ששוטחין על הגגות. וה״ל לפרש לענין מה שוטחין אותן על הגגות. דאי אמרת שאין להם שום צורך להגג אלא ששוטחין שם הוא ללורך עצמן וגופן עד שיושטחו למקום אחר. א״כ מלתא דפשיטא היא שאינן בכלל אבניו וגו׳ ולא ה״ל להתנא לאשמעי׳ להא כלל אלא נראה שיש בהן צורך קצת אל הגג ומש״ה אצטריך לאשמעי׳ שיכול להצילן וזה ה״ל להר״ב לפרש]:

ועל שריגי החלונות. ל׳ הר״ש כמין סבכה שעושין בחלון שמסתכלים משם לרה״ר ועושין הסבכה שלא יפלו משם התינוקות. כ״פ הר״ש וסריגי תרגום סבכה כמ״ש בפ״ט דאהלות מ״ד:

מטמא מתוכו. פי׳ הר״ב כדכתיב והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו וגו׳ וכ״כ הרמב״ם. נראה מדבריהם דלא מטמא מתוכו. אלא כשיבא כולו לתוכו כדמשמע קרא אבל לא שאם יגע מתוכו בלא ביאה דמגרע גרע מאחוריו דמוחלט ואע״ג דלתוס׳ פי״ב דיבמות דף ק״ג מספקא להו. להרמב״ם והר״ב מפשט פשיטא להו ומדברי התו׳ דהתם נראה שכך דעת רש״י ג״כ דדוקא עד שיבא לתוכו ולא כשיגע בלא ביאה אבל בפי׳ רש״י שבידינו בהפך שכתב מטמא מתוכו במגע ואע״ג דלא נכנס גופו לתוכו דלהוי טמא משום בא אל הבית אם נגע בכותל מטמא ע״כ. ולדידיה אתי שפיר טפי סיפא דקתני זה וזה מטמאין בביאה כדלקמן. ומ״ש הר״ב האבנים המנוגעים עצמן כו׳. כן כתב הר״ש בשם התוספתא:

זה וזה מטמאין בביאה. לשון הר״ב לטמא כל הנכנס בתוכו מסיים הרמב״ם לפי מה שיתבאר ובחבורו פט״ז כיצד בית שהיה מיסך וכו׳ ודוחק דמפסיק במשנת הבונה מן המוסגר וכו׳. אבל לפרש״י דמתוכו דרישא בנגיעה היא ולא בביאה. הך סיפא דזה וזה מטמאין בביאה. מפרש כפשטה. וז״ל אם נכנס דרך ביאה. כיון שנכנס רובו לתוכו טמא משום והבא אל הבית וכן פי׳ הר״ש מטמאין בביאה. כדכתיב והבא אל הבית [וזה שכתב רש״י רובו לא דק. דראשו ורובו תנן מ״ח]:

חזר נגע לבית. פי׳ הר״ב המוסגר וכדומה לזו שנינו במשנה ו׳ פי״א. ושם מפורש וכתבתי שם [ד״ה שורף] דקשיא לגירסת הר״ב והר״ש דגרסי התם יציל. ואילו הכא תנן חולץ. ומפרשין שהן טמאים כטומאת הבית שנטלו ממנו. ומצאתי עתה למהר״ם שכתב וז״ל וקשה מאי שנא מהא דתנן לעיל פי״א גבי נגעי בגדים הטולה מן המוסגר בטהור חזר הנגע לבגד מליל את המטלית. והכא בנגעי בתים קאמר חולץ את האבנים. ודינן כדין בית שנטלו ממנו. על כן נ״ל דהכא והתם דינן שוה. וה״פ חזר נגע לבגד יציל את המטלית. עצה טובה היא. שכשקרע הנגע מבגד הראשון וחיבר במקומו מטלית וחזר הנגע לבגד הראשון ניכר בטוב שכל אותו הבגד הראשון הוא לקוי. ויש לחוש שמא יולד נגע גם במטלית שנלקחה ממנו וטלאוהו בבגד טהור ויתקלקל

על ידה גם אותו הבגד. להכי קאמר יציל את המטלית *[פירושו] יפריש *[שכן פירש״י בפסוק. כי כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו דבפ׳ ויצא שהוא ל׳ הפריש] את המטלית מאותו הבגד שלא תקלקלו. והכא נמי דקתני חולץ את האבנים. לא חליצה וקיצה וטיחה קאמר דכיון דנלקחה מן הבית הראשון לאחר חליצה וקיצה וטיחה קודם נתיצה. אין דינן כיוצא בו. אלא א״כ חזר הנגע לאותן אבנים עצמן. להכי קאמר חולץ את האבנים כלומר חולץ האבנים ומשליכם. כי יש לחוש פן יקלקלו את הבית הטהור. ואל תתמה על שינוי הלשון דלא קאמר יציל את האבנים כדקאמר לעיל יציל המטלית. די״ל גבי מטלית שהיא בגד שלש על שלש וחשוב שייך ביה יציל המטלית. שגם היא תהיה ראויה לו אם לא יולד בה נגע ומצניעים כמוה לצורך תשמישים אבל באבנים לא שייך אלא חליצה והשלכה דאין מצניעים כמותם. עכ״ל:

אם אבן אחת ממנו מטמא בביאה. כדלקמן *[ופסק הר״ב וכן הרמב״ם *[כר׳ אלעזר] והכ״מ פי״ו מהט״צ [הלכה ג׳] לא כתב טעמו. ונראה לי משום דמסתבר טעמיה דר׳ אלעזר. דיליף בקל וחומר]:

הטמא עומד כו׳ והטהור עובר טמא. פירש הר״ב דכתיב במצורע מחוץ למחנה מושבו מכאן שמושבו טמא. פירשתיו בס״ד במ״ד פרק קמא דכלים [ד״ה שהוא] *[והר״ב כתב שם מכאן מצורע שהוא יושב כו׳ וטהור עובר כו׳ והוא לשון הר״ש שם מת״כ אבל כאן כתב הר״ש דתניא בת״כ כדתנן הכא. וכן היא הגירסא גם כן במשנה ב׳ פ״ו דטהרות. ובת״כ שבידינו הגירסא הטמא יושב כו׳ והטהור עומד כו׳. וכן הוא בפ״ק דקדושין דף ל״ג. וכתב רש״י שכן הגי׳ בת״כ ומיהו כתב הר״ש בכאן וז״ל. ובפ״ק דקדושין מייתי מתני׳ וגר׳ התם יושב במקום עומד ועומד במקום עובר והכל אחד דלעומד דהכא קרי ליה התם יושב. ולעובר דהכא קרי ליה התם עומד ע״כ. והלכך גם הר״ב שכתב לקמן בד״ה אם עמד כו׳ ונטמא הטהור העובר לא קפיד בהא דכתב עובר במקום עומד ועיין עוד שכתבתי לחלק בין אילן לבית במשנה דלקמן(ד״ה שהכניס) ובמשנה י״א (ד״ה כלים). ועוד עיין בפי׳ הר״ב פ״ק דכלים שם שכתב ודוקא מצורע בימי חלוטו וכו׳]:

[וכן באבן המנוגעת. וכן בבגד המנוגע במשנה דלקמן]:

טהור שהכניס ראשו ורובו. כתב הר״ב דבציר מראשו ורובו לא חשיבא ביאה. ובת״כ והבא אל הבית כשיכניס ראשו ורובו. ופי׳ בק״א דדייק מדלא כתיב והבא בבית. אלא כתיב אל הבית. דמשמע שעדיין הוא יבא אל הבית. ומיהו בבציר מרובו לאו ביאה כלל היא. ע״כ. ועיין מ״ש במשנה י׳:

וטמאה שהכניס כו׳. כתב הר״ב דנפקא לן מקרא. דכתיב ולצרעת הבגד ולבית. מקיש בגד לבית כו׳. אי מה בית טעון צפרים. אף בגד כו׳ ת״ל זאת. ומ״ש הר״ב מנין לרבות את כולן כגון שו״ע ועורות. הר״ש השמיט ועורות ודייק *שפי׳ לשון כגון*. ומ״ש ת״ל זאת תורת כו׳. מקיש כולן לבגד וכו׳. אי מה בגד מטמא בכל הטומאות כגון שרצים וש״ז אף כלן ת״ל זאת. ת״כ:

שהכניס ממנה אפילו כזית כו׳. אע״פ שלא עמד שם אלא שהכניסה והוציאה טמא. דדוקא גבי אילן שאין שם מחיצות בעינן שיהא עומד. כדכתיב בדד ישב. אבל בבית דאיכא מחיצות. כאילו עומד תחתיו ומטמא הבית כ״כ התו׳ בפי״ג דיבמות דף ק״ג ומתני׳ י״א דלקמן מסייעה להו. כמ״ש שם בס״ד (ד״ה כלים):

טמאין מיד. כדילפי׳ בברייתא דת״כ שכתבתי בפ׳ דלעיל מ״ה [ד״ה אפי׳]:

עד שישהא כדי אכילת פרס. פי׳ הר״ב דכתיב והאוכל וכו׳. ליתן שיעור לבא אל הבית כו׳ עד שישהה כו׳ כשהוא שוכב כלומר כשהוא מיסב ומש״ה לא כתב והשוהה. ללמד שתהא האכילה משוערת באוכל כשהוא מיסב שזה קובע לאכילתו. ואי לאו הכי הוה משער השהייה באכילה דכל התורה כולה. שהיא בכזית. כך כתב בעל קרבן אהרן:

פרס. כתב הר״ב לדברי רש״י כו׳. ופלוגתייהו מחלוקת תנאים היא במ״ב פ״ח דערובין ושם פסק הר״ב כפסקו של הרמב״ם. וכן במס׳ כלים פי״ז מי״א. עיין [מ״ש] בסוף משנה א׳ פ׳ קמא דפרה [ד״ה פרס]:

מיסב ואוכלן בלפתן. פי׳ הר״ב ששיעורו מועט כו׳ כ״כ הרמב״ם. ונפלאתי על בעל קרבן אהרן שכתב. דאי לא דמסתפינא ה״א דהוא להחמיר. שכך משמע מאמרו מיסב. שירצה עושה קבע ואוכל דבר טוב וכו׳ שמתאחר מאכילה וכו׳. וכי זו להחמיר היא שאם נצריכהו לשיעור מרובה נמצאת מיקל עליו שלא יטמאו בגדיו שלא יתאחר כל כך. וזהו בעלמו טעמו של הרמב״ם שהראה פנים. דלכך שיערו בחטין עם לפתן שהוא מפני שממהר לאכול. לפי שנראה לוולהרמב״ם שאמרו הדבר להחמיר. וזו היא חומרא שנטמאהו בזמן קצר שישהה בו. ואף רש״י בפ״ו דברכות דף מ״א ובפרק קמא דערובין דף ד׳. ופרק קמא דסוכה דף ה׳. פי׳ דשיערו בחטה שנאכלת מהר. וכתב ג״כ מיסב דרך הסבה. שהיא נאכלת מהר. שאינו פונה אנה ואנה. ובזה מתיישב דיוקו של בעל קרבן אהרן. מדתנן מיסב [*ומדשיער הכתוב במיסב. מינה שיערו עוד חכמים לומר פת חטין. ובלפתן. הכל כדי להחמיר]:

חכמים אומרים עד שישהא כו' ואז נטמאו טבעותיו. אבל ידיו נטמאו מיד. כך כתב הרמב"ם בפי"ו מהלכות טומאת צרעת. ונ"ל דדייק ליה מדא"ל בזמן שאין כל גופו טמא. דמשמע מיהא דמקצת גופו. והיינו ידיו שהכניס. שהן טמאין מיהת. והא דבעינן לעיל שיכניס ראשו ורובו. היינו כדי שיטמא כל גופו. וטומאת ידיו פליגי בה בריש פ"ג דידים *[אם הם תחלות או שניות]:

אמרו לר' יהודה וכו'. כתב הר"ב ור"י אמר מצינו כו' כותים ובהמה כו' אין מצילין כו' בת"כ יליף לה מיכבס את בגדיו *[כל דמטמא בגדים מציל וכו']. ובהגה"ה שבפירוש הר"ש האריך מסוגית הגמ' ואין זה מענייננו:

רבי שמעון אומר עד ארבע אמות. פי' הר"ב דקומתו של אדם בינוני כו'. עיין מ"ש בזה במשנה ה' פ"ד דערובין [ד"ה אלו]. ובמשנה ח' פ"ו דב"ב [ד"ה וכוכין]:

כלים מיד טמאין. לשון הר"ש וצריך לדקדק דבכניסתו מיד. אין מיטמאין. אם לא עמד. דטמא עובר לא מיטמא. עכ"ל. ובמה שכתבתי במשנה ח' [ד"ה שהכניס] בשם התוספות דיבמות לא קשיא. דבבית שאני מבאילן. ומ"ש הר"ב כשנכנס עמהן לבית המנוגע. הוא דוחק גדול. דהא הכא במצורע שנכנס לבית טהור עסקינן. ואיהו גופי' כתב כלים שאמרנו כו'. אלא תחלת דבריו מועתקים מלשון הר"ש. והוקשה לו דצריך שיעמוד. והדר ביה לאוקמיה בשנכנס עמהן כו' ולא דק בדבריו שנמצאו מעורבבין. אבל הנכון לתרץ ע"ד התוספות:

כדי הדלקת הנר. פי' הר"ב דלא הוי מושבו כו'. דטריד בהדלקת הנר כו' כ"כ הר"ש. וצריך לומר דלא פלוג רבנן. ואף ביום נתנו לו זה השיעור:

על רוחב ארבע אמות. פי' הר"ב. כנגד ד"א של תפלה. וכ"כ הר"ש. כלומר דבר"פ אין עומדין (ברכות דף לא) אמרי' בגמרא אסור לישב בתוך ד"א של המתפלל. ונמצא שהמתפלל קונה לו ד"א ולפיכך למצורע המתפלל עושין לו מחיצה על רוחב ד"א. שכל כך קנה למושבו. ול' הרמב"ם על רוחב ד"א. ר"ל שהמקום אשר יבא שם יהיה ד' אמות על ד"א עד שיהיה לו מושב בפני עצמו:

כל המציל צמיד פתיל באהל המת כו'. ר"מ סבר (מאחר) שבית המנוגע יטמא כל מה שבו וכן אהל המת (נעשה) דינם שוה. ור' יוסי סבר שטומאת מת חמורה. לפי שהיא טומאת שבעה. וטומאת בית המנוגע טומאת ערב. ולזה יורידוהו מדרגה כמו שתראה. הרמב"ם:

יד פיילי. פי' הר"ב מזרקי כו' מתרגמינן כו'. ובמ"ב פ"ב דסוטה כתב שכן נקרא [כוס] בלשון יוני:

חדשה. פי' הר"ב מקיש כלי למים. מה מים שלא נעשה בהן מלאכה. דהא חיים כתיב. רש"י פ"ב דסוטה דף ט"ו:

רביעית. פי' הר"ב משום דכתיב בדם הצפור כו' שדם הצפור ניכר בהן. והקשו התוס' בפ"ב דסוטה *[וכי אין ניכר ביותר מרביעית] דהא תנן בפ"ז דמקואות (משנה ה') ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין אלמא דאפי' יין ניכר בג' לוגין וכ"ש דם דסומק טפי. די"ל ניכר דקאמר ממשותו של דם. ולא בשינוי מראה דעלמא. והשתא לא תקשה נמי מהא דאמרי' במנחות פ"ג (דף כ"ב) (והעתקתיו בפ"ח דזבחים משנה ו') ולקח מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא ט"ז:י"ח). הדבר ידוע שדם הפר מרובה על דם השעיר. ואפי' הכי קרי ליה אכתי נמי דם שעיר. אלא מכאן לעולין וכו'. וה"נ הדבר ידוע שהמים מרובין על הדם ואפי' הכי כתיב בדם. וי"ל כיון דממשותו ניכר הרי הוא בעין. ע"כ. ובגמרא סוטה (דף ט"ז) דבצפור דרור שיערו. שאין לך גדולה (במינה) שמדחה את המים. *[ואין לך] קטנה שנדחית מפני המים ועיין בסמוך:

דרור. פי' הר"ב שדרות בבית כבשדה. שיודע להשמט בזויות הבית לכל צד. ולכך נקראת דרור על שם דירה. שדרה בכ"מ. רש"י ריש פרק ג' דביצה. וכלומר שאינה מקבלת מרות כדאיתא התם בגמרא (דף כ"ד). וצ"ל שאע"פ שע"ש כך הוא נקרא צפור דרור. לא מפ"כ כל צפור שאינו מקבל מרות הוא שכשר לטהרת מצורע דהא אמרן לעיל שאין לך גדולה ולא קטנה כו'. ומצאתי בפי' הרמב"ן על החומש שכתב שיתכן שיהיה השם בקטנה בלבד. ובגמרא כך הוא נראה ממה שאמרו במסכת סוטה [דף ט"ז] הבא מים שדם צפור ניכר כו' בצפור דרור שיערו חכמים אין לך גדולה כו':

וקוברה בפניו. פי' הר"ב לפי שאסורה בהנאה. כמ"ש הר"ב במשנה ט' פ"ב דקדושין. ויראה לי דהא דמצריכו שיקברנו בפניו. מפני החשד שלא יחשדנו שיאכלהו:

נטל עץ ארז כו'. פשטא דמתניתין דאחר שחיטה נטלן. וגם הרמב"ם כך העתיק ברפי"א מהט"צ. והברייתא שמוכיח ממנה הר"ש דמעיקרא מייתי להו. יש לדחות. דלר"ש אף לכתחילה א"צ להביא קודם שחיטה ואין להאריך בזה. ותמיהני על הכ"מ שלא העיר בכך:

***[ושני תולעת]**. פי' הר"ב לשון של צמר צבוע שני. כ"כ הר"ש. וכ"כ רש"י בפי' החומש. לשון כו' צבוע זהורית. ופי' הרא"ם שהוא צמר סרוק ומשוך כמין לשון. כדפירש"י בפ' אלו מציאות על ולשונות של ארגמן וכ"כ הר"ב שם (משנה א'). וז"ש רש"י זהורית. כן הוא בת"כ. זו זהורית טובה. ומ"ש הר"ב כרמז"י בלע"ז. כ"כ הרמב"ם בפירושו. ובחבורו פ"ג מה' פרה כתב הצבוע אדום יש שצובעים אותו בפואה. ויש שצובעים אותו בלבא. ויש שצובעים אותו בתולעת. והתולעת. היא הגרגרים האדומים ביותר. הדומין לגרעיני החרובים. והן כמו האוג ותולעת כמו יתוש יש בכל גרגיר מהן. עכ"ל. ומצאתי בפירוש הר"ש במשנה ג' פכ"ו דכלים אוג הוא פרי אדום. כדתנן בפ"ק דמעשרות (משנה ב') האוג והתותים משיאדימו. אילן העולה

מאיליו ביער הוא. ופריו דומה לשני תולעת. והוא כמין זרע קנבוס. עכ״ל]:

והקיף להם ראשי אגפיים וכו׳. דיקח אותה כתיב. מלמד שהוא מפרישה לעצמה. יכול הואיל ולא היתה עמהם בכלל אגודה לא תהא בכלל טבילה. ת״ל וטבל אותה ואת הצפור החיה וגו׳. החזיר את הצפור לכלל טבילה. ת״כ:

לאחר ידו של מצורע. וי״א על מצחו. דייקי מלת על. שהיה די שיאמר והזה במטהר ואמר על. שיורה על עליונות לזה אמר שהוא בגב היד שהוא על הכף. וי״א על מצחו. דעל משמע היותר עליון שבגופו. כיון דמשמע עליון והוא בלי הצטרפות. א״כ הוא היותר עליון והוא מצחו. ק״א:

וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ. דכיון דכתיב והזה על הבית. שמעינן דמבחוץ הוא שיזה ולא בתוך הבית. וילפינן ממצורע שיזה ג״כ בעליונות של הבית *[ובכאן אין לומר אלא השקוף. שאין עוד עליונו אחר כי הדלת מצורף לבית ואינו הבית עצמו. לשנאמר שירצה באחורי הדלת למ״ד במצורע לאחר ידו. כנ״ל]:

שנאמר ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה. ל׳ הר״ב מכאן שאינו הופך פניו לעיר. ול׳ הר״ש אל מחוץ לעיר. מהכא נפקא לן דאין הופך פניו לעיר:

העביר תער על כל בשרו. כתב הר״ב לאו דוקא וכו׳ לאפוקי שער בית הסתרים. דאמר קרא כו׳ מה הפרט מפורש מקום כנוס שער ונראה. בברייתא בפ״ב דסוטה דף ט״ז ופירש״י כנוס שער. שיהא שם קבוץ שער הרבה. למעוטי זרועותיו ושוקיו שאינו מכונס. נראה למעוטי בית השחי. ובגמ׳ מאי רבי רבי שער הרגלים. כלומר דאותו מקום. מאי מיעט. מיעט דבית השחי ודכולי גופיה. ומעתה ה״ל להר״ב לפרש לאפוקי שער בית הסתרים ודכולי גופיה וכבר הקשיתי לשאול בכך לעיל בפ״ב משנה ד׳ [ד״ה כך הוא]. ועוד קשה לי בכאן דמשכוני נפשיה דהר״ב אמתני׳ לפרש דכל בשרו לאו דוקא למה ליה. דהא בגמרא דהתם אמרינן דדוקא היא. אלא דאפליגו אמוראי א״ד דאע״ג דכלל ופרט וכלל לא ריבה הכל הלכה היא ועוקרת דרשה דכלל ופרט וכלל. וא״ד דמתני׳ ר״ע היא דדריש לכל התורה כולה ברבוי ומיעוט ורבוי. ונמצא דריבה הכל ולא מיעט אלא שער שבתוך החוטם. ואין ספק שהר״ב נלחץ בכך מפני המשנה דפ״ב. דודאי דהיא סברה לדרשא דכלל ופרט וכלל. מ״מ מתניתין דהכא לא סברה כך. ובפשיטות אמרינן בגמ׳ דדוקא כל בשרו תנן. ועוד דהר״ב גופיה כבר כתב במשנה ה׳ פ״ג דשבועות דהלכה כר״ע דדריש בכל התורה כולה רבויי ומעוטי. (ובעל ק״א מפ׳ לברייתא דת״כ שכתבתי בפ״ב דאתיא כר״ע. ואין לי להאריך בזה) ושמעינן דהלכה כמשנתינו דההיא דפ״ב אינה הלכה ודחויה היא. ולפיכך לא ה״ל להר״ב לדחוק בכאן ולהוציא המשנה ממשמעה מפני אותה דלעיל שהיא אינה הלכה. ודהכא היא הלכה כמשמעה. אבל הרמב״ם עשה בהיפך שפסק למשנתנו דהכא ברפי״א מהט״צ. וכתב בספ״ט למתני׳ דפ״ב דלא כמשמעה. אלא לענין שלא להצריכו ולהטריחו לכהן. וז״ל כשם שהאדם נראה לנגעו כך נראה לתגלחתו. שאם לא יראה שער בכל בשרו כשיעמוד ערום כעודר וכמוסק כו׳. הרי זו תגלחת כשרה ואין הן זקוק לחפש בשאר מקומות שמא נשאר בהן שער. אע״פ שהוא צריך לגלח הכל כמו שיתבאר עכ״ל. ומי כהחכם יודע פשר דבר. זה רבינו משה לקיים שתי המשניות להלכה כסוגית הגמ׳:

טהור מלטמא בביאה. לפי שיאמר אח״כ פעם אחרת וטהר. הרמב״ם בנא״י:

והרי הוא מטמא כשרץ. כדפי׳ הר״ב ברפ״ק דכלים:

***מנודה מביתו**. והר״ב העתיק בביתו. וכן הגי׳ במשניות דסדר טהרות דפוס ישן:

טהור מלטמא כשרץ. כתב הר״ב ופוסל תרומה. כדתנן בסוף זבים. ומה שהגהתי בפי׳ הר״ב ותו לא. מתוך פי׳ הר״ש הגהתי. שהיה כתוב לפני ותולה. ואינו ענין לכאן. ומ״מ ליכא למשמע שאין עוד מה שפוסל. שהרי קדשים פוסל ג״כ. ולר״מ אף מטמא. כדתנן במשנה ד׳ פי״א דפרה. אלא כלומר שאינו פוסל. מה שהוא במדרגה למטה מתרומה:

***[והרי הוא טבול יום אוכל במעשר**. וברפ״ב דבכורים [ד״ה משא״כ] כתבתי דבתלת דוכתי מייתי לה בזה הלשון טבל ועלה אוכל במעשר]:

אוכל במעשר. פי׳ מעשר שני:

אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה וכו׳. מנלן. אמר רבא אמר רב חסדא תלתא קראי כתיבי כתיב (ויקרא כ״ב:ו׳) לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים. הא רחץ טהור. וכתיב (שם) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים. וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה. הא כיצד. כאן למעשר. כאן לתרומה. כאן לקדשים. ואיפוך אנא מסתברא וכו׳ בגמרא פ״ח דיבמות דף ע״ד:

ותגלחתן מצוה. משום דבנזיר אין תגלחת מעכבת. כדמסקינן במשנה ט׳ פ״ו דנזיר. להכי קתני מלוה ומש״ה פרכינן בגמ׳ דנזיר דף מ׳ פשיטא. ומשני מ״ד עבורי שער הוא. ואפי׳ סך נשא (עיין לעיל ספ״י) קמ״ל דלא. ואע״ג דבמצורע מעכב כדמייתי לה הר״ש מהתוספתא. וכן התוס׳ פ״ג דמ״ק דף י״ז אדאמרינן נזיר ומלורע כו׳ מותרין לגלח שלא ישהו קרבנותיהן הקשו דנזיר תגלחתו אינו מעכבתו. ש״מ דס״ל דאילו מצורע מעכבתו התגלחת:

וכולן שגלחו שלא בתער כו׳. גבי נזיר כתיב (במדבר ו׳:ה׳) תער לא יעבור על ראשו. לת״ק באם אינו ענין למלקות דהא מרבינן כל דבר. תנהו ענין

לתגלחת. ולרבי מדסמכו לעד מלאת אצל תער לא יעבור. כמ״ש בפ״ו דנזיר משנה ג׳. וגבי לוים כתיב (שם ח׳) והעבירו תער על כל בשרם. מצורע דתניא זקנו. מה ת״ל במצורע. וכמו שכתבתי גם שם במשנה ה׳ [ד״ה בתגלחת]. גמ׳ פרקו׳ דנזיר דף מ׳:

או ששיירו שתי שערות. נ״ל דלכך בעינן דוקא ששיירו שתי שערות. כדאמרינן ברפ״ד דסתם שער. ב׳. הרי ששער לא נקרא אלא כשיש שתים. ושערה היא פרט ולא קפדינן אפרטא. ומיהו לעכובא עיין בסמוך:

לא עשו כלום. בגמ׳ דנזיר פ״ו [דף מ׳] אמר רב חסדא ללקות באחת. לעכב בשתים כו׳. וכתבו התוס׳ [ד״ה לסתור] דכולן הלכה הן בנזיר שלא מצינו בהם טעם. ע״כ. וא״כ אף במצורע ולוים כן. וכמו כן נמי עכובא דתער לא מצינו בו טעם מנלן:

מצותן שיהיו שוות במראה ובקומה וכו׳. פי׳ הר״ב דלכתוב רחמנא צפרים כו׳. שתי דכתב רחמנא למה לי כו׳. וקשיא לי דברפ״ו דיומא בשני שעירי יה״כ דתנן התם נמי כה״ג ופי׳ הר״ב דתלתא קראי כתיבי ואילו הכא הא ליכא אלא חד קרא ומיהו לא על הר״ב תלונותינו. דדבריו דהתם ודהכא. גמ׳ ערוך הן שם ביומא. ונ״ל דמדגלי לן רחמנא [ח] גבי שני שעירים דלכל הני בעינן שיהיו שוות. כי כתב גבי צפרים חד זימנא שתי. לאגמרינן שיהיו שוות. לא צריך לתלתא קראי. דנשמעינ׳ מהגלוי דגלי לן גבי שני שעירים דלכולן יהיו שוות:

אע״פ שאינם שוות כשרות. דכתיב צפור צפור ריבה. גמרא. ועיין מ״ש ביומא בשם הרמב״ם [ד״ה במראה]:

יקח זוג לשניה. דלא כשני שעירים דתנן התם אם משהגריל מת יביא זוג אחר דהכי דרשינן בת״כ מדכתיב האחד. לומר שאינן מעכבות זו את זו:

נשפך הדם תמות המשתלחת. בת״כ מנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם ת״ל את הצפור החיה ומדקרא כתיב להכי אתי שפיר דלא תקשה דהכא סתים לן רבי. ואילו גבי שני שעירים שנאה משמיה דרבי יהודה ואין הלכה כמותו. דהתם לא מן הכתוב בא אלא לטעמיה דס״ל ב״ח נדחין. אבל הכא קרא אשכח ודרש להכי סתם לן ר׳ וכן העתיקה הרמב״ם למשנתינו להלכה בספי״ח מהט״צ. ולענין הלמוד האיך למדין. פי׳ בעל קרבן אהרן דדייק מדלא אמר את צפור חיה. ואמר את הצפור החיה. משמע החיה מעיקרא קודם שישחוט. אבל אם מתה אח״כ לא יטבול אחרת בדם זה. ופי׳ הפסוק אי את הצפור החיה מעיקרא יקח אותה שלא מתה אז וטבל בדם הצפור השחוטה. ואם לא אלא שמתה. לא יטבול אחרת בדם השחוטה אלא ישפך הדם ויביא שתים כבתחלה. ומהכא משמע שאם מתה המשתלחת ישפך הדם. ומדאמר בדם הצפור השחוטה ולא אמר בדם צפור שחוטה. משמע שלא יטבול זאת המשתלחת אלא בדם הצפור השחוטה כבר. אבל לא בדם אחרת אשר ישחט עמה*. וא״כ אם נשאר הדם אז יטבול זאת בו. ואם נשפך אז לא יטבול זאת בו. אלא תמות המשתלחת ויביא שתים אחרות. ע״כ:

אחד לשנים ושנים לארבעה. ל׳ הר״ב שמחלק כרעי המטה לשנים. ואלו השנים מחלקן לארבעה. כלומר שאלו השנים מחלקן כל אחד לשנים ממילא יהיו כאן ארבעה חלקים. וז״ל הרמב״ם עוד יחלוק כל חצי מהן בב׳ חצאין ויהיו ד׳:

מצות אזוב. כתב הרמב״ם שהתבאר בגמ׳ (פ״ב דנדה דף כ״ו) שלא יהיה ארכו פחות מטפח ועיין בספי״א דפרה. ושני תולעת כ׳ הרמב״ם בר״פ משקל שקל והוא מפ״ד דיומא דף מ״ב:

לא אזוב יון כו׳. עיין במ״ז פי״א דפרה:

ביום השמיני. פי׳ הר״ב כשגלח בשביעי כו׳ ועיין [מ״ש] במ״ו פ״ו דנזיר (ד״ה אינו מביא):

אחד בכלי. ובריש (איזהו מקומן) יליף מקרא דכתיב כחטאת כאשם. הר״ש:

ואחד ביד. פי׳ הר״ב דכתיב ולקח הכהן ונתן מה נתינה בעצמו של כהן. פירש״י בריש איזהו מקומן דכתיב אצבע גבי שמן ויליף דם מיניה:

ועמד בשער ניקנור. דכתיב לפני ה׳ פ״ק דסוטה דף ח׳ ועיין מ״ש שם מ״ה (ד״ה לשער):

***[הכניס ראשו**. כתב הר״ב לפי שעזרת ישראל אין מחוסר כפורים נכנס לה כו׳ ומכניס ראשו. דביאה במקצת שריא רחמנא. כמ״ש בשם רש״י במ״ה פ״ק דסוטה ד״ה ומטהרין]:

תנוך. פי׳ הר״ב זה גדר אמצעי כו׳ (ורש״י בפרש׳ מצורע כתב ל׳ תנוך לא נודע לי וז״ל ת״כ העתיקה הר״ש אי כתב ונתן על תוך יכול על תוך ודאי ת״ל על נוך. אי על נוך יכול על גובה של אוזן ת״ל תוך. נוך. הא כיצד זה גדר האמצעי ע״כ. ונ״ל פירושא שחז״ל בעלי ל׳ הקדש ידעו שהתנוך הוא שם מורכב מן תוך ונוך והיה ידוע אצלם מאיזה ל׳ שהגבוה נקרא נוך. והרי אונקלוס תרגומו רום. ותוך. פירושו חלל האוזן שהוא תוכו ממש והיינו דקתני תוך ודאי כלומר ממש כך נ״ל. וגם בזה לא יכולתי לעיין בספר ק״א מפני שכשכתבתי זה לא היה בידי) וע׳ מ״ש ברפ״ד דבכורות:

***[אין לו טהרה עולמית**. כתב הר״ב ודוקא כשנקטעה כו׳ לאחר שהוזקק לטהרה. דאי קודם לכן הא אפילו שמואל דבעי קרא כדכתיב. מודה בעדים זוממים כדאמר התם [בסנהדרין] כ״כ הר״ש וכן הוא בתו׳ דהתם ר״ל פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מ״ה.) דאמר שמואל התם נקטעה יד העדים פטור

דבעינן יד העדים בראשונה וליכא ומקשי׳ אמאי אמר נקטעה דהיינו לאחר מכאן לימא גדמי׳ דמעיקרא ומשנינן שאני התם דאמר יד העדים שהיתה כבר פירש״י יד שהיתה להם תהי׳ להם בשעת מיתה אבל גדמי׳ דמעיקרא לא משתמע מיני׳ דזו היא יד שלהם ע״כ. וכמו דשמואל דס״ל דבעינן קרא כדכתיב ומש״ה אי לא מקיים קרא כדכתיב פטור ואפ״ה מודה שאם היו גדמי׳ מעיקרא דזו היא יד שלהם. ה״נ הכא אי הוה גדם מעיקרא. היינו בהונותיו. ואני תמה על הרמב״ם שברפ״ה מה׳ מחוסרי כפרה העתיק משנתנו כלשונה ולא כתב והוא שנקטעה כו׳ אע״ג דפסק לדשמואל בפי״ד מה׳ סנהדרין. ותו קשיא לי עליו דבפ״ח מה׳ נזיר כתב נזיר ממורט אינו צריך להעביר תער ואע״פ שאין לו שער או שאין לו כפים הרי זה מקריב קרבנות וישתה ויטמא. ואם הביא כו׳ שכל דברים אלו למצוה ולא לעכב ע״כ. ואמאי לא אמרי׳ דבעי׳ קרא כדכתיב וכ״ש דבס״פ ג׳ מינים במס׳ נזיר מדמי להו אהדדי הא דנזיר להך דהכא דמצורע (וכן עוד בס״פ הוציאו לו במס׳ יומא [דף ס״א] וכל זאת לא העיר הכ״מ כלום). ונ״ל לתרץ לכל זה במאי דכתב (הר״ש וכן התו׳ דפ׳ נגמר הדין. אדמייתינן ראיה לדשמואל דבעינן קרא כדכתיב מדהכא תנן אין לו טהרה עולמית ש״מ דבעינן קרא כדכתיב ויש לתמוה היכי דייק מהכא דבעינן קרא כדכתיב שאני מצורע דכתיב תהיה דדרשינן מיניה לעכב בכל מילי בפ״ק דמנחות (דף ה׳) כן בהקומץ רבה דף י״ט וכתבתיו שם במ״ו בד״ה שני שעירי כו׳) ע״כ. ולפ״ז יכולני לומר שהרמב״ם פוסק לדשמואל ולמשנתינו ולא התנה במשנתינו להא דשמואל משום דקשיא לי׳ על זו הסוגיא דפ׳ נגמר הדין משתי סוגיות אלו דפ״ק דמנחות ודהקומץ רבה. כדמקשו הר״ש והתוס׳. וניחא לי׳ לדחויי סוגיא חדא מקמי תרתי סוגיות ודאה״נ שאין ראיה לשמואל ממשנתנו. דאין טעם משנתנו משום דבעינן קרא כדכתיב. אלא משום דכתיב ביה תהיה לעכובא וכיון דטעם משנתנו מתהיה לעכובא מעתה א״א לחלק בין נקטע לגידם כיון דקרא כתב עכובא. ודשמואל דלא כתיב בה עכובא מחלקינן שפיר בין נקטע לגידם כדאמרן ולא סתרי שני הפסקים הללו אהדדי כלל. ולא תקשה כיון דאין ראיה לשמואל ממשנתנו. לדחייה לדשמואל לגמרי דליתא דאע״ג דמשנתנו אין ראיה לו משום דמצורע כתיב עכובא וקפיד קרא לעכב. מ״מ יש לו ראיה אחרת מרחובה דעיר הנדחת כדמייתי התם [בפ׳ נגמר הדין] ומשנתנו נמי לא פליגא דלא לצטריך קרא כדכתיב בעלמא. אלא במצורע מצינו עכובא מדכתיב תהיה. והשתא אתי נמי שפיר דבנזיר לא פסק כמו במצורע. אע״ג דמדמינן להו אהדדי דכיון דבמצורע כתיב תהיה לעכובא ולא מצינו כן בנזיר שוב אין לדמותם ואע״ג דהשתא הוו ה״נ שתי סוגיות דנגמר הדין ודשלשה מינין. דמשמע מינייהו דלא דרשינן תהיה. ולא עוד אלא שיש עוד סוגיא שלישית דבפ׳ הוציאו לו דהתם נמי מדמינן. ל״ק דאנא לאו מטעמא דשתי סוגיות עדיפין מחד סוגיא קאמינא דדחיא הרמב״ם לחדא מקמי תרתי אלא אנא הכי קאמינא. כיון דבשתי סוגיות אשכחן דדרשינן תהיה. תו ליכא לדמויי דאזדא לה כל היכא דאשכחן דמדמינן. וסברינן דטעמא. משום דבעינן קרא כדכתיב דהא קרא תהיה כתיב. וכל הנך סוגיות ואפילו יהיו אלף דסברי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב כולן יהיו בטלין לגבי הסוגיא דתהיה. ואפילו לא תהא אלא אחת בלבד משום דתהיה משמעות גמור הוא לעכב. וכל אותן סוגיות דאמרי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב. משום דלא הוו דייקי בתהיה. ולא עלה על דעתם אבל אילו היה עולה על דעתם לא הוי קאמרי הכי לפי שהוא משמעות גמור בתהיה שהוא מורה על העכוב. והואיל וכן דאין לדמות עוד נזיר למצורע הלכך פסק הרמב״ם בנזיר דא״צ אע״פ שפסק במצורע דמעכב. ועוד אני אומר דהכ״מ הקשה על הרמב״ם אהא דנזיר דפסק שאינו צריך להעביר תער. שהיא שלא כאחת משתי הלשונות דהתם. ונדחק דפסק כלישנא קמא. דאליביה רבינא ור׳ פדת לא פליגי ואע״ג דלאותו לשון ב״ה אמרי צריך אלא שיש לו תקנה בזה שמעביר תער אע״פ שאין שער והיאך פסק א״צ תירץ הכ״מ דהרמב״ם ס״ל דב״ה נקטי צריך כלפי ב״ש שאמרו א״צ שפירושו ללישנא קמא ואין לו תקנה קאמרי ב״ה צריך כלומר יש לו תקנה בלא העברת שער *(בזה שמעביר תער) עכ״ד. ול״נ דלכל זה אין צורך אלא הרמב״ם נקט ליה כסוגיא דס״פ הוציאו לו. והתם תניא איפכא בש״א צריך ובה״א אינו צריך ומפרש רבינא כשאומרים ב״ש צריך צריך ואין לו תקנה. והשתא ב״ה שאומרים אינו צריך (כפשטא) הוא שאינו צריך כלל דלמה לן לדחוקי ולומר דא״צ ויש לו תקנה קאמרי. ורבינא נמי לא מפרש מידי אב״ה. משום דא״צ פירוש שהוא כמשמעו שא״צ כלל. וכההוא סוגיא פסק הרמב״ם. אבל מאיזה טעם תפש לו הרמב״ם סוגיא דפרק הוציאו לו לעיקרית. נ״ל דהיינו טעמו לפי שלסוגיא דג׳ מינים משנתינו דהכא הפוכה. דדברי ת״ק שנויין השם בשם ר״א. ודברי ר״א דהכא שנויין בשם ר״ש ודברי ר״ש דהכא שנויין שם בשם חכמים. ואילו בסוגיא דהוציאו לו שנויה כי הכא. וה״נ מייתינן לה בפרק נגמ׳ הדין (דף מ״ה). ואף בת״כ כך היא שנויה ומן התימה שהתוספות והר״ש לא הזכירו רק דבנגמר הדין שנוי׳ כי הכא ולפיכך תפש לאותה הסוגי׳ עקרית. כך נ״ל בדרכו של הרמב״ם בכל אלו הג׳ פסקים. דעדים. ודמצורע. ודנזיר. עוד אני מזכיר הואיל ואתא לידן הך דעדים מחלקים בין נקטם לגידם אי אמרי׳ ג״כ כך בניסת. דהתם נמי כתיב (דברים י״ג:י׳) ידך תהיה בו בראשונה. והרמב״ם בפ״ה מהל׳ ע״א לא כתב כלו׳ בזה. ואף ע״פ שהארכתי ויצאתי קצת חוץ מכונת החבור. הלא דבר הוא לפרש דברי הרמב״ם. וכבר הקדמתי בהקדמת זה החבור שלא אמנע עצמי מזה כשיבא לידי ע״י גלגול הדברים שיהיו. ונשוב אל דברי הר״ב ואומר שמ״ש לאחר שהוזקק לטהרה. וכ״כ הר״ש אבל התוס׳ דנגמר הדין כתבו משנזקק לטומאה ואיכא בינייהו טובא דלהר״ש והר״ב אע״פ שהיה לו בהונות ואוזן בימי חלוטו. אלא שנקטעו קודם שנזקק לטהרה. ליכא קפידא. ואילו להתו׳ צריך שיהיה גידם קודם שנזקק לטומאה. וכן נ״מ נמי בעדים. דלהר״ש והר״ב אע״פ שהיה להם יד כשראו העדות שנזקקו

להעיד. כל שנקטעו קודם שהעידו בב״ד שנזקקו להמיתם גידם מקרי. ולהתוס׳ דוקא שיהי׳ גידם קודם שראו העדות דהיינו קודם שנזקקו להעיד. ובדברי הרמב״ם פי״ד דסנה׳ [הלכה ח׳] אין הכרע. ותו בעינן לדיוקא במתני׳ אמאי לא קתני נמי אין לו שער דהא בנזיר בעי לעכובא אלא דהתם לא כתיב עכוב כדכתבתי ואילו הכא דכתיב תהיה לעכובא. ומש״ה מעכבי בהונות ואוזן א״כ שער נמי. ואף לפי׳ הר״ב דשיטתו דטעמא דמתני׳ משום דבעיא קרא כדכתיב. אע״ג דבנזיר אינו צריך שער ה״נ אינו צריך בנזיר כפים כדתניא התם ופסקה הרמב״ם כדלעיל. ואילו הכא דבעי בהונות ואוזן דכתיבי בקרא ה״נ ליבעי שער כדכתיב בקרא. וזה צריך לי עיון. דהא ליכא למימר תנא ושייר דמאי שייר דהאי שייר:

אם נתן על של שמאל יצא. וכך העתיק הר״ב. וה״ג לה בת״כ. ובגמ׳ ספ״ה דיומא. אבל בסנהדרין פ״ו דף מ״ה. ובפ״י דף פ״ח גרסי׳ נוחן על של שמאל ויוצא. וה״ג בנזיר פ״ו דף מ״ו:

כנגד בית קדש הקדשים. כתב הר״ב ולא שהיה מכניס את השמן בהיכל כו׳ דהא לא כתיב והביא את השמן אל אהל מועד. כדאשכחן בהזאות הפנימיות. הר״ש [י]:

והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן וגו׳. והנותר מן השמן אשר בכלי. תנינן ליה בספ״י דזבחים:

לא כפר. דכפרה אמתנת הראש כתיבה. רש״י פ״ק דזבחים דף ו׳:

שירי מצוה הן דכתיב והנותר. הלכך הוי כשפיכת שירי דם החטאת דלא מעכבי כדתנן באיזהו מקומן. רש״י שם:

ומעלין עליו כאילו לא כפר. פי׳ הר״ב קמי שמיא כו׳. גמ׳ דזבחים (שם). ואע״ג דדחינן. נ״ל דלמסקנא ההוא דחויא בעלמא הוא. והיינו דלא כתב הר״ב כפי׳ הר״ש. ואין להאריך בזה:

***[חסר הלוג עד שלא [יצק] ימלאנו.** כתב הר״ב ולא אמרינן דקבעה ליה הלוג שהוא כלי שרת. כלומר קבעה לה בשם. וקרינא ביה מן המנחה פרט לשחסרה. רש״י פ״ק דמנחות דף ט׳]:

רבי יהודה אומר אחר האשם. כתב הר״ב והלכה כר״י. וכ״כ הרמב״ם. ובמשנה ג׳ פ״ב דכריתות לא כתבו כן. ושם כתבתי [ד״ה ר״י] דהא דהכא עיקר.

יצא. בת״כ יליף מדכתיב תורת לרבות וכתיב זאת מיעוטא. ומסתברא דרבויא לעני שמביא קרבן עשיר ומיעוטא לעשיר שמביא קרבן עני:

מביא אדם ע״י בנו כו׳. יליף ליה בת״כ מדכתיב אשר בו נגע צרעת (כן הוא בר״ש) *[ונ״ל דמסיפא דקרא דריש. דכתיב אשר לא תשיג ידו בטהרתו דאף ע״ג דדרשי מיניה במתני׳ דלעיל להכל הולך אחר חטאת. לר״ש. ולר״י מבטהרתו נפקי להו. אכתי לא לכתוב אלא זאת תורת אשר בו צרעת בטהרתו. מאי אשר לא תשיג ידו. חדא דהא הך פרשה בואם דל הוא מיירי. ותו דמדלא כתיב בפרשה דלעיל דמיירי בעשיר זאת תורת אשר בו נגע צרעת לא ה״ל לכתוב כאן אשר לא תשיג ידו. והוי קאי זאת תורת וגו׳ על ב׳ הפרשיות. על זו ועל הקודמת. אלא לרבויי אתא שהעשיר מביא קרבן עני בשביל העני. וה״ק קרא אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו דאזלינן בתריה דההוא דאית ביה הנגע. שאם הוא עני אע״פ שהמביא קרבן בשבילו הוא עשיר. לא אזלינן אלא אחר אשר בו הנגע. ומסתברא לי דזה דוקא כשהעשיר מביא בלא קבלת נדר להביא קרבנו של מצורע דהא [ההיא] תנן במשנה ב׳ פ״ד דערכין שאע״פ שהמצורע עני מביא קרבן עשיר אלא לפי שלא מצאתי להרמב״ם שהעתיק למשנה דהכא. וכתב בסוף הלכות מחוסרי כפרה להההיא דערכין ש״מ דס״ל דהא דהכא נדחית מקמי ההיא דערכין]:

ר״א אף ע״י אשתו מביא כו׳. אריש מהדר דקתני עשיר שהביא קרבן עני לא יצא. קאמר דאף ע״י אשתו כו׳ ובריייתא מתניא בהכי. ומייתי לה בגמ׳ ר״פ ט׳ דב״מ (דף ק״ד) ופ״ד דנדרים דף כ״ה. ופ״ד דנזיר דף ל״ד. וגרסי׳ אדם מביא קרבן עשיר על אשתו *[ופירש״י ואין יכול לומר היא אין לה כלום ותפטר בקרבן עני. ועיין לקמן]:

מביא קרבן עשיר. בת״כ יליף לה נמי מזאת:

***[וכן כל קרבן שהיא חייבת.** כגון דלידה וזיבה וסוטה חייב הבעל להביא על אשתו אבל אם אכלה חלב או שחללה שבת אין הבעל חייב הר״ש. ומשמע דהוא חייב ממילא. כמו שמתחייב לה בשאר דברים כגון לפדותה ולקוברה כו׳ וכן הוא דעת רש״י דממילא נתחייב. וכן דעת הרא״ש והר״ן בפירושם למס׳ נדרים (דף ל״ה) וק״ק לי דבכולהו שאר דברים יש טעם. כדאמרינן פ׳ נערה במס׳ כתובות. אבל לחיוב זה לא מצאתי טעם. אבל כפי הגרסא דברייתא שכתבתי לעיל בד״ה ר״א כו׳. דמסיים שכך כתב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא. וכתבו התוס׳ פי׳ כל קרבנות שהיתה חייבת קודם שנשחת לו יביא [בעבורה] שכתב לה אחריות כו׳ ודוקא בקרבנות שהם לכפרתה כגון לידה כו׳ ובירושלמי פ׳ נערה אפילו אכלה חלב או חללה שבת. אבל קרבנות שנדרה או נדבה לא. ע״כ משמע דמכח כתיבת האחריות חייב. אלא דאכתי קשיא אמאי אסברה לה הברייתא באחריות שקודם נשואין. ה״ל למתני באחריות דמנשואין ולהלן. ונ״ל דההיא מלתא דפשיטא היא כשכתב לה אחריות מנשואין ולהלן והכא קמ״ל שכשרתב לה כך ואחריות דמקדמת דנא הכל בכלל אף שמנשואים ולהלן מכח ק״ו. אבל אה״נ שאם לא כתב אחריות כלל אף שמנשואים ולהלן אינו מתחייב. ומיהת

רש״י דחי לגי׳ הספרים. וגורס כגי׳ דת״כ. אם פטרה אינו חייב בהן שכך כותבת לו אחראין דאית לי עלך כו׳. ופי׳ אם גרשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכך כותבת לו בתוך השובר כו׳. וכן הוא הגי׳ בת״כ שלפנינו. וגם בירושלמי דפ׳ נערה שנתפתתה הלכה ח׳ כך היא הגי׳. וצ״ע מה טעם נתחייב בקרבנותיה ולא ראיתי ג״כ מזו הבבא בחבורו של הרמב״ם כלום ?[יא] ונ״ל שגירסתו כגי׳ רש״י וס״ל דיחידאה הוא. ולרבנן אינו חייב בקרבנותיה. ולפיכך לא ה״ל לכתבם ולפי שאינו גורס כלל שכך כותב לה כו׳ אע״פ דאם כתב ודאי דנתחייב אפ״ה לא השמיענו לזה לאשמעי׳ מה הוא בכלל האחריות דמכיון שלא נזכר כלום מזה בגמ׳ אין להאשימו על שלא המציא הדין מלבו ולכתבו שאין אחריות זה עליו כפי כונת חבורו]:

קרב קרבנו של אחד מהם. ר״ל מאחד מב׳ חטאות שנתערבו. הרמב״ם:

זו ששאלו כו׳. פי׳ הר״ב דשמא של מת הוא והויא חטאת שמתו בעליה כו׳ ומן האשם שמביא ליכא לאקשויי כו׳ דכיון דאשם שוין מתנותיו לשלמים יכול להביא אשם כו׳. תמיהני דפלוגתא היא במשנה ג׳ פ״ח דזבחים. דר׳ שמעון ורבנן באשם שנתערב בשלמים. וחכ״א אין מביאים קדשים לבית הפסול. שממעט באכילתן. אי הוו שלמים. וכן הלכה. ובסוף נדה דף ע׳ איתא נמי בברייתא בספק מצורע. דר׳ שמעון אומר מביא אשם ומתנה. ולא הודו לו חכמים. ותו אמרי׳ התם בהדיא דהאי תקנתא דר׳ יהושע ליתא אלא לר״ש דסבר מביא אשמו ומתנה. ולא חש למביאים קדשים לבית הפסול. ושמואל מוקים לה בקרב אשמו. וכר״ש בהא דחטאת קבעה ולא האשם. כדתני׳ לעיל מי״א. נמלינו למדין מעכשיו דלדידן דקי״ל כר׳ יהודה דאשם קבעה. א״א לאוקמא בשקרב אשמו. דא״כ אין לו תקנה להביא קרבן עני כלל. ואי בשלא קרב אשמו אנן דקי״ל כחכמים שאין מביאים קדשים לבית הפסול. תקנתא דר׳ יהושע נמי ליתא. ותימה על הר״ב והרמב״ם שלא פירשו *[דמשנתנו אינה הלכה. ושוב מצאתי דהרמב״ם פסקה] למשנתנו בסוף הלכות מחוסרי כפרה. והשמיט תקנתא דאשם. וכן בפירושו ג״כ לא כתבו וכדין השמיטו. דאין מביאים קדשים לבית הפסול. אבל אכתי תקשה ליה דא״כ כשקרב אשמו מיירי. ואיהו פסק כר׳ יהודה דאשם קבעה. וזה הקשה ג״כ הכ״מ והניח בצ״ע:

ויביא קרבן עני. כתב הר״ב וחטאת העוף באה על הספק כו׳ עיין בפירושו במ״ד פרק קמא דכריתו׳. ובסוף תמורה:

סליקא לה מסכת נגעים

פרק א

א שנים שהן כו׳. עיין מ״ש בזה בריש מסכת שבועות:

[*שהן ארבעה. פי׳ הר״ב דמרבינן להו מספחת כו׳ והטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת כו׳. בפ׳ קמא דשבועות דף ו במתניתא תנא הטיל הכתוב כו׳ לומר לך כשם שטפילה לשאת. כך טפילה לבהרת. והביאה הר״ש ופירשה כשם שטפילה לשאת. כלומר שיש לה תולדה. דפשטיה דקרא ספחת אשאת קאי. כך טפילה לבהרת ע״כ. ונ״ל דהכי ילפינן דאי קרא כפשטיה שאין ספחת אלא אשאת. א״כ הואיל והבהרת היא העזה ה״ל להכתוב לכתוב בהרת ושאת וספחת והוי לא זו אף זו. והיאך אמר שאת תחלה והיא גבוה דהשתא הוה זו ואצ״ל זו. אלא דלהכי אקדמי׳ לשאת להטיל הספחת ביניהן. דהשתא אי איתא דספחת אשאת לחודי׳ קאי כפשטיה דקרא. ה״ל לכתוב בהרת שאת וספחת. והיו כתובים בדרך לא זו אף זו. וגם הספחת אצל שאת. אלא מש״ה אקדמיה להטיל ביניהן כו׳. ואין להקשות לכתוב בהרת וספחת ושאת. דפשיטא דהוה. משמעו ספחת לבהרת דסמוך לו לבד. ואין כאן קושיא בסדר שהרי נשנו בלא זו אף זו. כך נ״ל לפרש. ותמיהני על הרא״ם שכתב בפ׳ תזריע וז״ל אע״פ שלא נכתבה בתורה ספחת רק פעם אחת. ואין לרבות שנייה רק לבהרת. שהיא היותר עזה. מ״מ מדנכתב בין שאת לבהרת. דייקו רז״ל מיניה דקאי אתרווייהו כו׳ ע״כ. וכלפי לייא. שהרי התנא שונה לומר לך כשם שטפילה לשאת כו׳. וכן המקשן שם [דף ו ע״ב] קודם שהובאה הברייתא מקשה בזה הלשון אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן. וכן נמי קודם שהובאה הברייתא. משני ר׳ זירא נאמרה לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנה האמורה בשאת יש לה טפילה כו׳. מכל הלין דאדרב׳ פשטיה דקרא דטפילה אשאת מרבינן לכן הנכון כמו שכתבתי בס״ד. ומ״מ ראיתי כסברת הרא״ם בת״כ שאת זו שאת. בהרת זו בהרת. ספחת זו שני לבהרת. ומראה [הנגע] עמוק שני לשאת. ע״כ. ונ״ל ג״כ דאתיא כר״מ שנותן תולדת השאת. לבנה יותר ממנה]:

בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל כו׳. מסיק הר״ש וכן התוס׳ פ״ק דשבועות דף ה [ד״ה ב׳ שהן ד׳] שאין דרך נגע לבא אלא בד׳ מראות הללו. ומיהו בכל אחד ואחד יש כמה מראות. כגון שלג שיש שלגים שמשתנים שזה לבן מזה. וכן כולם. אבל לעולם לא יבא נגע כי אם בד׳ מראות הללו. ודייקי להו מהתוספתא שכתבתי במ״ג [ד״ה ד׳ מראות] בשם הרמב״ם מסוגית הגמ׳ דשבועות:

שניה לה כצמר לבן. פירש הר״ב משום דאמר קרא שאת לבנה לענין מהקרייה רחמנא לבנה כו׳. כ״כ הר״ש. וק״ק דדילמא לגופיה אצטריך דלא תימא שאת שהוא לשון גבוהה. ואפי׳ אין בו לבנינות. ומהר״ם כתב וז״ל. ומורי הרב רבי שמואל זצ״ל מקשטיל טיר״י. פי׳ לנו בשבועות. דהיינו טעמא דר״מ

דיהב תולדה הגבוה׳ לאב הלבן ותולדה הלבנה לאב הגבוה משום דכיון דשאת משמע לו הגבוהה שבגבוהות. ואמר קרא והיה. מלמד שהאבות מצטרפות. א״כ כי היכי דמקרא נפקא לן דשאת הגבוהה שבכולן מצטרפת בהדי בהרת הלבנה שבכולן ה״נ יש לנו ליתן התולדה הגבוה׳ לאב הלבן להצטרף עמו. והתולדה הלבנה לאב הגבוה להצטרף עמו. עכ״ל:

וחכמים אומרי׳ השאת כצמר לבן כו׳. כ׳ הר״ב ונ״מ כו׳. אבל שתי התולדות אין מצטרפות וכו׳. ובמ״ג כתב גם דעת הרמב״ם:

ב הפתוך. פי׳ הר״ב המעורב. וכן בתרגום יונתן [בן עוזיאל] איוב כ״ה המשל ופחד עמו מיכאל מן ימין וכו׳. ופתיכין אשא ומיא. ולשון ת״כ שהביא הר״ב תלמוד לומר נגע צרעת. וכ״כ הר״ש. והיינו דאקרא דשאת לבנה. או בהרת לבנה אדמדמת על שניהם נאמר נגע צרעת הוא. למדע שהקישן הכתוב יחד אבל הרמב״ם גורס ת״ל צרעת הוא ופי׳ לפי שבא בבהרת צרעת היא. וכן בשאת ע״כ. וזה בפרשיות הקדומות למקרא דשאת לבנה וגו׳:

הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד כדם המזוג בחלב. מצאתי כתוב עיין בפי׳ ת״כ להראב״ד וז״ל קשיא לן. מ״ט לא שערוהו לתרווייהו. או ביין או בדם. ומ״ט (שני לסיד למראה חלב) [תני בסיד כדם המזוג בחלב] ולא אמר כיין המזוג בסיד*). ועוד האי מזוג מאי ניהו בשני חלקי שלג וחלב או בפחות משני חלקים. ואיכא למימר. בהאי בעיא בתרייתא. **)דאית ליה שיעורא להאי מזוג בכדי שיראה זה לתוך זה. כדאמרי׳ בעלמא [וכתבו הר״ב לקמן רפי״ד] מים שדם הצפור ניכר בהם (ורבי ישמעאל) [ונראה דר״י] סבר בעינן שיהיה ***)נודע הלבנינות ניכר באדמימות. הלכך פתוך שבשלג בעינן כיין המזוג בשלג בכדי שיהא לובן השלג ניכר בו. ואילו אמר כדם המזוג בשלג. או כדם המזוג בסיד. מתוך שזה עבה וזה עבה. אין נמזגים כלל. ואין המראות מתערבים. ואם אמר כיין המזוג בסיד נמי אע״פ שהיין קלוש ומתערב. הסיד לעולם עבה ועומד במקומו ואינו מתערב. אבל יין בשלג ****)נימוח ואינו נימוח. ושניהם נראים. ואם אמר יין בחלב. או יין במים מפני ששניהם קלושים. היין מחזיר את מראיתם למראהו. והלובן איע ניכר בטבעו. ור״ע משער לתרווייהו ביין לתוך מים. וקסבר אדמדם אדום שבאדומים הלכך משערינן להו במזוג במים. אלא זה הפרש בין בהרת לשאת. של שלג עזה. ושל שאת דיהה ממנה. והתולדות דוהים יותר מן האבות. ע״כ. ובפ״ק דשבועות דף ו פירש״י בדרבי עקיבא דס״ל שבזה ובזה כיין המזוג במים שסביבותיו לבן. אבל דם בחלב. מראהו לא אדום. ולא לבן:

ג ארבע מראות כו׳. ונ״א מד׳ כו׳. וכן היא גי׳ הר״ב. וכתב עוד שהרמב״ם כתב. דכל הארבע מראות מצטרפין כו׳ ולדידיה גרסינן כגירסת הספרי׳. וטעמא כתב הכ״מ [ריש פ״א מהט״מ] דוהיה משמע דאכולהו קאי [*והר״ב כתב דתוספתא מסייעתו להרמב״ם. והיא זו שאכתוב בסמוך. ולי משנה שלמה. כמ״ש בס״ד לקמן בד״ה לפטור את העומד וכו׳ תניין] וכתב הרמב״ם וז״ל. וכבר שאל ר׳ יהושע בנו של ר״ע לר״ע [על אלו הד׳] מראים מה תועלת לחלק אותן במספר. אחר שכולן במדרגת מראה אחד ומצטרפין לכל הדינים. והיה ראוי שיאמר כל לבן שהוא כמו קרום ביצה או יותר לבן ממנו. הוא נגע צרעת. והוא אמרו בתוספתא ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא. וזה עם זה מצטרפין. א״ל מלמד שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים. ר״ל שאלו נמנו להיות רגיל בהבדל המראים והכרתם. עד שיאמרו זה המראה בהרת וזה שאת. זה שני לבהרת וזה שני לשאת. ע״כ:

לפטור להחליט ולהסגיר. נקט תחלה שתי הקצוות. וכתב הר״ב לכל הנך מילי מצטרפין וכולהו מפרש להו. ואע״ג דבקצתן אסבר׳ לה הר״ב בבהרת לבדה. לא דק בהכי. משום דממילא משמע ממה שכתב בכאן. דלאו דוקא אלא ה״ה כשיש שתי מראות המצטרפות. ולרמב״ם כולן:

ולהחליט. תרגום לצמיתות. לחלוטין. הרמב״ם כמ״ש במ״ז פ״ק דמגילה [ד״ה תוחלת]:

להסגיר. מפרש הסגר ברישא. דאדסליק מיניה נקט. הר״ש. ועיין מ״ש בריש מסכת שבת בדבור כיצד כו׳. ולי נראה בכאן טעם אחר. משום דלא מצי להתחיל בלפטור. כיון שאינו אלא בסוף שבוע שני. וא״נ להפוך כולו לבן [*שהבא בתחלה טמא כמ״ש בס״ד ברפ״ח. ותו] דאכתי לא דכר שמיה. להכי מקדים להסגיר שהוא בסוף שבוע ראשון. והשתא ניחא נמי דלאחר להסגיר נקט לפרש לפטור. ולא מפרש להחליט. דכיון שהתחיל במאי דסליק ה״ל למנקט כולהו ממטה למעלה. אלא דנקטינהו כסדר סוף שבוע ראשון. והדר סוף שבוע שני. והדר נקט להחליט שיש בו כמה גיוני:

להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תמיהני דלא תנא להסגיר. בתחלה. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. תימה לי אמאי לא קתני נמי ברישא להסגיר בתחלה. כדקתני גבי מחיה ושער לבן בסיפא [*להחליט כו׳] ונ״ל דרישא הכי מיפרשא מארבע מראות הללו מצטרפין זה עם זה בתחלה. וכן לפטור. וכן להחליט וכן להסגיר. ולא הוצרך לפרש צירוף דרישא דפשיטא דסתמא דמלתא מיירי בבא בתחלה. ואירישא קאי דמראות נגעים ב׳ שהן ד׳ דלכל הפחות מיתוקמא בבא בתחלה ע״כ:

[*העומד כו׳. מפורש במשנה ז׳ פ״ד. ובסמוך בד״ה לפטור כו׳ תניין כתבתי. ועיין מ״ש שם בס״ד]:

שבוע ראשון. שבוע ל׳ זכר. שהרי רש״י פי׳ מלא שבוע זאת של זאת. וברבוי בא בסי׳ הנקבות שבועות:

לפטור את העומד בסוף שבוע שני. ל׳ מהר״ם. וא״ת מה צרוף שייך בזה נ״ל כגון שהסגיר בהרת בשני גריסין ובסוף שבוע שני יש בהרת כגריס עזה כשלג ושאת כגריס. והשתא אי לא הוו מצטרפי בהדי הדדי דה״ל שני מיני נגעים א״כ ה״ל שאת נגע חדש ומסגירין עליו. אבל השתא קאמר דמצטרפין

להיות כנגע א׳ וה״ל עמד בעיניו וטהור. ובדין לא ה״ל למתני הכי אלא בסיפא. כשהוא מפרש לפטור את ההופך כו׳ אלא איידי דתנא הכא להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון. תנא נמי לפטור את העומד בסוף שבוע שני. ע״כ:

ולפטור את העומד כו׳. פי׳ הר״ב אע״פ שלא ירד למטה מארבע מראות כו׳. והא דכתיב וראה וגו׳ והנה כהה וגו׳ אשמעינן קרא. דאפי׳ נשתנה משלג לסיד או מסיד לשלג. וכן לשון הר״ש. אבל בפי׳ הת״כשהביא במשנה זו כתב דאפי׳ ירד מן השלג לקרום מטהרו ואין נחשב כנגע אחר. אע״ג דמתאי משלג טובא. וכ״כ עוד הר״ש בפ״ד משנה ז וכ״כ שם הר״ב. ופשטא דמתני׳ דהתם הכי משמע. דתנן ובלבד שלא תתמעט מד׳ מראות. משמע דאלו הד׳ מראות כולן שוות ומצטרפות. וזו סייעתא לדברי הרמב״ם וצ״ע להר״ב והר״ש. ונ״ל דלדידהו ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות. ה״ק דאי מתמעט מהן טהור אבל אי לא מתמעט יש מהן דטהור ויש מהן דטמא וזה תלוי בצרוף. והא דנקטי הר״ש והר״ב לקמן בקרום אליבא דר״מ דריש פירקין שהוא ת״ק נקטי דלדידיה שלג וקרום מצטרפין [*ומ״ש הר״ב והר״ש בפי׳ משנתינו דאפי׳ נשתנה מסיד לשלג או משלג לסיד כו׳ שכן מצינו בהדי׳ במשנה ז [שם] היתה עזה ונעשית כהה. כהה ונעשית עזה הרי היא כמו שהיתה ובלבד וכו׳. ועל שבוע הראשון קאי התם. ולומר שאין לפטרו כשהיתה עזה ונעשית כהה ואין להחליטו כשהיתה כהה ונעשית עזה. וצריך הסגר שהיא נחשבת כמו שהיתה קודם הסגר הראשון. וקרא דכתיב וראהו הכהן ביום השביעי [של הסגר הראשון] והנה הנגע עמד בעיניו אין פירושו שעמד במראה שהיה בו אם כשלג או כסיד ההיכל או כלמר לבן או כקרום ביצה שבאותו מראה עצמו עמד. ואילו נשתנה ממראה למראה של אלו המראות. אע״פ שלא פשה אם נעשית עזה ממה שהיתה. יהיה מוחלט ולא יסגר. וכן נמי אם נשתנית מעזה לכהה שלא יסגר ויפטר. אלא פירושו שעמד בעיניו של נגע הצרעת הכולל לכל הארבע מראות. שבאיזה מראה מהמראות שיהיה ביום השביעי אע״פ שנשתנה ממה שהיתה הכל בכלל עמד בעיניו. ואע״פ שנשתנית לעזה אין בכך כלום. אבל כאילו היא עכשיו כמו שהיתה מתחלה. וכאילו לא נשתנית מעולם. ואין כאן שום צד להחליטו. וגם לפטרו א״א. אע״פ שנשתנית מעזה לכהה אא״כ שלא עמד בעיניו דהיינו שיצא מכלל הד׳ מראות והוכהה מכולם שאז פוטרו. וכדתנן התם ובלבד שלא תתמעט וכו׳. וכשם שבשבוע ראשון אם נשתנית ועדיין היא בתוך הד׳ מראות הרי היא כמו שהיתה ובין שנשתנית לעזה ממנה או לכהה ממנה. מסגירו ואינו מחליטו ולא פוטרו. כך בשבוע השנית. אף אם נשתנית ועדיין היא בתוך הד׳ מראות דינו ג״כ כמו שהיתה ועמד בעיניו קרינן ביה ופוטרו כדתנן הכא לפטור את העומד בסוף שבוע שני. אלא דקשיא להו להר״ב והר״ש. בשלמא בשבוע ראשון עמד בעיניו כתיב ומפרשינן כדאמרן. ולקמן אפרש בס״ד היא גופה מנלן למדרש הכי אבל בשבוע שני כתיב והנה כהה הנגע וגו׳ ש״מ דדוקא בעינן שיהיה כהה. ואילו עמד בעיניו לא נפטרהו. והרי רש״י בפי׳ החומש כך מפרש. ופשטיה דקרא נמי הכי משמע. ולפי שהמשנה שהזכרתי לא משמע כן. וכן עוד בפ״ג משנה ג׳ תנן עור הבשר מיטמא כו׳. בשלשה סימנים בשער לבן ובמחיה ובפשיון. ואילו עמד במראיתו. לא קתני וליהוי ד׳. ומתני׳ דהכא נמי קתני דעמד בשני פוטרו. וכן נמי ברייתא דת״כ בבגד העומד בראשון מסגיר. ובשני שורף. ובאדם העומד בראשון מסגיר. ובשני פוטר. מכל הלין שא״א לפרש המקרא כמשמעו דדוקא כהה הא עמד מחליטו כדפירש רש״י. והביא הר״ש [ראייה] מפ״ק דמגילה [דף ח]. ששם מפרש רש״י בעצמו שהעומד בשני טהור הוא. ולפיכך מפרש הר״ש והר״ב. שכהה הנזכרת בכתוב הזה. היינו שהוכהה בד׳ מראות עצמם שנשתנה ממראה למראה ולא אתא לדיוקי הא עמד כו׳. אלא לגופה אצטריך. דל״ת שכיון שנשתנה אע״פ שעדיין היא בתוך הארבע מראות ליהוי כנגע אחר ויצטרך סגירה כתחלה. קמ״ל דאפ״ה כיון שלא פשה וטהרו הכהן. ורבינו בגור אריה (לא) [כתב דלא] ניחא ליה לומר. דקרא אצטריך לומר. שאם כהה שיהיה טהור ולא תימא שצריך הסגר לפי שהוא נגע חדש. דמהיכי תיתי לומר כן. שהרי הוכהה ממה שהיה. ולפיכך מפרש דקרא כי איצטריך. היינו לאשמועינן שאם פשה שיהיה מוחלט. כמו שאמר הכתוב ואם פשה וגו׳ ול״ת שהואיל והוכהה ופשה דהוי כנגע חדש. לא ליהוי חלוט אלא יסגר כתחלה. עוד כתב בג״א לתרץ אמאי דרשינן לקרא באופן שאפי׳ עמד בעיניו יהיה טהור ולא דרשינן ליה כפשוטו וכדפירש״י דדוקא כהה הא עמד טמא. די״ל דבת״כ דריש ליה וטהרו הכהן מספחת היא אע״ג דלא נשתנה מראהו. מזה דרשו דהעומד בשבוע שני טהור מיתורא דמספחת היא. עכ״ל. ובכל זאת לא שקטה דעתי. כי לא [מצאתי] בדברי הג״א ולא בדברי הרא״ם מנלן לדרוש שאם נשתנה ולא עמד. והשינוי היא לעזה. שלא יטמא. דהא מדכתיב כהה. לא שמעינן אלא בנשתנה לשלמטה ולא לעזה. ודכתב הנגע שדורש בת״כ שלא תאמר כהה למטה מארבע מראות ת״ל הנגע והדר דרש אי הנגע יכול במראיו ת״ל כהה [ע״כ] לא שמענו מזה. אלא כשעל כל פנים נעשית כהה. ולא שההשתנות היתה לעזה. ואע״פ שמסיים בת״כ והנה כהה. שאם העז וכהה. כאילו לא העז. הנגע. שאם כהה והעז כאילו לא כהה. אכתי תקשה לת״כ גופי׳ מנליה לדרוש כך. והג״א לא הכניס עצמו לפרש זו הסיפא דת״כ. ולכן לא ידעתי עדיין מנלן שאם נשתנה לשלמעלה הימנו שיפטר. וגם המשניות דפ״ד ודהכא. אפשר לפרש דסבירא להו שאם נשתנית לעזה בשבוע שנית דטמא. ולא לפטור. שהרי יכולני לומר דמתני׳ דפרק ד׳ בשבוע ראשון דוקא היא. ששנאה כהה ונעשית עזה [הרי היא] כמו שהיתה דהתם קרא כתיב עמד בעיניו. וכנוי של עיניו שב אל הנגע. וכל הד׳ מראות בכלל ומקרי עיניו. אע״פ שכבר לא היה בזה המראה. והיה למטה ממנו. ואילו בשבוע שנית. הא [לא] קתני הכא [אלא] עמד פוטרו. ולא נשארה אלא המשנה ג דפ״ג דאי איתא דנשתנית לעזה. טמא. הוה ליה למתני ד׳. מ״מ קשיא מנלן.

ואפשר דדוקא עמד וכל שכן כהה. אבל אי לא עמד ונעשית עזה. אין הכי נמי דלא לפטרו. ונראה לי לתרץ דמכיון דמרבויא דמספחת היא ילפינן דאע״ג דלא נשתנה מראהו ועומד דטהור הוא. תו ליכא למימר שאם נשתנה לעזה שיהיה טמא. דמכיון שהעומד טהור. אף שינוי לעזה נמי עומד הוא קרוי. כמשמעות עומד בעיניו דבשבוע ראשון. וא״ל דדילמא ריבוי דמספחת היא. לא אתא אלא לשלא כהה אלא עמד במראיתו ממש כשהיתה. אם שלג שלג. אם סיד סיד. וכן כולם. אבל לא להרבות אף כשנשתנה לעזה. ליכא למימר הכי. דמכיון דכבר השמיענו הכתוב בשבוע ראשון שאין חלוק בין עמד במראיתו ממש לנשתנה לעזה. אי איתא דבשבוע שנית יש חילוק. לא ה״ל להכתוב לסתום ולכתוב ריבוי סתמא. אלא לפרש אותו הרבוי. שאיני אלא בעומד במראיתו ממש. שהרי עכשיו שסותם. איכא למטעי ולרבות להקל ולפטרו אף בשנשתנה לעזה. אלא שכן הוא האמת שהכל בכלל הרבוי. אף כשנשתנה לעזה כך נראה לי. ואם תאמר והיא גופה תקשה בעומד בעיניו שכתוב בשבוע ראשון דדרשינן שעמד באחת מארבע מראות. ואפי׳ כשנשתנית לעזה. ולא אתא אלא לאפוקי שנשתנית למטה מהארבע מראות. שאז לא יסגר ויפטר. דלמא לא היא אלא דוקא שעמדה במראיתה ממש. אם שלג שלג אם סיד סיד כו׳ לאפוקי נשתנית לכהה שיפטר. וכן לאפוקי נמי אם נשתנית לעזה שיוחלט. נראה לי לתרץ דהיינו הא דדריש בתורת כהנים. והנה הנגע עמד בעיניו. שאם העז וכהה. או כהה והעז. כאילו לא כהה. ע״כ. ודורשו ג״כ כדדריש לקמיה על והנה כהה הנגע דכתבתיו לעיל. דמשום דכתיב כהה. וכתיב הנגע. דריש הכי כדלעיל וה״נ דכוותי׳ יכול לדרוש. ובסגנון אחר. וכך ידרוש. הואיל וכתיב עמד בעיניו. למה לו לומר כלל הנגע. הרי עמד בעיניו קאמר. וא״כ הוא הנגע. אלא להכי כתב הנגע. לגלויי על עמד בעיניו. שאין פירושו במראיתו ממש אם שלג שלג וכו׳. אלא כל שעומד במראית הנגע שבכללו הארבע מראות. אע״פ שנשתנה למראה אחרת ממה שהיה. עומד מקרי ומש״ה כתב הנגע כי היכי שהכינוי של בעיניו יסוב עליו. ויהיו כל הארבע מראות בכלל. והשתא אין להוציא כהה והעז כלל. שהרי בכלל הנגע הן כולן. ועומד מקרי בכולן. כך נראה לי. והוא נכון. וראיתי להרלב״ג בפירוש החומש שמפרש לפי דרכו כפי פשט הכתוב. לא על פי הדינים שלמדונו רז״ל. ומפרש עמד בעיניו שלא נשתנה. לא למטה מהלובן שהיה. ולא אל לובן יותר חזק. ושיהיה זה הדין נוהג בכל הנגעים האחרים. לא בבהרת לבנה לבד. זה אמר בעיניו. שיורה אל רבוי המראות. עכ״ד. ולפי דרכנו למדנו גם לדברי רבותינו ז״ל האומרים שלא כדברי הרלב״ג. אלא שהכל נקרא עומד. אע״פ שנשתנה. כל שהשנוי הוא עדיין בתוך הד׳ מראות שלכך (א״א) [אמר] בעיניו. ולא בעינו. כמו שאומר בעינו בנגעי בגדים. ולולי הדרש של הנגע המיותר דדריש בתורת כהנים. היינו יכולים לומר כהרלב״ג. אבל תיבת הנגע המיותרת. מכרחת דרשת חכמים ז״ל. והנה קבלתם אמת. ותורתם אמת. וכל דבריהם אמת. והוי יודע שזה הלשון דתורת כהנים העתקתיו מדברי הרא״ם לפי שבתורת כהנים שלפני לא נכתב תיבת או. ואין לו הבנה זולתו. אבל אילו לא מצאתיו כן בדברי הרא״ם הייתי מגיהו לתורת כהנים. שכצ״ל שאם העז וכהה כאילו לא העז. כהה והעז כאילו לא כהה. ע״כ. וכלשון התורת כהנים בוהנה כהה הנגע שהעתקתיו לעיל. לפי שלגרסת הרא״ם עדיין קשיא לי למה מסיים דוקא בכאילו לא כהה. דקאי אבבא שנית לחוד. כאילו עמד בעיניו הוה ליה למימר. והוה קאי גם אבבא ראשונה אלא ברישא חסורי מחסרא והכי קתני כאילו לא העז. וכעין הברייתא דבתר הכי שהבאתי לעיל. ועכשיו אין צריך להוסיף תיבת או. אמנם כן אם להרא״ם הוגנת בעיניו. כי גרס רק לתיבת (לא) [או]. ולא הגיה בה כלום. תבטל דעתי מפני דעתו הרחבה]:

את שנולד לו מחיה וכו׳. עיין מה שכתבתי במשנה ד פ״ג:

את שנולד לו פשיון בסוף כו׳. לשון הר״ב. אבל פסיון לא מטמא בתחלה. אפי׳ פושה והולך עד שלא הסגיר. בת״כ יכול יהא הפסיון מטמא בתחלה. ת״ל (ויקרא י״ג:ז׳) אחרי הראותו אל הכהן. יכול אם ראה הכהן שהוא פושה והולך יזקק לו ת״ל לטהרתו. אינו נזקק לו. אלא בשעה שהוא רואה אותו אם לטומאה. אם לטהרה. פי׳ הר״ש אם לטומאה. כגון בסוף הסגר [ראשון] שנקרא עליו שם טומאה. אם לטהרה. כגון בסוף הסגר שני:

להחליט את ההופך כולו לבן מתוך הפטור. ל׳ מהר״ם כגון אם עמד בעיניו סוף שבוע שני ופטרו. ואחר כך פרחה בכולו מחליטין אותו משום פסיון. וא״ת הא תנא ליה כבר להחליט את שנולד לו פסיון בסוף שבוע שני. לאחר הפטור. י״ל דהאי לא דמי לשאר פסיון דשאר פסיון כל שעתא מטמא. בין בסוף שבוע ראשון. בין בסוף שבוע שני אבל הופך כולו לבן זמנין טהור גמור כגון בסוף שבוע ראשון מתוך החלט או מתוך הסגר כדקתני סיפא. וכי מטמא משום פסיון זהו חדוש להכי נקטיה באנפי נפשי׳ והא דמטהר קרא הפך לבן היינו מתוך טומאה. אבל מתוך טהרה. לא כדתנן לקמן [*רפ״ח] הפורח מן הטמא טהור. מן הטהור טמא ולי נראה דאצטריך למתנייה. כגון ההופך כולו לבן לצד פנים של הנגע. דטמא משום הפך לבן ולא משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. כדאיתא לקמן [*פ״ו מ״ג] עכ״ל:

[*או מתוך הסגר. כתב הר״ב. והמוסגר טמא מקרי. כדתנן בפ״ק דמגילה מ״ז. ובמכילתין פ״ת מ״ח]:

שכל נגעים תלוים בהן. לא כל הנגעים ממש. דהא איכא נתקים דמיטמו בכל מראות. אלא בנגעים של עור הבשר קאמר כדקתני בתוספתא ארבע מראות שעור הבשר נטמא בהן. הר״ש:

ד **רבי חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר**. ה״ג הר״ש ופי׳ דס״ל כר׳ עקיבא דאמר בפ״ק דשבועות [דף ו] כולהו לבהדי שאת מצטרפים. דשאת מצטרפת עם בהרת ועם סיד ועם קרום. וקרום נמי וסיד מצטרפין אהדדי. הרי ד׳ צירופין וד׳ חלקים. הא תמניא. ופתוכי׳ כנגדם הרי ט״ז. ע״כ. ומיהו למסקנא לרבי עקיבא כולן מצטרפין. וכדאמר ר״ע בתוספתא שהעתיק הרמב״ם. כמ״ש לעיל [במ״ג ד״ה ד׳ מראות]:

רבי דוסא בן הרכינס אומר שלשים ושש. פי׳ הר״ב בשם הרמב״ם ד׳ מראות חלקים כו׳. וכנגדן בנתקים והקשה דאנן קי״ל דנתקים מיטמאין בכל מראות. כמ״ש ברפ״י. וראיתי בספר קרבן אהרן. והוא פי׳ לת״כ. שמתרץ זה דהרמב״ם דייק בלישניה שאמר ח׳ בעור הבשר וח׳ בשחין וכו׳ ולא אמר וח׳ בנתקים. אלא אמר והם עצמם בנתקים. שכיון בזה לומר דנהי שבנתקין כל המראות מטמאין אבל בכלל כל המראות יש אלו הח׳ מראות. שהם יהיו היותר מיוחדים בהם. אשר הם דומים למראות הנגעים. עם היות שהם מטמאים גם בשאר המראות כולם. ע״כ. והר״ש פי׳ דר׳ דוסא חשיב נגעי הגוף. כגון דעור הבשר ושחין ומכוה. בכל אחד שנים עשר הרי ל״ו. שיש ד׳ חלקים ושנים בצירוף. שהתולדה מצטרפת לאב שלה. וקסבר דאין האבות מצטרפין. הא שיתא וכנגדן פתוכין הרי י״ב. ועקביא חשיב נמי דראש. בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר בכל אחד י״ב הרי ס׳. וקא חשיב נמי נגעי בגדים של צמר ופשתים. ושתי וערב דצמר ופשתים ונגעי עורות ובתים. והנך ששה כל אחד בשני מראות ירקרק ואדמדם. הרי י״ב. סך הכל ע״ב. א״נ קרחת וגבחת חדא חשיב להו. ויש להוסיף עוד י״ב. דהנך ששה שמיטמאין בשני מראות ירקרק ואדמדם. פוסין מזה לזה. נמצא בכל אחד ארבע מראות עם פסיון. ע״כ:

ר״ע אומר לעולם רואין כו׳. כתב הר״ב ואין הלכה כר״ע. ותמיהני דהא קי״ל הלכה כר״ע מחבירו [*כמ״ש בפ׳ דלקמן משנה א בד״ה וחכ״א וכו׳] ואולי דר״ח כוון שהיה בדור שלפניו. כמ״ש הרמב״ם בפ״ד מהעשרה פרקים שבהקדמת פירוש המשנה. לא הוי בכלל חברו. והיינו נמי שכתב בפי׳ הרמב״ם והלכה כחכמים. אע״ג דלאו סתמא הוא דפליג אדר״ע. מ״מ כיון דר״ח לאו חברו הוא. קרי ליה בשם חכמים. להטעים טוב טעם שהלכה כמותו שהוא נדון כחכמים ואין הלכה כר״ע מחבירו וזה דוחק. ובנא״י כתוב והלכה כר״ע. וכן פסק בחבורו פ״ט מה׳ טומאת צרעת [הלכה ז]:

[*מעבירין לאחר השבת. כתב הר״ב מפני שהוא נראה כדן את הדין בשבת. ויש בו משום רשות. כדתנן במ״ב פ״ה דביצה]:

ה **היה בו שער לבן והלך לו**. לשון הר״ב. הרי זה להקל. ומסיים הר״ש דאי קאי בסוף שבוע שני פוטרו ע״כ. ועמ״ש לקמן [ד״ה היה בו פשיון] [*ומ״ש הר״ב דנ״מ שהיה צריך להביא קרבן. עמ״ש בזה בס״ד משנה ו׳]:

היו לבנות. להכי נקט לשון רבים. משום דתניא בת״כ מיעוט שער שתי שערות. הר״ש. והביאו הר״ב ברפ״ד ושם אפרש בס״ד:

אחת לבנה ואחת שחורה. כתב הר״ב כדי נסבה כו׳ וכ״כ הר״ש. וכ״פ בסיפא גבי אחת ארוכה ואחת קצרה כו׳ ומהר״ם כתב ולי נראה לפרש דלאו כדי נסבא. וקאי אדלעיל והכי פירושו היו לבנות פירש בשבת והשחירו לאחר השבת. ולא פירש היאך השחירו. והדר מפרש לה. בין שהשחירה אחת מהן. בין שהשחירו שתיהן. והשחירו שתיהן הוי פירושו. או השחירו. כמו חלץ ועשה מאמר [בפ״ה דיבמות] [משנה ג]. דהוי או עשה מאמר. וכן יש לפרש גבי אחת ארוכה ואחת קצרה. דאדלעיל קאי אארוכות והקצירו. והדר מפרש בין שנעשה אחת ארוכה. ואחת קצרה. בין שהקצירו שתיהן לאחר השבת או נסמך השחין לשתיהן לאחר השבת כו׳. ותדע דגבי שחורות והלבינו בסיפא קתני או אחת שחורה ואחת לבנה כו׳. וברישא לא קתני או וכן באחת קצרה ואחת ארוכה קתני בסיפא או. משום דסיפא הוי פירושא בשבת היו אחת שחורה ואחת לבנה כו׳. וברישא אלאחר השבת קאי וק״ל. ע״כ. אבל בספרים שלנו ל״ג או בסיפא. ומ״מ רישא שפיר מיתרצא בלאו האי תדע:

ארוכות. עיין פ״ד משנה ד:

נסמך השחין כו׳. סברא הוא בכל הני דתנינן שמבטלין סימני הטומאה [*ועיין בפירוש *)הר״ב דריש מתני׳ דלקמן] ועיין בסוף מ״א דפ״ד:

הקוף השחין וכו׳. כתב הכ״מ בפ״ב מה״צ [הלכה ד] וא״ת הא קי״ל [במשנה ד׳ פ״ג] ששער לבן הוא סימן טומאה גם בשחין ומכוה. וא״כ דל בהרת מהכא תיפוק לי משום שחין ומכוה שיש בהם שער לבן וי״ל דמשכחת לה כגון שהיא מכה טרייה ונקרא מורד ואינה מטמאה ע״כ. ובודאי שכדבריו כן הוא דאי התחילו להתרפאות. זו היא מחית השחין והמכוה. ואי נתרפאו רפוי גמור. אע״פ שמקומן נעשת צלקת נדונין כעור בשר כדתנן כל זה במשנה ב פ״ט. [*אבל מהר״ם כתב כיון דנגע חדש הוא משום שער לא מטמא כיון דשער לבן קודם לשחין [וכדתנן בספ״ד] נ״ל ע״כ. ומ״מ דברי הכ״מ מוכרחים על דברי הרמב״ם דהתם. שהוא כתב סתם בהרת ובתוכה שחין או מכוה וכו׳ ושתי שערות לבנות בתוך השחין וכו׳. ולא כ׳ לענין שבת כפי משנתינו שמשנתינו כתבה בפ״ט מה״צ [הלכה ז] ודרך כלל שאפשר שיהיה ביום שבת זה יום הראוי לראות טמא. ולמחר ילכו להן סימני טומאה ואפשר כו׳]:

ומחית השחין והמכוה כו׳. אכולהו קאי. נסמך והקיף וחלקן וכן העתיק הרמב״ם בפ״ב מה״צ [הלכה ה] והר״ב דאסברא לה בחלקן משום דסמוך להו במתני׳. ולאו בדוקא פי׳ כן. ועי׳ עוד בסמוך:

ומחית השחין. פי׳ הר״ב לקמן דהיינו שנעשה קרום כקליפת השום ועיין ספ״ו. [*ובמ״ב פ״ט] ובכתוב נקרא צרבת אבל למכוה נאמר מחיה ואגביה נקט התנא ג״כ בשחין:

והבהק. פי׳ הר״ב בפ״ח משנה ו שהיא מראה לבנונית למטה מד׳ מראות:

מרובעת. עמ״ש במ״ב פ״ו [ד״ה ובה מחיה]:

מבוצרת. בת״כ יליף לה בשאת שתהא מבוצרת בשאת. והביאה הר״ש במשנה ב פ״ד ועיין בל׳ הר״ב פ״ו מ״ב ופ״י משנה ג וז:

מכונסת ונתפזרה. ל׳ מהר״ם שפשה הנגע לתוכה וכסה מקצתה. ומיהו כי מצטרפת לה לכולה מחיה אכתי איכא שיעור מחיה שהיא כעדשה ובא השחין ונכנס לתוכה. ובא. פירוש או בא כמו חלץ ועשה מאמר דהוי פירושו או עשה מאמר [בפ״ה דיבמות] [משנה ג] ברישא נקט ונתפזרה מחמת שנכנס הנגע לתוכה ונתפזרה מחמת הנגע התם שייך ל׳ פזור שהנגע והמחיה ענין א׳ הן ושייכי להדדי. אלא שהמחיה מפוזרת ואין ממנה במקום א׳ כשעור. אבל שחין ומכוה דלא מטמאו במחיה לא שייך בהו ונתפזרה אלא נכנס לתוכה. כלומר נכנס לתוכה דבר חדש שאינו מן הענין שלה כלל. וניחא נמי הא דברישא גבי שער לבן נקט מעיקרא נסמך השחין לשתיהן וכו׳. והכא לא קתני נסמך לה השחין די״ל דאיידי דקתני מכונסת ונתפזרה פי׳ שנכנס הנגע לתוכה ובכך נתפזרה נקט נמי בהאי לישנא ובא השחין לתוכה ונתפזרה נמי בכך ותו לא איצטריך למתני נסמך לה השחין. דהיא היא ע״כ:

ובא השחין ונכנס בתוכה. כתב מהר״ם יש ספרים שכתוב בהן שחין המורד. ע״כ. ועיין פ״ט מ״ב. וכתב עוד כלומ׳ בשבת לא הי׳ שם שחין וכו׳ והשתא דרואהו אחר השבת כשנעשה שחין לא מטמא במחיה כדתנן לקמן [פ״ג מ״ד] דשחין אין מטמא במחיה אלא בשער לבן ופסיון נ״ל ע״כ:

השחין או מחית השחין וכו׳. כתב הר״ב כל הני אמעטה קיימא כו׳. וכ״כ הר״ש. ולאו דוקא אלא דנקטי במאי דסליק וסמיך וה״ה לאינך דכל הני קיימי אכולהו:

והבהק. כתב הר״ב כדתניא בת״כ כו׳ בשר חי ולא הבהק. צ״ע לקמן בפי׳ מ״ו פ״ו וע״ש [ד״ה היה בוהק]:

היה בו פסיון בשבת. אנגעי הגוף קאי. דאילו היה רואהו בשבת היה מחליט. ומשום דבנגעי הגוף אין מחליטין לעולם על עמד בעיניו אע״ג דבנגעי בתים [*ובנגעי בתים נמי מיירי וכמ״ש לקמן בד״ה ואין בזה כו׳] מחליטין על עמד בעיניו כמו על הפסיון נקט פסיון משום דבנגעי הגוף [אין] מחליטין [אלא] על הפסיון. מהר״ם:

ואין בזה ובזה כגריס. דאילו יש בין שניהן כגריס עדיין צריך הסגר אי קאי בסוף שבוע ראשון. וקצת קשה דאי מתני׳ איירי בסוף שבוע ראשון. הא כל הני דקתני בעי הסגר כדמשמע מל׳ הר״ש שכתבתי [לעיל ד״ה היה בו] דדוקא בסוף שבוע ב׳ פוטרו. וכן הן דברי הרמב״ם בפ״ב [הלכה ד] ופ״ג מה״צ [הלכה ג] ואפ״ה קרו להו להקל ואמאי דייק הכא למתני שאין בזה ובזה כגריס הא אפי׳ הוה כגריס עדיין יש להקל שלא נחלט. וי״ל דעכ״פ אצטריך למתני שנתמעטה. עד שאין כאן פסיון ממה שהיתה בתחלה. דאל״כ יוחלט עדיין. והואיל ואיצטריך למתני תנאי בדבר. קתני ואין בזה ובזה כגריס. למתני להקל לגמרי. שיהא פטור גמור. אבל מהר״ם כתב וז״ל אע״ג דאי איכא נמי כגריס בזה ובזה. אכתי לא מטמא משום פסיון. אפ״ה ניחא ליה למנקט ואין בזה ובזה כגריס. למנקט מלתא דפסיקא. אף לנגעי בתים. דזמנין דמשכחת לה אף בנגעי בתים דמטהרים ליה כשהלך הפסיון. כגון דבשבת כנסה ועמדה על פחות מכגריס. ופשתה בו ביום ועמדה על כגריס ועוד. ואילו בו ביום ראהו. היה נותץ אם הוא אחר חליצה וטיחה. אפילו לרבנן דר״ע דלקמן בפרק ד [*משנה ט] דהתם פליגי דוקא בכנסה לאחר הפטור ועמדה על פחות מכגריס ופשתה. וע״ש. ועכשיו שלא ראהו עד למחר שהלך לו כל הפסיון. מטהרין ליה. כיון דעמד על פחות מכגריס. דאילו יש בזה ובזה רחב כגריס וארכו כב׳ גריסין היה מחליט בבתים דהעומד בעיניו שלשה שבתות. חולץ וקוצה וטח בסוף שבוע שני. ונותץ בסוף שבוע ג׳. כמו שאפרש לקמן פרק יב [משנה ז]. להכי נקט. ואין בזה ובזה כגריס. דקאי אהא דאמר לעיל אין רואין כו׳ עד ולא בג׳ לבתים. דבבתים נמי מיירי. ע״כ:

חולקין בין האום לפסיון. עיין מ״ש במשנה ה פרק ד [ד״ה אם יש בו] גם עיין מ״ש בשם הר״ש במשנה ו פרק ו [ד״ה היה בהק קמא]:

ו **כיצד להחמיר לא היה בו שער לבן ונולד לו כו׳**. דאע״ג דאי נמי פטרו בשבת כשנולד לו לאחר השבת היה מחליטו. כדתנן לעיל במשנה להחליט כו׳. לאחר יהפטור. מכל מקום היה טהור אם טבל והעריב שמשו עד שיולד לו ויראהו הכהן. ולעיל ביש להקל פי׳ הר״ב. דמ״מ היה צריך להביא קרבן. משום דלענין טומאה מוסגר ומוחלט שוין. כדתנן במ״ח פ״ח. ופריעה ופרימה לא שייך בשבת. ועיין מ״ש במ״י פ״ד. ומיהו לר״ח סגן הכהנים דאין רואין הנגעים בתחלה לאחר השבת. איכא נפקותא בלא קרבן שאינו מסגירו עדיין. וכן נמי לכ״ע אין רואין בתחלה בשבת מטעמא דפירש הר״ב סוף מ״ד. שהוא נראה כדן את הדין. ואיכא נפקותא לטומאה:

[*נסמך השחין וכו׳. מ״ש הר״ב שאין שער לבן סימן טומאה אלא כשהוא בנגע עצמו. כדתנן ברפ״ד. ועיין שם בפי׳ הר״ב דמשנה ב. וכן עיין שם במשנה ג]:

[*והלכו להן. פירש הר״ב ונעשה מקומו צלקת וכו׳ ונשאר עור הבשר עם הנגע כבתחלה כו׳. וכן כתב הר״ש. וכלומר שהנגע הוא על עור הבשר הזה שנעשה צלקת. דאי לאו הכי אם כן עדיין אין השער לבן בתוך הנגע]:

פרק ב

א **בהרת עזה נראית בגרמוני כהה כו׳**. פי׳ הר״ב דבתר בשרו של נראה אזלינן. כדדרשינן בת״כ בעור בשרו של נראה מכאן אמרו בהרת עזה נראית בגרמוני כו׳. הר״ש:

גרמוני. פי׳ הר״ב לבן ביותר. מיוחס אל העצם אשר שמו גרמא. הרמב״ם:

אני כפרתן. כתב הר״ב כלומר כל העונש וכו׳. וכתב מהר״ם. נראה לי לפי שרצה להזכיר נגע צרעת בישראל נקט האי לישנא אני כפרתן. כלומר כל רע לא תאונה להם ואני כפרתן. ע״כ:

לא שחורים כו׳ אלא בינונים. פי׳ הר״ב דקיימי ר׳ ישמעאל ור״ע בחדא שיטתא. וכן פי׳ עוד דחכמים היינו ר״ע. וכל זה מדברי הר״ש. אבל מצאתי על שם הראב״ד בפי׳ ת״כ דר״י ס״ל דאין גרמוני וכושי טמאים כלל. לפי שאין אנו יכולים לעמוד עליהם על תוכן מראה הנגע אלא הבינונים הם מטמאים בנגעים. ופליג עליה ר״ע ואמר דאף אלו מטמאים ולא להקל ולא להחמיר. אלא מביאין סמנים ונראה הנגע כאילו הוא בבינוני ותרווייהו דרשי בעור הבשר ר״י אומר כתוב א׳ אומר וכו׳ [כדכתב הר״ב] ואת הכושי לא תראה אלא ע״י סם בינוני כדי לעמוד על מתכונת הנגע וזהו להקל. וחכמים וכו׳ היינו ר״ע י״ל דאליבא דר״ע פליגי דאית לי׳ סם בינוני ולא פי׳ אם לכל אדם. אם לגרמוני וכושי. ואתא ר׳ יהודה למימר לא לכל אלא לגרמוני ולכושי ורבנן אמרו לכל אדם. ע״כ. ועיין עוד מ״ש לקמן בזה:

רבי יהודה אומר מראות נגעים להקל. כדתנן [במ״ד פ״ה] ספק נגעים בתחלה טהור. וה״נ מקילינן. הר״ש:

וחכ״א זה וזה בבינוני. פי׳ הר״ב היינו ר״ע. וכ״כ הר״ש. י״ל משום דמסתבר טעמיה הדר רבי ושנאו בלשון חכמים וכיוצא בזה כתב הר״ב בספ״ג דנדה. ואע״ג דהכא בלא״ה הלכה כר״ע מחבירו [*כדאיתא במס׳ עירובין פ׳ מי שהוציאוהו (עירובין ד׳ מו)] כ״ש דר׳ ישמעאל נמי כוותיה ס״ל לפירושם. וכבר כתבתי לעיל דלהראב״ד ר׳ יהודה וחכמים פליגי אליבא דר״ע. ועתה מצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. ואין להקשות חכמים היינו ר״ע דנ״ל דאיצטריך למיסתמה כר״ע ומחלוקת ואח״כ סתם הוא. ע״כ:

ב **אין רואין את הנגעים בשחרית כו׳**. ואולם היות מראות נגעים ביום ולא בלילה הנה זה בפסוק לפי שכל מה שבא בנגעים אמנם בא בלשון יום הרמב״ם [בפירושו]. [*ומ״ש הר״ב אדאין רואין בשחרית דילפינן מקרא לכל מראה כו׳. בת״כ ומביאה הר״ש. ונ״ל דמריבויא דלכל ילפינן. ואע״ג דלשון הת״כ פרשה ב׳ פ״ב. בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת״ל ביום ולא בלילה יכול לכל מראה היום יהו כשרים. ת״ל לכל מראה. ומשמע דסמוכים קא דריש וא״א לומר כן דרחוקים זה מזה. ויש הפסק פרשה ביניהם. אלא כדפרישית דמריבוי׳ דלכל קא דריש. אכן נ״ל דהכי דריש בת״כ מדקפיד קרא [על] מראה בכהן. ה״נ ביום יקפיד על מראה והיינו כלישנא דהר״ב. וא״צ לדרוש תיבת לכל והא דמה כהן כו׳ שכתב הר״ב הוא במשנה דלקמן]:

ולא בתוך הבית. כלומר נגעי אדם או בגדים. אבל דבתי׳ ודאי לא. דלא סגי בלא״ה. ועכשיו ראיתי למהר״ם שכתב וז״ל נראה פירושו שאם החלונות סגורות לא יראו הנגע עד שיפתחום והכי משמע בתוספתא דתניא בתוספתא בית אפל וחלונותיו מגופות פי׳ סתומות. פותחים החלונות ורואין את נגעו. והא דתנן [*במשנה דלקמן] אין פותחין לו חלונות היינו מחדש אבל יש שם חלונות והם סגורים. פותחים אותם לראות הנגע ע״כ:

ולא בצהרים. שאור החמה חזק ומבלבל את העינים. רש״י פ״ד דסנהדרין דל״ד:

ג **או שכהה מאור עיניו**. יראה לי דתרי עיניו שכהו קאמר. אבל אי כהה חד עינא לא דסומא באחת מעיניו תנן. ולכל מראה עיני הכי דייקא ולא שכהו מראה שתי העינים:

[*אין פותחין כו׳. עיין מה שכתבתי בזה במשנה דלקמן בס״ד]:

ד **וכמוסק זיתים**. ל׳ הר״ב לוקט את זיתיו. לא שלוקטן מע״ג הקרקע. דבהכי אינו מגביה זרועותיו אלא לוקטן מעל האילן. וכן לשון הר״ב במשנה ד׳ פ״ח דמנחות מגרגרו בראש הזית מלקט גרגרים שהן בראש הזית וכו׳ [*וכמ״ש הר״ב שמגביה זרועותיו. כ״כ הר״ש. וכן בערוך ערך מסק. והכי מסתבר. אבל ראיתי בערך עדר דמביא ברייתא בזה הלשון מגביה זרועותיו למעלה כדרך שמגביה המעדר בשעה שעודר בשדה כדי שיראה בית השחי שלו וכו׳. וכופף קומתו כדרך שכופף בשעה שמוסק זיתים כשמפילן מן הזית ולוקטן מן הארץ. ע״כ. ובריייתא זו בעצמה תמוה. שהרי אין הדרך המעדר

שהוא החופר. [כדפי׳ הערוך עצמו בסוף אותו הערך] שיהיה מגביה עצמו. אדרבה צריך שיכפוף קומתו. וצ״ע]. ומצאתי כתוב בשם הראב״ד שיער בזיתים. לפי שהזית אינו גבוה כשאר אילנות. ואדם לוקט אותם בלי הרמת זרועותיו הרבה ומתגלה השחי. ע״כ:

כעורכת. פירש הר״ב שמפסקת את רגליה. מעט. הראב״ד:

כאורגת בעומדין. לשון הערוך פי׳ [*כאורגת] במסכת בעומדת שדרכה להגביה כו׳. ובשם הראב״ד מצאתי. בעומדין ר״ל בדבר העומד שיהיו כלי האורג עומדים בקומה. ויש לה צורך להגביה יד ימנית. לקשור. או להתיר. ע״כ. ובמשנה ב פ״ג דזבים פי׳ הר״ב כדברי הערוך:

ליד הימנית. עיין מ״ש לקמן:

רבי יהודה אומר אף כטווה כו׳. אפשר לומר דת״ק לא פליג. ואע״ג דתני ליה בלשון פלוגתא. דהכי אשכחן טובא. כמ״ש בפרק בתרא דבכורים [משנה ו]. ומשום דת״ק לא פליג. מש״ה לא כתב הר״ב דאין הלכה כר״י. וכן בפי׳ הרמב״ם לא איפסיק הלכתא. אבל בנא״י כתוב. ואין הלכה כר״י. וכן בחבורו [סוף] פ״ט מה״צ לא העתיק דבריו. ונראה לפי זה דת״ק דפליג. היינו טעמיה דס״ל דשחי דשמאלית בית הסתרים היא. ואע״פ שכשהיא טווה מגבהתו ונראה. לא דמיא לשחי דימנית. דבלאו הכי דרכה להגביה בכל עת. אלא לענין ראיית הכהן אמרו שתהא נראה כאורגת בעומדין. אבל שמאלית שאין דרכה להגביה בכל עת. אע״פ שכשטווה מגביהה. לא יצא מדין בית הסתרים. כך נ״ל. אבל בשם הראב״ד מצאתי דלת״ק כמו שמגביהה ימינה. כך יהיה שיעור ראית הנגע תחת שחייו שנים. ורבי יהודה נתן סימן כמו שמגביהה בטווייה יד השמאלית כך שיעור הגבהת השתי זרועות לנגע. ולא ידענא אם מיקל יותר מרבנן. ונראה דמיקל מדקאמר אף. ע״כ:

כך הוא נראה לתגלחתו. פי׳ הר״ב דכתיב את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו. מה אלו מקום כנוס שער ונראה כו׳ פרט לבית הסתרים. ותימה דכשם שנוכל לומר פרט לבית הסתרים לפי שאע״פ שהוא כנוס אינו נראה. כך יש לנו לומר ג״כ פרט לשאר הגוף שנראה ואינו כנוס. כמו שער הזרועות והשוקיים. וכך הוא בהדיא בגמרא פ״ב דסוטה דף טז. גם יש קצור לשון בדברי הר״ב דה״ל לכתוב ג״כ כלל שני ואת כל שערו יגלח. דאל״ה לא הוי אלא כלל ופרט. ואין בכלל אלא מה שבפרט. וכ״כ הר״ב בפ׳ בתרא מ״ב. והר״ש כתב לשון ת״כ. וזוהי וגלח את כל שערו יכול בית הסתרים. ת״ל גבות עיניו. מה גבות עיניו בנראה פרט לבית הסתרים. אף כל שערו בנראה פרט לבית הסתרים. ע״כ. וגם על זה יש לתמוה דהא גבות עיניו מיוחדים ג״כ בזה ששערן כנוס. וה״נ מסיים בת״כ. אי מה גבות עיניו מקום כנוס שער ונראה. אף אין לי אלא מקום כנוס שער ונראה. מנין לרבות כנוס שער שאינו נראה. פיזור שער נראה. פיזור שער ואינו נראה. ת״ל את כל שערו יגלח. ע״כ. ומעתה תקשה בהפך. שהרי למדנו שאף שאינו נראה. בכלל התגלחת. אלא דהיא גופה קשיא רישא לסיפא. ומפני כן נדחק הר״ר אליה מזרחי בישובה. ופירש דבנראה דרישא. אינו כבנראה דסיפא. אלא רישא קאמר בנראה. היינו שאפשר לראות ע״י שיעמוד כעודר ומוסק ואדרשא דסיפא סמיך. ויהיה פרט לבית הסתרים שאינו נראה אפילו כשעודר ומוסק. ומ״מ דברי הר״ב הרי הם סתומים ביותר. ולקמן בפרק בתרא שכתב עוד הר״ב בזה. שם אכתוב ג״כ יותר בס״ד [ד״ה העביר]:

ה **רבי מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו**. פי׳ הר״ב דאתקוש נגעים לריבים כו׳ בפ״ג דסנהדרין דף לד. וכן מקיש ריבים לנגעים. מה נגעים ביום דכתיב (ויקרא י״ג:י״ד) וביום הראות. אף ריבים ביום. ורבנן לא מקשו. דסברי דיני ממונות בלילה. כדתנן התם. תוספות פרק יב דזבחים דף קב [*ולר״מ איתא תו בסנהדרין שם. אי מה ריבים בג׳. אף נגעים בג׳. ודין הוא. ממונו בג׳. גופו לא כ״ש ת״ל (שם) והובא אל אהרן הכהן. או אלאחד וגו׳. הא למדת שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים. ומי ומי הן הקרובים. שנינו במ״ד פ״ג דסנהדרין. וע״ש]:

רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו. כתב הר״ב ודוקא בפני עצמו אינו יכול להתיר כו׳. דכיון דהוו בי תלתא לא חשידי. דהכי מוקמינן לסיפא דמתני׳ בספ״ד דבכורות [דף לא] כדלקמן. הר״ש. והר״ב שלא כתב דאין הלכה כר״י. י״ל דס״ל דהלכה כמותו. ומדפירש לדבריו וכתב ודוקא כו׳. הורה לנו דס״ל דהלכתא כוותיה. וכן בהג״ה לפי׳ הר״ש כתב. דהלכתא כוותיה. דבירושלמי פ׳ אלו נדרים תני רבי חייא למלתיה בלשון חכמים. וכ״כ הרא״ש בר״פ בתרא דנדרים. אלא שההג״ה כתבה דאף בצירוף ג׳ אינו יכול להתיר. שפירשו דטעמיה דר״י דאין אדם מתיר נדרי אשתו משום דאשתו כגופו דמיא. והב״י י״ד סי׳ רל״ד דייק מדברי הטור דס״ל הכי:

חוץ מבכורות עצמו. מוקמינן לה בבכורות סוף פ״ד ביחיד מומחה דאי בתלתא לא חשידי דתנן בסוף פ״ב דיבמות [דף כה] מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב״ד:

פרק ג

א **הכל מיטמאין בנגעים**. כתב הר״ב ואפי׳ קטן דמהו דתימא איש כו׳ קמ״ל אדם וכו׳. ובפ״ה דנדה דף מד פירש״י. אדם משמע כל שהוא מין אדם אפילו קטן כדכתיב (במדבר ל) ונפש [אדם] מן הנשים וגו׳ ובקטנות משתעי קרא [ועמ״ש ברפי״א] ואלא איש למה לי למעוטי אשה מפריעה ופרימה.

פ״ק דערכין ד״ג. וכתבתי בסוף פ״ג דסוטה:

חוץ מן העובדי כוכבים. לקמן בריש פי״ב מייתי הר״ב לשון ת״כ. דמשמע דמבתים ילפינן. ושם כתבתי דבת״כ שלנו ליתא ולמדתי טעם אחר. ועכשיו ראיתי למהר״ם שכתב וז״ל חוץ מן העובדי כוכבי׳ דבפ׳ בתרא דנזיר [דף סא] ממעט עובדי כוכבים מכל טומאה עכ״ל. וקשיא לי דהתם לא אמרן אלא לענין טומאת מת וכמו שהעתקתי שם בראש הפרק ומנלן לכל טומאה. לכן נ״ל מה שכתבתי בריש פי״ב ע״ש:

וגר תושב. ל׳ מהר״ם גר תושב דינו כעובד כוכבי׳ זולתי להאכילו נבלות ולהחיותו. ומשום דלקמן פי״א אמרינן גבי נגעי בגדים כל הבגדים מיטמאין בנגעים חוץ משל עובדי כוכבים. ולא קאמר כי הכא חוץ מגר תושב. והכי אמרינן לקמן בנגעי בתים [*פי״ב] דגזרו מדרבנן על גר תושב איצטריך למימר הכא חוץ מגר תושב דלא גזרו הכא משום דנגעי הגוף לא מיטהרו אלא בקרבן. וגר תושב לאו בר אתויי קרבן הוא הלכך לא גזרו ביה רבנן. ע״כ:

הכל כשרים לראות כו׳. פי׳ הר״ב ואע״פ שאינו בקי כו׳ אם חכם עמו כו׳. ומרבי ליה בת״כ מדכתיב והובא אל אהרן הכהן. או אל אחד מבניו הכהנים דה״מ למכתב או אל בניו הכהנים. מאי או אל אחד לרבות כל ישראל. ואם סופינו לרבות כל ישראל מה ת״ל הכהנים ללמדך שאין הטומאה והטהרה אלא מפי כהן. הא כיצד חכם שבישראל רואה כו׳:

בידי כהן. לשון הר״ב חכם ישראל רואה הנגעים ואומר לכהן אעפ״י שהוא שוטה כו׳. סיומא דברייתא דת״כ דלעיל היא. וכתב הכ״מ בפ״ט מה״צ [הלכה ב] שפירש הרא״ש דהאי שוטה לאו דוקא דצריך שיהיה פקח קצת דמסברו ליה וסבר כדאיתא בגמ׳ פ״ק דערכין [דף ג] אלא דקרי לגבי חכם שבישראל שוטה ע״כ:

אין רואין שני נגעים כאחד. פירש הר״ב שאין הכהן יכול לראות יפה כו׳. לפי שצריך שיראה העע עם הבשר שסביביו. כדתניא בת״כ וראה הכהן את הנגע בעור הבשר שיהא רואה עור הבשר עמו כאחד. הר״ש:

אין מסגירין את המוסגר כו׳. כדתניא בת״כ ומייתי לה הר״ש נגע צרעת הוא וראהו הכהן (ויקרא י״ג:ג׳) מה ת״ל לפי שנאמר (שם) וטמאו הכהן לא יסגירנו. למדנו שאין מסגירין את המוחלט מנין שאין מחליטים את המוסגר ואין מסגירין את המוסגר ואין מחליטי׳ את המוחלט ת״ל לא יסגירנו כי טמא. כל שנקרא עליו טמא אין זקוק עליו יכול לא יאמר הרי את מוסגר בזה ומוחלט בזה [*מוחלט בזה ומוסגר בזה] מוסגר בזה [*ובזה צ״ל] מוחלט בזה ובזה. ת״ל נגע וראהו [*צרעת וראהו]. ע״כ. ופי׳ יכול לא יאמר כו׳ היינו בתחלה בסוף שבוע כדקתני בסיפא דמתני׳ וכ״פ הרמב״ם. וזה שהעתיק בפירושו יכול שיאמר הוא ט״ס וצ״ל יכול לא יאמר וכן הוא בת״כ וכן העתיק הר״ש. ועמ״ש בשם מהר״ם בפ׳ דלקמן משנה י [ד״ה בהרת] [*ופי׳ נגע וראהו צרעת וראהו. דריש וראהו אתרווייהו אנגע ואצרעת לומר שיראה ויחזור ויראה ובת״כ נ״ל שצ״ל אח״כ עוד פעם וראהו. ונסיב ליה למדרש כדמסיק כולו כאחת כו׳ מכאן אמרו כ״ד ראשי אברים וכו׳]:

אין מסגירין את המוסגר וכו׳. כתב הר״ב דאם הסגירו בנגע אחד ואח״כ נולד לו נגע אחר כו׳. ובאותו נגע נמי משכחת לה דאין מחליטין את המוסגר דאם הסגירו בבהרת כגריס ובאמצע השבוע נולד בו שער לבן או מחיה אין מחליטו. וכי אזלה לה מחיה או שער לבן בסוף השבוע לא מחייב קרבן אלא חוזר ומסגירו הסגר שני. הר״ש:

אבל בתחלה כו׳. ומחליט את המוחלט עמ״ש פ׳ דלקמן [ריש] משנה י:

ב **נותנין לו שבעת ימי המשתה**. כתב הר״ב דכתיב וביום הראות וגו׳ ויש יום שאי אתה רואה. בפ״ק דמ״ק ד״ז. ותמהו התוס׳. דלר״מ דהתם משנה ה׳ למה אינו רואה להקל:

ג **בשני שבועות**. דקדוקו כתבתי במשנה ג פ״ק:

ובשלשה סימנין בשער לבן במחיה ובפסיון. אלו הסימנין כולן בפסוק אמר ושער בנגע הפך לבן וטמא אותו. אמר והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן אמר ומחית בשר חי בשאת צרעת נושנת היא. ואם אינו מבואר בפסוק בבהרת מחית בשר חי. אבל כל מה שהוא [מבואר] בבהרת הוא מחוייב בשאת וכל מה שהוא בשאת הוא מחוייב בבהרת. כמו שבארנו בראש המסכתא. [במשנה ב כמ״ש גם שם הר״ב] וכן בשאר מראות נגעים. הרמב״ם [*ומדלא קתני נמישאם היה כסיד ונשתנה לשלג וליהוי ד׳. ש״מ דכל הד׳ מראות עומד בעיניו מיקרו. כמ״ש בפ״א מ״ג [ד״ה לפטור] וכדתנן בפרק דלקמן משנה ז]:

ובפסיון בסוף [שבוע]. דבתחלה לא כמ״ש בפ״ק מ״ג:

[*שהן י״ג יום. כ׳ הר״ב דיום ז׳ כו׳ ועיין עוד בפירושו למשנה ד פ״ק]:

ד **השחין והמכוה**. לקמן בפ״ט מפרש איזהו שחין. ואיוהו מכוה. הר״ש:

מיטמאין בשבוע אחד. לשון הר״ב דשאר נגעים יש להן שני הסגרות וכו׳. והר״ש הקדים וז״ל מיטמאין בשבוע אחד מה שחלוקין משאר נגעים בשבוע

א׳. היינו לענין טהרה דשאר נגעים יש להן וכו׳:

בשבוע אחד ובשני סימנין. הפסוק לא ידון בשחין ובמכוה כאשר התחדש בהן צרעת בהסגר שני. ואמנם בא בהם ההסגר שבעה ימים לבד במה שיצטרך הסגר ואחר השבוע יחליט או יפטור. ולא נזכר בהם מחיה. ואמנם אמר בנגע השחין ושערה הפך לבן. ואמר בו ג״כ ואם פשה תפשה בעור. ואמר במכות אש והנה נהפך שער לבן בבהרת. ואמר בו ג״כ ואם פשה תפשה בעור. הרמב״ם:

ה **הנתקים.** לקמן בפ״י מפרש להו:

מיטמאין בשני שבועות כו׳. זכר בו והסגירו שבעת ימים שנית. וזכר בסימן הטומאה ובו שער צהוב דק. ואמר גם כן פשה הנגע בעור. הרמב״ם:

ו **הקרחת והגבחת מיטמאות בשני שבועות כו׳.** שנויה עוד בספ״י. והתם יליף להו הר״ב מקראי:

ז **הבגדים מיטמאין כו׳.** ודינם מפורש בפרק יא:

בירקרק ובאדמדם. כתב הר״ב הא דקרי בבגדים ובבתים סימן טומאה כו׳ וכן בבתים בג׳ שבועות כו׳. וכן לשון הר״ש. ולאו למימרא דדוקא בשבוע השלישית כשחזר הנגע לכמות שהיה. שכן גם בשנייה אם כבר חלץ בראשונה. כדתנן בספי״ב ורפי״ג. אלא משום דבבתים איכא שלשה שבועות. נקט הכי. ומיהו כדאיתנהו:

בשני שבועות כו׳. לשון הרמב״ם. אמר בנגעי בגדים ירקרק או אדמדם ואמר ג״כ כי פשה הנגע בבגד [ואמר] והסגירו שבעת ימים שנית:

בתחלה. אין זה כמו בתחלה דכל הנגעים. דכולהו להחליט והכא להסגיר. מ״מ תני לה משום פסיון דבתחלה אינו מסגיר. הר״ש. ולאו למימרא דאינו מסגיר כלל. דדל פסיון מהכא צריך להסגירו מפני המראה עצמו. אלא כלומר שאינו מסגירו מחמת הפסיון ועוד ה״ל להר״ש לפרש דסוף שבוע ראשון דהכא נמי להסגיר. ועכשיו ראיתי למהר״ם דאדברי הר״ש דמ״מ תני לה משום פסיון כו׳. כתב וז״ל ותימה לי והאמרינן לעיל [בסוף משנה א] דבתחלה מסגיר ומסגיר אלמא דבפסיון מסגיר עליו אפי׳ בתחלה ונ״ל דהיינו דוקא כשנולד נגע במקום אחר אבל אם אותו נגע הראשון הולך ופושה הכל נגע א׳ ואינו מסגיר אלא על הראשון ולא על הפסיון כלל עכ״ל:

ח **הבתים מיטמאין כו׳.** ודינם מפורש בפי״ב ובפי״ג: בשלשה שבועות וכו׳. ל׳ הרמב״ם [בפירושו] אמר בנגעי בתים שקערורות ירקרקות או אדמדמות. ואמר בהן ג״כ והנה פשה הנגע בקירות הבית. אולם השלש שבועות הנה אין בו פסוק מבואר. אבל הוא מן הפסוק והפי׳ [המקובל] וזה שהוא אמר והסגיר את הבית שבעת ימים אח״כ צוה שאם ימצא הנגע בתוספת שיקלף אלו האבנים ויסיר הטיט ויטוח הבית פעם שנייה והוא אמרו ועפר אחר יקח וטח את הבית. עוד בא הפסוק אחר זה ואמר ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית. ובאה הקבלה שזה הפסוק לא בא בצרעת שתשוב בבית אחר הטוח. לפי שהוא אז לא יצטרך לפסיון אבל כאשר יראה בה צרעת יהרוס הבית. והוא אמרו צרעת ממארת (האמורה). לג״ש מה צרעת ממארת האמורה בבגדים. יטמא את החוזר אע״פ שאינו פושה. אף צרעת ממארת האמורה בבתים. יטמא את החוזר אע״פ שאינו פושה. ואמנם בא זה הפסוק אשר אמר והנה פשה הנגע בבית [בעומד בראשון ופשה בשני] וזה שהצרעת כאשר תראה בבית ועמדה שבעת ימים ולא פשתה. עוד תעמוד ז׳ ימים שנית וכוסף. הנה הוא אז יקלוף האבנים ויבנה באבנים אחרים ויטיח הבית ותעמוד שבוע שלישי ואם [חזר] הנגע אחר זה. יהרס [הבית ועל זה בא והנה פשה הנגע בבית] ע״כ:

פחות משבוע אחד. ל׳ הר״ב כגון שחין ומכוה ג׳ שבועות כגון נגעי בתים. וכן לשון הר״ש ולשון כגון לא ניחא דהא ליתנהו אלא הני. ול׳ הרמב״ם והן שחין כו׳ והן נגעי בתים [*ועיין בלשון הר״ב סוף משנה א׳ פ״ב דערכין]:

פרק ד

א **ומטמא בכל מראה לובן.** כתב הר״ב משא״כ בפסיון שאין כו׳. שבאותן מראות שהאום מטמא. הפסיון מטמא. בת״כ הביא הר״ש והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן צרעת היא. הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות. ובאותן מראות שהאום מטמא לה. הפסיון מטמא ע״כ בר״ש. ולאו למימרא שהפסיון צריכה. שתהא מהמראה של האום. שהרי המראות מצטרפין להר״ב כדאית ליה. ולהרמב״ם כדאית ליה. כמ״ש במשנה ג׳ [*פ״א] [ד״ה ולפטור] והתם תנן את שנולד לו פסיק כו׳. אלא כלומר לאפוקי אם הפסיון הוא למטה מהד׳ מראות. והיינו דמסיים בת״כ והלא דין הוא האום מטמא והפסיון מטמא. מה האום אינו מטמא אלא בד׳ מראות אף הפסיון אינו מטמא אלא בד׳ מראות וכו׳. ועוד בפ׳ דלעיל מתני׳ ג הביא הר״ש ת״כ וכבס בגדיו וטהר יכול הרי הוא מסולק ת״ל אם פשה טמא. אין לי אלא במראה מנין שלא במראה ת״ל אם פשה תפשה. ופי׳ הר״ש במראה שהנגע שלג שלא במראה שהנגע שלג והפסיון סיד או קרום ע״כ. ולשון הרמב״ם בפי׳ משנתינו ושער לבן יטמא בכל מראה לובן

ואין זה בפסיון. כי כאשר הי׳ נגע צרעת בעור הבשר ופשה בעור והי׳ זה התוספת לבן אבל לובן קלוש למטה מקרום ביצה הנה הוא טהור והוא אמרו בהק הוא פרח בעור טהור הוא. יכול לא יטמא משום [אום] אבל יטמא משום פסיון ת״ל פרח בעור טהור הוא ע״כ. והוא בת״כ ריש פ״י:

שהפשיון מטמא בכל שהוא. עמ״ש לקמן משנה ה [ד״ה אם יש בו] ומ״ש הר״ב אבל שער לבן אינו מטמא בפחות משתי שערות דמעוט שער שנים. ת״כ הביא הר״ש. ובפרקין משנה י תנן ובה שערה אחת. וכן במשנה ד פ״ט דחולין ובשערה שכנגדו. וכן הוא אומר קולע אל השערה ולא יחטיא וכן אתה אומר כחוט השערה. ובספר מקנה אברם במסילה ראשונה לשמות במשעול פעל בציר״י וקמ״ץ. ראיתי שכתב וז״ל ובתיבת שערות נחלקו המדקדקים כי י״א שהוא מן שער. וי״א שהוא מן שערה ונמצא זה בשופטים סימן כ׳. קולע אל השערה ולא יחטיא ונראים דברי האחרונים. כי כן מתרגמינן דשדן אבנא בקילעא ומירמן בבינה שערה ולא משנן. שיורה חוט שער. אבל שער יורה רבוי שערות כדכתיב (שופטים ט״ז:כ״ב) ויחל שער ראשו לצמח ומתרגמינן ושרי שער רישיה לצמחה ע״כ. ורבינו בגור אריה פי׳ שיש הבדל בין שער שהוא על שער א׳ ובין שער שהוא על רבים שהמורה על אחד נקוד כולו בפת״ח והמורה על רבים השי״ן בציר״י וכאן נקוד בציר״י לפיכך אמרו שמורה על רבים ומיעוט רבים שנים ע״כ. ובפי׳ החומש להרלב״ג ראיתי שכתב שמפני שהשער מתחדש ממנו רבוי. הנה לא יפול שם השער בפחות משתי שערות ע״כ. ולמהר״ם ראיתי שכתב ברפ״י דמייתי לת״כ דהתם בשער צהוב קתני שער מיעוט שער [שתי] שערות. כתב עלה מהר״ם וז״ל ולא ידענא מנא ליה דמיעוט שער שתי שערות. ושמא משום דכתיב בשער לבן ושערה לא הפך לבן ולא מפיק ה״י. ואם איתא דבשער אחד סגי היה לו להיות מפיק ה״י או לכתוב ושער בלא ה״י. אלא לאשמועינן דאינו שער אחד אלא לכל הפחות ב׳ שערות ומהתם גמרינן שער צהוב עכ״ל. [*ומדתנן במשנה ב פ״ג דנדה המפלת כמין קליפה כמין שערה נראה כדברי בעל מקנה אברם]:

ומטמא בכל הנגעים. ושער לבן הוא סימן טומאה [בשני מינים] לבד בנגעי עור [בשר]. ובנגעי שחין ומכוה. הרמב״ם:

חוץ לנגע. כתב הר״ב אבל שער לבן בעינן שיהא בנגע כדכתיב ושער בנגע. דדרשינן בת״כ והביאה הר״ש. בנגע להביא את מה שבתוכו ושוכב חוצה לו פרט לשחוצה לו ושוכב בתוכו:

חוץ לנגע. עי׳ פ״ו משנה ג:

ב **ומטמא בכל מראה**. לשון הר״ב היינו כמראה הבשר בין כושי בין לבן בין אדום. כ״כ הר״ש. ולשון הרמב״ם בפ״ג מהט״צ [הלכה ב] בין שהיה המראה אדום או שחור או לבן. והוא שלא יהיה הלובן מארבע מראות שבארנו. ועי׳ מה שכתבתי בפרק ו משנה ו [ד״ה היה בהק]:

מטמא בכל שהוא. ל׳ הר״ב אבל במחיה בעיא כעדשה. בת״כ והביאה הר״ש. ומחית בשר חי בשאת יכול כל שהוא. ת״ל שער לבן ומחית בשר חי. מה שער לבן מקום ב׳ שערות. אף מחיה מקום ב׳ שערות יכול לא יהא טמא עד שיהא בה שער לבן ומחיה. ת״ל צרעת נושנת היא. היא טמאה ואין צריכה דבר אחר לסעדה [*וגי׳ הר״ש לסייע] ומפרש הר״ש דמחיה מקום ב׳ שערות. היינו שתי שערות על שתי שערות מרובע. והיינו דבפ״ק משנה ה ו בעינן שתהא מרובעת. ועיין [מ״ש] פרק ו משנה ב [ד״ה ובה מחיה]: ומטמא בכל הנגעים. והמחיה סי׳ טומאה בשני מיני נגעים לבד. בנגעי עור בשר ובנגעי קרחת וגבחת. הרמב״ם [בפירושו]:

חוץ לנגע. כתב הר״ב משא״כ במחיה שהמחיה צריכה להיות בתוך הנגע. כדתנן במשנה ה ו דפ״ק שתהא מבוצרת. ושם פירשתי [ד״ה מבוצרת]:

ג **הפוכה ושלא הפוכה**. בת״כ פ״ז והביאה הר״ש נושנת. מלמד שמטמאה שלא הפוכה. והלא דין הוא שער לבן וכו׳ אף מחיה כו׳. [*נושנת. מלמד שמטמאה שלא הפוכה] היא. מלמד שמטמא הפוכה. והלא דין הוא כו׳. ומ״ש הר״ב משא״כ לשער לבן שאם קדם לבהרת טהור. כמפורש בס״פ:

ד **כדי לקרוץ בזוג**. כתב הר״ב דהלכה דשיעור שער לבן ארכו כו׳. כר״ע במי״ב פ״ו דנדה. וע״ש [מ״ש ד״ה רע״א]. אבל הלבונית שבו כ״ש. כר״מ. וכתב הכ״מ בפ״ב מהל׳ ט״צ. משום דר״מ ור״ש לא אפסיק [הלכתא] בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו). ונקטינן לחומרא. כמו שכתבתי במסכת [*כלים פי״ז מ״ד]:

בהרת. כל היכא דתנינן בהרת ה״ה לשאר מראות חלקות ופתוכות. הר״ב במ״ו [ד״ה גריס]. וכ״כ הרמב״ם במשנה דלקמן. ובנא״י הוא במתני׳ דהכא:

או שער שחור. והר״ב גורס ושער שחור וכך גירסת הרמב״ם. וכן הוא בנא״י. אבל הר״ש כתב ג״כ גי׳ הספר. ופי׳ דלענין הסגר דצריך להסגיר. ולפ״ז ה״ק מתני׳ ובו שער לבן הרבה יותר משתי שערות. או שער שחור ואפי׳ מעט טמא. הא כדאיתא. והא כדאיתא. שער לבן מחליטו. ולא אמרינן מה שיש יותר משתי שערות ממעט הבהרת משיעורו שכגריס. ושער שחור מסגירו. ולא אמרינן. שממעט הבהרת מכגריס. ול׳ ת״כ שהביא הר״ש מסכים קצת לגירסא זו וזו היא שאלו תלמידיו את ר׳ יוסי. בהרת ובה שער שחור. חיישינן שמא מיעט מקומה את הבהרת מכגריס. אמר להן ובה שער לבן. חיישינן שמא מיעט מקומה את הבהרת מכגריס. א״ל לא אם אמרת בשער לבן שסימן טומאה. תאמר בשער שחור שאינו סימן טומאה. א״ל הרי שיש בהן שש שערות לבנות. כלום הם סימני טומאה אלא שנים. חוששין אנו על המותר שמא מיעט מקומן את הבהרת מכגריס. א״ל לא אם אמרת בשער לבן שהוא

מין טומאה. תאמר בשער שחור שאינו מין טומאה. א״ל אף שער שחור הופך והיא מין טומאה. ואומר ושערה לא הפך לבן והסגיר. אם יש בה שער שחור אינו ממעט. פי׳ הר״ש דמשמע אע״פ שעדיין שחור הוא והסגיר. ע״כ. ודקתני במתני׳ אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחור. ולא תנן נמי [שמא מיעט מקוה] שער לבן. משום דשער לבן שאינו ממעט. הוא פשוט יותר. וכמו שהוא ג״כ בברייתא זו דת״כ: מפני שאין בו ממש. לשון הרמב״ם [בפירושו]. לפי ששיעור הנקב אשר יצא ממנו השער. מעט מזעיר. ואין לו שיעור מוחש עד שימעט השיעור ע״כ:

ה בהרת כגריס. מפורש ברפ״ו בס״ד:

אם יש בו רוחב ב׳ שערות. תניא בת״כ והנה אין בה ולא בחוט היוצא ממנה. יכול אע״פ שיש בו רוחב ב׳ שערות. ת״ל והנה אין בבהרת שער לבן. פי׳ מדכתיב בקרא אחרינא בבהרת. ודרשינן עלה בת״כ זהו שאמרנו לרבות את החוט שיש בו רוחב ב׳ שערות. הר״ש. ומ״ש הר״ב. אבל אם אין ברוחב כו׳. וכן אם פשה כו׳ בפסיון רחוק כו׳ ובעי כגריס. וכן ל׳ הר״ש. ותמיהני דבמ״ה פ״ק תנן השחין ומחית השחין וכו׳ חולקין בין האום לפסיון הרי אלו להקל. וסתמא קתני. ודוחק לומר דדוקא בפסיון כל שהוא ועוד דלא אשתמט תנא בנגעי אדם למתני בהדיא דפסיון רחוק מיטמא כלל וכי קתני בבגדים פי״א מ״ז. ובבתים ספי״ב. התם מקרא ילפינן. ומנלן לנגעי אדם. ואע״פ שיש דרוש כיוצא בזה בנגעי אדם. דכי כתיב ואם פשה תפשה המספחת בעור וכן אם פשה תפשה בעור. איכא למדרש נמי דבעור מיותר לומר בכ״מ שיפשה בעור ואפי׳ רחוק ממקום הנגע. מ״מ לא מצאנו לחז״ל שידרשוכן בת״כ. כמו שדרשו כן בבגדים ובבתים. אלאודאי דבנגעי אדם ליתא כלל. וכן מצאתי להרמב״ם בפי״ב מהט״צ [הלכה ד׳] דדייק למכתב הפסיון הסמוך בבגדים כל שהוא. והרחוק או החוזר. כגריס. ואע״ג דדבר הלמד מענינו הוא. דבבגדים מיירי. ולא הוה צריך למידק ולמכתב בבגדים וכמו שבמ״ז פי״א לא תני בגדים מהאי טעמא. דכולה פירקא בבגדים מיירי. אלא למידק אתי לאשמעינן דדוקא בבגדים ולא בנגעי אדם. וכן לא אשתמיט הרמב״ם בדיני נגעי אדם למתני דין פסיון רחוק כגריס שיהא פסיון. אך הראב״ד כתב עליו וז״ל אם תעיין בדרש ת״כ עם משנת נגעים. תמצא שהאדם והבגדים והבתים שוים לזה הדין עכ״ל. וכתב הכ״מ שהשיג למה אמר בבגדים. דמשמע שזה הדין מיוחד בבגדים. ואינו כן. שאדם ובגדים ובתים שוין לדין זה. והעתיק ל׳ הראב״ד בפירושו לת״כ. שז״ל. היא פרט לשפשתה לבהק. פי׳ דקי״ל פשיון כ״ש. והרחוק כגריס בנגעי בגדים ובתים. ואע״ג דלא אשכחן לה בפירוש. שמעינן לה מכללי דמתניתין. דפסיון הרחוק לא מטמא בנגעים דאדם. דתנן בנגעים פ״ד. בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב שתי שערות זוקק לשער לבן ולפשיון אבל לא למחיה. שמעינן מהא דאי לית בה רוחב שתי שערות אינו זוקק לפשיון. דאם פשה חוץ לאותו חוט. לא מטמא משום פשיון אלמא פסיון הבא מרחוק לא מטמא. ותנן בנגעים פ״ק. היה בו פסיון והלך לו הפסיון או שהלכה לה האום. או שנתמעטה. ואין בזה ובזה כגריס השחין ומחית השחין. המכוה ומחית המכוה. [והבהק]. חולקים בין האום לפסיון. הרי אלו להקל. שמעינן מהא. טעמא דשחין ומכוה ובוהק חולקין בין אום לפשיון הוא טהור. משום דשחין ומכוה ובהק לא חזו לפשיון אבל עור הבשר בעלמא אע״פ שחולק ביניהם טמא. אלמא פשיון הרחוק מטמא. אלא ש״מ חדא בפסיון כל שהוא וחדא בפשיון שהוא כגריס. עכ״ל הראב״ד. וכתב הכ״מ דלדעת הרמב״ם י״ל. שאע״פ שהם שוים בסמוך ורחוק הם מוחלקין בחוזר. דבבתים הוו כשני גריסין. כדתנן בספי״ב דנגעים. עכ״ל. ואני נפלאתי הרבה דמאי דיוקיה דדייק הראב״ד ממתני׳ דפ״ק דה״ט דשחין ומכוה ובהק חולקין. משום דלא חזי לפשיון. דהא ממתני׳ דבתרה דתנן דחולקין והלכו להן הרי אלו להחמיר. שמעינן מינה ודאי דראוין הן לפשיון והיינו דהרמב״ם בפ״ד מהט״צ [הלכה ג] כתב בהרת שפשתה לבהק ה״ז פסיון. וכתב הכ״מ דהכי משמע בפ״ק. ומעתה דלמדנו שיש פשיון לבהק דיוקא דהראב״ד ליתא. ול״ק אמאי קתני דוקא הני. משום דרבותא נינהו דאפי׳ אלו שאינן עור בשר הרי הן חולקין כ״ש עור בשר עצמו שיחלוק. והא דתניא בת״כ היא פרט לשפשתה לבהק. אין ענינו כמשמעו כשהיה בהק סמוך לנגע ופשה לתוכו. אלא ענינו פרט לכשהפסיון פשה למראה הבהק. שהפסיון עצמו צריך שיהיה מהמראות שהנגע גופו מיטמא בהן ואהכי קאי התם בת״כ ספ״ב דפרשה ב׳. וראה הכהן והנה פשתה המספחת בעור. הרי זה בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות כו׳. והלא דין הוא כו׳ או כלך לדרך זו כו׳ נראה למי דומה כו׳. או כלך לדרך זו כו׳. ומסיק ת״ל וטמאו הכהן צרעת היא. ה״ז בא ללמד על הפסיון שלא יטמא אלא בד׳ מראות היא פרט לשפשתה לבהק. ע״כ. ואומר אני דהיא פרט כו׳ עיקר למודיה ללמד על הפסיון כו׳. ואע״פ שגם בעל קרבן אהרן לא פי׳ כן לי נראה דמשנתינו מכרחת ההיא דאחרונה בפ״ק. ואחר שכתבתי זה מצאתי להרמב״ם עצמו בפי׳ מ״ו פ״ו שכתב הבהרת פושה לבהק ולא יטעך אמרם בספרא צרעת הוא. [היא] פרט לשפשתה לבהק לפי שענין זה המאמר שיהיה הפשיון מראה הבהק וכל המאמר הנאמר שם מורה על זה. עכ״ל. הוא הדבר אשר כתבתי. ומצאתי לבעל קרבן אהרן עצמו שכתב לדברי הרמב״ם בספ״ז בדיני שחין ומכוה. ועוד אומר אני דאפי׳ כי תימא דברייתא דת״כ אתיא לומר. דאין פסיון בבהק על כרחינו משנתינו לא ס״ל הכי ואפי׳ אי איתא שיש להראב״ד כח לפרש דלא לסתור משמעות הת״כ. וכגון שיאמר דמתני׳ דספ״ק דוקא בחלוקת הבהק בין נגע לפסיון *) ולא בבהק שאינו חולק דביה אין פשיון כלל מ״מ הרמב״ם ודאי דלא ס״ל הכי דבהדיא כתב דיש פסיון לבהק וא״כ לא ה״ל להכ״מ [שם פי״ב] להודות להראב״ד ושאף הרמב״ם סובר כמותו. דהא מכיון דאין סברת הרמב״ם בבהק שלא יהא בו פסיון. א״כ דיוקו של הראב״ד ממתני׳ דפ״ק ליתא כלל למידק מינה דדוקא

בהק שאין בו פסיון הוא שחולק. אבל עור בשר אינו חולק ופסיון הרחוק מטמא. אלא אף עור בשר חולק כמו בהק. דלא תנן בהק משום שאינו ראוי לפסיון דראוי הוא לפסיון אלא לרבותא קתני דאע"ג דאינו עור בשר חולק וכ"ש דעור בשר חולק דלעולם אין פסיון רחוק בנגעי אדם כלל. ומתני' דהכא כפשטה שאם אין בחוט שיעור רוחב ב' שערות אינו ראוי לפסיון כלל משום דהוי פסיון רחוק ואינו מטמא ואפי' הוא כגריס ואף דברי הר"ב והר"ש יש לישבן דהכי קאמרי כפשיון רחוק מן הנגע הוא חשוב ובעי כגריס. והרי הוא נדון כנגע חדש לא שיהא נדון לפסיון אל הנגע הראשון ויהא מוחלט אנא בעי כגריס ויהיה דינו דין נגע חדש ולאפוקי שאם אינו כגריס דלאו כלום הוא. ועכשיו בא לידי דברי מהר"ם וראיתי דלעיל ספ"ק כתב וז"ל חולקין בין האום לפסיון דה"ל נגע חדש. ואין פסיון הרחוק מטמא באדם משום פסיון. דכיון דהשחין מפסיק בין האום לפסיון הו"ל פסיון הרחוק ותנן לקמן הפסיון הסמוך בכל שהוא והרחוק בכגריס נ"ל. עכ"ל. וזה כדברי הראב"ד. וקרוב לשמוע דאף שטת הר"ש כך היה. ואליביה נמי דברי הר"ב כך הן. ומ"מ במקומי אני עומד במה שכתבתי בזולת ישובן של דברי הר"ש והר"ב:

מצרפן. פי' הר"ב ואם פשה כו' או שנולד שער לבן באחת מהן כו' כ"כ הר"ש. והכ"מ פ"ד מהט"צ [הלכה ז'] כתב דנ"מ שאם נולד שערה אחת בנגע זה. ושערה אחת בנגע זה. הוי סימן טומאה ויחליט:

ו **[*כעדשה**. [כתב הר"ב ומחיה אין פחות מכעדשה]. כמ"ש במ"ב בד"ה ומטמא בכ"ש כו']:

[*טמאה. בכולה מתני' קתני בנשאר שער לבן טמאה ובנשארת המחיה טמא חוץ מבדברי ר"ש בסיפא [גבי ומודה] דקתני טמא על שער לבן ולא ידעתי בכל זה והרמב"ם בספ"ד מהט"צ העתיק בכולהו טמא]:

ר' שמעון מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת. דדריש בת"כ ושערה הפך לבן ושערה ולא שער מחיתה ורבנן קרא אחרינא כתיב ושער בנגע הפך נגע זה מ"מ כלומר שהנגע הפכו. והרי היה כאן נגע קודם שהפך [הר"ש]:

בהרת היא ומחיתה כגריס וכו'. הלכה המחיה טמאה מפני שער לבן. כדאמרן ושער בנגע הפך. והרי היה נגע קודם שנהפך השער לבן [*שהבהרת שהיא ומחיתה כגריס טמא. כדתנן במשנה ב פ"ו]:

ר' שמעון מטהר כו'. דדריש ושערה ולא שער מקצתה. כלומר שער כולה של בהרת כגריס דבהרת כגריס הפכה השער. ולא שמקצתה הפכה השער [הר"ש]:

ומודה שאם יש במקום שער לבן כגריס שהוא טמא. יראה לי דאשמעינן דאע"ג דלא ידעינן אם קדם הבהרת אם לא. וכת"ק דרבי יהושע דס"פ:

ז **בהרת ובה מחיה ופשיון**. פירש הר"ב בהרת כגריס והסגירה ולסוף שבוע כו'. וכ"כ הר"ש. ומשוס פסיון צריכו לפרש שהסגירו כו':

וכן בשער לבן ובפסיון. ודין מחיה ושער לבן. תנא לעיל לחודה. משום פלוגתא דר"ש ורבנן. הר"ש:

הלכה וחזרה בסוף שבוע. לשון הר"ב כגון שהסגירו כו' והלכה הבהרת באמצע השבוע כו'. ולשון הר"ש הסגירו ובסוף השבוע הלכה לה וחזרה בו ביום. או שהלכה באמצע השבוע כו':

לאחר הפטור. לשון הר"ב דראה אותה הכהן בסוף השבוע כשהלכה לה כו'. או עמדה בו שני שבועות ופטרו ואח"כ הלכה ושוב חזרה. הר"ש:

היתה עזה ונעשית כהה כו'. פי' הר"ב היתה עזה כשלג כו' ונעשית כהה כגון כסיד או כקרום וכו'. וכן לשון הר"ש. וכבר כתבתי בזה בפ"ק מ"ג [ד"ה לפטור] [*וכן כתבתי שם ג"כ בס"ד מנלן שאם היתה כהה ונעשית עזה שהרי היא כמו שהיתה]:

כנסה ופשתה וכו' רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים. פירש הר"ב היכא דהסגירה בבהרת כגריס ובסוף שבוע כנסה כו' ר"ע מטמא שהרי פשה וחכמים מטהרים וכו' ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו וכו'. [הר"ש]. וכ"פ הרמב"ם ר"ע חושב שזה כולו פסיון וכו'. וחכ"א שאין זה פסיון. לפי שהוא בסוף השבוע או אחר הפטור כמו שהי' תחלה. ולא [נחוש] במה שהתחדש בדבר [באמצע] הזמן מן התוספת והחסרון. ע"כ. גם בחבורו [פ"ד מהט"צ הלכה ה] העתיק נתמעטה בתוך ימי הסגר ופשתה כו'. והקשה הראב"ד דמדתנן לקמן ר"ע אומר תראה כבתחלה לפי' א"א להעמיד זו בתוך ימי הסגר דא"כ רבי עקיבא למה היה מטמא. כלומר מחליט. ואולי לא כתב זאת כנגד משנה זו דכנסה ופשתה אלא מ"ש אח"כ למטה [שם הלכה ט'] בהרת שכנסה אחר הפטור ופשתה כו'. הרי הוא בטהרתו. *)עכ"ד. אבל מתוך פי' הרמב"ם שבמשנתינו שכתבתי מבואר דמפרש לבבא זו שהתוספת והחסרון בתוך ימי ההסגר נעשה. מבואר א"כ שזו הבבא העתיק כנגד משנתינו. ומפני כן אני תמה על הכ"מ שהיה לו פי' הרמב"ם. והניח לדברי הראב"ד וחתר מקום שיצא לו להרמב"ם בבא זו דנתמעטה בתוך ימי הסגר והוציאו מת"כ. והרי מבואר היטב מתוך פי' הרמב"ם דמשנתינו זו היא אותה בבא. גם הבבא דבהרת שכנסה אחר הפטור כו' שכתב הרמב"ם. וחשב הראב"ד שאותה בבא כתבה ממשנתינו זו לא היא אלא מן התוספתא פ"ב והביאה הר"ש במתני'. וזאת לשונה בהרת אחר הפטור. כנסה ופשתה. או פשתה וכנסה כו' הרי זו כמו שהיתה. ע"כ. וזה אמת שבתוספתא היא שנויה במקום משנתינו זו. מ"מ העתיק הרמב"ם גם שתיהם. לפי שהתוספתא דשנאה בהדיא לאחר הפטור. ולא קתני בה פלוגתא דר"ע. אע"ג דתני התם פלוגתייהו דבשאר

מילי. ש״מ משום דלאחר הפטור לא פליג ר״ע. וכמ״ש ג״כ הר״ש. וכתב הטעם דכיון דפטרו כהן ואין זקוק לו. לא מחויב להראותו. הואיל וחזרה לכמות שהיתה. וא״נ בעודו בפני כהן ענמו פשתה וכנסה או כנסה ופשתה. מודה בה ר׳ עקיבא מאחר שכבר נסתלק. ע״כ. וסובר הרמב״ם דאם כן משנתינו דפליג בה ר״ע. היינו משום דמיירי בתוך ימי הסגר. ואע״פ שבפירושו כתב על דברי חכמים. או לאחר הפטור י״ל דבדברי רבנן כתב כן. אבל לא שר״ע חולק גם בזה. א״נ דבפירושו אה״נ דסובר דר״ע פליג. ולא היה מדייק מהתוספתא. אבל בחבורו [פ״ד מהט״צ] חזר בו מזה. וסובר דמתני׳ בתוך ימי הסגר בלבד. ולפיכך העתיק כך למשנתינו. וחזר ג״כ והעתיק להתוספתא ג״כ בפני עצמה. משום דהיא מיירי לאחר הפטור. וניחא לפי זה גירסת ספרי הרמב״ם שבידינו. דבהעתיקו למשנתינו מסיים הרי זה יסגיר. ולא מסיים נמי או יפטור. כגי׳ הספר שלפני הראב״ד. דהא משנתינו לא איירי אלא בתוך ימי הסגר. ואע״פ שהכ״מ הסכים לגי׳ ספר הראב״ד. ושכך מצא בספר מוגה. מה שנ״ל כתבתי. ואולי אותו ספר הוגה ע״פ נוסח הראב״ד. ומעתה שהוכחתי דהרמב״ם לא פי׳ משנתינו בלאחר הפטור. א״כ הדרא קושית הראב״ד לדוכתה. למה בכאן ר״ע מטמא. כלומר מחליט. ולקמן קאמר תראה בתחלה. ומ״ש הכ״מ דאף *) אחילוקו של הראב״ד דהכא לאחר הפטור. אכתי בפשתה וכנסה אין שום טעם שיחליט. ולפיכך כתב דמ״מ אנו מוכרחים לפרש. דטמא דאמר ר״ע. היינו לומר דתראה מתחלה. ולאפוקי מחכמים דמטהרים. ע״כ. אני מכריחו שלא יוכל לפרש כן. שהרי הרמב״ם כתב בפירושו וז״ל ר״ע חושב שזה כולו פסיון ואז טמא. שהנגע כבר נמשך בגוף. ע״כ. ועוד דלפירושו דהכ״מ דחוק מאד. דבבבות שאמרו חכמים תראה בתחלה קאמר נמי ר״ע מטמא. והתם ודאי יחליט קאמר. והיאך יאמר בלשון אחד ואין ענינם שוה. וצריכין שילמדו מדברי חכמים שחלוקין עמו. שאם חולקים לטהר. יהיה פירוש דבריו דטמא. להראות בתחלה. ואם חכמים חולקים וס״ל להראות בתחלה. יהיה פירוש דבריו דטמא להחליט. וזה דוחק ודאי. ותו קשיא לי אף לדברי הראב״ד דאי איתא דהך דהכא לאחר הפטור. והך דלקמן דרבי עקיבא אומר תראה בתחלה היינו בתוך ימי הסגר. א״כ לא ה״ל לתנא לשנות הלשון בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס כיון דלאו בהכי תליא כלל. אלא הל״ל ואם בתוך הסגר. ולכן הנכון מה שהעיד הכ״מ [שם הלכה ה׳] שבמשניות מוגהות כתוב על אותה משנה דר״ע אומר תראה בתחלה. דזו המשנה אינה בנוסחת הרמב״ם. ע״כ. וכן בדפוס ישן שבגמרא לא נדפסה כלל. ומתני׳ ט׳ מחולקת לשתי בבות. והמדקדק בלשון הרמב״ם שבפירושו. יראה מבואר מאד שמתני׳ ט הוא שמפרש. ואין בפירושו כלום על מתני׳ ח. והיא זו דר״ע אומר תראה בתחלה. וגם בחבורו לא העתיקה. ש״מ דל״ג לה *) ודבתוספתא גרס לה. ל״ק דלא גרס פלוגתא דר״ע בהך דהכא כמ״ש לעיל. ומ״מ במשנה ל״ג לה הרמב״ם. ולענין דבפשתה וכנסה שכתב הכ״מ. דאין טעם שיחליט. י״ל דסברת ר״ע דהתורה לא הקפידה. אלא על שתפשה. והיינו דדייק הרמב״ם בפירושו שכתב. שהנגע כבר נמשך בגוף. ע״כ. ואכתי תינח להרמב״ם דל״ג למתני׳ דלקמן. אבל הר״ב דגרס לה ומפרש הכא דר״ע מחליט. שהרי כתב הטעם שהרי פשה. ועוד דבדברי חכמים פי׳ שיסגיר. ש״מ דלר״ע יחליט. א״כ קשיא קושית הראב״ד ממתני׳ דלקמן. וצ״ע. ול׳ הר״ש היכא דהסגירו בבהרת כגריס וכו׳. עד מקום הפסיון ולא יותר. כלשון הר״ב. אבל מסיים בה הכי. הרי היא כמו שהיתה. ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו הסגר שני. ואי קאי בסוף שבוע שני פוטרו. ובתורת כהנים דריש להו מקראי. ובכהאי גוונא מודו כולי עלמא. כדמוכח בתוספתא דקתני הרי זו כמו שהיתה. ולא קתני בה פלוגתא דר״ע ורבנן. והא דפליגי לאו בכהאי גוונא פליגי. אלא כגון דתחלתו היתה בו כגריס ועוד. והסגירו. ובסוף השבוע כנסה אותו ועוד. והסגירו הסגר שני. ואח״כ פשתה אותו ועוד. ר״ע מטמא דהא פשתה וחכמים מטהרים דלא חשיבי ליה פשיון. מאחר דתחלתו היה כגריס ועוד. וכן נמי פשתה וכנסה. שפשתה משהו מכגריס ואח״כ כנסה אותו משהו. [ומהר״ם הגיה שצ״ל וכן נמי פשתה וכנסה שפשתה כחצי גריס למזרח. ואח״כ כנסה חצי גריס למערב. וסיפא פירושא דרישא דבבבא דבסמוך מפ׳ פלוגתייהו. ע״כ]. וכתב עוד הר״ש וכל הנך פלוגתייהו דר״ע ורבנן. בסוף שבוע שני לאחר הפטור כו׳. עכ״ד. ומהר״ם כתב כל היכא דקתני ר״ע מטמא. היינו מחליט. לבד מבבא קמייתא זו שהוא כולל כמה מילי להסגיר ולהחליט. דיש מהן להסגיר ויש מהן להחליט ומשום דכייל מילי טובא נקט האי לישנא. ועוד משום דבעי למתני וחכמים מטהרין. עכ״ל. והראב״ד כתב [שס הלכה ט׳] שאינו מתיישב אלא בבהרת כגריס. שאם היתה יותר מכגריס וכנסה אחר הפטור ואח״כ חזרה למקומה. לא היו חכמים מטהרים. וכן היא השאלה ששאלו את ר׳ אליעזר במתני׳ דספ״ט. ע״כ:

ח **ר״ע אומר תראה בתחלה.** כבר כתבתי לעיל בזה דלהרמב״ם לא גרסינן ליה. ודלהר״ב שמפרש לעיל כפי׳ הרמב״ם וגרס לדהכא דצ״ע. ומהר״ם כתב וז״ל לאחר הפטור איירי. ר״ע אומר תראה בתחלה. טעמא דר״ע אע״ג דנגע קמא נתבטל ונטהר. לא נתבטל לגמרי. דכי היכי דכי פשה קצת עליו אפילו אחר הפטור מיטמא משום פשיון. ה״נ אם נתמעט והלך מקצת מן האום. ולא נשאר אלא חצי גריס ופשיון כחצי גריס. מצטרפין זה עם זה להיות נגע אחד חדש ותראה כתחלה. וחכמים מטהרין. דאין דנין אפשר משאי אפשר. דמשום פשיון לא שייך להחליט לאחר הפטור אלא מחמת צירוף נגע קמא ששוב פשה על הראשון. אבל לענין אחר לא מצטרפינן ליה לגוף של נגע הראשון. שכבר נטהר ונתבטל. אלא אם כן נולד בו מחיה ושער לבן באותו גריס הראשון. ולאו דוקא שפשתה ברישא ושוב הלך מן האום. אלא ה״ה איפכא. רע״א תראה כתחלה. דכיון דס״ל בסמוך כשהלכה מן האום חצי גריס. מצטרף חצי גריס קמא בהדי חצי גריס דפסיון להחליט. א״כ נימא נמי שיצטרף חצי גריס קמא בהדי חצי גריס בתרא להסגיר. ע״כ:

וחכמים מטהרין. לשון הר״ב דלא חשיב פסיון אלא א״כ מוסיף כו׳. ולא דק בלישניה. דא״כ לר״ע חשיב פסיון. והרי לא אמר ר״ע אלא תראה בתחלה. ואם נאמר שנסמך על פי׳ הרמב״ם. כ״ש דלא דק. שהרמב״ם מפרש דר״ע חשי׳ פסיון. וחכ״א שהפסיון הוא שיוסיף כו׳ אבל לא על משנה זו כתב כן. דאיהו לא גרס לה כלל כמ״ש לעיל. אלא על מתני׳ דלקמן הוא. דקאי על בבא הראשונה שבה. ומ״ש הר״ב. נחשב כראשון שעמד בעיניו וטהור. כלומר ואי קאי בסוף שבוע ראשון מסגירו כו׳. כדפי׳ הר״ב בחכמים מטהרין דמתני׳ דלעיל. והר״ש מפרש לעיל והכא דמטהרין לגמרי. ומוקי לה בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. וכבר כתבתי לשון מהר״ם בזה. [לעיל ד״ה רע״א]:

ט **ופשתה כחצי גריס ועוד וכו׳ ר״ע מטמא**. פי׳ הר״ב משום ועוד כו׳ ובפשתה לאחר הפטור איירי. וכ״כ הר״ש. ומיהו לדידיה ניחא שהוא מפרש לכולהו בבות דלעיל נמי בהכי ומטעם שכתבתי דחכמים מטהרין. קסבר הר״ש דלגמרי מטהרין. ולא משכחת לה אלא בסוף שבוע שני ולאחר הפטור. אבל להר״ב דלא דייק לפרושי הכי בהני בבות דלעיל. ה״נ דלא ה״ל לדקדק ולהתנות דלאחר הפטור איירי. נ״ל: וחכמים מטהרין. פי׳ הר״ב דכיון דאזיל ליה חצי גריס מן האום ליכא מנגע חדש כו׳. כ״כ הר״ש. וזה ג״כ לשיטתו דמוקים לה לאחר הפטור. אבל כי לא בעינן למוקים לה בהכי דוקא וכדפרישית. לא שייך לומר נגע חדש. אי קאי בסוף שבוע ראשון. וא״נ בסוף שבוע שני. אבל הטעם כמ״ש הרמב״ם. דחכ״א שהפסיון הוא שיוסיף על הנגע אשר היה תחלה וכאשר הלך מן האום כחצי גריס הנה הוא לא ישאר נגע שלם אפי׳ היה אשר נשאר מן אום עם הפסיון יותר מכגריס. הנה הוא טהור. ע״כ:

ופשתה כגריס ועוד. פי׳ הר״ב לאחר הפטור. וכך כתב הר״ש. מ״מ כי לא מוקמינן לכולהו בבות דלעיל בלאחר הפטור דוקא וכדפרישית. ה״נ הכא אפילו קודם הפטור בסוף שבוע ראשון או שני. מצינן לאוקמה. ואפ״ה לרבנן תראה בתחלה. משום דכיון דהאום הלכה לה. אין כאן אלא נגע חדש. וכן היא סברת הרמב״ם. שסתם ולא פירש דלאחר הפטור מיירי:

דבהרת כגריס ופשתה כגריס נולד לפסיון מחיה או שער לבן. פירש הר״ב בשפשתה לאחר הפטור מיירי. וכ״כ הר״ש. וז״ל מהר״ם נ״ל לפרש דלא הספיק להחליטו משום הפסיון. עד שנולד בתוך הפסיון מחיה ושער לבן. ואמרינן לעיל [ריש] פ״ג דכה״ג מחליט ומחליט. וה״נ מחליטו משום פסיון. וחוזר ומחליטו משום שער לבן ומחיה. וכי הלכה האום אח״כ. לר״ע עדיין הוא עומד בהחלטו. שאין כאן פנים חדשות. דמעיקרא כי פשתה כגריס על כגריס קמא. ניתוסף עליו ונעשה נגע אחד. וכל כמה דפש כגריס מהנך שני גריסין. נקרא שמו הראשון עדיין עליו. ונהי דנטהר מהחלט פסיון כי הלכה לה האום. אכתי מוחלט הוא משום מחיה ושער לבן שבפסיון. וחכ״א תראה כתחלה. דרבנן לטעמייהו דאמרי לעיל דמה שפשה לאחר הפטור לא שייך לנגע קמא כלל רק לענין החלט פסיון. אבל לא לשאר מילי. וא״כ לרבנן. כיון דהחליטו על הפשיון דאתיליד מעיקרא. אינו חוזר ומחליטו על המחיה ועל שער לבן שבפסיון. כיון דלא שייכי להדדי. דהחלט הפסיון הוי מחמת נגע הראשון שפשה. דאע״ג דנתבטל. לענין פסיון לא נתבטל. ומחליטין אותו מחמת גריס הראשון שפשה. וכיון דהחליטוהו מחמת גריס הראשון. תו לא הדר מחלטינן ליה על מחיה ושער לבן שבפסיון. דכשם שאין מחליטין את המוחלט היכא דנולד סימן טומאה השני לאחר שהחליטו כהן כבר על הראשון כך אין מחליטין המוחלט כגון זה. אפי׳ נולד השני קודם שהחליטו כהן על הראשון כיון דהפסיון הוא טפל לגריס הראשון. ולענין החלט מחיה ושער לבן שבפסיון לאחר הפטור של גריס ראשון שכבר נתבטל. לא שייך לנגע הראשון כלל לרבנן שהרי אינו מצטרף עמו. כדאמרי׳ לעיל בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס והלך מן האום חצי גריס וחכמים מטהרים. כל כה״ג אין חוזר ומחליט עליהם היכא דמחליטו על הפסיון. אע״ג דנולדו שער לבן ומחיה קודם שהחליטו על הפסיון. סוף דבר. ר״ע לטעמיה. ורבנן לטעמייהו. הלכך לרבנן כי אזלא לה האום ונטהר חלוט הפסיון. תראה כתחלה ומחלטינן ליה על המחיה. ועל שער לבן. [*ועמ״ש בדבור דלקמן]. ע״א נ״ל לפרש בהרת כגריס ופשתה כגריס. פירוש לאחר הפטור איירי. והחליטו ושוב נולד לפסיון מחיה או שער לבן בתוך הפסיון. שכנס הפסיון מתוכו ונעשה מחיה. או בא לתוכו שער לבן. והלכה האום. דהיינו הגריס הראשון ולא נשאר זולתי הפסיון. ר׳ עקיבא מטמא דאע״ג דגריס קמא כבר נטהר ונפטר עליו. מ״מ כשפשה לאחר הפטור חזר לטומאתו. ונעשה האום והפסיון הכל כנגע אחד. וכשהלכה האום לאחר שנזקק לטומאה. ה״ל כנגע שפשה קודם הפטור. והחליטו בפסיון. והלך לו הפסיון ובא שער לבן. או מחיה באותו נגע עצמו. דתניא בת״כ דטמא עדיין אע״ג דהלך לו הפסיון. כיון דנולדו הני באותו נגע עצמו [שהיה] קודם שהלך הפסיון. ואע״ג דאמרי׳ לעיל אין מחליטין את המוחלט. אלמא דכי הוה מוחלט בהא לא מחלטינן ליה אאידך עד שיטהר מן הראשון ויראה בתחלה על השני. ה״מ שני נגעים בשני מקומות. אבל בנגע אחד כי הכא שיש בו שני סימני החלט וטימא אותו על אחד מהן קודם שנולד בו הסימן הב׳. אפי׳ כי נטהר מקמא. אכתי מוחלט הוא על השני קודם שיראנו הכהן. וחכ״א תראה כתחלה וכל כמה דלא חזי ליה כהן ומטמא ליה. טהור הוא. משום דכיון דגריס קמא כבר נפטר עליו. לא קא מצטרף בהדי פסיון למיהוי כנגע אחד. ולא שייך גריס קמא לגריס בתרא. דנהי דמוחלט היה על הפסיון כשפשה לאחר הפטור. מ״מ כשהלכה כל האום. תו לא מקרי פסיון ונטהר מחלוט הפסיון. ותראה כתחלה ויחליטנו על המחיה או על שער לבן וכי מיטהר האי גברא. מייתי אז [חד] קרבן אהחלט קמא דפסיון. וחד אהחלט בתרא למחיה או דשער לבן הלכך

תראה כתחלה. ואל תתמה שאני מפרש לר״ע דמכי נחלט אפסיון ונולד לפסיון מחיה או שער לבן דאפי׳ כי הלך לו (הפסיון) [האום כצ״ל] אכתי מוחלט הוא ממילא אמחיה או אשער לבן דהכי משמע בסמוך פ״ה [משנה ב] החליטו בשער לבן הלך שער לבן וחזר וכן במחיה וכן בפסיון. הרי היא כמות שהיתה. וההיא אתיא אפי׳ כרבנן דהכא. דע״כ לא פליגי רבנן הכא אלא משום דהלכה האום אבל לקמן שנולד סימן החלט באום וישנה עדיין לאום. אפי׳ רבנן מודו עכ״ל. ולקמן אכתוב פי׳ הרמב״ם בזו הבבא:

תראה בתחלה. כתב הר״ב ואע״ג דכשתראה בתחלה נמי יטמאנה הכהן וכו׳ מ״מ נ״מ דלרבנן בעי אתויי קרבן אכל חד וחד כו׳. וכ״כ הר״ש. ותינח אי נפרש כפי׳ השני של מהר״ם. דמיירי שקודם שנולדו שער לבן ומחיה. הוחלט בפסיון וכשהלך האום נתחייב על אותו החלט. אבל לפי׳ קמא ליכא לפרושי. ועוד תמה אני לדברי הר״ב דנ״מ דלרבנן בעי אתויי קרבן אכל חד וחד כו׳. דכיון דפטרנוהו. כשחזר אח״כ ופשה ונולד לו סימני טומאה אכתי אין לנו לחייבו אלא בקרבן אחד. שמן הראשון כבר נפטר. מאי אמרת שעכשיו פשה ופסיון דלאחר הפטור מחליטו. א״כ אף אתה לא תוכל לחייבו אלא הקרבן שמן הראשון שכשאתה מחשב הפסיון אל הנגע הראשון להחליטו. לא תוכל אח״כ לחשוב אותו נגע בפני עצמו. ולהחליטו בבא בסימנין בתחלה אע״פ שהאום הלך לו. כיון שכבר לא חשבנוהו אלא לפסיון. דמנלן למושכו לכאן ולכאן ולחייבו בשתי קרבנות. ואי אמרת דסברא היא שנחייבו בב׳ קרבנות. א״כ כי לא נפטר עדיין נמי נוכל לחייבו בב׳ קרבנות. שנחשוב הפסיון אל נגע הראשון ולהחליטו מצד הנגע הראשון. והדר נחליטו שנית מצד שנולד לו גריס מחדש עם סימני טומאה. והכ״מ כתב לדברי הר״ש בפ״ד מהט״צ [הלכה ו] שנתחייב בשני קרבנות. ולא התנה שיהא לאחר הפטור אבל נראה דאגב שיטפא כתב כן. ולא דקדק בזה שהר״ש התנה בכך. וא״נ שכתב בסתם [משום] דאע״ג דלהר״ש [איירי] בלאחר הפטור. מ״מ להרמב״ם לא שמענו שמפרש לאחר הפטור. והוא כתב הנ״מ להרמב״ם. וע״ק דהא תנן במשנה ג פ״ב דכריתות דמצורע שנתנגע וחזר ונתנגע אינו מביא אלא קרבן אחד דאפי׳ למ״ד שמשעה שהיה ראוי לקרבן. נחייבהו אח״כ בשני. הכא כיון שפטרנוהו מעולם לא נתחייב בקרבן. ולא היה ראוי לקרבן. אלא אח״כ כשפשתה נתחייב בקרבן. ואז נולד לו ג״כ סימני טומאה. וביני הכי לא היתה לו שעה ראוי לקרבן [וכ״ש אי מיירי אף קודם הפטור כסברת הכ״מ] והרמב״ם מפרש למתני׳ בטעם אחר וז״ל ר״ע מטמא מצד הפסיון ולזה הוא אצלו טמא איך שיהיה שער לבן [או] המחיה [ועל דעת חכמים יסתכל הכהן בשער לבן ובמחיה] ואם היה בשיעור המתואר ועל התואר הקודם זכרו הנה יהיה טמא לפי ששער לבן ומחיה מטמאים בתחלה לדברי הכל. לפי מה שקדם באורו ע״כ. ובמשנה ה פ״ק דמ״ק [ד״ה רמ״א] כתבתי בשם הירושלמי. דערב הרגל איכא בינייהו. ותו התם ימי הרגל איכא בינייהו ותו בפורח מתוך הטמא דטהור. ופורח מתוך הטהור דטמא. איכא בינייהו ע״ש. והר״ש בעצמו כתב עוד נפקותא אחרינא דעד שיטמאנו הכהן אין עליו תורת מוחלט. ע״כ. וכלומר דלא בעי פריעה ופרימה. כדתנן במשנה ה פ״ק דכלים. ואני תמיה מאד דאף לר״ע עד שיטמאנו הכהן אינו מוחלט:

[*ובה שערה אחת. עיין בפי׳ הר״ב במשנה דלקמן]:

בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת נולדה כו׳. כתב הר״ב דבעינן שתקדום כגריס כו׳. כדדרשינן בת״כ. והיא הפכה שער לבן שהפכה כולה את כולו ולא שהפכה כולה את מקצתו. כיצד בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. הרי זה להסגיר. דשער משמע כל השער הגורם לה טומאה ולא מקצת השער. ואמרי׳ בת״כ מיעוט שער שנים. הר״ש. ולשון הר״ב שתקדום כגריס בהרת. וכן לשון הר״ש. ולא נחתי הכא לפלוגתא דר״ש ורבנן דמתני׳ ו. דלרבנן כשיש מחיה בתוך הבהרת משלים נמי לכללא דאם בהרת קדמה כו׳. וכמו דמתני׳ גופה דלקמן. דתנן אם בהרת קדמה. דבהרת עם המחיה קרוי׳ בהרת לרבנן דר״ש:

בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות כו׳. [*כתב הר״ב] דאע״ג דחצי גריס הראשון קדם לשתי השערות. לא מהני עד שיקדום כגריס שלם לשתי השערות. כדתניא בת״כ. והיא הפכה. שהפכתו כולה. ולא שהפכתו מקצתו. כיצד בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות. ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. הרי זו להסגיר. ורישא דמתני׳ דקתני בהרת כחצי גריס ובה שערה אחת. ה״ה דאפי׳ בשתי שערות הרי זו להסגיר. אלא זו אף זו קתני. והכא ה״ל למנקט ונולדה בהרת [כחצי גריס] ואין בה כלום. אלא האמת נקט דאפי׳ יש בחצי גריס אחרון שערה אחת. הרי זו להסגיר. הר״ש:

יא אם בהרת קדמה. עיין במשנהו:

ואם ספק טמא. ולא אזלינן בתר חזקה דגופא. ואע״ג דאשכחן לר״ג ור״א בעלי מחלוקותיו של רבי יהושע בפ״ק דכתובות משנה ו ז דסברי דאזלינן בתר חזקה דגופא. והתם דאיכא חזקה דממונא כנגד חזקת הגוף. ואפ״ה אזלי בתר חזקה דגופה. וכ״ש הכא דליכא חזקה כנגדה. דה״ל למיזל בתר חזקה דגופא. תירצו התוס׳ בפ״בדנדה דף יט [ד״ה ר׳ יהושע] דהכא שאני דאדרבה החזקה ריעה. לפי שדרך השער להתלבן מחמת הנגע. לפיכך נראין הדברים דבהרת קדמה. שהרי דרכן לבא שחורות. אלא שהנגע הוא שהפכתן ללבן וכיון דאיכא ריעותא הלכך ספק טמא. והקשה הר״ש. זקן שכל שערו לבן. שנולדה בו בהרת. או בני אדם לבנים ביותר. כגון גרמני שכל שערו לבן ונולדה בו בהרת מאי איכא למימר. ומתני׳ קא פסיק. ותני בין ילד. בין זקן.

בין כושי. בין גרמני. לכך נראה דטעמא דרבנן משום דאיירי בבהרת כחצי גריס ואין בה כלום ונולדה בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות. ובאותו חצי גריס אחרון ספק אם קדם את השער. אם לא. וקסברי רבנן דמאחר דבא חצי גריס ראשון קודם לשער. סתמא דמלתא כמו כן קדם האחרון את השער. אבל גריס שלם הבא עם השערות ואין ידוע איזה קדם. מודו רבנן דטהור. ע״כ. וכ׳ בעל קרבן אהרן דנפלא עליו. איך לא הוקשה לו מה שהקשה הוא על פי׳ התוספות דתנא פסיק ותנא ספקו טמא מ״מ. [איך] שיפול הספק. ולא חלק כלל. וכי תימא דבהכרח נוקים דברי רבנן במקום דאיכא ריעותא כזה. שכבר היה בהרת חצי גריס קודם. דאי לאו הכי. ה״ל למיזל בתר חזקה. א״כ גם לדברי התוס׳ יעלה תירוץ זה דבהכרח נוקים שלא אמרו ספק טמא אלא היכא דאיכא ריעותא והיינו באינו זקן ואינו גרמני אבל בזקן וגרמני דליכא ריעותא שדרך שערותיהן שיהיו לבנות מצד עצמם שהם זקן או גרמני ואהת׳ לא קאמרי רבנן ספק טמא כיון דליכא ריעותא ודאי דאזלינן בתר חזקה. ולפי׳ דברי התוספות יותר מתישב משום דלא אוקימו אוקימתות בפלוגתייהו דרבנן אלא שביקו פלוגתייהו כפשטיה. והקושיא שיפול בטעמייהו דרבנן תירצו אותו תירוץ נאה וממילא ידעינן דהיכא דליכא דבר המוליד הספק. דהיינו שהאיש המנוגע הוא זקן או גרמני דכיון דאין כאן דבר המוליד הספק ודאי דאזלינן בתר חזקה. ואין זה בכלל אוקמתא. אלו דבריו של בעל קרבן אהרן. ואע״פ שיש פנים להסביר דברי הר״ש דכיון דהכא מתני׳ איירי בבהרת כחצי גריס כו׳ שמענו שפיר דדוקא בהכי אמרו ספק טמא ולא במקום אחר. מ״מ לישנא דמפני שאמרו לא משמע דאהכא קאי אלא דבעלמא אמרו וכיון דבעלמא אמרו בהרת קדמה כו׳ ובעלמא בבהרת שנולד תחלה כגריס הוא ואהכי נמי תני ואם ספק טמא ולפי׳ ודאי כי אמרת דאם ספק. דוקא בבהרת שתחלתו כחצי גריס ואין בו כלום הוי אוקימתא. ודחיקא לן טפי. מלחלק בין כל אדם. לגרמני וזקן. דההוא ממילא משמע. ולא הוה כענין אוקימתא. ועוד אומר אני דאי איתא דלא אמרו ספק טמא. אלא היכא דקדם (חצי) בהרת [כחצי גריס] ואין בו כלום. א״כ במשנה ו דתנן ומודה שאם יש במקום שער לבן כגריס שהוא טמא. והתם כשמתחלה היתה בהרת כגריס. וא״כ [אי איירי] דוקא דידעינן דבהרת [כגריס] קדם. מאי קמ״ל דמודה. ואלא היכא משכחת שער לבן דליהוי סי׳ טומאה. אבל כי אמרת דכל בהרת ספק טמא. הא קמ״ל דמודה. ולאפוקי מרבי יהושע דהכא. ומהאי טעמא נמי קשיא לי על פי׳ ר״ת דמפרש בפ״י דסנהדרין דף פז דלא אמרו ספק טמא אלא משנזקק לטומאה. דמודה דלעיל לא משמע דדוקא בנזקק לטומאה. ובלאו הכי הקשה הר״ש על פירוש ר״ת. ולפיכך אין להאריך בו. אלא מיהת הואיל ואמרן דטעמייהו דרבנן דמטמאים. לאו מחמת חומרא בעלמא אלא מפני שחזקת שער שבא שחור. וע״י הנגע מסתמא הוא שנתלבן. הלכך נראה דבודאי מחזיקים לטומאה זו. וכן מוכח נמי מדרבי יהושע מייתי [בנזיר דף סה] לסברתו מן הכתוב [דלטהרו כו׳] נשמע ממילא מינה. לרבנן שהן מטמאים מדין תורה. וכן מוכח נמי בסנהדרין פ״י [שם]. דהא בין נגע לנגע דגבי זקן ממרא מפרשינן בפלוגתא דר״י ורבנן דהכא. ובזקן ממרא צריך שיחלוק בדבר שזדונו כרת. ופירש״י דלרבנן אם נכנס למקדש חייב כרת. ובפ״ז דב״מ דף פו בעובדא דרבה בר נחמני דקב״ה קאמר טהור. וכולהו מתיבתא דרקיע קאמרי טמא. ובדין תורה נחלקו במתיבתא דרקיע. ולאו היינו בכלל קושיא דספיקא קמי שמיא גליא. כיון שאפשר שבהרת קדמה. וכ״כ התוס׳ בפי״ט דשבת דף קלו [ד״ה הזכר]. וכמ״ש ג״כ במשנה ז פרק בתרא דבכורות [ד״ה פטורים]. אע״פ שיש לומר שהמחלוקת. הוא היאך ידונו החכמים אשר המה בחיים. אמנם ראיתי להרמב״ם שכתב אדהכא בספ״ב מהט״צ דיראה לו שטומאתו בספק ועיין בחבירו ספ״ד מה׳ ממרים:

ורבי יהושע קיהה. פי׳ הר״ב מלשון תקהינה שניו כו׳ דאיהו סבירא ליה ספק טהור. דכתיב (ויקרא י״ג:נ״ט) לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחלה. גמ׳ בפ׳ בתרא דנזיר דף סה. ומשום דאיכא ריעותא דשער בא שחור הלכך אצטריך לקרא. דאילו בלאו הכי אזל בתר חזקה דגופא. דדוקא היכא דאיכא חזקה דממונא כנגדו אמר במשנה ו פ״ק דכתובות דלא מפיה אנו חיין. גמ׳ דכתובות פ״ד דף עה:

קיהה. פי׳ הר״ב מלשון תקהינה שניו ירמיה לא האוכל בוסר תקהינה שניו. וז״ל הרמב״ם פי׳ קיהה מניעת זה הדעת והריחוק ממנו. והוא מאמרו תקהינה שניו ונקרא ענין הבוסר בזה השם. להיותו מרחיק האדם מלעיסה. ע״כ. ומ״ש הר״ב ואין הלכה כר״י. וכ״כ הרמב״ם [*וכן בדין הלכה כת״ק] וכן משמע [*נמי] דסתם לן תנא בר״פ דלקמן כת״ק דרבי יהושע. וכתב הכ״מ [שם] ואע״ג דקב״ה קאמר טהור. [כמ״ש לעיל] לא בשמים היא. וכי נמי קאמר רבה בר נחמני טהור. היה בשעת פטירתו. ע״כ. ולי נראה דכיון דרבה לא אמר הלכה כר״י. מש״ה לא שבקינן כללא דהלכה כת״ק. ועוד מחלוקת ואח״כ סתם בר״פ דלקמן. שלא בא רבה אלא לומר סברתו ולא לפסוק הלכה. דא״כ הל״ל הלכתא כר״י. והר״ש כתב דכר״י קיימא לן כדאמר קב״ה. והא דלקמן לאו סתמא הוא דה״פ כל ספק נגעים טהור לכ״ע חוץ מזה דפליגי. ועוד אחר דלא פליגי. ע״כ. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל אבל מורי קרובי ורבי הרב ר׳ יהודה הכהן זצ״ל אמר לי משום אדם חשוב בארץ ישמעאל דלאו סתמא הוא. ולא קאי אדלעיל כלל. אלא אלקמיה. וה״פ חוץ מנגע זה ועוד אחרת נולדה אצלו ספק שהיא*). ספק שאחרת באה תחתיה. והיינו טעמא דבהאי ספיקא מטמו כ״ע. דרגלים לדבר שהיא היא. דמסתמא לא הלכה הראשונה אלא פשתה והלכה. דמה סברא היה זה לומר שהראשונה הלכה. וזו באה תחתיה. ע״כ:

פרק ה

א **חוץ מזה.** פי׳ הר״ב דספק בהרת קדמה כו׳. וכן כתב הר״ש והרמב״ם. וכבר כתבתי לעיל שמהר״ם כתב בשם אדם חשוב דאדלקמיה קאי. ולדבריו ואיזה זה ה״ק והיכי דמי זה. ועוד אחר:

טמא. פירש הר״ב ומחליטו. וכן לשון הר״ש. ונראה דמחליטו בודאי. והרמב״ם בפ״ד מהט״צ. העתיק המשנה כלשונה. ולא כתב עלה דטומאתו בספק כמו שכתב אההיא דס״פ דלעיל. ולכאורה שני הספיקות שוות דהא משוה להו תנא דידן. וצריך לומר שהרמב״ם סמך אדכתב בסמ״ב על מתני׳ דלעיל. ובפי׳ הרמב״ם הנה שני האישים לבד יטמאו בנגעים [מספק]. ובנא״י מסיים בה דאוקמא אחזקה ראשונה ולא הלכה. וזה פסיון הוא וטמא. ע״כ. וה״נ בשער לבן איכא חזקה דשער בא מתחלה שחור וכדכתבתי לעיל. ומיהו מדרבי יהושע לא פליג אדהכא. נראה דבהך דהכא מודה. ולפיכך י״ל דהכא טמא ודאי. וטעמא דכיון שבהרת כגריס היתה הוה כמוחזק לטומאה. ומש״ה נמי סתם הרמב״ם בפ״ד מהט״צ ולא פי׳ אדהכא דמספק טמא. כמו שכתב אדס״פ דלעיל:

ב **הרי היא כמו שהיתה.** לאומרו [ית׳] (שם יד) והנה נרפא נגע צרעת מן הצרוע. ולשון ספרא. נרפא שהלך לו נגעו. נגע שהלך לו שער לבן. הצרעת שהלכה לה מחיה. הרמב״ם. וזו נדרשת בטהרת המצורע. ולא ידעתי למה לא הביא ברייתא דספרא ששנויה בלשון משנתינו. החליטו בשער לבן הלך לו וכו׳. ומפיק ליה מרבויא דואם פשה תפשה:

וחזר הפשיון וכן בשער לבן. כתב הר״ב הא דלא קתני הכא וכן במחיה כו׳ פעמים שיהיה טהור כגון שהמחיה מעטה הנגע מכגריס. לפי מה שיתבאר בפ׳ שאחר זה. הרמב״ם. ור״ל שם במ״ב. ולא שתתמעטה מכגריס ואע״פ שעם המחיה עדיין הוא כגריס. דהא בהדיא תנן בפ׳ דלעיל מ״ו בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה ושער לבן בתוך המחיה כו׳ הלך שער לבן טמא מפני המחיה. אלא שתמעטה מכגריס ר״ל שיעור הגריס שהוא שתהא סביב המחיה מכל צד כשיעור ב׳ שערות. ובחנם טרח הכ״מ בריש פ״ג מהט״צ להוכיח מפירוש הרמב״ם ומפירוש הר״ש דשיעור בהרת כגריס שהוא עם המחיה. והרי משנה שלימה היא בפרק דלעיל. והר״ש פירש טעם אחר דלא קתני וכן במחיה. משום דמחיה הבאה במקום פסיון לא מטמא. משום דפסיון בחוץ ומחיה בעינן שתהא מבוצרת. ע״כ. וזה תימה בעיני דא״כ גבי מחיה כי קתני וכן בפסיון היינו נמי במקום המחיה. ואין פסיון אלא בחוץ. כדתנן בר״פ דלעיל. ועוד בפרק דלקמן מ״ג שאין הנגע פושה לתוכו. וכן בשער לבן כשנולד פסיון לא מצית אמרת דבמקום שער הוא שפשה שאין שער לבן מבחוץ. כדתנן בר״פ דלעיל. ועכשיו מצאתי למהר״ם שכ׳ להא דהר״ש דלהכי לא קאמר וכן במחיה וכו׳ כיון דאינה מבוצרת. וכתב עלה וז״ל לא תקשי א״כ שער לבן נמי לא יטמא דבעינן שיהא בנגע. די״ל שהשער לבן עומד בנגע ושוכב חוצה לו במקום שיהיה שם פסיון. ע״כ. ועדיין מה שהקשיתי ממחיה גופה עומד במקומה:

בשער לבן בסוף שבוע ראשון. לא קתני בתחלה כדקתני באחריני. משום דאין פסיון מטמא בתחלה. הר״ש:

ג **עקביא בן מהללאל מטמא.** פי׳ הר״ב במ״ו פ״ה דעדיות שהרי נהפך שער לבן בבהרת. וכ״פ הרמב״ם והראב״ד [שם בפירושם]. ועוד כתב הראב״ד דא״נ דקא סבר עקביא כיון ששער לבן עומד במקומו עדיין לא נרפא הנגע מעיקרא. וכמי שלא הלכה הבהרת דמי ומי החולי הראשון הוא שהרי רגלים לדבר. וזה עיקר. ע״כ. וז״ל מהר״ם. עקביא בן מהללאל מטמא. נ״ל לפ׳ טעמא דעקביא משום דכיון דהבהרת הראשונה קדמה לשער לבן. אע״ג דקדמו השערות לבהרת אחרונה. טמא. כיון דבמקום הראשונה באתה. היא היא וחשיבא כמו ראשונה. והרי קדמה הראשונה לשער לבן וטמא. אר״ע מודה אני בזה שהוא טהור. דאע״ג דבשער פקודה דסיפא מטמינא. בהאי שער פקודה דרישא מודה אני שהוא טהור. ואיזהו שער פקודה דמטמא ר׳ עקיבא. כגון שלא הלכה כל הבהרת אלא מקצתה. דהתם ודאי כי הדרה. לא אמרינן דבהרת אחריתי היא. אלא קמייתא. והרי קדמה לשער לבן. א״ל כשם שבטלו וכו׳ דכי היכי דמודית לן ברישא דטהור. ה״נ אודי לן בסיפא. דמה לי הלכה כולה מה לי מקצתה. הא כיון דלא פש אלא חצי גריס. חצי גריס לאו כלום הוא עכ״ל:

ד **משנזקק לטומאה ספקו טמא.** בנוסחת מהר״ם ליתא. וכן במשניות ישנים מנוקדים:

טהור. כתב הר״ב דכתיב ואם פשה וגו׳ וטמא הכהן אותו את הנגע הודאי. שמלת אותו שב על הנגע. הרמב״ם. וכתב הר״ש ואע״ג דהאי קרא בפשיון כתיב ה״ה בשער לבן. דקתני בתוספתא בהרת כחצי גריס ובה ב׳ שערות [*נולדה בהרת כחצי גריס ובה ב׳ שערות כן הוא בתוספתא פ״ב] הרי זו להחליט. טעה ואינו יודע אלו שהפכו ואלו שקדמו. טהור. דצריך שידע באיזה שערות הוא מחליטו. ע״כ. וכן העתיק הרמב״ם בפ״ו מהט״צ [הלכה ה׳] ונראה א״כ דהוא הדין נמי במחיה:

ה **זהו שאמרו כו׳.** לא ידעתי למעוטי מאי. דבפ״ג דיבמות משנה ה מפרשי׳ זהו דתנן התם דלמעוטי קאתי. ועוד ק״ל אמאי לא תנן נמי ברישא זהו שאמרו עד שלא נזקק לטומאה ספקו טהור. ועוד דהתם הוה למעוטי תרתי כדתנן בריש פרקין. לכך נ״ל דה״נ קאמרי. זהו שאמרו משנזקק כו׳ כלומר דכל היכא שנזקק הוה ספקו טמא. משא״כ בקודם שנזקק כו׳ דלא הוי כללא. דהא משכחת בתרי גווני דטמא ולפיכך לא תני לעיל זהו שאמרו עד שלא נזקק כו׳:

פרק ו

א **כגריס הקלקי כו׳ נמצאו ל״ו שערות.** בת״כ שער לבן ומחית בשר חי וכו׳. עד וא״צ ד״א לסייעה. שהעתקתיה במשנה ב פ״ד. ותני א״כ למה נאמר שער לבן ומחית בשר. לומר לך שלא תהא טמאה עד שתהא כדי לקבל שער לבן ומחיה. יכול שער לבן מצד אחד ומחיה מצד אחד ת״ל בשאת. שתהא מבוצרת לתוך השאת. הא כיצד מקום שתי שערות מימינה ומקום ב׳ שערות משמאלה ומלמעלה ממנה ומלמטה ממנה מרובע. נמצאו ל״ו שערות ? נמצא גופה של בהרת כגריס הקלקי מרובע. וכתב הרמב״ם ואמרו צרעת [צרעת לג״ש]. לפי שכל נגע צרעת לא יהיה שעורה פחות מזה והוא אמרם בנין אב לכל הצרעת ע״כ. ועי׳ במ״ו פ״י [ד״ה ב׳ נתקים] [*ומ״ש הר״ב הקלקי שם מקו׳ ונשנה במס׳ מעשרות בספ״ה ושם פי׳ הר״ב שהן מרובעות כו׳ וכ״כ שם הרמב״ם ובכאן בנא״י נוטה לרבוע]:

מקום עדשה ד׳ שערות. ר״ל המרובע המקיף כעדשה אשר הוא שיעור המחיה [כמ״ש במתני׳ דלקמן] רמב״ם:

ב **בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה.** ובין הכל כגריס הר״ש. ועיין בפ״ד משנה ו:

ובה מחיה כעדשה. שכן שיעורה כמ״ש במ״ב פ״ד. ובתנאי שתהיה מרובעת ג״כ כמו שזכרנו [במ״ה פ״א] וכבר בארו זה בתוספתא במקואות. אמנם נתנו הרבוע בה כאשר היתה [כעדשה] מצומצמת. עד שתהיה העדשה [בה] כמו עגולה ברבוע שלמת צלעות המקיף זאת העגולה אולם כאשר נוספת המחיה על זה השיעור עד שיהא מרובע כעדשה ישקע בתוכה הנה היא תטמא על איזה פנים שתהיה. הרמב״ם בפי׳ מתני׳ דלעיל:

רבתה הבהרת טמאה. פי׳ הר״ב משום פסיון. וכ״כ הר״ש. ונ״מ שאם הלכה המחיה טמאה משום פסיון. וז״ל מהר״ם רבתה הבהרת טמאה. וה״ה בלא פסיון טמא מעיקרא משום מחיה. אלא משום דבעי למימר רבתה מחיה טהורה. נקט נמי בבהרת רבתה נ״ל ע״כ. והרמב״ם בפ״ג מהט״צ השמיט חלוקה זו:

רבתה המחיה טמאה. והר״ב העתיק טהורה. וכן הר״ש וכן הוא בנ״א וכן היא גירסת הרמב״ם וכתב הר״ש דיש להעמיד גיר׳ טמאה כגון דבהרת כגריס בלא מחיה דאפי׳ רבה המחיה עד שני עדשים אכתי מבוצרת היא ע״כ. וכתב מהר״ם ולפ״ז יש לפרש רישא נתמעטה טהורה. דנתמעטה מכשיעור בהרת ומחיתה. דהיינו שאין בה כגריס בין הכל. נתמעטה המחיה מכעדשה כגון שרבתה הבהרת מבפנים טהורה. וק״ל א״כ לפלוג ר״מ בהא כדקא פליג בסיפא דמטמא משום פסיון. ושמא י״ל דסתמא כרבנן וה״ל סתם ואח״כ מחלוקת. והדר סתם לן כרבנן גבי בהרת כגריס ומחיה כעדשה מקיפתה כמו שאפרש ע״כ:

נתמעטה טהורה. שאין הנגע פושה לתוכה אפי׳ לר״מ דמתני׳ דלקמן. דהא לית כאן טפי מכגריס דכי איכא כגריס בלא המחיה פתותה מכעדשה הוא דקאמר ר״מ שהנגע פושה לתוכה. כ״כ הר״ש בפי׳ התוספתא במתני׳ דלקמן:

ג **נתמעטה או שהלכה לה.** הרמב״ם פ״ג מהט״צ [הלכה ה׳] ועיין [בפי׳ הר״ב] במשנה ה:

וחכמים מטהרים. לאו למימרא שיטהרנו ויפטור אותו. אלא היינו לומר דאין כאן סימן טומאה ויסגיר ולפיכך הרמב״ם בפ״ג מהט״צ כתב הרי זו כמות שהיתה ואין כאן סימן טומאה. כלומר ויסגיר. והסכים הראב״ד כמ״ש שם הכ״מ:

שאין הנגע פושה לתוכו. וראיית זה אמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נתק אינו פושה לתוכו. אף הנגע אינו פושה לתוכו. הרמב״ם. ומצאתי כתוב בשם הראב״ד בפירושו לתורת כהנים שמפרש כי בנתק אין דין מחיה וא״א להיות פושה לתוכו אף נגע אע״פ שיהיה בו מחיה אינו פושה לתוכו ע״כ. ובעל קרבן אהרן פי׳ דבנתק אין בו שער כדתניא וכי מה יש בו כו׳ [והעתיקה הר״ב במ״ה פ״י] ואמר מגלח חוצה לו [וכן שנינו שם] דמשמע שאין פסיון אלא חוצה לו ע״כ דבריו ולי קשיא על שניהם מהמ״ז דפ״י דשני נתקים זה לפנים מזה ושטה של שער מפסקת ביניהם דהשתא יש בו בתוכו ממש וע״ש [ד״ה נפרץ]:

ד **ובלבד שלא יתמעטו מכשיעור.** ולא תקרב המחיה לסוף הבהרת בפחות מכדי צמיחת שתי שערות. הרמב״ם פ״ג מהט״צ [הלכה ו׳]:

ה **רבי עקיבא אומר בין כך ובין כך טהורה**. כתב הר״ב בין כלתה מבפנים וכו׳. וכן פי׳ הרמב״ם וכלומר כיון דפשיון הפנימית לא לעור הבשר הוא אלא למחיה שבתוך בהרת הויא נמי כמו פושה לתוכו דלא הוי פשיון. אבל הר״ש מפרש דר״ע ה״ק בין כך ובין כך בין כלתה מבפנים שהפנימית להחליט בין כלתה מבחוץ שהפנימית להסגיר בין לא כלתה כלל כלומר בין כלתה בין לא כלתה. החיצונה טהורה. כרבי יוסי דאין המחיה שהבהרת לתוכה סימן טומאה לחיצונה. ואין הנגע פושה לתוכה. ע״כ. וכתב מהר״ם דק״ל היינו רבי יוסי וי״ל לר״י חיצונה להסגיר. ולר״ע חיצונה טהורה לגמרי. דאינה קרויה נגע. דכתיב (ויקרא י״ג:י׳) ומחית בשר חי בשאת שיש מחיה בתוכה לחוד. ולא שיש מחיה בתוכה. ובהרת לפנים הימנה. ומ״מ מסיק דר״ע כת״ק דר״י ס״ל וה״ק בין כך ובין כך הפנימית להסגיר והחיצונה טהורה. וזה כדברי הרמב״ם והר״ב:

ו **[*מובאת]**. פי׳ הר״ב מצומצמת כו׳. כאילו הוא לקח עדשה בצמצום ושם אותו שם. הרמב״ם. והערוך הביאו בערך מובת. ופי׳ מכוונת ולא אמר מאיזה לשון הוא]:

המותר סימן פסיון לפנימית. פירש הר״ב כלומר אם פשתה הפנימית על אותו מותר שתיהן להחליט כו׳. ואהא קאי שכתב ואין הלכה כר״ש דאילו על מ״ש ואם פשתה חיצונה כו׳ לא מצי קאי. דהא היינו כסתמא דריש מתני׳ דלעיל. הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט:

היה בהק פחו׳ מכעדשה. כתב הר״ב האי דנקט בוהק פחו׳ מכעדשה דאם היה כעדשה היה מטמא משו׳ מחיה דקי״ל מחיה מטמא בכל המראות. וכ״כ הרמב״ם. ודבריהן תמוהין מאד דהיכי מצית אמרת דבהק היינו בשר חי ואין נראה כן לא מן הכתוב ולא מן המשנה. מן הכתוב שכן קורהו לזה בשר חי. ולזה בהרות לבנות כהות בהק הוא. ומן המשנה דהא תנן במ״ה ו׳ דפ״ק היתה בו מחיה כו׳. ובא השחין כו׳ והבהק וכן כתב שם הר״ב לשון ת״כ בשר חי ולא הבהק וה״נ בפ״ח מ״ו וא״ת על כרחינו כיון שהמחי׳ מטמא בכל המראו׳. נמצינו למדין שהבהק ג״כ בכלל מחיה הוא. זו ודאי שאינה צריכה לפני׳. שכבר פי׳ הר״ב במ״ב פ״ד שזה שהמחיה מטמא בכל מראה דהיינו כמראה הבשר בין כושי בין לבן. בין אדום. אבל בהק הן בהרות אלא שהן כהות. דהיינו למטה מהארבע מראות וז״ל הרלב״ג בפירוש בוהק הוא פורח בעור טהור הוא. שר״ל שאין אלו הכתמים בסבות עפוש בבשר. אבל הוא כתם בעור. והנה האיש הבהקני נקרא רוש״ו בלע״ז. והוא ענין יקרה מבלבול לחותיו וערבובם באופן בלתי שלם כמו שיקרה לעוף שתהיה נוצתו מצבעים רבים לזאת הסבה. כמו שהתבאר בטבעיות ע״כ. אבל מחית בשר חי איננו בשום מראה משתנה אבל הוא מראיתו של עור האיש ההוא ולפיכך הוא בשר חי ר״ל שאין בו שינוי כלל וזהו שכתב ג״כ הרלב״ג בטעם שבשר חי אשר בתוך הנגע הוא סי׳ טומאה ואמר לפי שזה יורה על שזה העפוש [ר״ל הנגע] בא לזה המקום מהבשר והעור מחוץ מהם. ולזה מגיע אל מקיף המקום ההוא קודם שיגיע אל מרכזו. ולזה יורה שזה העפוש הגיע שם ממה שנדחה אליו מהעפוש מפנימית הגוף וזה שאם היתה התחלת הויית זה הנגע בבשר [והעור] שהוא [בו] [ולא מפנימית הגוף]. היה מן הראוי שיהיה התחלתו במרכזו ואחר יתפשט לחוץ וזה מבואר מאד ע״כ. וכי נמי אמרת דבהק דהכא. לא בהק דקרא ושנשנה במשנה אלא הכא קרי למחיה עצמה בשם בהק הואיל ואינה כעדשה שהוא שיעור סימנה לטומאה להכי קרי ליה בהק שהוא שם מראה טהור אכתי תקשה חדא מאי טעמא לא קתני בהדיא. היה מחיה פחותה מכעדשה כדקתני לעיל מ״ג. שהרי בכך אינו מקצר במלות. ולמאי נ״מ משנה בלשון וקרי ליה בהק. ועוד דכיון דהשתא לא קרי ליה בהק. אלא משום שהוא פחות מכעדשה. א״כ היכי קתני בהק פחות מכעדשה והרי אין בהק במקום הזה. אלא מה שהוא פחות מכעדשה. ועוד קשיא לפירושם מאי אתא מתני׳ לאשמעינן. וכי עד הכא לא שמענו שהפסיון אין לו שיעור והא משנה שלימה שנינו ברפ״ד הפסיון בכל שהוא. ואין סימן פסיון לחיצונה כבר שמענו בפרקין. הלכך באמת דברי הרמב״ם והר״ב בזה תמוהים מאד. ולכן נראה כפירוש הר״ש שכתב וז״ל היה בהק פחות מכעדשה. שסמוך לפנימית בהק. והבשר חי חוץ לבהק. והחיצונה מקפת לבשר חי. סימן הפסיון לפנימית אם נתכסה הבשר [חי] בבהרת מחליט הפנימית משום פסיון. אע״פ שהבהק מפסיק דאין בהק חשיב הפסק לפסיון. כיון דלית ביה כעדשה. ואין סימן הפסיון לחיצונה דאין הנגע פושה לתוכו. עכ״ל. והשתא טובא קמ״ל. דאע״ג דתנן בפ״ק דבהק המפסיק בין אום לפסיון מצילו מידי טומאת הפסיון. וקמ״ל הכא דכשהבהק פחות מכעדשה. אינו מפסיק ואינו מציל. ומצאתי למהר״ם שמסיים בדברי הר״ש. והא קמ״ל טעמא דבהק פחות מכעדשה. אבל כעדשה לא הוי סימן טומאה פסיון אף לפנימית. שהרי בהק מפסיק בין האום לפסיון. ע״כ:

היה בהק כו׳ סימן פסיון לפנימית. נראה דגם זו ליתא להלכה. דהא לעיל פסק כר״ע. דאין פסיון לפנימית ג״כ. וכן הרמב״ם לא העתיק בבא זו בחבורו. ויש לתמוה על הר״ב והרמב״ם בפירושו. שכתבו אין הלכה כר״ש ברישא. וה״ל לכתוב כן הכא בסוף מתני׳:

ואין סימן פסיון לחיצונה. נ״ל דלר״מ אצטריך דאע״ג דסבירא ליה שהנגע פושה לתוכו. אין סי׳ טומאה לחיצונה. כיון דבהק פחות מכעדשה מפסיק בין האום לפסיון. ור״מ לטעמיה דאמר לקמן פ״ח [מ״ו]. דפחות מכעדשה ככעדשה בחזרו בו ראשי אברים וכו׳ וה״ה הכא. מהר״ם:

ז **שאינן מיטמאין משום מחיה**. הקשה הראב״ד בפ״ג מהט״צ [הלכה ח׳] למה [לא] אמרו שאינן מיטמאין בבהרת. ולמה תפסו שאינן מיטמאים במחיה. וי״ל מפני שהוא חלק למעלה. ואילו היה מקום שער היו אומרים ג״כ שער. ואילו היה ראוי לפסיון היה ג״כ מזכיר פסיון. אלא שרוב ראשי אברים

הללו. אפילו לגריס אינם ראוים. כ״ש לפסיון. ועי״ל לפיכך תפס מחיה. לפי שראשי אברים הללו מעכבין בפריחה. כדאיתא במתני׳ [דלקמן]. אשמעינן הכא. אע״ג דלבסוף מטמאו משום מחיה. מתחלה מיהא לא מטמאו. לפי שאינם מקום בהרת כגריס. וזה עיקר. ע״כ. והכ״מ דקדק דדעת הרמב״ם שאילו היתה בהרת כגריס בראש אחד מאברים אלו. אפשר שהי׳ נראה כולו כאחד אבל מתוך שהמחיה בתוכה. אין העין שולט בכל הבהרת כאחד. ע״כ:

וראשי אזנים. שפת האזן. רש״י פ״ק דקידושין דף כ״ה:

וראש הגויה. פי׳ הר״ב הוא גיד האמה. וראיתי בכף נחת שכתב וז״ל ונתיחס כל הגוף לזה האבר. לפי שממנו הושתת ונתיסד כל גוף האדם. ג״כ תענוג זה האבר ראש לכל הנאות ותענוגי הגוף. עכ״ל. ואין דבריו אצלי מתישבים כלל. אם הפי׳ הראשון. הנה מפני גוף אחר שיתיסד על ידי הזרע. שהוא המעבר לו. לא מפני כן יתכן לקראו גויה. והמכוון זה הגוף שהוא בו. ואם הפי׳ השני. כ״ש שאין מן הדעת שהחכמים יכנוהו בשם כל הגוף להיותו מתענג על ידו. ומדרכם הוא להעלים ולהסתיר בלשונם. אפי׳ במקום הצריך. כ״ש כאן במקום שאין הכרח לזה. אבל מה שנ״ל בזה שלא נקרא גויה כלל. אבל נקרא ראש הגויה. לפי שהוא בולט ויוצא מן הגויה. [*דומיא לזה] ובאשה *) [*בית הרחם] נקרא שפולי מעיים. במ״ח פ״ט דנדה **). לפיכך נקרא הגיד עצמו ראש הגויה. לא שיקרא גויה. אבל נקרא ראש הגויה והי׳ מן הראוי בכאן שיאמר ראש ראש הגויה אבל מיפוי הלשון וקצורו שאינו כופל במלות שוות ואחד מושך עצמו ואחר עמו ותדע שכדברי כן הוא דבגמ׳ ספ״ג דנדרים [דף לב] בתחלה המליכו הקב״ה על רמ״ג אברים ולבסוף על רמ״ח ואלו הן ב׳ עינים ב׳ אזנים. וראש הגויה. עוד שם מעשר׳ שליטי׳ ב׳ עינים ב׳ אזנים וב׳ רגלים וראש הגויה ופה ומה טעם [נקט] שם (בראש) [וראש] הגויה. אילו היה שם הגיד גויה עצמו. לא הל״ל אלא והגויה. אבל זה שמו אשר נקרא הוא ראש הגויה כמו שפירשתי והוא הנכון [*והא דבפרק המפלת (נדה דף כה) אמרי׳ וגוייתו כעדשה. ופירש״י גוייתו גיד אבר הזכר ע״כ ל״ק שהרי כתבו התוס׳ שם [ד״ה לידע] שאין מקומו בולט אלא שמקומו ניכר בכעדשה ע״כ. ומפני כן לא יכול לקראו ראש הגויה כיון שאין לו ראש בולט]:

וראשי הדדים שבאשה. אבל שבאיש אינן בולטין כ״כ ואין זה שפוע. רש״י שם:

ח **תוך הפה**. מפורש בתוספתא שהביא הר״ש דאודם שפתים נדון כתוך הפה. ופי׳ הכ״מ [ריש] פ״ו מט״צ. בשם הר״י קורקוס. משום דכתיב זימני טובא עור בשרו. וה״נ ממעטינן עור כף הרגל. מפני שאינו נראה וגלוי תדיר. אע״ג דבכל דוכתא חשוב גלוי. והוא הדין לאודם [השפתים]. כי כשסוגר פיו שאינו מדבר. אינו נראה. ע״כ:

והקמטין שבצואר. כתב הר״ב תנא סיפא כו׳ דלא תימא קמטין דצואר דוקא דלא מתחזי כאחריני. וכך כתב הר״ש. וז״ל מהר״ם דלא מתחזי בכל אדם. אבל קמטין שבשאר הגוף. כגון באדם שמן שיש לו פימה עלי כסל [*לשון מקרא הוא איוב ט״ו] כיון דלא שייך באדם כחוש לא חשיב בית הקמטין. קמ״ל. ע״כ:

תחת הדד ובית השחי. פי׳ הר״ב כשנראה כמניקה כו׳ כשנראה כמוסק כו׳. כדתנן בפ״ב משנה ד. ושם מפורש:

קדח. פי׳ הר״ב הוא שחין שבא מחמת דבר אחר כגון מחמת מכת אבן כו׳. דתניא בת״כ אין לי אלא שחין שעלה מאליו. לקה בעץ באבן. בגפת. בחמי טבריא וכל שאינו מחמת האש. מניין. ת״ל שחין שחין ריבה. ותנ״ה גבי מכוה. אין לי אלא שנכוה באור. נכוה בגחלת. ברמן. בסיד רותח. בגפסית רותח. בחמי האור. מניין. ת״ל מכוה מכוה ריבה. ומרבי׳ להו כדין שחין ומכוה מה הנהו מורד לא. אף קדח מורד לא. הר״ש. ועיין בגמרא פ״ז דפסחים דף עה. ויש לדקדק דברפ״ט תנן איזהו שחין לקה בעץ כו׳. איזהו מכוה נכוה בגחלת כו׳. ונ״ל דהתם לא קתני אלא דאתיא מדרשא. וראיתי לרבינו בגור אריה שכתב דה״ק התם. דאע״ג דלקה בעץ כו׳. ובא ע״י חימום אינו מכוה. אבל הוא שחין וכ״ש שחין עצמו. ע״כ. ואין דבריו עולים כן בסיפא גבי מכוה והרמב״ם פי׳ במתני׳ דהכא שחין היא הכאה. בכל מה שיוכה באבן ועץ וברזל. וזולת זה. ומכוה הכאה באש או [בדבר] שנתחמם באש כמו אבן וברזל חם ודומותן. וקדח הנגע ההווה מליחה נשרפת כלהבת בגוף כמורסות והיציאות אשר ינקבו העור ויקרצוהו. והוא נגזר מאמרו כי אש *)קדחה באפי (דברים ל״ב:כ״ב) ר״ל ההתלהבות. ע״כ. וברפ״ט אעתיק לשונו שבחבורו מהט״צ [רפ״ה]. [*וז״ש הר״ב לשון כקדוח אש המסים. פסוק בישעיה סי׳ ס״ד [א׳]]:

המורדין. פי׳ הר״ב שלא נתרפאו יפה וכו׳. דבשחין כתיב ונרפא כו׳ דתניא בת״כ. שחין יכול מורד ת״ל ונרפא. יכול עד שנעשה צלקת. ת״ל שחין [דהל״ל ובשר אשר נרפא משחין. קרבן אהרן] הא כיצד נרפא ולא נרפא כשהוא אומר למטן צרבת השחין היא עד שיקרו׳ כקליפת השום. צלקת. הוא קרום חזק שנתרפא לגמרי. מכוה מורדת נמי כדתניא בת״כ מכות אש יכול מורדת ת״ל והיתה מחית המכוה יכול משתעשה צלקת. ת״ל מכות אש הא כיצד חיתה ולא חיתה כשהוא אומר למטה צרבת המכוה היא עד שתקרום כקליפת השום. הר״ש:

ואין מצטרפין בנגעים. לשון הר״ב אם היה חצי גריס נגע כו׳. ול׳ הר״ש דאפי׳ רוב כגריס בעור הבשר. ומיעוטא בהו אין מצטרפים:

ואינם מיטמאין משום מחיה. פי׳ הר״ב דאם פרח בכולו כו׳ דכיון דהני לאו בני אטמויי נינהו אין זו מבוצרת לתוך השאת כדמוכח בתוספתא כ״כ הר״ש ולדבריו מכיון דתני בתר הכי ואין מעכבין את ההופך כולו לבן תקשה דא״כ מאי האי דאין מטמאין משום מחיה. הא אדרבא טהורי מטהרינן משום פרח בכולו וכי תימא דפרח מן הטהור טמא אכתי תקשה דלמנ״מ קתני דאין מיטמאין משום מחיה. הא אכתי טמא הוא כיון שפרח מן הטהור. והרמב״ם מפ׳ כאי נמי שכתב הר״ב:

חזר הראש והזקן ונקרחו. פי׳ הר״ב ונעשה כעור בשר. כדתנן בספ״י והיינו נמי דמפרש הרי אלו מיטמאין בנגעים בד׳ מראו׳ ומן התימה על הר״ש דמפרש ונקרחו שניתק השער ומיטמאין בנגעי׳ בנגעי נתק והדר מפרש דמטמא בד׳ מראות והא ודאי דליתא. כמ״ש ברפ״י ובסופו:

הרי אלו מיטמאין בנגעים. כתב הר״ב וה״ה דה״מ למתני נתפשטו הקמטים כו׳. כדתנן בר״פ דלקמן בקמט ונגלה הר״ש:

ואינן מיטמאין משום מחיה. פי׳ הר״ב דנתקין מיטמאים בשער צהוב כו׳. וכ״פ הר״ש אבל הרמב״ם כתב. כשיהיה שחין או מכוה בתוך הבהרת ואע״פ שהוא נעשה צרבת. הנה לא נחשוב אותו מחיה. ע״כ. והשתא הוה דומיא דאינו מיטמא משום מחיה דברישא. לפי׳ הרמב״ם דהתם:

והדלדולים שבראש ובזקן. פי׳ הר״ב דלית בהו שער. וכ״כ הר״ש. וז״ל הרמב״ם והדלדולין שבראש ושבזקן כאשר יתלו מהן יבלת ומורס׳ רכה ומראה [דמות] הבשר בלתי שער עלי׳ בלתי ספק שדיניהן כדין עור הבשר. ע״כ. ומלתא דפשיטא הוא. וק״ק דלמאי איצטריך למתנייה. ומצאתי למהר״ם שכתב וז״ל. נ״ל לפרש. הדלדולים היינו יש בני אדם בעלי רוב שער שאפי׳ הפנים והצואר יש בהן שער שלא כדרך רוב בני אדם ולשון הדלדולים הוי מל׳ זכר של רחלים שהי׳ שערו מדולדל [בבכורות] בפ׳ כל פסולי המוקדשים [מ״ג ד׳ ל״ה] פירש שערו מרובה ומדובלל. וגרסי׳ בתוספתא פ״ב איזהו הראש ואיזהו הזקן. מן הפרק של לחי ולמעלה זהו הראש מן הפרק של לחי ולמטה זהו הזקן. מותח את החוט מאוזן לאוזן. כל שמן החוט ולמעלה זהו ראש וכל שמן החוט ולמטה זהו הזקן. מאחריו מפיקה של פרקה ולמעלה זהו ראש. מפיקה של פרקה ולמטה. אע״ג שהוא מגדל שער. הרי הוא כעור הבשר לכל דבר והיינו דקתני במתני׳ הדלדולין שבראש ושבזקן אע״פ שמגדלין שער במקצת בני אדם. הרי הן כעור הבשר דבתר רובא אזלינן. עכ״ל:

נדונים כעור בשר. ל׳ הר״ב ומעכבים את הפריחה והנגע פושה לתוכן ומצטרפים לכגריס. וכן ל׳ הר״ש ול׳ הרמב״ם *) שתטמא בנגעי עור בשר ומעכב את ההופך כולו לבן. ע״כ. וחדא או תרי מגו אחריני נקטי דה״ה לשיטמאו בד׳ מראות ובמחיה ושער לבן: ורפי״ב בס״ד [ד״ה חוץ]:

פרק ז

א **השחין והמכוה והקדח עד שלא נעשו צרבת נעשו צרבת וחיו**. לשון הר״ב שחין ומכוה וקדח דעד שלא באו בא הנגע היינו טומאה וכשבא השחין וכו׳ היינו טהרה כו׳ כשחזרו ונעשו צרבת היינו טומאה. וכ״כ הר״ש. ולדבריהם תימה למאי תנן וחיו. כיון שכבר משנעשו צרבת. היינו טומאה. ועוד דלדבריהם היכי קתני עד שלא נעשו צרבת. ומהר״ם מחק צרבת קמא. ולשון הרמב״ם [בפירושו] כך הוא. השחין והמכוה והקדח כאשר היתה לחה. והיא אשר תקרא מורסא. כמו שבארנו. שהיא אז לא תטמא במין ממיני הנגעים. וכאשר נעשו צרבת שהתחיל בקושי. הנה אז תטמא בסימני שחין ומכוה כמו שקדם. וכאשר [חיו והיא] שנתרפאו רפואה שלימה. ר״ל השחין והמכוה. הנה הם יחזרו כעור הבשר ויטמאו בסימני עור בשר. והוא ענין אמרו וחיו. ואמר עד שלא נעשו צרבת ענינו שהתחדש הנגע בו [בהיותו] כדין עור הבשר קודם שיתפשט בעור [פי׳ קודם שיתפשט השחין בעור] ותהיה הבהרת טמאה בלי ספק. ואחר זה [נולד] צרבת אשר טיהר זאת הנגע אשר היה בעור הבשר. בחדוש השחין או המכוה בה. כמו שהתבאר [בסוף] הפ׳ הראשון מזאת המסכתא עוד חיו השחין והמכוה [ר״ל] שחזרו לדין עור הבשר. חזר זה הנגע טמא. ע״כ. לדבריו דוקא כשחיו שנעשו כעור הבשר. קאמר ראב״י שהוא טמא. אבל לא כשנעשה צרבת. שאע״פ שהצרבת מטמא בנגעים. חלוקין הן מנגעי עור הבשר. כדתנן ברפ״ט. ולפיכך לא טימא ראב״י לנגע עור הבשר שבא עליו השחין. או המכוה. אלא א״כ שישוב לקדמותו עור הבשר. אבל עד שלא נעשו צרבת. ענינו עד שלא נעשו צרבת שחין ומכוה. שאין צרבת כי אם שהוא שחין ומכוה. ובחבורו פ״ו מהט״צ [הלכה ד] כתב בלשון הזה. היתה הבהרת בעור ונעשה מקומה שחין או מכוה. וחיו. והרי הן כעור הבשר:

ב **כצמר לבן וכקרום ביצה**. פי׳ הר״ב כלומר תחלה היתה כצמר לבן ועכשיו נעשית כקרום ביצה. וכ״כ הר״ש. ולשטתם אזלי דס״ל בפ״ק משנה ג׳ דלרבנן דר״מ כי נשתנה ממראה למראה שלא כסדר השנוי. [*אלא שנשתנו מהאב לתולדה שאינה שלו או מתולדה לתולדה] מקרי נגע אחר. ולא הוו פליגי בהו תנאי דהכא. כיון דלרבנן דהתם לעולם מקרי נגע אחר. ואי נמי לרבי מאיר כדאית ליה. אלא דהכא נשנו כסדרן שנשנו בלשון חכמים דהתם בראש הפרק. אבל לשטת הרמב״ם שכ׳ הר״ב שם. אפי׳ כי נשתנה משלג לקרום. לא הוי נגע אחר. מפרש מתניתין דהכא. וז״ל. ירצה בזה שהבהרת עזה אשר היה מראה כשלג. חזרה למראה סיד ההיכל. או כמראה השאת. אשר היא צמר לבן. או כקרום ביצה. וכאילו יאמר שאין הפרש בין חזרת [מראיה]

מראה חברתה אשר היא שאת. או מראה תולדתה או מראית תולדת חברתה. והוא אמרו ונעשית מספחת שאת. או מספחת עזה. ע״כ. וניחא נמי טפי. דלהר״ב סיפא דנעשית מספחת כו׳. אינה אלא פירושא דרישא:

ג **בסוף שבוע ראשון יסגיר.** ידבר בכאן בנגעי עור בשר. או נגעי קרחת וגבחת. אשר בה שני שבועות. כמו שקדם. והוא ההיקש בשאר נגעים. הרמב״ם בנא״י:

לאחר הפטור יפטור. י״ל דאצטריך למסתם כרבנן דר״ע דאמרי לעיל פ״ד [משנה ח]. בהרת כגריס ופשתה כחצי גריס. והלך מן האום כחצי גריס וכו׳ עדוחכמים מטהרין. מהר״ם:

ופוטר. כתב הר״ב או פוטרו כו׳. כמו חלץ ועשה מאמר [פ״ה דיבמות] [משנה ג] מהר״ם. ומ״ש הר״ב ואפי׳ לאחר הפטור. וכ״כ הר״ש. ועודהו דנקט. לא נקט אלא משום מסגירו. דאי כבר הסגירו לא יחליטנו. דאין מחליטין את המוסגר. אבל לענין לפוטרו דקתני. לאו דוקא נקט עודהו. מהר״ם:

עודהו מחליטו. לשון הר״ב שהיה בא להחליט. ולא הספיק לומר לו [*טמא] אתה. הרמב״ם פ״ו מהט״צ [הלכה ז]:

בסוף שבוע ב׳ לאחר הפטור יפטור. ואצטריך לאשמועינן דלעולם לא תצטרף בהרת זו לטמא בנגע. כגון שכנסה כחצי גריס למזרח. ופשתה כחצי גריס למערב לא נימא תראה בתחלה כר״ע דאמר לעיל פ״ד [משנה ח]. תראה בתחלה. אלא כרבנן דמטהרי. והוי מחלוקת ואחר כך סתם. כרבנן. מהר״ם:

ד **התולש סימני טומאה כו׳.** תניא בספרי פרשת תצא. השמר זה ל״ת. בנגע זה שער לבן. הצרעת זו המחיה אין לי אלא עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ואחר הפטור. מנין. ת״ל לשמור מאד לעשות. אין לי אלא נגעי אדם. נגעי בתים ונגעי בגדים מנין ת״ל ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים. אין לי אלא מתוך החלט מתוך הסגר מנין. ת״ל כאשר לוויתים. אין לי אלא כולו. מקלתו מנין ת״ל [לשמור לעשות] ובת״כ מנין לתולש סימני טומאה במקום נתקו. שהוא עובר בל״ת. ת״ל ואת הנתק לא יגלח. הר״ש:

[*התחלתי מביא להם ראיות. כתב הר״ב בתוספתא [מייתי] דכך היתה ראייתו כו׳ מפני שלא ראה כו׳ תוך הסגר כו׳ שלא ראה כו׳ הלכך כו׳ קודם שיאמר לו כו׳. ודבר תמוה הוא זה שאין ראייתו אלא על שלא ראה כו׳. וילמד ממנו עד שיאמר לו כו׳. אע״פ שראה. אבל בתוספתא והביאה הר״ש איתא. שר״ע לא אמר אלא הראיה משלא ראה על שלא ראה. וא״ל יפה אמרת. ואחר כך איתא אחד עומד. ולפי זה אחר שהסכימו לר״ע בלא ראה. הוסיפו עוד לפסוק הדין שאף כל שלא אמר כו׳. ולא שר״ע מדנפשיה הוציא לפסוק על שלא אמר כו׳. ואין לו ראיה. אלא על שלא ראה וכו׳]:

[*טהור עד שיטמאנו הכהן. לשון הרמב״ם. ולא יטעך אמרו. אף תוך הסגר טהור. שתחשוב שזה יסתור השרשים אשר התבארו בתחלת הסדר [ר״ל בהקדמתו. אבל משנה שלמה היא. בפרק דלקמן משנה ח׳. ובפ״ק דמגילה משנה ז] שהמצורע מוסגר טמא לפי ששיעור המאמר כן אף תולש סימני טומאה תוך הסגר טהור [ר״ל] אחר שלימות ימי הסגר. [יהיה טהור. אחר שלא] ימצא בו הכהן סימן טומאה. ולא [תקדם] לו ג״כ ראיית סימן. עכ״ל]:

לכשיולד לו נגע אחר כו׳. ואע״ג דתנן לעיל בפ״ג. דאין מחליטין את המוחלט שאני הכא דנקצצה ומן הדין טהור וקנסא בעלמא הוא. כדלקמן הר״ש:

ויטהר. פי׳ הר״ב דכיון דנתרפא מן השנייה אגלאי מלתא כו׳. כ״כ הר״ש. ומייתי גמ׳ פ״ה דבכורות דף לד. דהתם מייתינן למתני׳ דלקמן. ובעי עלה יטהר תנן. דמשמע מיד כשיולד לו נגע אחר טהר מן הראשונה. או ויטהר תנן. דמשמע כשיטהר מן השני. אז יטהר מן הראשון. נ״מ דנגע אחרון נולד לו בימי חתנות דתנן לעיל בפ״ג משנה ב׳ דנותנים לו שבעה ימים כו׳ אי אמרת יטהר תנן. מקמייתא טהור ולבתרייתא נטרין ליה ז׳ ימי משתה. אלא אי אמרת ויטהר תנן. סוף סוף כי לא מטמית לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא מאי תיקו. ואולי משום דויטהר הוי לחומרא נקט ליה הר״ב הכי והשמיט לכתוב דתלמודא נסתפק בגירסא:

ה **רבי אליעזר אומר לכשיולד לו כו׳ וחכ״א עד שתפרח בכולו.** בגמ׳ פ״ה דבכורות דל״ד רמי דר״א אדר״א ודרבנן אדרבנן אמתניתין דהתם דתנן הצורם באוזן הבכור ה״ז לא ישחט עולמית וחכ״א כשיולד לו מום אחר ישחט עליו. ומשנינן דר״א אדר״א לא קשיא. בממונא איכא למימר דעביד דסבר אטיל בו מום. ואם יתירוהו לי בכך הרי נשכרתי ואם לאו מה הפסדתי אם אמתין [על] מום אחר. בלאו הכי נמי הייתי ממתין עד שיפול [בו] מום הלכך קנסינן ליה אפי׳ יפול בו מום אחר כי היכי דלא ליתי וליעבד. גופו מי איכא למימר דנחית לספיקא וליקוץ אי לא קנסינן ליה לעולם. הא ודאי לא עביד דחייש שמא נגע לא יולד לו לעולם ולא אטהר לעולם ואפילו אם יולד מה אהני לו בקציצה הרי הוא נגוע כבתחלה. מוטב לו להניח את זה שמא ירפא. דרבנן אדרבנן נמי ל״ק. הכא במאי דעבד קנסוהו. הכא במאי דעבד קנסוהו. במאי איכוין למשרייה בהאי מומא בהאי מומא קנסוהו רבנן דבהאי מומא לא לשתרו ליה. והכא במאי דעבד קנסוהו. איכוון לטהורי נפשיה בהאי קציצה. בהאי קציצה קנסוהו רבנן וכיון דהך קציצה אינה מועלת לו לטהרו נמצא טמא עולמית. דחשבינן לנגע כמאן דאיתיה. דמי יימר דאי הוה ביה הוי מתסי:

פרק ח

א הפורח מן הטמא טהור. כבר התבאר בספרא הפורח מתוך הסגר טהור. להיות המוסגר טמא כמו שהשרשנו הנה כבר הקדימו הטומאה [וז״ש הפורח מן הטמא טהור] הרמב״ם. ועיין לשונו דלקמן [בד״ה מן הטהור]. ועוד עיין בסוף פרקין. וז״ל מהר״ם הפורח מן הטמא פי׳ מתוך הסגר והדר מפרש פורח מתוך חלוט מחיה שער לבן ופסיון:

חזרו בו ראשי אברים. פירש הר״ב דכתיב וביום הראות בו בשר חי יטמא בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים ת״כ והביאה הר״ש. וז״ל קרבן אהרן הוכרחו לומר שלא אמר זה אלא על ראשי אברים לפי שאם הוא בשאר המקומות אם בלא פרח בכולו הוי מחיה סי׳ טומאה ה״ה כשפרח בכולו ולא הוי צריך למכתב זה אלא ודאי שלא בא להודיענו אלא על המקומות שאינם מטמאים במחיה כשלא פרח בכולו לומר שאם פרח בכולו אף באלו המקומות המחיה סימן טומאה בהם עכ״ל. ועיין במ״ב [ד״ה נולדה לו מחיה]. ומ״ש הר״ב והוא שיראו כעדשה. כמו שאמרו נאמר כאן בשר חי ונאמר להלן בשר חי ר״ל במחיה מה בשר האמור להלן בכעדשה כמו שבארנו בששי [מ״ב] אף כאן בכעדשה. הרמב״ם:

מן הטהור טמא. לפי שהפסוק לא ישפוט בו בטהרה אלא אחר הקדמת הטומאה ולשון סיפרא יכול הבא כולו לבן בתחלה יהא טהור ת״ל הוא. [הוא] טהור ואין הבא כולו לבן בתחלה טהור אלא טמא. וזהו ענין אמרו הפורח מן הטהור טמא. הרמב״ם. ועיין מ״ש בשם מהר״ם במשנה ז׳. ומ״ש הר״ב כגון שהחליטו בשער לבן כו׳ מסיים הר״ש או שפשתה ואח״כ כנסה ופטרו בכל הני כו׳:

ב או שהלכה לה המחיה. ואח״כ פרח בכולו טהור. וא״ת הרי פרחה מתוך פטור וה״ל להיות טמא. וי״ל דהב״ע כשהלכה המחיה וקודם שהראהו לכהן פרחה בכולו. הכ״מ פ״ז מהט״צ [הלכה ג]:

נולדה לו מחיה טמא. כמו שבא הפסוק. וביום הראות בו בשר חי יטמא. הרמב״ם. ויראה לי דלא תני ליה. אלא משום דאצטריך למתני פלוגתא דרבי יהושע וחכמים בנולד לו שער לבן דאי לגופיה הא תנא לעיל חזרו בו ראשי אברים טמא. וכ״ש כשנולדה לו מחיה. שענינו במקום שמטמא משום מחיה אילו היה בא מתחלה. וכדכתב נמי הר״ב לעיל אפילו ראשי אברים כו׳:

נולד לו שער לבן ר׳ יהושע מטמא וחכמים מטהרים. ר׳ יהושע אומר מחיה סימן טומאה ושער לבן סימן טומאה. וכמו שהוא יטמא בחדוש מחיה כן יטמא בחדוש שער לבן וחכמים יביאו ראיה מאמרו או כי ישוב הבשר החי אמרו בשר חי מטמא [כשיחזור]. ואין שער לבן מטמא [כשיחזור] ירצה להופך כולו לבן. הרמב״ם. ובת״כ ובתוספתא נדרש כן. וקשיא לי דהשתא דבא הכתוב למעט שער לבן א״כ מנלן לרבות אפי׳ ראשי אברים. שהרי לא יכולנו לרבויי אלא משום דלגופיה לא אצטריך כמ״ש לעיל וי״ל דשפיר שמעינן מיניה תרתי דאי לא אתא אלא למעט דשער לבן לא. ה״מ לכתוב הכי וכסתה הצרעת את כל בשרו והיא הפכה שער לבן וטהר הכהן וגו׳:

ג בהרת ובה שער לבן כו׳. כ׳ הר״ב הא קמ״ל דפריחה מטהרת אחר כל סימני טומאה. כדילפינן בת״כ הביאה הר״ש בסוף מתני׳ א׳ וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור מה ת״ל. שיכול אין לי פריחה מטהרת אלא אחר חלוט מחיה כו׳ מנין כו׳ ואחר החלוט שער לבן כו׳ ואחר חלוט הפסיון כו׳ ת״ל וטהר את הנגע טהור לרבות את כולן ע״כ:

אע״פ ששער לבן במקומו טהור. ואפי׳ אצל ר׳ יהושע. הרמב״ם. וכ״כ מהר״ם:

וכולן שחזרו בהן ראשי אברים כו׳. בת״כ וראה הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא צרעת הוא. מה ת״ל שיכול אין לי אלא ראשי אברים שנתגלו שיהו טמאים. אלא אחר פריחת חלוט מחיה כו׳ מנין כו׳ אחר פריחת חלוט הפסיון כו׳ אחר פריחת הסגר כו׳ ת״ל וראה הכהן את הבשר החי וטמאו הבשר החי טמא הוא לרבות את כולן. הר״ש. ואע״ג דאחר פריחת חלוט שער לבן לא קתני ממילא משמע דנתרבה ג״כ. וז״ל מהר״ם וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו טמאים. פי׳ אחר חלוט שער לבן משום שער לבן או משום פסיון ואחר חלוט פסיון משום פסיון ואחר חלוט מחיה אינו טמא משום מחיה דהא נתכסית ולא חזרה ונתגלתה אלא ראשי אברים הוא דנתגלו שאינן מטמאין משום מחיה. אלא צ״ל דנתגלו אחר חלוט מחיה מטמאין ליה משום פסיון ע״כ. וכתב עוד דהא קמ״ל דאפי׳ פורח מתוך חלוט מחיה דמטהרים ליה אם חזרו ראשי אברים ונתגלו כעדשה סד״א לא יעכבו הפריחה. כיון דלא מטמא משום מחיה קמ״ל ע״כ. [*והא דבברייתא דת״כ נסיב ליה לקרא וטמאו הבשר החי טמא הוא צרעת הוא העתקתיו כן מדברי הר״ש. אבל בת״כ עצמו ראיתי דלא נסיב הבשר החי טמא הוא ולמד הכל מן וטמאו. והדר נסיב לטמא הוא צרעת הוא למיעוט דהפך כולו לבן בתחלה כו׳ וחזרו ראשי אברים דטהור. כדלקמן מתניתין ז ומיהו נראה גירסת הר״ש עיקרית דמן טמא ומן צרעת מרבה לכולן והדר מן הוא הוא ממעט לכולן]:

הרי אלו טמאין. לעיל דלא קאי אלא אפורח מתוך הסגר נקט טמא אבל הכא דקאי אפורח מתוך חלוט מחיה מתוך חלוט שער לבן מתוך חלוט פסיון נקט טמאים כלומר כל הפריחות הללו שחזרו בהן ראשי אברים. טמאים. והכא קתני סתמא טמאין. ולא קתני עד שנתמעט בהרתו מכגריס כדקתני

ברישא משום דרישא דמיירי בפורח מתוך חלוט הסגר שייך למתני הכי. אבל הכא אפי׳ עמדה בהרתו על כגריס אם הלכו להן סימני הטומאה טהורה ונהי דה״מ למתני טמאים עד שילכו להן סימני טומאה י״ל דלא אצטריך. דברישא נמי לא הוה צריך למתנייה אלא משום דזימנין טמא עד שתתמעט בהרתו מכגריס. וזימנין טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה דהיינו כשפרח מתוך לאחר הפטור משום האי חילוקא דאיכא ברישא תנייה התם. מהר״ם:

פרחה במקצתו טמא. כתב הר״ב אצטריך לאשמעינן כו׳ אפי׳ פרתה ברובו כו׳ א״נ וכו׳. וכ״כ הר״ש. ומהר״ם כתב דא״נ במקצתו אע״פ שפרחה בכולו חוץ מפחות מכעדשה. וקמ״ל דפחות מכעדשה מעכב את הפריחה. ואפילו בראשי אברים וסתמא כר״מ דרבנן דמתני׳ ו ועיין מה שאכתוב בשמו במשנה ו׳:

פרחה בכולו טהור. להודיעך שאין מתנאי אומרו ית׳ כלו הפך לבן שיחזור ברגע אחד אבל אע״פ שפרח בו מעט מעט בעת שיכלוהו טהור. הרמב״ם. ותניא בת״כ הביאה הר״ש במשנה ו ואם פרח תפרח אין לי אנא בזמן שפרחה בכולו כאחת מנין פורחת וחוזרת. ופורחת וחוזרת. ת״ל תפרח:

ד **אפילו מאה פעמים.** בת״כ. או כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן. הרי זה בא ללמד על ראשי אברים שנתגלו וחזרו ונתכסו. שיהו טהורים. יכול פעם אחת. מנלן אפי׳ מאה פעמים. נתכסו טהור. נתגלו טמא. ת״ל ישוב. כי ישוב או כי ישוב. הר״ש:

ו **פרחה מזו לזו.** פירש הר״ב בין מטהורה לטמאה כו׳. משום דטהורה נעשית טמאה כו׳. וכ״כ הר״ש. ובת״כ יליף ליה מדכתיב כפל לשון. ואם פרח תפרח. וכתב מהר״ם דלא נהירא לו לפרש כן משום דטהורה נעשית טמאה. דכל כמה דלא נזדקק ליה כהן לטמאו. פורח מן הטהור קרינן ליה. דכולה מלתא בכהן תליא כדמוכח בפ״ק בלהקל ולהחמיר. וכן בסוף פרקין. ועוד למה לי דתני פרחה מזו לזו ואח״כ פרחה בכולו. לתני סתמא פרחה בכולו. על כן נ״ל לפרש דדוקא נקט פרחה מזו לזו ואח״כ פרחה בכולו. אבל אם פרחה מן הטהורה ברישא לצד חוץ ולבסוף פרח מזו לזו. ה״ל פורח מן הטהור. וטמא. אבל השתא דפרחה ברישא מזו לזו. אפי׳ פרחה מן הטהורה לטמאה. כיון דנתחברו ונעשו אחת קודם שפרח בכולו. כי הדר פרח בכולו. לא אמרי׳ ה״ל פורח מן הטהור וטמא. אלא פורח מן הטמא וטהור. דכיון דנתחברו ונעשו אחת. מסתבר טפי שהטהורה בטלה לגבי הטמאה. כלומר שהטמאה בטלה לגבי הטהורה כיון דאילו הוה חזי ליה כהן בההיא שעתא. הוי מחליט ליה משום פשיון ועוד כל היכא דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי. בנגעים אמרינן לקולא. וטובא אשכחן כה״ג במכילתין דאזלינן לקולא. וטעמא הוי כדמפרש בשלהי מס׳ נזיר הואיל ופתח הכתוב בטהרה תחלה. לטהרו או לטמאו. [וכתבתיו ספ״ד] הלכך אמרינן הכא. דה״ל פורח מן הטמא. וטהור. ע״כ. והרמב״ם בפ״ז מהט״צ [הלכה ז] כתב בל׳ הזה ופרחה הטהורה לטמאה ואח״כ פרחה בכולו. הרי זה טהור. מפני שהיה מוחלט בטומאה. אע״פ שהטהורה היא שפרחה. ע״כ:

בשפתו העליונה בשפתו התחתונה כו׳. פירש הר״ב בשפתו העליונה חצי גריס בהרת וכו׳. וכ״כ הר״ש. וכלומר מאחר דע״י דבוקם נראה כגריס. הוי טמא. וכשפרח ממנה הוי פורח מן הטמא וטהור. וכ״כ הכ״מ [שם] [*ולשון אע״פ שמדובקים כו׳. כלומר אע״פ שדוקא כשמדובקים וכו׳]. והרמב״ם מפרש דהא קמ״ל שאע״פ שאינו נראה כולו לבן אלא בשעת חיבורן זה לזה. חשיב הפך כולו לבן. ומהר״ם לפי שטתו דלעיל דדוקא בפרח מזו לזו ברישא כו׳. כתב בכאן. דה״פ דכשהיו לו שתי בהרות אחת בשפתו העליונה ואחת בשפתו התחתונה [*אחת טמאה ואחת טהורה. ויש מעט הפרש ביניהן. כשאינו מדביק שפתיו בחוזק זו לזו. וכן בשתי אצבעותיו. וכן בב׳ ריסי עיניו] ופרחה מזו לזו. ואח״כ פרחה בכולו מצד הטהורה לחוץ. ואתא לאשמעינן דלא תימא מאי דפרח ברישא מזו לזו ומחבר להו הוי כמאן דליתא. ולא חשיבא פריחה שמזו לזו לאחשובינהו כנגע אחד. כיון דזימנין כשמדבק שפתיו. אינו נראה. וכי הדר פרח מן הטהורה לחוץ. ליהוי כמו פורח מן הטהור. וטמא קמ״ל. דפריחה שבינתים חשיבא חבור. אע״ג דזימנין לא מתחזיא. וה״ל פורח מן הטמא וטהור. עכ״ל. וניחא טובא לדידיה דהשתא בשפתו העליונה וכו׳. קאי שפיר ארישא אדקתני שתי בהרות וכו׳ [*וגם ניחא לדידיה. לישנא דאע״פ כו׳. אבל ק״ק לי דלמה יגרע בנראי׳ כאחד. דהא כתבתי לעיל בשמו דכשמחוברים אמרינן כאילו כולו טמאה. ועל כרחנו צריכין לומר. דסברתו דה״א שצריך שהפריחה תהיה נראית]:

פרחה בכולו אבל לא בבוהק טמא. בת״כ וכסתה הצרעת. ולא הבהק. שהייתי אומר הואיל והוא סימן טהרה בסוף תהא סימן טהרה בתחלה. ת״ל וכסתה הצרעת ולא הבהק. הר״ש. ועיין לשון מהר״ם דלקמן:

חזרו בו ראשי אברים כמין בהק טהור. מדלא יהיב שעורא כמה. ש״מ אפילו כעדשה. ואפילו טובא חזרו ונעשו בהק טהור. דאינה מעכבת את הפריחה לבסוף כלל. דדינו לבסוף כמו ד׳ מראות. וכן פרחה בכולו. אבל בבהק דרישא. לא יהיב שעורא. דאפילו פחות מכעדשה מעכב את הפריחה בתחלה לכ״ע. ומ״מ אצטריך לפרושי בסיפא וחכ״א בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. כי היכי דלא נטעי למימר דוקא כעדשה דומיא דמחיה. מהר״ם:

טהור. בת״כ בשר חי. בשר חי החוזר טמא. ואין בהק החוזר טמא. והלא דין הוא. בהק מעכב. ומחיה מעכבת. מה מחיה חוזרת ומטמאה. אף בהק יחזור ויטמא. ת״ל בשר חי בשר חי החוזר טמא. ואין בהק החוזר טמא. הר״ש:

חזרו בו ראשי אברים ונתגלו פחות מכעדשה ר״מ מטמא. נ״ל מדלא קאמר בהדיא בהק. ש״מ דבכל ענין קאמר. בין שנתגלו ונעשו בהק. בין שנעשו בשר חי לגמרי ר״מ מטמא. והכי אמר ר״מ בהדיא בת״כ. מהר״ם:

וחכמים אומרים בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. ואין סימן טומאה בסוף. וכתב הר״ב דרבנן מטהרי אפילו טובא נמי. דבהק בסוף אינו מעכב וכן כתב הר״ש. ומשום בתחלה דדוקא פחות מכעדשה. הוא דנקטי במלתייהו פחות מכעדשה. וכ״כ מהר״ם בתחלה. ואח״כ חזר בו. וכתב דבחנם נדחק בכך. כי מתפרש יפה בלא דוחק. דהא לא קאמר. ואין פחות מכעדשה סימן טומאה בסוף. אלא סתמא קתני וא״כ ה״ק בהק פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה. ואין בהק סי׳ טומאה בסיף כלל וכלל. ואפי׳ טובא כדפריש ברישא חזרו ראשי אברים כמין בהק טהור. ואפי׳ טובא. ואיכא למימר נמי דאיירי נמי בלא בהק. (אין) [וק״נ דאין] גלוי אברים בלא בהק סימן טומאה בסוף בפחות מכעדשה. כמו שהוא סימן טומאה בתחלה. וחכמים דהכא הוא ר׳ יוסי דפליג אר׳ מאיר בת״כ בגלוי אברים בלא בהק פחות מכעדשה דאין מעכב הפריחה בסוף ולהכי לא קתני ואין בהק סימן טומאה בסוף. אלא סתמא ואין סימן טומאה כו׳. משום דבתרי גווני איירי. בלא בהק אין סימן טומאה פחות מכעדשה. הא בכעדשה הוי סימן טומאה בסוף בגלוי ראשי אברים. ובבהק אין סימן טומאה כלל בסוף בגלוי ראשי אברים. ואפי׳ טובא. והשתא ניחא דקיימא אר״מ. דאיירי נמי בתרתי כדפרישית. ופליגי עליה בתרוייהו ע״כ:

ז נולד כו׳ עד המכוה ומחית המכוה והבהק. מן הדין ה״ל להיות בכאן בספרים טהור. אמנם אין צריך דבסיפא במסקנא מפרש לה. כמו שאפרש. וה״ק נולד לו שער לבן יחליט. ואם לאחר שהחליטו השחירו השערות וכו׳. ונולד שוב מחיה או חזרו השערות לבנות למקומן שחזרו ונתלבנו. או שבאו אחרות טמא. לא נולד שוב מחיה או שער לבן. לאחר שהלכו שערות לבנות הראשונות. טהור לגמרי. ואתא לאשמעינן דדין בהרת גדולה שפרחה תחלה בכל גופו. כדין בהרת קטנה כגריס. כשם שבהרת קטנה יסגיר. ואם נולד לה שער לבן או מחיה יחליט. ה״נ בהרת גדולה. וכשהלכו להם סימני טומאה [גבי בהרת קטנה] לא אמרינן יחזור להסגרו. אלא טהור גמור. ה״נ בבהרת גדולה. מהר״ם:

נולד לו שער לבן יחליט. לשון הר״ב. ואם לא באו לו סימני טומאה יפטור וכן ל׳ הר״ש. ומשום דשער לבן דקתני. ודאי דלאו דוקא. דה״ה למחיה. וכן העתיק הרמב״ם בפ״ז מהט״צ [הלכה ב]. נולד לו שער לבן או מחיה. ע״כ. וכדתנן בהדיא בסיפא. והתם מייתי הר״ש ת״כ. באדם להביא את הבא כולו לבן שתהא מחיה מטמאתו והלא דין הוא וכו׳:

וכולי שחזרו בהן ראשי אברים וכו׳. הא כבר תנן לעיל כה״ג בבהרת קטנה. והדר קתני ליה הכא בבהרת גדולה. מהר״ם. [*וקשיא לי דהא התם קתני טמאים. ואילו הכא קתני כמות שהיו ואצטריך למתני הכי משום דהכא כי נתגלו מתוך הפטור. טהורים כדכתב מהר״ם [גופיה] לק׳. והרמב״ם ג״כ כתב דאע״ג דנשנה לעיל. קמ״ל דאין לחלק אף בבהרת גדולה. ולדידיה ניחא שהוא מפרש כמות שהיו הכל לטומאה. כמו שאכתוב בס״ד לקמן. ולהר״ב והר״ש. ודאי דהכא צריכא. דאדרבה קמ״ל. דאין דין חזרתן דראשי אברים בבהרת גדולה שוה כלל לחזרתן בבהרת קטנה. כמ״ש בסמוך בס״ד]:

[*הרי אלו כמו שהיו. כתב הר״ב וטהורים. דלא חשיבי מחיה כיצד כו׳. והוסגר שני שבועות כו׳. ואם בסוף שבוע ראשון כו׳. וכ״כ הר״ש בפי׳ הברייתא שכתבתיה לעיל משנה ג. על דין בהרת קטנה בד״ה וכולן כו׳. דהתם למדה הברייתא שבכל הפריחות שאחר כל החלוטים. ואחר ההסגר אם חזרו ראשי אברים טמאים. מהפסוק שאמר וראה הכהן את הבשר החי וגו׳. וקתני בתר הכי יכול הבא כולו לבן. שחזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור יהא טמא ת״ל הוא. אוציא כו׳ ולא אוציא את הבא בכולו לבן וחזרו בו ראשי אברים בין מתוך החלט בין מתוך הסגר. ת״ל טמא הוא צרעת הוא [הוא טמא] ואין הבא בכולו לבן שחזרו בו ראשי אברים בין מתוך החלט בין מתוך הסגר בין מתוך הפטור. טמא. אלא טהור. ע״כ. ולדברי הר״ש והר״ב פטור פי׳ אחר שני הסגרות. והסגר פי׳ לאחר שבוע ראשון. ובחנם נקטו הכא בסוף שבוע שני. דהא ההיא לאחר הפטור. דע״כ ה״נ שלא נולדו בו סימני טומאה. דאי נולדו לו. הוצרך ג״כ לומר שהלכו להם. או שהושחרו אם היה שער לבן. והוי השתא מתוך החלט. אלא ודאי בלא נולדו לו סימני טומאה ולכך בחנם נקטו מתוך שבוע שני דהא היינו מתוך הפטור. אבל קשיא לי היאך מצינו לפרושי במשנתינו דמתוך הסגר לאחר שבוע ראשון דטהור. ואנן לכמות שהיו תנן והיה הדין להסגירו. וכדכתב מהר״ם לקמן. והא משום ה״נ מפרשינן להחליט. לא שנשאר בחלוטו. אלא שהשחירו השערות. משום דאי נשאר בחלוטו. הא תנן כמות שהיו. ולא היה טהור אלא דוקא כשחזרו ראשי אברים אחר שנטהר. דאילו בבהרת קטנה שהפריחה טהרתו. כשחזרו ונתגלו טמאים. ובבהרת גדולה שנטהר. אין החזרה מטמאתו. כיון שלא טהרתו הפריחה. אבל לעולם בחזרה מתוך טהרה אנן קיימין. וכי לא הוסגר רק שבוע אחת אמאי יהיה טהור ועדיין לא נטהר שצריך הסגר שני. ואע״פ שהברייתא דת״כ על כרחנו כך מתפרשה. מדקתני תלתא. החלט. והסגר. ופטור. מ״מ משנתינו א״א לפרש כן. וזה נ״ל שהוקשה להרמב״ם ומהר״ם. שלא פירשו משנתינו כהר״ש. וע״פ הברייתא דת״כ. שהרמב״ם מפרש הרי אלו כמות שהיו. קודם שיכלוהו הצרעת וטמא. בין שנטהר ע״י פריחה בכולו בין שבא כולו לבן והוסגר ונפטר. או הוחלט שנולדו לו סימני טומאה והלכו להם ונפטר. ע״כ. ופירושו של מהר״ם תמצא לקמן. וצ״ע היאך מפרשים הרמב״ם ומהר״ם לברייתא דת״כ אולי דחו אותה מהלכה כנגד משנתינו. ואין

כעת בידי ספר קרבן אהרן לעיין בו מה שפירש הוא על זאת הברייתא דת״כ]:

פרחה במקצתו טמא. כתב הר״ב ה״ה פרחה בכולו נמי טמא משום פסיון. וכ״כ הר״ש. ומסיים מהר״ם ואין לנו לטהרה משום פריחה. דהא פרח מתוך חלוט מחיה ושער לבן שהלכו להם. דטהור. והפורח מן הטהור טמא. וכתב עוד ולי נראה דדוקא נקט פרחה במקצתו טמא. ולא ה״מ למנקט פרחה בכולו טמא. דהא קאי נמי ארישא דקתני הבא כולו לבן יסגיר. דקתני וכולן שחזרו בהן ראשי אברים הרי אלו כמות שהיו. והרישא כמות שהיו דקתני היינו להסגיר כדמעיקרא. וכשחזר ופרח בכולו לא מצינן לטמויי משום פשיון. דהא לא פשה מכמות שהיה תחלה בשעת הסגר. ואם כנסה וחזרה ופשתה כדמעיקרא אין זה פשיון. וה״פ וכולן בין הבא כולו לבן ולא נולדו לו מחיה ושער לבן שאינו אלא להסגיר בין שנולדו לו סימני טומאה שהוא מוחלט שחזרו בהן ראשי אברים ונתגלו. הרי הן כמות שהיו. זה להסגיר. הבא כולו לבן שחזרו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון להסגירו. דקתני יסגיר. וזה להחליט מי שנולדו בו מחיה. או שער לבן. והשתא לא ה״מ למתני פרחה בכולו טמא. דההוא דהבא כולו לבן דרישא שנתגלו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון וטמא לחזור ולהסגיר אם שוב פרחה בכולן טהור דה״ל פורח מן הטמא דטהור. אע״ג דכי פרחה בכולו חזר להיות כולו לבן לכמות שהיה תחלה. והוה לן למימר טמא ולהסגיר כבתחלה דפרח מן הטהור. אפ״ה כיון דנתגלו ראשי אברים ובר הסגר הוא עדיין. ושוב חזר ופורח בכולו. ה״ל פורח מן הטמא וטהור. וכן משמע לעיל דקתני מטהור טמא. ומשמע מכל מי שהוא טהור ואפי׳ מאדם שהוא טהור גמור שלא היה בו שום נגע. ופרח בכולו בתחלה טמא. חזרו בו ראשי אברים טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה. דהיינו שחזר ופרח בכולו לאחר שנתגלו בו ראשי אברים דטהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ולהכי נקט מלתא דפסיקא בכולהו. פרחה במקצתו טמא. אם מתוך הסגר נתגלו ראשי אברים. וחזר ופרח במקצתו טמא להסגיר כדמעיקרא דה״ל עמד בעיניו. ואם מתוך חלוט מחיה או חלוט שער לבן שבבהרת גדולה שפרחה בכולו נתגלו ראשי חברים. ושוב פרחה במקצתן. הרי אלו כמות שהיו מוחלט. ואם שוב פרח בכולו הרי זה טהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ואם מתוך הפטור. נתגלו ראשי אברים. כגון נולד לו שער לבן. דקתני יחליט. ושוב השחירו או הלכו להן ולא נולד נמי שוב מחיה. דקתני טהור. והיינו נתגלו בו ראשי אברים מתוך הפטור הרי אלו כמות שהיו וטהור. פרחה במקצתו טמא. בכולהו יש מהן להסגיר. ויש מהן להחליט. ואי לאחר הפטור טמא. משום פסיון דלאחר הפטור. [פרחה] בכולו טהור. דה״ל פורח מן הטמא וטהור. ולפי דבריו הא דתנן לקמן פ״ט. שאלו את ר״א מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת השחין וכו׳ עד א״ל שמא תכנוס ותפשה. אין לפרש שמא תכנוס ותפשה קודם הפטור. דאפי׳ כנסה ופשתה לכמות שהיתה. לא מטמא משום פסיון. כדפרישית. אלא יש לפרש שמא תכנוס ותפשה לאחר הפטור. דאז מטמאים משום פסיון כדפי׳. ואין לתמוה היכא דנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר הבא כולו לבן בתחלה וחזר ופרח כולו כאחד אמאי טהור. כיון דחזר להיות כבתחלה נימא יסגיר. דע״כ לכאורה משמע כדפרישית. מדנקט הכא פרחה במקצתו [טמא]. ומדקתני לעיל [משנה א] מטהור טמא. חזרו ראשי אברים ונתגלו טמא עד שתחזור בהרתו לכמות שהיתה. ומשמע דכלל גמור הוא. דמכל טהור קאמר דהוי דינא הכי. אפי׳ טהור גמור הבא כולו לבן בתחלה. ושמא הטעם הוא. דאתרבי מישוב. כי ישוב. או כי ישוב כדיליף בת״כ. [*ולעיל במשנה ד כתבתיו] הלכך מהתם מרבינן כל בא כולו לבן. שאינו בא בתחלה טהור. והשתא איירינן בנתגלו ראשי אברים מתוך הסגר. ומתוך החלט. ומתוך הפטור. דכולהו הוי דינא הכי. הרי אלו כמו שהיו. ואם שוב פרחה במקצתן טמא בכולהו. ואם שוב פרחה בכולן טהור. והדר קתני פרחה בכולן כאחד [במתני׳ דלקמן]. אז דינן חלוק. מתוך טהרה טמא. מתוך טומאה טהור. עכ״ל:

ח **הטהור מתוך הסגר פטור כו׳.** עיין במשנה ה פ״ק דכלים. ובמשנה ז פ״ק דמגילה:

מטמאין בביאה. מפורש בפי״ג ממשנה ז ולהלן:

ט **הבא כולו לבן ובו מחיה כעדשה פרחה בכולו וכו׳.** כתב הר״ב הכא מירי שלא הספיק להחליטו וכו׳. וכ״כ הר״ש. וכתב עלה מהר״ם שלא פי׳ כל הצורך. ויש לפרש דאדלעיל קאי. דקתני הבא כולו לבן יסגיר. וקתני בתר הכי נולד לו מחיה כו׳. והשתא קתני הכא הבא כולו לבן בתחלה והסגירו. ובסוף שבוע ראשון. או בסוף שבוע שני. או לאחר הפטור. נולד לו מחיה. ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה בכולו. כלומר שכסתה הבהרת את המחיה ושוב נתגלו ראשי אברים. ר׳ ישמעאל אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה. פי׳ דינה כמו הבא לבן בתחלה כל גופו בלא מחיה ושוב נתגלו בו ראשי אברים בסוף שבוע ראשון יסגיר שנית. ובסוף שבוע שני ולאחר הפטור יפטור. ה״נ הכא שהיתה בו מחיה ולא הספיק להחליט על המחיה עד שפרחה גם על המחיה דינו כן. ואין להחליטו משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. ראב״ע אומר כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה. כמו בבהרת כגריס והסגירה ונולד לה מחיה אח״כ. ולא הספיק להחליטו על המחיה עד שפרחה על המחיה ובכולו. ושוב נתגלו בו ראשי אברים דטמא משום פסיון לכ״ע. שהרי הנגע פשה לחוץ. ה״נ הכא מוחלט משום פסיון. דס״ל כר״מ דאמר [פרק דלעיל משנה ג] שהנגע פושה לתוכו ע״כ. ומ״ש הר״ב. ועוד יש לפרש דאפי׳ החליטו במחיה וכו׳. וכ״כ הר״ש. וז״ל מהר״ם ועוד נראה לפרש שחלטו במחיה. ושוב כשפרחה בכולו. ה״ל פורח מן הטמא וטהור ושוב נתגלו בו ראשי אברים. טהור. דה״ל חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור. ואמרי׳ לעיל חזרו בו ראשי אברים הרי אלו כמו שהיו

והיינו דקאמר כחזרת ראשי אברים בבהרת גדולה. דהיינו הבא כולו לבן בתחלה בלא מחיה. ועמד בעיניו שני שבועות כך ופטרו. ושוב חזרו בו ראשי אברים. ה״ל נמי חזרו בו ראשי אברים מתוך הפטור. ופטור. וכי היכי דהתם מודו כ״ע דפטור. דליכא שום טעם להחליטו. ה״נ הכא לר״י פטור. ולא מחלטינן ליה משום פסיון. דאין הנגע פושה לתוכו. ולראב״ע כחזרת ראשי אברים בבהרת קטנה. דטמא משום פסיון דכי היכי דהתם טמא משום פסיון. הכי נמי הכא. דס״ל שהנגע פושה לתוכו עכ״ל:

י **יש מראה נגעו לכהן ונשכר**. כפי הלשון נראה. שזריזתו להראותו לכהן. משכירו. וכן לשון הרמב״ם בסוף פ״ז מהלכות טומאת צרעת [הלכה ז׳]. יש מראה נגעו לכהן ונשכר. מפני שהקדים להראותו. ולא נתאחר. וק״ל דבנדון לא הוי הכי. דהא קתני לא הספיק להראות כו׳ שאילו הראה לכהן היה טמא. וכן נמי בסיפא:

פרק ט

א **השחין והמכוה מטמאין בשבוע אחד**. וא״צ הסגר שבוע שני. והלשון קצת קשה. דלא הוה ליה למימר מטמאים. אלא מטהרים [מה] שאין כן בשאר נגעים דבעו הסגר. וי״ל דה״נ קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא. אבל אי אין שער לבן. ולא פשה. אע״ג דלא כהה טהור. תוס׳ פ״ק דחולין דף ח [ד״ה מטמאין]:

מטמאין. פי הר״ב אם נולד במקומן בהרת כו׳. כשאין מורדין אלא נעשו צרבת. כדלקמן. ולעיל סוף פ״ו:

איזהו שחין לקה בעץ כו׳. שחין לשון חמימות. כמו שנה שחונה וכדמתרגם יונתן. חמותי ראיתי אור [ישעיה מ״ד] שחינית. רש״י שם:

לקה בעץ או באבן כו׳. הכהו בכח באבן אפי׳ בלא חבורה. דכי מכה מתחמם הבשר מיד ע״י ההכאה רש״י שם. וז״ל הרמב״ם ברפ״ה מהט״צ. מי שהיתה לו מכה בעור בשרו ולפשט העור מחמת המכה אם היתה המכה מחמת האש וכו׳ ואם היתה המכה שלא מחמת האש בין שלקה באבן או בעץ וכיוצא בהן בין שהיתה המכה מחמת חולי הגוף כגון גרב או חזזית שהפסיד העור או שחפת או קדחת [ודלקת] וכיוצא בהן שהשחיתו העור ה״ז נקרא שחין ע״כ. ועי׳ מ״ש בספ״ו בד״ה קדח וכו׳:

כל שאינו מחמת האש. פי׳ הר״ב לאתויי אבר מעיקרו ממקום שעוקרים העופרת והוא חם רש״י שם:

בגחלת. פחם שלא כבה. רש״י שם:

רמץ. פי׳ הר״ב אפר כירה כו׳. וכך שמו בלשון ערבי. רש״י שם:

ב **השחין והמכוה אין מצטרפין זה עם זה**. שכיון שחלקן הכתוב בשתי פרשיות. ופי׳ משפט כל אחת בה. ולא צירפם יחד. שהרי משפטן שוה. וה״ל לכתוב כי יהיה בו בעורו שחין או מכוה. אלא לכך חלקן לומר שאין מצטרפין זה עם זה. גמ׳ דחולין שם:

היו מורדין כו׳. מפורש בספ״ו:

זו היא צרבת השחין האמורה בתורה. שזה שנאמר בתורה. ואם תחתיה תעמוד הבהרת לא פשתה צרבת השחין היא וטהרו הכהן. ענינו שאינו בהרת ונגע טמא כיון שלא פשה. אבל היא צרבת השחין כשהיה בבואו אל הכהן ואילו פשה או בא בשער לבן היה טמא:

ג **שמא תכנוס ותפשה**. פי׳ הר״ב שמא תכנוס כו׳ ויפטור אותו כו׳. עי׳ מ״ש בשם מהר״ם פ׳ דלעיל משנה ז:

אמרו לו והלא מקומה כגריס. לשון הר״ב למה יסגיר כו׳. גם הרמב״ם מפרש כן ויש לדקדק היאך שאלו למה יסגיר ועדיין לא אמר להם כלום בזה שיסגירו וכן קשה דעל אמר להם לא שמעתי מפרש הר״ב. כלומר גם זה יסגיר כו׳. והרי כבר ידעו השואלים שיסגיר. אבל לשונו זה דלקמן הוא מפי׳ הר״ש והוא לא פי׳ כן בוהלא מקומה כגריס למה יסגיר כלשון הר״ב. ולפיכך יש לפרש לדבריו שהשאלה היתה אם יסגיר אם לאו וכ״פ הר״ש והר״ב בפי״א משנה ז. וכשא״ל לא שמעתי מפרש כלומר גם זה יסגיר דמדא״ל לר׳ יהודה אם לקיים דברי חכמים כו׳. שמעינן דתשובתו היתה שיסגיר ובת״כ קתני בהדיא אמר להם כך שמעתי יסגיר והרמב״ם שמפרש בשאלתם שהיתה למה יסגיר כדברי הר״ב הוא אינו מפרש על א״ל לא שמעתי כלומר גם זה יסגיר כלשון הר״ב. אבל מפרש וז״ל לא שמעתי ר״ל לא [שמעתי] תועלת ההסגר בזאת ההנחה השנית ע״כ. ונמצא עכשיו שהר״ב לא דק בהעתקת פירושו. שמתחלה העתיק פי׳ הרמב״ם. ואח״כ פי׳ הר״ש ואינם עולים בשטה אחת:

לא שמעתי. ולא אמר לא ידעתי כדכתב מהר״ם וז״ל דר״א לא אמר דבר שלא שמע מרבותיו כדאיתא (בחגיגה) [בסוכה דף כ״ח ע״א]:

חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים כנותן טעם לדבריהם. יותר מאילו סתרת דבריהם. א״נ חכם גדול אתה שלא בלבלוך הקושיות לסתור דבריהם. קרבן אהרן:

פרק י

א הנתקים. פי׳ הר״ב הנגעים שבראש או בזקן קרויין נתקים על שם שהשער ניתק כו׳. וז״ל הר״ש הנתקים שנמרטת מראשו או מזקנו כגריס יסגיר ואם בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני פשה הנתק שנמרט עדיין יותר מכגריס או נולד בנתק שער צהוב דק יחליט ואם לאו יפטור. ובתחלה נמי או לאחר הפטור מיטמא בשער צהוב דק. כדתנן לעיל בפ״ג [משנה ה] ובפשיון אין מטמא בתחלה אבל מיטמא לאחר הפטור ע״כ. ומ״ש הר״ב הנתקים אין מטמאין בד׳ מראות כו׳. בת״כ יכול תטמא הבהרת בראש ובזקן ת״ל נתק הוא צרעת הראש או הזקן הוא אין לראש ולזקן טומאה. אלא מטומאת נתקים בלבד. והא דכתיב גבי נתקים. והנה מראהו עמוק מן העור הא דרשינן התם דלאגמורי לנתקים. שאם נתקו בידי אדם טהור דמה מראה עמוק בידי שמים אף נתק שניתק בידי שמים הר״ש פ״ג משנה ו. ורצה למוקים קרא כפשטיה נמי ולא עלתה לו ומן התימה על בעל קרבן אהרן דכתב אוקימתא דכפשטא. והרי לא מתוקם כדמסיק הר״ש. וז״ל הרמב״ם בפ״ח מהט״צ נגעי הראש והזקן הוא שיפול השער שבהן מעיקרו וישאר מקום השער פנוי וזה הוא הנקרא נתק ואין נתק פחות מכגריס המרובע בין שהיה מראהו עמוק בין שלא היה עמוק ולא נאמר עמוק בנתקים אלא לומר לך וכו׳. וכ״כ בפי׳ משנה ה וכתב הראב״ד שכן נראה ממדרש ת״כ שאינו צריך שינוי העור כלל אבל מהתוספתא נראה שיש שינוי בעור הנתק ע״כ. וזוהי סברת הרמב״ן בפי׳ התורה ודלא כמ״ש הכ״מ בשמו בפ״ה מהט״צ [הלכה ח] אלא סובר שצריך שיהיה שינוי מה. אלא שא״צ שיהיה מראהו מיוחד וזו נראה ג״כ דעת הר״ב מדכתב מחמת הנגע ועיין עוד מזה בס״פ:

בשני סימנים בשער צהוב דק ובפסיון. בת״כ מנין לשער הצהוב שיטמא שלא בפשיון והפשיון שיטמא שלא בשער להוב ת״ל לא יבקר לשער הצהוב טמא הוא ופי׳ בעל קרבן אהרן דמדכתיב לא יבקר באמצע הלכך פי׳ הכתוב כך הוא אם יפשה לא יבקר עוד לסימן אחר. וכן לא יבקר לשער הצהוב אם הוא אשר חזר לא יבקר עמו פשיון. כי טמא הוא לבדו פשיון בלא שער. ושער בלא הפשיון:

***[בשער צהוב דק לקוי קצר.** לשון הר״ב. דק לקוי קצר מה שאמרה תורה כו׳. מדלא נסיב בשער צהוב דק כו׳. ונקט דק וכו׳. ש״מ שמפרש לקוי קצר בתיבת דק לבד. וכן משמע עוד להלן בלשונו. וק״ק לי דמשנה למה חזרה ושנאה בשער צהוב. כיון שלא באה אלא לפרש דק. ואחשוב שמפני כן פי׳ הרמב״ם שלקוי הוא פי׳ צהוב. שכתב צהוב הוא מראה הזהבי. והוא מראה מעורב מאדמימות וירקות וכו׳. וזה ענין לקוי. לפי שלקה אמרו למי שהוכה באיזה פנים מן ההכאה ויקראהו הפסד מראה. זה השער לקוי. ונשאר אמרו יתעלה דק. וארי״ש שענינו קצר. ואמר שאמרו צהוב דק הוא לשון * קצר. עכ״ל. ואף בחבורו פ״ח מהט״צ [הלכה ד׳] לא הזכיר לקוי אלא תבנית הזהב. וכתב וז״ש דק הוא שהי׳ * קצר, אבל ק״ק דבמקל וקנה על כרחנו מאמר דק פירושו לקוי. שהרי אף ר״ע אינו חולק עם ריב״ן במקל וקנה שאף אם הוא ארוך יאמר עליו דק ואם כן אף בשער מאמרו דק פירושו לקוי. אלא שבשער יכלול עוד קצר, וכן משמע לשון ר״ע עצמו בשער. שהרי לא הזכיר שם צהוב ואמר לקוי. ואף הרלב״ג כתב ויקרא דק בזה המקום. כשיהיה קצר ולקוי לא כשיהיה ארוך ודק. ע״כ. ושוב ראיתי בת״כ דקתני דק לקוי, דברי ר״מ*]:

קצר משאר כל השער. א״נ קצר משעור דתנן גבי שער לבן (בפ׳ בא סימן במשנה י״ב). וקצת משמע כן בתוספתא הר״ש [ולא ה״ל להביא ממרחק. דהא במכילתין איתא בפ״ד מ״ד] והרמב״ם בחבורו [שם הלכה ה׳] פסק כר״ע. וכמ״ש ג״כ בפירושו. וכתב והוא שיהיו נטלו׳ בזוג. כמו שבארנו בשער הלבן. ע״כ. א״כ מפרש כפי׳ הראשון של הר״ש:

***[אפי׳ ארוך.** כתב הר״ב שאין משמעות דק אלא רקיק. כ״כ הרמב״ם [בפירושו] ובנא״י דקיק]:

ב מכונס. כתב הר״ב שתי שערות. בת״כ ושער מיעוט שער שתי שערות. ועיין מה שכתבתי ברפ״ד [ד״ה שהפסיון]:

ששער אחר מציל מידו. וזה מאמר הש״י ושער שחור אין בו. וזו ראיה שאם היה בו שער שחור עם השער צהוב הוא טהור. הרמב״ם:

אינו דין שלא יטמא אלא הפוך, ובת״כ מסיים לא אם אמרת בשער לבן שלא יפה כחו במקומו (פי׳ עור הבשר) לטמא בכל מראה. תאמר בשער צהוב דק שיפה כחו במקומו. פי׳ הראש וזקן לטמא בכל מראה. הואיל רפה כחו לטמא בכל מראה יטמא הפוך ושלא הפוך. ת״ל נגע הנתק הקיש נגע לנתק מה נגע שער לבן שבו אינו מטמא אלא הפוך. אף נתק שער צהוב שבו אינו טמא אלא הפוך. הר״ש:

רבי יהודה אומר כו׳ מטמא הפוך ושלא הפוך. ובת״כ מסיים. א״כ למה נאמר נגע הנתק הקיש נגע לנתק (ועיין מ״ש במשנה ו׳) מה נגע כגריס אף נתק כגריס. הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן דר״ש לא צריך קרא לזה דמדקראו צרעת מפיק ליה. ע״כ. ולי נראה דשלא לצורך כתב כן דאדרבה אין היקש למתחה. ור״ש מקיש לכל. אלא ר״י הוא האומר דלענין הפוך אין ללמוד מההיקש. הואיל ובכל מקום שצ״ל הפוך אמר הפוך וכו׳. ועיין בפי׳ הר״ב במשנה ו׳:

ג **הצומח מציל וכו'**. פי' הר"ב שצמחו בו ב' שערות. כדדריש בת"כ ושער מיעוט שער שתים. ועיין מ"ש ברפ"ד:

והמשואר. דתרי קראי כתיבי בפרשת נתקים. חד קודם הסגר וחד לאחר הסגר בסוף שבוע שני. קודם הסגר כתיב ושער שחור אין בו דהיינו משואר. דאין בו. משואר משמע. ובסוף הסגר שני כתיב ושער שחור צמח בו. דמשמע צמח שער חדש. הר"ש:

ואינו מציל מן הצד. כדתניא בת"כ אין בו. עד שיהא מבוצרת בו. וכתב הר"ב רבינו שמשון משנזיא. וצריך לדקדק בת"כ מנא ליה הא דאין בו משמע מבוצר. וצמח בו משמע אע"פ שאינו מבוצר ע"כ. וכתב מהר"ם שנראה דמסתמא קרא בתרא לרבות. ע"כ. ולשון הרמב"ם ואם היה מצד הנתק. הנה הוא לא יציל לפי שזהו תבנית הנתק. שיקרח מקום וישאר השער בו סבי' לנתק ואם היה זה השער השחור אשר בצד הנתק רחוק מכלל שער הראש או הזקן. הנה הוא ג"כ יציל (שאין זה דרך ממי שנמרט ראשו) וזהו אמרו עד שיהי' רחוק כו' ע"כ:

מקום שתי שערות. פי' הר"ב דנחשבות כמבוצרות. שהרי יש כעדשה נתק חוצה לה. ועיין בפי' הר"ב דמ"ז:

אחת צהובה ואחת שחורה כו'. פי' הר"ב בצהובה שקדמה לנתק וכו'. וסתם מתניתין כראב"י כו'. כ"כ הר"ש. וכתב עוד דבת"כ משמע דלרבי יהודה נמי איצטריך. ויש לפרש כגון להציל מיד הפסיון. דס"ד יצטרף עם השחור להציל כיון דבפני עלמו לא הוי סימן טומאה. ואפילו צומח נמי ה"א דמצטרף להציל ע"כ:

אחת צהובה ואחת לבנה. תמיה לי אם שחורה אינה מצלת עם הצהובה למה תציל הלבנה עם הצהובה ולא ה"ל למתני להא. וז"ל הרמב"ם בפירושו. עוד ביאר שאמרו ושער שחור צמח בו. יצטרך שיהיו משתי שערות ומעלה. ושתיהן שחורות. אולם אם האחת לבנה או צהובה. והאחרת שחורה. אינן מצילין (וזהו שאמר ושער שחור צמח בו. ר"ל שתי שערות. ושתיהן שחורות). עכ"ל. ואף בחבורו פ"ח מהט"צ (הלכה ד') כתב שתי שערות שצמחו אחת שחורה. והאחת לבנה או צהובה. ע"כ. הנה שבין עם הצהובה. ובין עם הלבנה. אמר שצמח שחורה. ועלה על דעתי שהגירסא הוא אחת שחורה ואחת לבנה. אלא שכמו שהיא לפנינו אחת צהובה ואחת לבנה כן היא ג"כ בת"כ וצ"ע*):

ד **רבי יהודה מטמא**. פי' הר"ב כדתנן לעיל דר' יהודה מטמא הפוך ולא הפוך. והדר תני הכי אגב שאר תנאי הר"ש *[ומ"ש הר"ב ולעיל פסקינן דהלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם. וטעמא דלעיל ר"ש ור"י דהלכה כרבי יהודה וקשה דאדרבה דאדהכא דנשנית אחר הא דלעיל אית למיזל ולמפסק כתנא קמא. וכך כתב מהר"ס במשנה דלקמן. ומיהו לפי מה שמקיים מהר"ם גירסת הספר דגרס לקמן בתחלה מסתם סתם לן תנא לקמן כר"י. אלא דהר"ב ל"ג התם בתחלה. ואף הרמב"ם בחבורו מהלכות טומאת צרעת שם לא העתיק בתחלה. א"כ אין כאן סתם כר' יהודה. ואף מהר"ם אע"פ שמפרש כר"י ס"ל דהלכה כת"ק דהכא. וצריך לי עיון]:

ה **וכן בפסיון בתחלה**. כ' הר"ב כלומר דין זה שאמרנו כו' וכ"כ הר"ש ולקמן אכתוב פי' אחר בשם מהר"ם ז"ל:

הרי הוא כמות שהיה בת"כ דריש להו מדכתיב ואם פשה יפשה הר"ש:

הלך הפסיון. היינו שחזרו שערות וצמחו במקום שפשה. וחזר הפשיון שלאחר שצמחו חזרו ונתקו הר"ש ועיין במ"ח:

וכן בשער צהוב בסוף שבוע ראשון כו'. כ' הר"ב והכא בפשיון ל"ג בתחלה כו' כ"כ הר"ש ומסיים והסופרים אגב רהטייהו כתבינהו בסיפא כמו ברישא. ובת"כ ליתיה. ע"כ. ומכאן שבכל הספרים היה כתוב כן. ומה שלא נמצא כך בספרים שלנו. לפי שהוגהו ע"פ פירושו של הר"ש ולפיכך כתב מהר"ם לקיים גי' הספרים. וז"ל צ"ע בכל סדרי המשנה אם לא נמצא בתחלה. בשום ספר זקן. אז ראוי למחקו. ואי גרסי' בתחלה. בכל סדרי המשנה. זהו פי' של הבבא. החליטו בשער צהוב הלך שער צהוב חזר שער צהוב וכן בפסיון שהלך שער צהוב ויש שם עדיין פסיון. בין שבא אותו פסיון בתחלה. בתחלת ראיית הנגע שהחליטו בשער צהוב. ומיד אח"כ קודם שיצא הכהן נולד הפסיון בין שנולד הפסיון בסוף שבוע ראשון או בסוף שבוע שני. או לאחר הפטור. הרי הוא כמות שהיה דאפילו פסיון הבא בתחלה מיד אחר שהחליטו בשער צהוב כי אזיל שער צהוב מחלטינן ליה בפסיון. ומה שלא החליט מתחלה על הפסיון. אחר שהחליטו בשער צהוב. היינו משום דאין מחליטין את המוחלט. החליטו בפסיון הלך הפסיון וחזר הפסיון וכן שער צהוב בתחלה כו'. פי' שבא אותו שער צהוב בתחלה. וא"ת בשלמא לעיל גבי החליטו בשער צהוב והלך שער צהוב וחזר וכן בפסיון בתחלה משכחת לה דהחליטו בשער צהוב ולא בפסיון. משום דאין מחליטין את המוחלט כדפי'. אבל הכא גבי החליטו בפסיון דהיינו בסוף שבוע והיה שם שער צהוב בתחלה. אמאי לא מחליט ליה מעיקרא אשער צהוב. וי"ל כגון שעמד השער צהוב חוץ לנגע. דאז אינו סימן טומאה. ובסוף שבוע החליטו בפסיון שפשה עד השער הצהוב ואכתי השער הצהוב הוי חוץ לנגע. ואחר זמן כנסה הבהרת מצד אחר כל כך. דאע"ג דפשתה קצת לצד השער הצהוב עד שעומדים בנגע. אין בכל הנגע אלא כגריס. ונמצא שהלך לו הפסיון הרי הוא כמות שהיה ומוחלט משום שער צהוב לר' יהודה דמטמא בשער צהוב אפילו שלא הפוך. ואע"ג דלעיל תנן סתמא דלא כוותיה. דקתני שער צהוב שקדם לנתק טהור. והכא הדר וסתים לן תנא כוותיה. הכא לאו סתמא הוא כוותיה. דעיקר מילתא לא אתיא למסתם לן כוותיה. אלא לאשמועינן דהיכא דמחליטו בהא. ושוב נולד לו סימן החלט אחר. דכי אזיל ליה קמא. אכתי

מוחלט משום אידך. למר כדאית ליה. ולמר כדאית ליה. לר׳ יהודה אפי׳ בשער צהוב שבא בתחלה משכחת לה כדפרישית. ולר״ש וראב״י שבא בסוף שבוע ראשון ושני ולאחר הפטור. א״נ מצינן לפרש לעיל וכן בפשיון בתחלה ממש בתחלה. שבא פשיון קודם לשער הצהוב. כגון שבא כהן להסגיר על הנתק כגריס. ולקה ביד כהן ופשה. ושוב נולד בו שער צהוב קודם שהספיק להסגירו והחליטו אשער צהוב ולא אפסיון. דאין פסיון מטמא בתחלה. ומיהו אהני פסיון דמעיקרא שלקה ופשה ביד כהן. דכי החליטו בשער צהוב והלך לו. אכתי לא אזיל שם מוחלט מיניה בשביל הפסיון והראשון נוח לי. וניחא לעיל בפ״ה (משנה ב׳) גבי החליטו בפסיון והלך לו פסיון וחזר. וכן בשער לבן לא קתני תחלה כי הכא משום דבשער לבן ליכא מאן דפליג למימר שיטמא שלא הפוך. והא דבת״כ לא קתני בתחלה (כי) הכא בשער צהוב. י״ל דתנא דת״כ בפלוגתא לא קמיירי. דלר״ש וראב״י לא משכחת לה עכ״ל. ומ״ש מהר״ם דהכא לאו סתמא כו׳. עמ״ש במשנה דלעיל (ד״ה ר״י):

ו **שני נתקים זה בצד זה.** לשון הר״ב שיש בכל אחד כגריס הקלקי כו׳. הקיש נגע לנתק כו׳ וכן הלשון בת״כ. ועיין מ״ש ברפ״ו (סד״ה כגריס). דבנין אב לכל צרעת כו׳. גם הרמב״ם העתיקה כן. אבל במשנה ב׳ בדברי ר״י העתיק הר״ש מקיש נתק לנגע. אך בת״כ גם שם הקיש נגע לנתק. ומ״ש כגריס הקלקי וכן מרובע. וכמ״ש במתני׳ דלקמן:

ושטה של שער שחור. הרמב״ם:

נפרץ ממקום אחד טמא. פי׳ הר״ב בסוף שבוע כו׳ שהרי פשה הנתק וכ״כ הר״ש. אבל הרמב״ם בפ״ח מהט״צ (הלכה י׳) כתב הרי היא כמות שהיה * [וכתב הכ״מ דטמא דקתני. היינו לומר דאינו טהור ע״י השער שחור. שהרי הוא כמות שהיה דאכתי לאו מבוצרות הן. ע״כ]. ונ״ל לפי שהוא מפרש נפרץ בתחלה. ואין פשיון בתחלה. ועמ״ש במשנה דלקמן:

כגריס טמא. פי׳ הר״ב שאין שער שחור מבוצר דהיינו שער משואר. דבעינן מבוצרות. הר״ש במשנה ג׳. וכתב מהר״ם ומשום דבסמוך בשני נתקים זה לפנים מזה אמרינן פחות מכגריס טמא כגריס טהור נקט הכא כגריס טמא לרבותא. ע״כ:

ז **שני נתקים זה לפנים מזה.** פי׳ הר״ב כגון נתק כגריס כו׳. וחוץ לאותה שיטה מקיף כו׳. ברוחב כעדשה עיין בזה ברפ״ו:

נפרץ ממקום אחד טמא. פי׳ הר״ב הפנימי כו׳. אבל החיצון טהור. ולר׳ יוסי דאמר גבי בהרת (בפרק ו׳ משנה ה׳). אין מחיה סימן טומאה לחיצונה שהבהרת לתוכה. ה״ה כאן דא ין השערות סימן טהרה לנתק החיצון. כיון דאיכא נתק הפנימי לתוכן. ומסגיר את שניהן. והיינו אם בתחלה נפרץ. אבל אם בסוף שבוע ראשון. או שני. ולאחר הפטור. שניהן טמאין. משום פסיון. כ״כ הר״ש. גם בעל קרבן אהרן. ותמיה לי טובא דאם כן יש בנתק פשיון לתוכו. ולא כן שנינו בת״כ שהעתקתי בפ״ו משנה ג׳ [ד״ה שאין]. גם שם משנה ה׳ דבבהרת ליכא מאן דס״ל שיהא סי׳ פסיון לחיצונה:

נפרץ ממקום א׳ כגריס טהור. כתב הר״ב והא דאמרן נפרץ ממקום א׳ טמא. הוינו בפחות מכגריס. דנחשב כדבוקות לקמת הראש מצד אחד. דכל השערות הרי הן כקמת הראש. ואין כאן מבוצר. הר״ש:

כגריס טהור. ולעיל בב׳ נתקים זה בצד זה אפי׳ נפרץ כגריס במקום אחד טמא. דלא חשיבי מבוצרות. כיון דאיכא מצד שני דבוקות לקמת הראש. דהיינו שאר השערות שבראש שחוץ לנגע. מהר״ם:

ח ***[נולד לו שער שחור טהור.** כתב הר״ב ואי במשואר דוקא כו׳ כדאמרינן במשנה ג׳]:

אף ע״פ שהלך לו שער שחור טהור. פי׳ הרמב״ם דטעמא מאמרו נרפא הנתק טהור הוא. ועיין לקמן. ומ״ש הר״ב דכיון דנטהר הצהוב. תו לא מטמא אע״פ שנשר השחור. אבל אם החליטו בפסיון כו׳. כ״כ הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן על זה דמי יתן ונדע היכן מצא ת״ק זה ההפרש. בין פסיון ובין שער צהוב. דמקרא לא משמע הכי. אדרבה משמע בהפך. דקרא בפסיון מדבר. כדאמר ואם בעיניו עמד וכו׳. ועוד דאפושי במחלוקת לא מפשינן. ואיך נאמר דפליג רשב״י על ת״ק בלהבא ובפסיון ע״כ *[ועל הראשונה שכתב דאדרבה משמע בהפך כו׳. אני אומר דשותיה דמר לא ידענא. דהא ודאי מדכתי׳ ואם בעיניו עמד. משמע דאילו היה פסיון אינו בדין נרפא הנתק טהור הוא לעולם] ולשון הרמב״ם בפ״ח מהט״צ [הלכה ח׳] נתק שהוחלט בשער צהוב או בפשיון. ונולד בו שער שחור וכו׳ (והר״ב לא פי׳ ואם בא שער צהוב אחר מה דינו. וכן הר״ש. ועיין בשני דבורים דלקמן):

רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר״ש. כל נתק שטהר כו׳. פי׳ הר״ב בין שהחליטו בפסיון וכנס וכו׳. כתב הרמב״ם שראייתו ג״כ מאמרו נרפא הנתק טהור הוא. וביאר בעל קרבן אהרן דלכ״ע טהור הוא מיותר. דכיון שנרפא ודאי דטהור. א״נ דהל״ל וטהרו הכהן. ות״ק סבר דהטהרה הוא מהסימן אשר ממנו נרפא. וירצה טהור הוא. אותו הסימן שטמאו. ואע״ג שהלך לו השער שחור. אבל אם אחר שהלך בא סימן אחר. אע״פ שהיה ממין אותו שנרפא * (וס״ל לבעל קרבן אהרן דשער צהוב אחר מטמא לת״ק. ועיין בדבור דלקמן) אינו טהור ממנו. דסבר מלת הוא. הדר לסי׳ שהיה לו. ורשב״י לא ניחא ליה לומר כן. דזה כבר נכלל באמרו נרפא הנתק. שאחר שנרפא בהיות השער הצהוב בו. שוב אינו חוזר זה השער להחליטו. כי לא הוסר הבריאות והרפואה ממי שנרפא בדבר מה בסור הדבר. וא״כ עדיין אומר טהור הוא. הוא יתר. ולז״א הוא דהדר לנתק. וירצה נרפא הנתק מהסימן שהיה לו. וטהור

הוא מכל סימן שיבא לו אח״כ. אף ע״פ שהוסר השער שחור. דכיון שנרפא נטהר לעולם. ע״כ. וכתב הר״ש דרשב״י לית ליה הא דתנן לעיל החליטו בשער צהוב וכו׳ וכן בפסיון כו׳ דאיהו סבר כיון דטהר הנתק כבר שוב אין לו טומאה דנעשה נתק זה כבהרת פחותה מד׳ מראות שנולד בו סימני טומאה. דלא מטמו. ע״כ:

רבי שמעון אומר כל שער צהוב שטהר כו׳. כתב הר״ב אבל אם אחר שהלך השחור נולד בנתק שער צהוב. או שפשה אח״כ טמא כו׳. וכ״כ הר״ש. וכתב בעל קרבן אהרן דבהכרח נאמר לפי זה, דר״ש דס״ל דגם הפסיון שנרפא בשער שחור נרפא לעולם אע״פ שהוסר דאל״כ ר״ש היינו ת״ק ע״כ. דאין לומר דאיכא בינייהו. דלר״ש אם אחר שהלך השחור נולד שער צהוב אחר טמא. ולת״ק אפי׳ נולד לו שער צהוב אחר נמי טהור דלשונם לא משמע הכי דת״ק אמר טהור סתם. ורש״א אין לו טומאה לעולם. משמע דרבי שמעון להקל. וכתב עוד בעל קרבן אהרן. דפי׳ הר״ש דחוק חדא דצריך לפרש דשער צהוב דנקט ת״ק הוא דוקא. ושער צהוב דנקט ר׳ שמעון לאו דוקא. ועוד אחר דפלוגתייהו בפסיון. למה לא ביאר דבריו ר״ש והראוי היה שזה שהוסיף הוא על ת״ק. הוא אשר יבאר ויאמר כל פשיון שטהר וכו׳. לכן נראה כפי׳ הרמב״ם. דר״ש סבר דמה שהציל הציל לעולם בין ממה שהיה לו. בין ממה שיבא אחריו. ואם היה לו שער צהוב ובא שער שחור והצילו משער צהוב. הציל ממה שהי׳ לו וגם ממה שיבוא אח״כ משער צהוב. לפי שההצלה היתה משער צהוב שלא יטמאנו עוד , אבל אם אחר שהלך הוא (בא) פסיון טמא. דמעולם לא הצילו מהפסיון. וה״ה אם הוחלט בפסיון. ובא שער שחור והצילו ונטהר. נטהר מכל פסיון בין מה שהיה לו קודם בואו בין מה שיהי׳ לו אחר שהלך שמפסיון בהחלט טהרו. אבל אם אחר שהלך הוא (בא) שער צהוב. טמא. שמשער צהוב לא הצילו. שכאשר בא לא ה״ל שער צהוב. והאי דנקט ר״ש שער צהוב לאו דוקא שה״ה בפסיון אלא אמר דעתו בשער צהוב. לפי שהוא הנושא אשר בו דבר ת״ק ע״כ. וכתב הרמב״ם דראיית ר״ש ג״כ מאמרו נרפא הנתק טהור הוא , ופי׳ בעל קרבן אהרן שר״ש דייק מלת הוא ורצה לעשות פשרה בזה. ואמר שכוונת הכתוב לומר שטהור הוא אותו הסימן שהיה לו. כיון שנרפא בשער שחור. לא ישוב עוד ליטמא בו אע״פ שהוסר השער שחור. אבל סימן אחר שלא רפאהו זה השער שחור אם יבא אחריו יטמאנו. וזה אומרו הכתוב באומר הוא שירצה טהור הוא זה הסימן אשר נרפא בשער שחור כי לא יהיה עוד סימן טומאה לזה הנתק ע״כ:

ט **וניתק כל ראשו טהור**. כתב הר״ב דכתיב ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא וגו׳. וכן שנוי בת״כ ועיקר קרא לאו להכי אתא. דא״כ כי לא ניתק אלא אחורו ולא כל ראשו יטהר. וכן אם היה הנתק בפאת פניו ונעשה גבח יטהר ואנן ניתק כל ראשו תנן אלא עיקר קרא לפרושי דין קרחת וגבחת ואגב למדנו מדקאמר טהור הוא ולגופיה לדין קרחת וגבחת לא איצטריך דהא הדר כתב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע וגו׳. דשמעת מיניה שפיר דעד שיהיה בו מראה נגע וגו׳ אינו טמא אלא דלהכי כתב הכא טהור הוא ללמדנו שיש לדין נתק ג״כ דין פרח בכולו שיטהר בכך. ומ״ש הר״ב בזקן מנין. ת״ל ואיש לרבות את הזקן או אינו אומר איש אלא להוציא את האשה ואת הקטן ת״ל הצרוע בין איש בין אשה בין קטן. א״כ למה נאמר איש להביא את הזקן ת״כ. ומ״ש הר״ב והבא כולו נתק בתחלה אינו טהור כו׳. ולכאורה כמו כן בנתוק כולו לאחר הפטור כיון דלבהרת מדמינן. וכן משמע נמי מדכתב הר״ב בין שהוחלט וכו׳ דמשמע אבל מתוך הפטור אינו טהור אלא דבתוספתא לא קתני הכי וכ״כ הר״ש. וכן פסק הרמב״ם בפי״ח מהט״צ (הלכה י״ב) ופי׳ הכ״מ בשם ר״י קורקוס דהכא כתב ואיש כי ימרט ראשו וכו׳ משמע בכל גווני ואין טעם להחמיר כיון דהכא ליכא קרא המוכח שאין הפריחה מטהרת ליה* כדאיתא קרא בבהרת. הלכך לא מטמינן הכא. אלא בבא כן בתחלה דלא מקרי פריחה ואין להקל יותר מבקצתו ומדמינן ליה לנגע ע״כ:

טהור. במתני׳ דלקמן יש להאריך בזה בס״ד:

הראש והזקן אין מעכבין זה את זה. בת״כ יליף לה מדכתיב ראשו כלומר דה״מ למכתב וכי ימרט ולשתוק מראשו אלא לומר דראשו טהור ואין הזקן מעכבו:

הראש והזקן אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה. שנאמר (ויקרא י״ג) צרעת הראש או הזקן מלמד שהן חשובין שנים. הרמב״ם ספ״ח מהלכות ט״צ:

י **הקרחת והגבחת**. כתב הר״ב שתיהן בראש וכו׳. ומיהו בזקן ג״כ אם נקרח כולו יש לו דין קרחת. וכדתנן במשנה ה׳ פ״ח. ומ״ש הר״ב ואינן כנתקים שהנתק חוזר ומגדל שער והקרחת והגבחת אינן חוזרין ומגדלין שער. וכ״כ הר״ש. ומייתי לה מת״כ. מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער. אף גבחת שאינה ראויה לגדל שער. ונ״ל שהם בעלי הלשון ידעו כי שם קרחת הונח על מריטת שער שאינה ראויה לגדל עוד. וכמו שדרשו ג״כ מה קרחת בידי שמים, וכמו שאעתיק לקמן. וזה כמו כן שחכמינו הם בעלי הלשון הקדש וידעו שהשם מונח על המריטה שבידי שמים. ובשאינה ראויה לגדל שער. ונפלאתי מבעל קרבן אהרן. שכתב וז״ל ת״ל קרחת. דקרחת הוא שם התואר. ולא יתואר הדבר בפעולה. אלא אם יהיה מתמיד ונצחי בו. אבל אם לשעתו נקרא. לא יקרא קרחת. עם היות שיקרא קרח. וזה שדייק במאי דהדר לקראו קרחת. דאמר וכי יהיה בקרחת ולא אמר בקרח. לפי שהקרח יקרא בשעה שנקרח. אע״ג דיגדל אחר זה. כמו שיקרא האוכל. בהיותו אוכל לשעתו. אוכל. וקרחת יאמר על מי שיש בו קנין הקרחת תמיד על משקל אכלן. ע״כ.

ומה ענין אוכל ואכלן. לקרח וקרחת. כי אוכל הוא פועל ובינוני. ואכלן הוא שם התואר. אבל קרח הוא שם התואר ואינו פועל וקרחת אינו שם התואר כלל. אבל שם המקרה. כמו צרעת שהוא שם המקרה. ושם התואר ממנו הוא צרוע. כך בקרחת הוא שם המקרה. ושם התואר ממנו קרח. ואע״פ שנמצא ג״כ קרחה והוא שם המקרה. הנה עם זה יהיה קרח שם התואר. וזה מבואר. והר״ש כתב גם כן הבדל שני שיש בין נתקים לקרחת וגבחת דנתק מטמא בכל מראה. והקרחת והגבחת אין מטמאים אלא בד׳ מראות. והר״ב כבר כתב זה בריש פרקין. גם בלאו הכי לא הוצרך לכתוב זה בכאן. שההבדל הזה שבמראות. אינו ענין לביאור המקום. שעכשיו אין אנו צריכין לבאור. אלא ההבדל המקומי. מה שיש בין מקום שעליו יפול שם נתק. ובין מקום שעליו יפול שם קרחת וגבחת. אבל ההבדל המראות. הוא מה שאח״כ יובדלו אלו המקומות בקבלת הנגעים. שזה המקום לא יקבל אלא נגע הנתק. ואולם בכל מראה ואלו המקומות לא יקבלו אלא ד׳ מראות וכשאר נגע עור בשר. ולפיכך יפה כוון הר״ב בזה שהשמיט זו החלוקה. ר״ל ההבדל של המראות. לפי שאין ענינו לביאור שם קרחת וגבחת (זה אפשר שהיה דעת הר״ב ומ״מ כיון דבריש פירקין לא אמר אלא שהנתקים אינן מטמאים בד׳ מראות. ה״ל להשמיענו (כעת) גם בכאן שהקרחת והגבחת מיטמאין בד׳ מראות. דשמא מנפשין לא נדע) אבל יש לי לדקדק בזה ההבדל עצמו שהניחו הר״ב והר״ש. ר״ל שקרחת וגבחת אינם מגדלים שער. שא״כ נראה מן הכתוב דניתק כל ראשו דתנן לעיל. דוקא כשניתק בענין שאינו מגדל עוד שער. שהרי כך נאמר וכי ימרט ראשו וגו׳. קרח הוא. וזהו דין ניתק כל ראשו ועל זה הוא אומר וכי יהיה בקרחת וגו׳. ואילו היה הדבר כן. לא ה״ל לתנא דידן לסתום אלא לפרש ולמתני ניתק כל ראשו שאינו ראוי לגדל שער כדתנן הכא. וי״ל כדפרישית לעיל שזה שלמדנו לדין ניתק כל ראשו מוכי ימרט. לאו דעיקר קרא להכי אתא אלא דמיתורא דטהור הוא למדנוהו. ועיקר קרא לדין קרחת וגבחת. והשתא נמי אע״פ שמן הכתוב הזה הוא שלמדנו לדין ניתק כל ראשו. מ״מ לא לכל מילי למדנוהו אלא הא כדאיתא והא כדאיתא וכמו שלא למדנוהו שיהא טהור בפריחת קרחת בלבד או בפריחת גבחת בלבד כמ״ש לעיל [משנה ט׳] כך נ״ל לפרש לדעת הר״ב והר״ש. אבל כפי גירסת ת״כ שבידינו דגרסי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער כו׳. מנין אכל נשם כו׳ ת״ל קרחת קרחת ריבה. שמעינן מינה. דמרבינן אע״פ שראוי לגדל שער. ולפי זה פריחת הנתק וקרח דקרחת ענין א׳. אלא שזה בכולו וזה בפא׳ א׳. וכן אין הבדל בין נתק לקרחת וגבחת. אלא במה שהנתק מוקף בשער. והקרחת והגבחת כל הפאה נמרטת. וכך היא שיטת הרמב״ם [בפירושו כמ״ש לקמן בד״ה איזו כו׳ ובחבורו פ״ה מהט״צ] [הלכה ח׳] והרמב״ן בפי׳ החומש נתן טעם בזה כי בטבעי בני אדם רבי׳ שיקרח להם מיעוט השער בפאתי הראש לאחור או לפנים ואין הניתוק בהם חולי אחר. אלא הרי הוא כשאר הגוף. אבל כחשר ינתק השער באמצעות מקום השער. אינו אלא חולי שקורין אותו הלועזי׳ שלנו

) **טינג״א ובערב אלספ״ה**. ומיעט הכתוב שנקרח מפאת פניו או מאחוריו. שכך דרך בני אדם להקרח. ואמר הכתוב וכי יהיה בקרחת וגבחת נגע לבן אדמדם. שיטמא כשאר הגוף בפתוך ובחלוק וכו׳. ע״כ. והכ״מ רפ״ח מהט״צ. כתב דקרחת וגבחת ונתק אחד הוא. אלא כשיש בהרח. נדון כדין הנזכר שם. וכשאין בהרת נדון בשער צהוב דק ובפסיון. ע״כ. זה אינו נראה לי אלא דקרחת וגבחת אין להם להתטמא אלא בבהרת. וכשאין קרחת וגבחת. אין להם להתטמא אלא בנתק בלבד. והכל נתלה במריטת ונתיקת השער. אם הוא בחלק יש לו דין נתק. ואם הוא באחת מהפאות בכללה. וכן בכל הראש. יש לו דין נתק קרחת וגבחת. ולכך כתב הרמב״ם גבי פרח הניתקבכולו בפ״ח מהט״צ [הלכה י״ב] דטהור הוא. ויתטמא בנגעי עור הבשר ואף רש״י פי׳ כן בפי׳ החומש והיא בברייתא דרבי ישמעאל אומר בי״ג מדות התורה נדרשת כו׳ בריש ת״כ. וא״ת ולהר״ש והר״ב היכי מתפרשת אותה ברייתא. דקתני טהור הוא מטומאת נתקים בלבד דשמעת מינה אבל מתטמא בנגעי עור בשר. והרי אינו מתטמא בנגעי עור בשר אע״פ שפרח הנתק בכולו. אלא אם כן שנעשה מקום שאינו ראוי לגדל שער. גם קושיא זו מתישבת במה שכתבתי כבר. דעיקר קרא לא קמיירי בדין פרח הנתק בכולו. אלא עיקר קרא בדין קרחת וגבחת. והשתא כי דרשינן טהור הוא מטומאת נתקים בלבד. בקרחת וגבחת דקמיירי בהו. והן שאין מגדלין שער. נמצא עכשיו שפי׳ הר״ב והר״ש אין עליו קושיא. וגם הרמב״ן כתב שענין המשניות והברייתות נוטה לפי׳ זה. ויש לי מקום עיון לדבריהם אלו לא נקרח או לא נעשה גבח בכל הפאה משתי הפאות אבל במקום שנקרח ונעשה גבח , הוא בענין שאינו מגדל שער כמו שהוא מתנאי הקרח הגבח לדעת הר״ש והר״ב אם ג״כ מתטמא בנגעי עור בשר. או שגזרת הכתוב הוא עד שיהיה בכל הפאה חלק ואינו מגדל שער. ומדברי הרמב״ן נראה שא״צ שתהא המריטה על פני כל הפאה וכן הדעת מכרעת:

במחיה ובפסיון. פירש הר״ב דכתיב צרעת פורחת כו׳ היא מלמד שאינה מיטמאה בשער לבן , ומסיים הר״ש והא דלא קאמר איפכא. שיטמא בשער לבן ולא במחיה. משום דסתמייהו לא מגדלי שער. ומיהו זמנין דיש בהן שער. כסתם בני אדם שהם בעלי קרח. שיש במקומות ב׳ וג׳ שערות ע״כ. וגם הרמב״ם לפי דרכו ושטתו כתב בחבורו פ״ה מה׳ ט״צ (הל׳ ט) ושלפי שאין בהן שער אין השער לבן סי׳ טומאה בהן:

איזו היא קרחת. לאו למימרא דכי נקרח מאליו לא דאדרבה כ״ש כיון דבידי שמים הוא וכאותה ששנינו בצבוע הבגדים. בפ׳ דלקמן מ״ג. וכן מבואר בת״כ שסתם קרח בידי שמים הוא. וז״ל הרמב״ם אמרו תחלה איזו היא קרחת הוא שאלה (באיכות) הסרת השער באיזה סיבה שיסור ויקרא קרחת.

אולם אם היה סבת זה בסבת לחה רעה בגוף או תגבורת יובש. הנה זה מבואר (והוסיף כאן) שני דברים. א׳ מהן שיהי׳ סבה בתחלה. כמו מכה שאינה ראויה לגדל שער. והשני שאכל דבר יפול השער משרשו. ואע״פ שיהיה אפשר שיצמח אחר זה. הנה הוא עתה בעת העדרו נדון בו דין הקרחת והגבחת ע״כ. אולם זה לפי שטתו שסובר דקרחת מתטמא אע״פ שמגדל שער. ולפיכך מחלק לשתי חלוקות. דאכל נשם ענין בפני עצמו. ומכה שאינה ראויה כו׳ ג״כ ענין בפני עצמו. ובעל קרבן אהרן לא השגיח על ל׳ הרמב״ם שבפירושו זה. כשכתב דהרמב״ם ל״ג במשנתנו מכה שאינה ראויה כו׳ אבל לשטת הר״ש והר״ב מכה שאינה ראויה כו׳ פירושא קמפרש לאכל נשם כו׳ שהיא מכה שאינה ראויה כו׳ ודבענין אחר אין כאן דין קרחת וגבחת:

איזו היא קרחת אכל נשם כו׳. וה״ה לגבחת. רמב״ם פ״ה מהט״צ (הל׳ ח׳):

אכל נשם כו׳. לשטת הר״ב והר״ש ה״ג בת״כ. אי מה קרחת בידי שמים אף גבתת בידי שמים. מנין אכל נשם כו׳. ת״ל קרחת קרחת ריבה. לשטת הרמב״ם ה״ג בת״כ. אי מה קרחת שאינה ראויה לגדל שער אף גבחת כו׳. מנין אכל נשם כו׳ ת״ל קרחת קרחת ריבה:

איזו היא קרחת מן הקדקד כו׳. על גבול הקרחת והגבחת בעי. דהמקום התורה ביארה זה בהדיא דגבחת יקרא מה שלגבי פניו. קרחת מה שכלפי ערפו. אלא מה דבעי הוא עד איזה גבול יקרא גבחת ועד איזה גבול יקרא קרחת. קרבן אהרן:

עד כנגד שער למעלן. נ״ל לאפוקי שער גבות העינים. ואם אפשר שיולד שער בפדחת כדברי הכ״מ בסוף הל׳ ע״ז. אהא דאמרינן בפ״ק דקדושין (דף ל״ו) לא תשימו קרחה בין עיניכם (דברים י״ג) מנין לרבות כל הראש ת״ל בראשם. לחייב על כל הראש כבין העינים ופי׳ הכ״מ כלו׳ דבין שקרח בין עיניו מן השער הנולד בפדחת. בין שקרח בראש חייב ע״כ. לפ״ז אצטריך למיתני מלמעלן לאפוקי אי הוי שיולד לו שער בפדחת. שא״צ שיהא גבח ממנו ג״כ. אלא שאין דברי הכ״מ נראין לי. דא״כ תפלין דגמרינן התם מקרחה תהיה מקום הנחתן גם כן בין העינים שהוא על הפדחת. וגם רש״י לא פי׳ כן אלא כתב בין עיניכם משמע סמוך לפדחת. וכ״כ עוד בפ״ג דמכות דף כ׳ בין העינים בראש סמוך לפדחת ע״כ. ומן התימה על הכ״מ שמפ׳ מדנפשיה ולא שת לבו לפירש״י:

הקרחת והגבחת אין מצטרפין כו׳ ואינן פושות כו׳. ת״כ וכי יהיה בקרחת או בגבחת מלמד שאין הקרחת והגבחת מצטרפות זו עם זו. יכול לא יצטרפו זו עם זו אבל יפשו מזו לזו. ת״ל בקרחתו או בגבחתו ופי׳ הר״ש מדכתיב או לחלק דריש דאין מצטרפות ואין פושות:

פרק יא

א **כל הבגדים מיטמאין בנגעים**. פי׳ הר״ב לאתויי בגדים של עבדים ונשים וקטנים. וכ״כ הרמב״ם (בפירושו). ונראה דמדין נגעי אדם דרפ״ג אתיא ליה. ואדהתם דתנן חוץ מגר תושב. דייק הכ״מ רפ״ט מהט״צ דש״מ דעבדים שישנן במצות שהאשה חייבת מיטמאין ובכאן דלא תנן חוץ מגר תושב. משמע דשל גר תושב נמי מיטמא (וכמ״ש הר״ב) וכ״כ הר״ש. אבל אין נראה כן מדברי הרמב״ם* [דא״כ רבותא לאשמעי׳ דלאתויי גר תושב. ובחבורו פי״ג מהט״צ (הל׳ ב) העתיק ל׳ המשנה. ואפשר דס״ל דתנא סמך אדלעיל ברפ״ג דקתני וחוץ מגר תושב דה״ה הכא ודעת מהר״ם דגר תושב מיטמא. כמ״ש בשמו ברפ״ג. וק״ק לי על הר״ב והרמב״ם. אמאי הקדימו עבדים לנשים. ובכל דוכתי תנן נשים ועבדים]:

[חוץ משל עובדי כוכבים. עיין מ״ש בר״פ דלקמן]:

יראו בתחלה. פי׳ הר״ב. אפי׳ בנגע שהיה בהם קודם שבאו ליד ישראל. ולא דמי להא דתנן לעיל רפ״ז אלו בהרות טהורות שהיו בעובדי כוכבים קודם שנתגייר. דהתם בגופו. וכשנתגייר הוי כקטן שנולד. אבל הכא האי בגד הוי חזי לנגעים כו׳ הר״ש. ומ״ש הרב הלכך ימים כו׳ וכ״כ הר״ש אלא שלא סיים מן המנין. ואפ״ה לא ידעתי מה ענין ימים לכאן. דכל עוד שלא ראהו הכהן. וגזר עליו החלט או הסגר. כאלו אינו הוא. ול״ד לימי נזיר או הנדה זבה וזב דתלויין בעצמן:

ועורות הים אינן מיטמאין בנגעים. כתב הר״ב דכתיב לפשתים ולצמר או בעור. מה צמר ופשתים מין הגדל בארץ. ולא יקשה לך אמרו בצמר שהוא (אינו) מין הגדל בארץ לפי שהבעלי חיים אמנם (הם חיים) מן הצמחים. הרמב״ם. ועיין מ״ש במשנה ב׳ פ״ז דב״מ (ד״ה ובתלוש) ולענין היקש עיין לקמן משנה ח׳ (בפי׳ הר״ב):

חיבר להם כו׳ טמא. בת״כ ת״ל או בעור להביא את שחבר לו מן הארץ. ופי׳ בעל קרבן אהרן דנ״ל דמהניקוד יליף זה. דה״ל לנקוד הבי״ת בקמץ ונקודה בשו״א שמורה על הסמיכות שירצה הסמוך לעור אחר לרבות עור שבים חם יהיה מחובר עמו מן הגדל בארץ אפילו בכל שהוא ע״כ. ואין נ״ל כלל שהרי מצינו כיוצא בזה הריבוי במס׳ כלים פי״ז משנה י״ג ושם לא נאמר אלא עור. ולא בעור. אבל הלימוד הוא כדכתבתי שם דדייק מדכתב או. וה״מ למכתב בוי״ו ועור וא״נ בלא וי״ו כלל כמ״ש שם בס״ד [ד״ה וחבר]. וה״נ דכוותיה וטפי טובא. דהא הכא א״א למטעי. אילו היו כולם כתובים בוי״ו לומר שאינו מטמא בנגעים עד שיהו כולם מחוברים יחד צמר ופשתים ושתי וכו׳ מלבד שהוא טעות שאין שום טועה יטעה בזה כדלעיל הנה

בכאן כבר א״א בלאו הכי. שהרי מפורש בכתוב שאח״כ. והיה הנגע וגו׳. בבגד או בעור או בשתי וגו׳. ועיין בדבור דלקמן בל׳ הרמב״ם:

דבר שהוא מקבל טומאה. כתב הר״ב ובלבד שיחברנו כו׳ (דאז היה טמא האחד כשנטמא חבירו). כ״כ הר״ב (פ״ז דכלים משנה י״ג). וז״ל הרמב״ם ואם תחבר (חתיכת) פשתן דרך משל אל עור בעלי חיים [ימיי] ויהיה זה החיבור מחובר. ישימם יחד חיבור לטומאה, ר״ל כי כאשר נטמא זה יטמא זה. וזה שיהיה חבורם בשתי תכיפות ולמעלה. כמו שאמרנו בסוף (כלאים) ואם זה העור (של ים) אז יטמא בנגעים. לאומרו או בעור (איזהו עור שיהיה) וזה ענין אמרו דבר שהוא מקבל טומאה (ר״ל אם היה זה החבור חבור ישימהו מקבל טומאה) כאשר נגע טומאה בזה הדבר הגדל בארץ הנה זה העור אז יטמא בנגעים. אע״פ שהוא ימיי. והוא אמרו בספרא או בעור להביא את שחיבר לו כל שהוא מן הגדל בארץ. אפילו חוט. ואפילו משיחה. ובלבד שיחברנו לו כדרך חבורו בטומאה. ע״כ. אבל מהר״ם כתב בשם הר״י מסמפונט דדוקא הרצועה של עור שחיבר לה טמא. ולא עור חית הים [אע״פ שמחוברת עמה] דיקא נמי מדקתני במתני׳ טמא. ולא קתני מטמא. וכ׳ עוד מהר״ם. דבר שהוא מקבל טומאה נ״ל דיש בו כשיעור. הבגד שלש על שלש. עור חמשה על חמשה. ולא בטיל ברוב. כיון דלא טרפן זה בזה כמו בסיפא. עכ״ל. הרמב״ם בחבורו פי״ג מהט״צ [הלכה ה׳] דייק לכתוב מטמאין:

ב צמר גמלים וצמר רחלים כו׳. בת״כ יליף מבגד צמר. לפי שאין קרוי צמר סתם אלא צמר רחלים וכמ״ש בשם הירושלמי ברפ״ט דכלאים:

מחצה למחצה מיטמאים בנגעים. דלא כר״ש דתוספתא דאמר הואיל וספק נגעים להקל מחצה למחצה טהור הר״ש. ובכלאים נמי דינא הכי כמו ששנינו התם:

ג העורות והבגדים הצבועים כו׳. כתב הר״ב והלכה שהבגדים אין מיטמאין צבועים ואפי׳ בידי שמים דכתיב בבגד צמר או בבגד פשתים מה פשתים כברייתו (פי׳ הרמב״ם בנא״י שאין דרך לצבעו ע״כ). אף צמר כברייתו אוציא את הצבועים בידי אדם ולא אוציא הצבועים בידי שמים. ת״ל לפשתים ולצמר מה פשתים לבן (דלית בה צבוע בידי שמים. קרבן אהרן) אף צמר לבן. כך היא בת״כ. ומ״ש הר״ב דעורות הצבועות כו׳ כדברי ר״ש כ״כ הרמב״ם וטעמא כתב הכ״מ ברפ״י מהט״צ משום דבצבוע בידי אדם. ה״ל ר״מ ור״ש תרי נגד רבי יהודה והלכה כרבים. ועי״ל הא דר״ש שנויה בתוספתא בשם ר״ע. וידוע דהלכה כר״ע מחברו ע״כ. וטעמא דר״מ דמקיש עורות לבגדים מדכתיב בבגד או בעור להקיש עור לבגד מה בגד כולו לבן אף עורות כולם לבנים כדאיתא בת״כ:

רבי יהודה אומר העורות כבתים. בת״כ ר״י אומר או בעור לרבות את הצבועים. דאו לחלק אתי לומר שהעור חלוק מצמר ופשתן. דצבועים נמי מיטמאין. *[והרבה פעמים נכתב או עור. ולפיכך יכולין למדרש גם הא דבמתני׳ א׳]:

רבי שמעון אומר הצבועים בידי שמים כו׳. בת״כ רש״א כתוב אחד אומר בבגד. וכתוב אחד אומר בעור. הא כינד צבועים בידי שמים מיטמאין. צבועים בידי אדם אין מיטמאים. ופי׳ בעל קרבן אהרן כתוב אחד אומר בגד דהקיש עור אליו. וכתו׳ אחד אומר. או בעור. דחלקן:

ד הבגדים מיטמאין בירקרק שבירוקים וכו׳. מדכתיב ירקרק ואדמדם יליף לה בת״כ. וז״ל הרמב״ם אמר הש״י בטומאת בגדים ירקרק או אדמדם. ושרש משרשי הלשון שלא יהיה (נוסף אות או אותיות. אלא לענין מה. וכ״ש אותיות נוספות מה שיוסיף לזרוז) ולהפלגה וכאשר אמר ירקרק או אדמדם. ולא אמר ירוק או אדום. רצה בזה חזק הירקות וחזק האדמימות. וכן אמרו בנגעי אדם לבן אדמדם. או לבנה אדמדמת. ענינו ג״כ החזק באדמימות. ר״ל שיהיה זה המראה המעורב מן הלובן עם חזק האדמימות. ויהיה ממנו המראה אשר נקראהו פתוך. כמו שבארנו בראש המסכת ע״כ:

ובאדמדם שבאדומים. לשון הר״ב כזהורית יפה שבדם. והר״ש ובעל קרבן אהרן העתיקו התוספתא כזהורית יפה שבים. וכן היא הגירסא בתוספתא שבידינו בריש פ״ק:

היה ירקרק ופשה כו׳. פי׳ הר״ב היה ירקרק כגריס ולסוף שבוע פשה אדמדם אצל ירקרק בת״כ יליף ליה דמדכתיב ירקרק. או אדמדם. מלמד שאין מטמאים בפתוך. כלומר מעורב. מדכתיב או לחלק. יכול כשם שאין מטמאין בפתוך כך לא יצטרפו זה עם זה. ת״ל והיה. ולא אמר והיו. מלמד שמצטרפין. וכדפי׳ הר״ב והיה דגבי שאת ובהרת בריש מכילתין. והא דנקט הר״ב כגריס. דבנין אב לכל צרעת שהן כגריס. כמ״ש ברפ״ו. ושיעור הפשיון במשנה ז׳:

כאילו לא נשתנה. לשון הר״ב ואותו שפשה טעון שרפה ואותו שלא פשה מסגירו שבוע שני. כלומר מכבס ומסגירו כדלקמן. ומפרשינן בת״כ. משום דלא מקרי הפוך. אלא כשנהפך ממראהו למראה טהור. כגון מירקרק לירוק או מאדמדם לאדום. אבל כשנהפך ממראה טמא למראה טמא. לא מיקרי הפוך. אלא הרי הוא עומד יקרא. ומשמע נמי דכשעומד ב׳ שבועות שדינו שישרף. וכך היא דעת הראב״ד רפי״ב מהט״צ. ואין כן דעת הרמב״ם. אלא שדינו כדין כהה בשני דתנן לקמן שקורעו ושורף מה שקרע. והכ״מ נתן טעם לדבריו. ואין להאריך כאן:

ה **העומד בראשון יכבס ויסגיר**. מדאמר קרא שאם בסוף הסגר שני עמד בעינו ולא פשה ישרף. משמע הא בסוף הסגר ראשון יסגיר. הכ״מ שם. ופשטיה דקרא דבסוף שבוע ראשון נמי הכי משמע והנה לא פשה הנגע וגו׳. וצוה הכהן וכבסו. אלא מדתנן לקמן שאם כהה בראשון יכבס ויסגיר וילפינן ליה מקרא דהנגע דהכא לג״ש. לומר דאם כהה יכבס. משום הכי אצטריך לפרושי דלא תימא דוקא כהה יכבס. אבל עומד ישרף:

יכבס פי׳ הר״ב מקום הנגע. דכתיב (ויקרא י״ג:נ״ד) וכבסו את אשר בו הנגע. ויליף בת״כ דלא לכל הבגד קאמר. ולא לנגע בלבד. אלא צריך לכבס מעט מן הבגד עמו. וז״ש הר״ב מקום הנגע. כלומר ולא הבגד כולו ולא את הנגע בלבד:

העומד בשני כו׳ הפושה כו׳. מקראות מפורשות הן. בראשון אם פשה. ובשני אם עמד וכ״ש אם פשה:

הכהה בתחלה. פי׳ הר״ב שהיה מתחלה חזק הירקרקות כו׳ ונעשה ירוק בינוני כו׳ דאילו ירוק חלש שהוא מראה שלישי טהור לגמרי ואפילו בראשון או בשני. כדיליף בת״כ מדכתיב והנה כהה הנגע. מדקראו הנגע משמע דעדיין קצת מראה הנגע בו. ואע״פ דשיטת הרמב״ם (רפי״ב מהט״צ) אינו כן כך היא שיטת הראב״ד. ופלוגתייהו בכאילו לא נשתנה דמתני׳ דלעיל:

הכהה בראשון יכבס ויסגיר , יליף לה בת״כ בג״ש דנגע נגע דבראשון כתיב וכבסו את אשר בו הנגע דלא הל״ל אלא וכבסוהו או וכבסו אותו והוה שמעינן נמי דמקום נגע קאמר. מדלא אמר וכבסוהו בלבד. או וכבסו אותו. אלא אמר הנגע לג״ש מנגע דאמר בשבוע שני והנה כהה הנגע מה התם וכו׳. וכתב הר״ש ומיהו אין דינו ממש כעומד. דאילו עומד ב׳ שבועות ישרף וכיון שכהה בסוף שבוע ראשון (או) ובסוף שבוע שני חזר לירקרק או אדמדם. הרי הוא כעומד ב׳ שבועות ושורף. אבל אם עודו כהה. אפילו פשה בכהה מכבסו בסוף שבוע שני. ע״כ:

רבי נחמיה אומר א״צ מטלית. והאי עוד מיבעי ליה לכדתניא בת״כ בבגד יכול כ״ש ת״ל עוד מה ראשונה כגריס אף שנייה. ורבנן תרתי ש״מ. מהר״ם:

ו **חזר נגע לבגד**. פי׳ הר״ב במקום אחר מן הבגד. דאע״ג דמדכתיב עוד ילפינן למקומו. מיהו מדאמר בבגד דמיותר דהוי סגי ליה לכתוב ואם תראה עוד ולא איצטריך למכתב בבגד דהא ביה איירי אלא לרבות כל הבגד כדאיתא בת״כ:

שורף את הבגד. כתב הר״ב אבל המטלית אינו טעון שרפה. ולא שייך ביה לשון הצלה דקתני עלה בתוספתא ומטלית תשמש את עצמה בסימנים דאם יש בה שלש על שלש כו׳ הר״ש. ועיין במשנה י״א:

חזר נגע לבגד. פי׳ הר״ב למוסגר מדתנן חזר מוכח ודאי דבמוסגר קאמר. דאילו בטהור מאי חזר בו הא מעולם לא היה בו ולא אצטריך למתני הכא לבגד הראשון כדלקמן דלקמן שאני דתני נמי דין השני:

שורף את המטלית. הר״ב העתיק מציל את המטלית וכן לשון הר״ש ומייתי תוספתא דקתני הטולה מן המוסגר בטהור. ונראה נגע בבגד שורף את המטלית וכתב עלה הטולה מן המוסגר בטהור ונראה נגע בבגד כלומר בטהור נראה הנגע ומש״ה נקט נראה ולא קתני חזר כדקתני במתני׳ משום דהכא בטהור איירי שהנגע נראה בו עכשיו בתחלה. שורף המטלית. דמטלית זה מבגד מוסגר קאתי והנגע שבטהור כאילו הוא במטלית שנתחבר בו. הלכך המטלית טעון שריפה והבגד שבו הנגע טעון הסגר והמוסגר שניטלה ממנו חתיכה זו כדקאי קאי. דלגבי המוסגר לא נחשב הנגע כאילו הוא במטלית ע״כ. הא קמן דאיהו במתני׳ גריס בהדיא מציל וא״ת ואי הכי בסיפא כשחזר למטלית אמאי הבגד הראשון ישרף ולמה הבגד לא ימשוך אליו המטלית והמטלית ימשוך אליו הבגד. ונראה לי דהבגד המוסגר כשחזר בו הנגע לא ימשוך אליו המטלית אחרי שהמטלית מחובר לטהור. אבל כשחזר למטלית עצמו והבגד אינו מחובר לטהור אבל עומד בפני עצמו לפיכך נמשך אחרי המטלית והרי נאמר ואם תראה עוד. ואין עוד אלא מקומו ואע״ג דבבגד לרבות כל הבגד כמו שכתבתי לעיל. מ״מ חבורו של המטלית לטהור הוא שמצילו כך נ״ל. ובעל קרבן אהרן יהיב טעמא שהמטלית ראוי שימשוך אליו הבגד. שלא חשש הכתוב אלא לחזרת נגע במקומו הראשון כמו שנאמר עוד ואין עוד אלא מקומו ע״כ. וזה אינו מספיק מכיון שנאמר בבגד לרבות כל הבגד אלא טעמא כדפרישית דחבורו לטהור מצילו למטלית ומאד נפלאתי מבק״א דבת״כ שנוי כמו שהיא הגי׳ לפנינו שורף והוא לא הרגיש כלל ומפ׳ עלה דברי הר״ש דמציל ולא עוד שאח״כ מביא פי׳ אחר בשם רבינו הלל ובפי׳ ההוא נכתב שורף כו׳. ואיהו לא חלי ולא מרגיש בכל אלה. דאפילו כי תימא שגירסתו בת״כ היתה מציל ושהמדפיסים טעו להדפיס שורף מ״מ אחרי שראה והעתיק פי׳ רבינו הלל היאך לא שת אל לבו בחלוף הלשונות של פי׳ עצמו והוא מפי׳ הר״ש דמפרש מציל כו׳ ושל פי׳ רבינו הלל דמפרש שורף כו׳ ועוד אני תמה על גי׳ הר״ב והר״ש. דהיאך מצי לגרוס מציל. דמ״ש מהא דתנן בנגעי בתים בפי״ג משנה ה׳ הבונה מן המוסגר בטהור חזר נגע לבית חולץ את האבנים ודכוותה הכא צריך לגרוס שורף וכ״כ שם הרמב״ם בפירושו דענין שתי אלו ההלכות אחד ובפירושו דהכא. וכן בחבורו פרק י״ב [מהט״צ] העתיק שורף. אך עתה באו לידי דברי מהר״ם דלקמן פרק י״ג. דמתרץ לה ומפרש להא דלקמן נמי בכה״ג דהכא כמו שאעתיקהו שם. ומכל מקום לפירוש הר״ב והר״ש דהתם. קשיין אהדדי. וצ״ע. ואין סברא לומר דלדידהו הכא דוקא במטלית שאין בו ג׳ על ג׳ דאינו מטמא בנגעים דהא הר״ש והר״ב פירשו ברישא אם הוא ג׳ על ג׳ וכו׳ וכן פשט דמתני׳ בכל מטלית מיירי:

ז **והרי הוא פספס יחידי**. פי׳ הר״ב כלומר אם לא היה בו אלא פספס אחד לבן. מסיים הר״ש שיש בו כגריס ולא יותר. ע״כ. כלומר ואע״פ דבפחות מג׳ על ג׳ אינו מטמא בנגעים כמ״ש הר״ב לעיל. הכא לא בעינן. וכן דעת הרמב״ם. וכתב שלא נצטרך שיהי׳ (בכל) פספס לבן ממנו ג׳ על ג׳. לפי שהם כולם כמו בגד אחד וכבר אמר רבי נחמיה בתוספתא לעולם אינו מטמא בנגעים עד שיהי׳ בלבן שלה שלש על שלש. ואין הלכה. ע״כ. והר״ש כתב עוד דיש ליישב מתניתין אפילו כר׳ נחמיה שיש בפספסה שלש על שלש ומלאו כולו נגע דאין לו במה יפשה. ע״כ. ואעפ״י שכתב דיש ליישב כו׳. עיקר דבריו בפירוש המשנה. כמ״ש בתחלה וכדעת הרמב״ם. ובעל קרבן אהרן לא השגיח יפה בדברי הר״ש לראות דדבריו הראשונים עיקר והאחרונים אינם אלא לישוב בעלמא:

לא שמעתי. עיין מה שכתבתי בסוף פ״ט:

שקיימת דברי חכמים. מפורש שם (ד״ה חכם):

הפסיון הסמוך כל שהוא הרחוק כגריס והחוזר כגריס. בת״כ יליף לה דכי פשה משמע בכל שהוא. וכי הדר כתב הנגע בבגד דלא איצטריך דממילא הוה משמע דפסיון היינו שהנגע פשה ושבבגד פשה. אלא לומר דפסיון בבגד רחוק מהנגע נמי הוי פסיון ודלא תימא דשניהם בכל שהוא. בין סמוך בין רחוק. להכי כתיב הנגע דפסיון שבבגד הרחוק צריך שיהא נגע וילפינן בג״ש דכל נגע כגריס כמ״ש בריש פ״י:

הרחוק. פי׳ הר״ב שהאום בראש אחד כו׳. וכן לשון הר״ש וכלומר. ואע״פ שהם רחוקים הרבה. ומיהו הם מצד אחד. אבל מצד זה לצד אחר לא אלא א״כ בעורות. כדפי׳ הר״ב במשנה י״א [בסופו]:

ח **השתי משישלק**. פי׳ הר״ב דכתיב בבגד וגו׳ מה בגד כו׳. אף שו״ע משתגמר מלאכתן איזהו גמר מלאכתן השתי משישלק (ודרך היה לשולקו אע״פ שעכשיו אין רגילין תוספות פרק ב׳ דשבת דף כ״ז ד״ה אונין) והערב מיד והאונין של פשתן משיתלבנו. תורת כהנים. ונראה לי דאתיא ליה למדרש. מה מצינו. משום דמשכח לקרא דבתר הכי דמפסיק בעור. וכתב בבגד או בעור או בשתי. ובכאן ובתרי׳ * [בקרא דוראה את הנגע] לא הפסיק. שמע מינה דלאגמורי להו במה מצינו קא עביד הכי , ובעל קרבן אהרן פירש מדאמר בבגד או בשתי לא יאמר זה או זה. אלא ששניהם ממין אחד. מה בגד כו׳:

כדי לארוג ממנה שלש על שלש. בת״כ יליף ליה ג״כ במה מצינו מבגד שאין מיטמא בנגעים בפחות מג׳ על ג׳. כדלעיל:

אפי׳ כולה שתי אפילו כולה ערב. דא״צשיהיה שתי וערב יחד. דכך משמע מלת או שחלק בזה או בזה. קרבן אהרן:

ט **הסליל**. לשון הר״ב עץ חלול כמין קנה שמחברים עליו המטווה. ולא ידעתי למה יעשוהו חלול אם המטווה מתחבר עליו. ולא בתוכו. ולשון הרמב״ם יעשה כמו קנה מעץ נקוב (ולה שני עצים אחרים) ויחבר עליה המטווה. והוא אשר נקרא סליל ע״כ. ונראה בעיני שהוא הדיוסטר שבמשנה ג׳ פ״כ דכלים. שמפרש שם [הר״ב והר״ש] שנעשה על זה התואר. וראיה לדברי ששם כתב הר״ב. שהוא נשפ״ה בלע״ז. ובכאן מצאתי כתוב סליל אשפ״ה בלע״ז. ואם שמותיהן חלוקים שזה נקרא דיוסטר. וזה נקרא סליל אפשר שתמונתן ג״כ אינן שוות ממש. ולכך ג״כ לזה לועזין אותו נשפ״ה ולזה אשפ״ה:

הכובד העליונה. כתב הר״ב ונראה הנגע בכובד האחד. השני טהור. לשון הר״ש כל זמן שהוא שתי השני טהור *[ופירוש עליונה ותחתונה תמצא ברפכ״א [דכלים] בדברי הר״ב ובמ״ש שם בס״ד]:

וכן ב׳ דפי חלוק. כתב הר״ב ולא כעין חלוקים שלנו וכו׳ כ״כ הר״ש. והרמב״ם פי׳. ב׳ דפי חלוק הוא בעת ההבדל בגד או חלוק מחברו כאשר ישארו שני חתיכות מחוברות בחוט מן השתי ומן הערב:

בנפש המסכת. פי׳ הר״ב חוט הערב כו׳. ועד שיתישבו כו׳. הוי כשתי להצטרף עמו לנגע כגריס. וכ״כ הר״ש ור״ל לשתי העומד מצטרף. והרמב״ם מפ׳ דנפש המסכת ובשתי העומד ענין אחד הוא. לומר שמצטרפין זה עם זה. ולהר״ש והר״ב בנפש המסכת לחוד שמעי׳ הכי. ובשתי העומד קמ״ל לגופי׳ דשתי העומד. ומ״ש הר״ב א״צ בתחלה כשאורג בו ב׳ בתי נירים קודם שיארג בו ג׳ על ג׳. וכך לשון הר״ש. ותמה אני דהא במשנה ב׳ פרק דלקמן תנן בהדיא דתחלת הבגד צריך שיהא ג׳ על ג׳. ועוד מה ענין ב׳ בתי נירין לג׳ על ג׳. ולכן נ״ל דה״ג קודם שיארג בו שלישי. ול״ג על ג׳. והענין כדכתב הר״ב משמא דגמ׳ במשנה ב׳ פי״ג דשבת העושה שתי בתי נירין בנירים. שמרכיב שני פעמים כל חוט של שתי בניר. ובפעם הג׳ [מרכיבו] על חוט המורכב על הקנה. ע״כ. וקמ״ל דקודם שהרכיב השלישי מצטרף לשתי העומד * [אבל אני פירשתי שם אותה הרכבה. בענין אחר]:

י **שורף את הנימין**. ושיעור הנימין מפורשים ברפכ״ט דכלים. נימי הסדין והסודרים. הר״ש:

מציל את האומריות שבו. פי׳ הר״ב דכתיב ושרף את הבגד בצמר או בפשתים. שאין ת״ל בצמר או בפשתים כו׳. תורת כהנים. ופירש הרמב״ם (שהיה ראוי שיאמר ושרף את הבגד הצמר או הפשתים) הנה מאמרו בצמר או בפשתים. יורה שבהן מה שישרף. ומה שיעזוב. ובאה הקבלה שיעזוב מהן האומריות שבו. עד כאן:

אפילו הן ארגמן. כתב הר״ב דלא תימא כו׳ ואפילו הן ארגמן שהוא צמר צבוע מציל. בת״כ אוציא את האומריות של שיראים ושל זהב שאין מינן מיטמא בנגעים. ולא אוציא של ארגמן ושל זהורית טובה שמינן מיטמא בנגעים ת״ל אשר יהיה בו הנגע הראוי לקבל נגע. פירש הרא״ש הראוי לקבל נגע. עכשיו. לאפוקי הני שהן צבועים. ע״כ:

יא **כל הראוי ליטמא טמא מת כו׳**. פי׳ הר״ב כגון בגד של ג׳ על ג׳ וטעמא דכיון שהוא ג׳ על ג׳. הוי בכלל והבגד כדאיתא בגמ׳ דשבת פ״ב דף כ״ו:

***[כגון קלע של ספינה וילון כו׳**. ולא ידעתי למה פרט את אלו ורבים הם השנויים במסכת כלים וביחוד בפרק כ״ד ובפכ״ח ובשאר פרקים אחת הנה ואחת הנה. ולא עוד אלא דקלע של ספינה. לא נשנה שם. ואני תמה על הרמב״ם שלא כתב לקלע של ספינה בפרקיו להלכות כלים. אשר שם מפכ״ב עד פכ״ח כתב לכלים הטמאים מדרס. ושאינם טמאים מדרס]:

ושביס של סבכה. פי׳ הר״ב ל׳ השביסים והשהרונים. ובספכ״ח דכלים מפרשו ע״ש. ויש לדקדק דסבכה גופה ה״מ למתני׳. וכדתנן פכ״ד דכלים משנה י״ו. ומל׳ הרמב״ם בפי׳ נראה דל״ג ושביס אלא והסבכ׳. אבל בחבורו פי״ג מהט״צ העתיק ושביס של סבכה:

ומטפחות של ספרים. עיין במסכת כלים פכ״ד משנה י׳ ובפכ״ח משנה ד׳ (ד״ה של ספרים):

וגלגלון. פי׳ הר״ב אבנט כו׳. ועיין בפירוש [הר״ב] מ״ד פ״ג דעדיות:

ורצועות מנעל וסנדל. עיין בפי׳ הר״ב פכ״ד דכלים משנה י״ב:

שיש בהן רוחב כגריס. לפי שלא יהיה נגע פחות מכגריס מרובע. כמו שפירשנו. הרמב״ם:

סגוס כו׳. ראב״י אומר עד שיראה באריג ובמוכין. פירש הר״ב סגוס בגד עב מאד. והוא כאדרת שער וכו׳ לשון הרמב״ם ושרש זה שהשם אמר בנגעי (בגדים) פחתת היא בקרחתו או בגבחתו. ואמרו בספרא בקרחתו. אלו השחקים. ר״ל הבגד הישן אשר נשתוו שטחיו. בגבחתו אלו החדשים. ר״ל הבגד החדש אשר להן פתילות ובגד הצמר כאשר הוא חדש וכ״ש העבים הגסים כמו בגדא דנרש (והסגוסים) כאשר הם חדשים יהי׳ על שטח האריגה כמו גרגרים מצמר בולטין. נקראו מוכין לדמותם כמוכין. והוא הצמר אשר ימלאו בו הכרים וזולתן. ע״כ. ואינו מפרש מה טעם בקרחתו אלו השחקים ובגבחתו אלו החדשים ודברי רש״י בזה ידועים במקומן בפי׳ החומש. ובעל ק״א כ׳ בשם פסיקתא זוטרתא דבקרחתו דריש מלשון קרח. שנקרחו המוכין אשר עליו כמו שיקרח השער אשר מהראש. שזה יקרה לו מפני היותו ישן. וגבחתו אלו החדשים. שהמוכין עדיין גבוהים עליהם ויהי׳ בגבחתו כאילו כתיב בגבהתו. ירצה בגבהותו. ולזה נראה שנתכוון הרמב״ם ז״ל *[וז״ש הרמב״ם בגדא דנרש נ״ל שצ״ל גמדא דנרש. והוא ספ״ק דבילה דף ט״ו. לענין כלאים קשים דשריין וקאמר האי נמטא גמדא דנרש שריא. ופי׳ רש״י נמטא בגד שקורין *) פלטרא בלע״ז גמדא קשה כמו גמוד מסאנא (בפ׳ ע״פ דף קי״א [ופירש״י] נתכווצו מנעליו) דבר שהוא כווץ נעשה קשה. דנרש מקום. שריא לישיבה כו׳]:

יב **בגד המוסגר**. כתב הר״ב שהי׳ בו נגע וצבעו. וכך פי׳ הר״ש. משום דמוכח מת״כ דמיירי אף בימי הסגירו. ולא באותו שנטהר בקריעת הנגע. דמרבה ליה בת״כ מצרעת ממארת שכל זמן שיקרא צרעת *[ואפילו מוסגר]. תן בו מארה. ואל תהנה בו. ואי לאו דצבעו הוה מינכר בנגעו. וכתב מהר״ם וכגון שהי׳ לו שאר בגדים צבועים ונולד בהן נגע. ע״כ. ונ״ל דלרווחא דמלתא כתב שנולד בהן נגע. וכלומר שאפילו אם ע״י הצבע לא הלך לו הנגע. משכחת לה. היכא דאית ליה כבר בגדים צבועים ולאחר שנצבעו נולד בהן נגע. שהם אינם מיטמאים בנגעים. כדתנן לעיל מ״ג:

***[כולם טהורים**. לשון הר״ב דאת הודאי הוא מטמא כו׳ כדפי׳ לעיל בספ״ה לענין אדם. הר״ש ואע״ג דהתם קרא דייק הכי. אין להחמיר בנגעי בגדים יותר מבנגעי אדם:

קצצו כו׳ טהור. ואין ללמוד מצרעת ממארת דההוא במוחלט כתיב. אלא דמצרעת ילפינן אף למוסגר. כדלעיל. והדר ממעיט בת״כ לקצצו כו׳ במוסגר. מדכתיב כי צרעת. ונ״ל דלאו מכי דריש. אלא כלומר קרא אחרינא כתיב גבי ושרף. כי צרעת. וטעמא למה לי. אלא לחלק דתן מארה בושרף ולא באינו שורף הא כיצד אלא קצצו וכו׳:

ואסור בהנייתו. פי׳ הר״ב דהא שרפה בעי וכ״כ הרמב״ם והר״ש. ולא ידעתי למה לא כתבו מדכתיב ממארת תן בו מארה כו׳ כדלעיל. ועוד שהרי מצינו שרפה במותר בהנאה בתרומה טמאה כדתנן במשנה ה׳ פרק אחרון דמסכת תמורה:

פרק יב

א **כל הבתים מיטמאין בנגעים**. לאתויי כדפי׳ הר״ב בר״פ דלעיל , ועיין מ״ש שם:

חוץ משל עכו״ם. וכן העתיק הר״ב, והר״ש כתב אלא משל עובדי כוכבים גרסינן. דהכי איתא בריש פ״ט דגיטין [דף פ״ב]. ומפרשים התם דפירושו חוץ. ומ״ש הר״ב וכשם שאין אחוזתם מטמאה בנגעים כך בגדיהם וגופן כו׳. כך הוא במקצת פי׳ הרמב״ם. אבל בת״כ שבידינו ל״ג וגופן. וכן אינו

במקצת פירושי הרמב״ם. ויראה לי דלגופן לא צריך. שלמדנו מדכתיב אדם כי יהיה בעור בשרו נגע. דאיכא למידרש מיניה כדדרשינן בטומאת אהל * [ועיין מ״ש במשנה ו׳ פי״ח דאהלות בד״ה מדורות כו׳] אדם כי ימות באהל ולא עכו״ם. שנא׳ (יחזקאל ל״ד:ל״א) צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם קרויים אדם ולא עובדי כוכבים קרויין אדם. וכבר כתבתי ברפ״ג דברי מהר״ם בזה. ולענין גר תושב *[עיין מ״ש בר״פ דלעיל דהכי נמי הכא כמ״ש בשם מהר״ם ברפ״ג]:

יראו בתחלה. פירש הר״ב והימים שהיה בהם הנגע כו׳ עיין מ״ש בר״פ דלעיל:

בית עגול כו׳ אינו מיטמא בנגעים. פי׳ הר״ב דגבי נגעים כתיב קירות קירות כו׳. ומראיהן שפל מן הקיר לא קא חשיב. אלא הני דכתיב בהו לישנא יתירא קא חשיב. רש״י סוף פ״ק דנזיר [דף ח׳]. ועיין לקמן:

בית טריגון. פי׳ הר״ב שיש לו ג׳ זויות כו׳. וה״ה בית שיש לו שתי זויות או חמש. בת״כ תניא ובפ׳ גט פשוט (בבא בתרא דף קס״ד) מייתי לה. וקרי לשל שתים דיגון. ולשל חמש פנטיגון. ופירש״י דיגון. פינות שתים. מצד אחת עגול וצדו אחת יש לו שתי פינות. עד כאן *[ונ״ל גם לשון דיו שבלשון יון הוא שתים. כמ״ש הר״ב בריש פ״ב דערובין. ושוב מצאתי כן בערוך ערך הין. וכתב עוד שגין לשון פינה. בלשון יון שקורין לפינה גיניאה. וכן מפרש פינטגין שחמש בלשון יון פינטו] וכתב מהר״ם תימה לי אמאי לא קתני נמי הכא. ובשלמא דיגון לא אצטריך. דכיון דקתני טריגון אינו מטמא. כ״ש דיגון. אבל קשה לתני פנטיגון דהוה רבותא טפי. דאע״ג דאיכא למ״ד שיש בכלל חמש ארבע גבי ציצית ומחייבין לה בציצית כמו בעלת ד׳. הכא לא אמרי׳ הכי. לכן נ״ל דפלוגתא דתנאי הוא. דכי היכי דפליגי בהא גבי ציצית בפ״ב דזבחים [דף י״ח] וס״פ הקומץ רבה (מנחות דף ל״ו) ובפ׳ התכלת (מנחות דף מ״ג). ה״נ פליגי הכא בנגעים. דתנא דמתני׳ ס״ל דבעל חמש מטמא בנגעים ולתנא דברייתא לא מטמא. ואין להקשות דבשלמא התם אתרבי ליה מאשר תכסה בה. אבל הכא ליכא ריבויא. די״ל דהכא נמי אמרינן בעלת חמש. מדכתיב קירות תרי זימני. וכתיב נמי קיר. דכתיב (ויקרא י״ד:ל״ז) ומראיהן שפל מן הקיר. עכ״ל. אבל הרמב״ם בפי״ג מהט״צ העתיק בעל חמש. ולא העתיק בעל שתים. ואפשר משום דבמכ״ש אתיא:

או באסקריא. הר״ב העתיק ובאסקריא. ופירוש הוא תורן הספינה. וכן הוא לשון הר״ש. וכיוצא בזה בברייתא פ״ז דנזיר דף נ״ה. הנכנס לארץ העמים כו׳ בספינה ובאסקריא. ופירש רש״י כלומר בספינה גדולה שיש בה אסקריא. וקרי לה הכי על שם אסקריא שבה. דהיינו תורן. וקרוי

) פושט בלע״ז ע״כ. ואף הרמב״ם גירסתו ואסקריא. אלא שמפרש דקאי אדלקמיה. על ארבע קורות. שהבנין שעל ארבע קורות בלתי מחובר לארץ. נקרא אסקריא. ואפשר לי לקיים גירסת הספר. לא מיבעיא להרמב״ם. אלא אף להר״ש והר״ב. ויהיה בנין המצפה שעושין על התורן שיעמוד עליו הצופה. ושפיר קתני או. * [ומ״ש הר״ב ויש ספרים כו׳ ובלשון מקרא כו׳ בדברי הימים ב׳ ב׳ ט״ו]:

על ארבע קורות. לשון הר״ב שהיה הבית בנוי על גבי הקורות. ולשון הר״ש שיש אויר תחת הקורות וכותלי הבית בנויים על גבי הקורות. ע״כ. וכלומר שהקורות בולטות. כגון מן עלייה. ועליהן בנוי בית. ולשון הרמב״ם פי״ד מהט״צ שם או תלוי על ארבע קורות. ומהר״ם פירש דקורות היינו שהם רחבים וראויין לעמוד בלא נעיצה בקרקע. ולא קרינן ביה בבית ארץ. אבל עמודים דלק׳ שאינן רחבין אינן מתקיימים בלא נעיצה. א״נ דד׳ קורות שלא כנגד הזויות ודלקמן הן כנגד הזויות וכתב שפי׳ קמא ניחא טפי ועיין לקמן:

אפילו על ארבעה עמודים. לשון הר״ב שהעמודים מחוברים בארץ והן נחשבים ד׳ זויות לבית והגג עליהם וכו׳ וכך הוא בפירוש הרמב״ם ודברי תימה הן דהא לקמן תנן אין הבית מיטמא בנגעים עד שיהיה בו אבנים וענים ועפר וכאן אין כותל כלל אבל בנא״י שבפירוש הרמב״ם כתוב ועליהן בית בנוי כו׳. וכך הם דברי הר״ש העתיק לשון ת״כ. להביא בית הבנוי על העמודים. ומפרש וז״ל על העמודים. הם עמודים זקופים ונעוצים בארץ זה אצל זה. שאין אויר מפסיק תחת הכתלים שהבית בנוי עליהם. ומיהו מדקתני מתניתין על ארבע עמודים. משמע דלא חיישינן מאויר שתחת הכתלים. אלא מזויות הבית. שלא יהא אויר תחתיהם דאותן ד׳ עמודים כנגד זויות הבית ע״כ ועיין לעיל:

ב בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש כו׳ טהור. אמר ית׳ ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית הורה בזה שהוא נבנה מאבנים ועצים ועפר ואז יטמא. הרמב״ם. שאף ע״פ שבתחלה נאמר ונתתי נגע בבית סתם נלמד במדת דבר הלמד מסופו שאינו מדבר אלא במה שכתב בסופו ונתץ וגו׳. ולא בבית הבנוי מענין אחר ועיין בסמוך בדבור עד שיהא כו׳:

ואחד בעפר. ה״נ ה״מ למתני וצדו אחד [עצם] וצדו אחד ברזל אלא תנא ושייר. מהר״ם:

ועפר. כדכתיב בקרא ואת כל עפר הבית ואין זה גושי עפר אלא הוא מגובל ונעשה טיט כענין שנאמר (ויקרא י״ד:מ״ב) ועפר אחר יקח וטח את הבית. ולשון הרמב״ם בפירושו מאבנים ומעפר ומסיד וסיד א״א לומר כדפי׳ הר״ב והרמב״ם במ״ו דסיד לא הוי עפר. וע״ק דהשמיט עצים לכן נ״ל שהוא ט״ס וצ״ל מאבנים ומעצים ומטיט:

עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר. פירש הר״ב דכתיב את אבניו את עציו ואת כל עפר הבית וכן נראה מל׳ הרמב״ם דלעיל. ואיכא למידק מנלן עד דאיכא

לכולהו. דדלמא כי איכא חדא נמי תסגי וקרא לגופיה אצטריך. לומר שכל אחד מאלו מתטמא בנגעים ובעי נתיצה. והר״ש הביא ברייתא דר׳ ישמעאל אומר בי״ג מדות כו׳ דבריש ת״כ. דתניא דבר הלמד מסופו כיצד ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. משמע בית שיש בו אבנים ועצים ועפר מיטמא. יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר. ת״ל ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית דבר הלמד מסופו שאין הבית מיטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר ע״כ. ובעניי לא יכולתי לעמוד על למוד זה דבשלמא אם בא ללמד שלא ליטמא שום בית שאינו נבנה בשום אחד מאלו. אתי שפיר דאע״ג דונתתי נגע בבית סתם כתיב ואיכא למימר דמשיש או לבנים או סלע או גוש עפר נמי בכלל. למדנו מסופו דגבי נתיצה כתיב אבניו ועציו ועפרו דדוקא הני ואחריני לא אבל לומר דבעינן עד שיהו שלשתן זו לא שמענו דהא איכא לפרושי דקרא קמ״ל דכל אחד משלשתן ראוי ליטמא בצרעת ובעי נתיצה. ובעל קרבן אהרן בתחלת חבורו על פי״ג מדות שקראו מדות אהרן. כתב על ברייתא זו יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר או או קאמר דאי לית ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע. אלא שאין בו האחד מהם קאמר וא״כ הכתוב סתום כי לא ידענו מאיזה בית מדבר אם בנוי מאבנים ועצים ועפר או באחד מהם די ובאמרו בסופו ונתץ את הבית את אבניו וגו׳ ואע״פ שבא לומר שהאבנים ועצים והעפר כולם מקבלים טומאה וטעונים נתיצה אגב אורחיה למדנו שכיון שהוצרך לומר אבניו ועציו ועפרו משמע שלא אמר בית אלא על הבית שיש בו אבנים ועצים ועפר. ע״כ. ולא הבינותי זה כלל היאך מצינו למדין מסופו שיהא צריך לשלשתן ביחד. דבשלמא ללמוד שאין שום דבר אחר מיטמא בנגעים משתמע שפיר. כיון דלא כתבה תורה לנתוץ אלא אלו שזכר. ש״מ דשום דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעים. אבל שנוכל ללמוד דלבעי כל אלו השלשה ביחד אגב דכתב התורה לאלו השלשה. שבהכרח הוצרכה לכתבן ללמד על עצמן שהם טעונים נתיצה שמקבלים טומאת הנגע. זה לא ידעתי מנין לנו ללמוד כן. וכן מה שהניח וכתב דהא דקתני יכול אף בית שאין בו אבנים ועצים ועפר או או קאמר דאי לית ביה דבר מאלו היכן נראה הנגע גם אלו דברי תימה הן דכיון דאכתי לא למדנו למעט שום דבר מטומאת הנגע מאי מתמה היכן נראה הנגע. בכל דבר שבעולם שממנו נבנה הבית. איכא למימר שיהא נראה בו הנגע. ודלמא הכי קאמר יכול אף בית שאין בו אחד מכל אלו. והא ודאי דלחצתו לפרש כן מאי דקשיא לי דאי תימא דהוי אמינא דר׳ ישמעאל ללמוד על בית שאין בו אחד מכל אלו. א״כ אף מסופו לא למד אלא להוציא דבר שאין מכלל אלו השלשה אבל שצריכים כל אלו הג׳ ביחד לא למדנו ולכך מפרש בענין שלא נסתפק ר׳ ישמעאל על הדבר שאינו מכלל אלו הג׳. וא״כ ספקו אי בעי שלשתן. ואי תסגי באחד. ומש״ה כי מייתי קרא דבסופו הרי שבא ללמד דלבעי שלשתן. זה ברור שמפני הלחץ זה הדחק שאמרתי הוצרך לפרש כן. אבל נשאלהו ויודיענו כיון שבא לנו הספק ולא ידענו באיזה בית מדבר הכתוב. למה לא נהיה בכלל הספק כל בית שבעולם. אפילו של שיש ולבנים צור וגושי עפר. אלא שהאמת הוא כך שהכל בכלל הספק. והדרא קושיין לדוכתא מהיכא אתי לן ללמוד מסופו שיהא צריך לכל שלשתן. וראיתי לבעל מדות אהרן עצמו. שבתחלת דברי ר׳ ישמעאל כשמסדר הי״ג מדות אחת לאחת קודם שמפרשן לכל א׳ וא׳. כיצד וכיצד כו׳. דמפרש על מדת דבר הלמד מסופו. במשל. התורה אמרה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. ושם בית יכלול ב׳ מינים או ג׳. או בית העשוי מנסרים או מיריעות. או בית בנוי מאבנים ועצים ועפר. ולא ידענו באיזה מין מאלו מדבר. או אם מדבר מכולם. לזה נמסר לנו בסיני שנלמוד זה מהדינים הנאמרים על זה הבית לבסוף. רצוני על חלקי ואישי הבית. ולזה כשהוא אומר ונתץ את עציו וגו׳. בזה נלמוד שאין זה מדבר אלא בבית בנוי מאבנים ועצים ועפר. עכ״ד. הרי שהוא עצמו מפ׳ שהספק נופל על כל בית ואפי׳ שאינו משום א׳ מאלו הג׳. ושמה שלמדנו מסופו הוא שלא יהא אלא מאלו הג׳. אבל שיהיו צריכים אלו הג׳ ביחד. זו עדיין לא שמענו. והנה עוד לו לבעל מדות אהרן בפירושו להברייתא כיצד ונתתי נגע וגו׳. ת״ל ונתץ וכו׳. כתב וז״ל או נאמר שביאר זה באומרו הבית. שהיה די שיאמר ונתץ את עציו וגו׳. כי בבית הוא מדבר. אלא ודאי שכיון לומר שהבית הנזכר אינו אלא הבנוי מאבנים ועצים ועפר. עכ״ל. ועל זה נפלאתי יותר. דמכיון דמיתורא דהבית למדנו זה. א״כ היאך מצאנו ידינו ורגלינו לומר שזו היא מדת דבר הלמד מסופו. והרי מקרא מלא הוא ביתור תיבת הבית ולא מדה משום מדה כלל. אבל מה שנ״ל בזה. דאה״נ דממדת דבר הלמד מסופו לא למדנו. אלא שאין בית האמור בונתתי נגע צרעת. אלא האמור בסופו בונתץ שזכר אבנים ועצים ועפר. ולא למדנו עדיין כלל שיהא הכתוב מצריך שיהיו שלשתן ביחד בדוקא. והכי קתני יכול אף בית שאין בו אבנים כו׳. כלומר שאין בו גם אחד מכל אלו וקאמר ת״ל ונתץ וגו׳. דבר הלמד מסופו. שאין הבית מטמא עדשיהא בו אבנים ועצים ועפר. ר״ל שנלמד מסופו שאינו מטמא עד שיהא בו אלו המנוי׳. אבל בשום דבר אחר מאלו אינו מטמא. ולא באנו לומר שיהו בו כל אלו שזה ודאי לא למדנו כלל ממדה זו ולא בא ללמד על זה אלא למדנו שאלו יהי׳ בו ולא שום דבר אחר. כלומר ששום דבר אחר אינו ראוי לקבל טומאת נגעים. ומכ״ש לגי׳ שבת״כ לבעל מדות אהרן דל״ג עד שיהא בו כו׳ וגרס אלא א״כ יש בו כו׳ דודאי דלא משמע מיניה דבעי למימר כלל שיהיו בו כל אלו דוקא ביחד. זהו מה שנראה בעיני ברור בפי׳ הברייתא הזאת. ומעתה שלא למדנו אלא שאין דבר אחר מיטמא בנגעים אלא אלו השלש. נשאר עלינו החובה דא״כ מנין לנו הא דתנינן עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר. ובמשנתנו לא נוכל לפרש. אלא עד שיהיו שלשתן ביחד. לפי שזה שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו כבר תנא לה ברישא בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש וכו׳. וא״כ מנלן הא. כיון דמהמדה זו לא למדנו כן. ואומר אני שברויתא אחרת נשנית בת״כ וממנה למדנו זה. וכך היא שנויה בפ׳ מצורע ונתץ את הבית את אבניו ואת

עציו ואת כל עפר הבית. מלמד שאין הבית מיטמא בנגעים עד שיהיו בו אבניו ועציו ועפר. וכמה אבנים יהו בתוכו. ר׳ ישמעאל אומר וכו׳. הרי שזו הברייתא היא שנויה התם במקום משנתנו ממש. ולא כיון התנא באמרו מלמד שאין הבית כו׳ למדה זו דדבר הלמד מסופו. ולא לשום מדה מן המדות. וז״ל בעל קרבן אהרן מלמד וכו׳. דבאמרו ונתץ את הבית לא היה צריך לומר. מהו אשר יתוץ. דסתם בית אבנים ועצים ועפר (הוא). ע״כ. וזה סותר ג״כ פי׳ עצמו שבמדות אהרן. בפירושו על המדה עצמו דנסתפקו אם של יריעות ונסרים. ועוד תקשה ליה משנתנו דקתני בהדיא דשל שיש ולבנים כו׳ טהור. משמע דאצטריך למתני דה״א דטמא. והשתא אם הוא ה״א. דלמא האמת הוא כן. אלא ודאי קרא אשכח ודרש. והיא היא המדה דדבר הלמד מסופו שלמדנו ממנה. דאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. והכא דדריש דבעי שלשתן ביחד. הפי׳ הוא כאותו פי׳ עצמו שכתב במדות אהרן בברייתא דכיצד דלעיל. וכתבתיו ג״כ למעלה זה הפי׳. והוא דמיתורא דהבית קדריש הכי דלא אצטריך למכתב כלל אלא ונתץ את אבניו וגו׳. דבבית קא מיירי אלא לומר שהבית הוא זה דוקא. שנאמר עכשיו באבנים ועצים ועפר. אלא שהוא מפרש זה במדת דבר הלמד מסופו בעצמה. וזה א״א בשום פנים. דלמדה א״צ שום יתור. אבל המדה נדרשת לענין שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. ויתורא דקרא להכי הוא דאתא. לאשמעינן דעד שיהא. כלומר שיהו שלשתן ביחד דוקא. ודיקא [נמי] (הכי) דהכא קתני אבניו ועציו בלישנא דקרא ואלו התם קתני אבנים ועצים. דהתם לא אתי אלא למדרש שאין דבר אחר מיטמא אלא אלו. והכא אתי למימר שיהו שלשתן יחד בזה הבית הנטמא. וזולת זה אינו טמא כלל. דאין לפרש דדייק למנקט אבניו ועציו ולא של חברו. כדדייקינן בקרא במתני׳ ב׳ פ׳ דלקמן [בפי׳ הר״ב]. ואי למינקט לישנא דקרא. א״כ לעיל נמי ה״ל למנקט הכי. אלא שבמכוון נקט לעיל אבנים ועצים דהיינו בעלמא. והכא נקט אבניו ועציו דאהך בית מהדר. וללמד דבעינן שיהיו שלשתן ביחד דוקא. דוכן נמי דייקא הגי׳ (דלבעל קרבן אהרן) דגרסי׳ בברייתא לעיל אא״כ יש בו אבנים וכו׳. והכא גרסי׳ עד שיהא בו כו׳. ברוך החונן לאדם דעת:

ג **וכמה אבנים יהו בו.** בת״כ יכול עד שיראה בשני כתלים ת״ל ומראיהם שפל מן הקיר אפי׳ בכותל אחד יכול אפילו על אבן אחת. ת״ל וחלצו את האבנים. אין פחות משתי אבנים דברי ר״ע. ר׳ ישמעאל אומר וחלצו את האבנים. אין פחות משתי אבנים. מנין אפילו לא נראה. אלא על אבן אחת. ת״ל ומראיהן שפל מן הקיר אפילו על אבן אחת. ולפיכך הוצרך רבי ישמעאל ד׳. שיהא כל כותל מכתלי הבית ראוי לנגעים. וזה בעצמו טעמו של רבי עקיבא שהצריך ח׳:

ד **פצים פי׳ הר״ב לשון סדק וקרע כמו הרעשת ארץ פצמת׳.** תהלים ס׳ פ״ד. וכתיב וקרע לו חלוני (ירמיה כ״ב י״ד) תרגום ופצים ליה כיון. כשקורעים בכותל לעשות פתח ומשוין הבנין משני צדדין השווים נקרא פצים. הר״ש. * [ובסוף פ״ח דשבת מפרש הר״ב לפצים בענין אחר וע״ש]. וכתב עוד הר״ש ושיעור האבנים. אין מפורש במתני׳. אבל בתוספתא קאמר רשב״א. משאוי שנים:

וקירות המחיצה. פי׳ הר״ב של חצרות גנות ופרדסים כו׳. וכ״כ הר״ש. ודוחק בעיני. שהקדים לשנותי קירות האבוס דשל בהמה. והרמב״ם מפ׳ קירות המחיצה. הוא תקרה ולא נעשה לדירה. ואמנם נעשה להיות צל לאשר תחתיו מהבהמות מהשמש ע״כ. ומהר״ם כתב נ״ל דגרסי׳ קירות המחצה מלשון ותהי המחצה. לשון חלוקה. דבת״כ גרסי׳ בקירות הבית ולא בקירות המגורה מלשון נהרסו ממגורות (יואל א׳ י״ז) והם אוצרות תבואה. והיינו קירות המחצה דמתני׳. שדרך לעשות באוצרות תבואה חלוקות הרבה בין חטין לכוסמים לשיפון לשעורים ולשבולת שועל. ואף בין תבואה לתבואה דמינה. דפעמים זו טובה מזו. להכי גרסינן המחצה. ועוד דאין זה לשון קירות המחיצה. דלשון קירות. הם מחיצות. וא״כ מאי האי קירות המחיצה. והלא קירות ומחיצות אחד הן עכ״ל. אבל הר״ש העתיק דבת״כ קתני בה תרווייהו. קירות המחיצה. וקירות המגורה. וכן הוא בת״כ שבידינו:

ירושלים. פי׳ הר״ב שלא נתחלקה לשבטים. בפ״ק דיומא דף י״ב. ופי׳ לשבטים לשבט יהודה ובנימין. כאידך מ״ד התם דס״ל דיהודה ובנימין הי׳ להם חלק בירושלים. ותנא דידן סובר דלא נתחלקה להם. אלא יד כל ישראל שוים בה. ותמהו התו׳ [ד״ה ירושלים] דבפרק איזהו מקומן [משמע] דקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף (כדפי׳ הר״ב במ״ד. ועוד בסוף מ״א פ״ג דמדות) וא״כ למ״ד לא נתחלקה. מאי שנא דשאר מקומות של מזבח היה להם יסוד. ומזרחית דרומית לא היה לו יסוד. ואין לתרץ דלדידיה היה לו יסוד מכל צדדיו. דא״כ אל יסוד מזבח העולה. מאי עביד ליה. דמשמע שיש ליתן אותו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה לו יסוד. וי״ל הכי גמירי שלא לעשות יסוד למזרחית דרומית כדכתיב הכל בכתב. ע״כ. ואם תרצו מתניתין דמדות (*שהיה) [שלא היה] לו יסוד כו׳ דאתיא ככ״ע. אכתי תקשה אמאי כי שאלו בגמ׳ דאיזהו מקומן דף נ״ג מאי טעמא והשיב ר׳ אליעזר לפי שלא היה בחלק של טורף. וכל אותה סוגיא הכי רהטא. ומייתי התם נמי תרגום באחסנתיה יתבני מדבחא א״נ מקדשא. וכמו שהעתקתי שם בס״ד. ואמאי שבקינן למימר טעמא אליבא סתמא דמתני׳ דהכא. ושם ביומא דלמ״ד נתחלקה לשבטים. ירושלים מיטמא בנגעים. חוץ מן המקומות המוקדשים שבו. שהוא המקדש וב״כ ובתי מדרשות. ותו דבפ״ז דב״ק דף ע״ב פירשו הטעם. דאע״ג דנתחלק חזרו וקנו אותן המקומות. כדי שיהא לכל ישראל חלק בהן משא״כ ירושלים אם מתחלה נתחלקה. למה חזרו וקנו אותה. ע״כ. אלא ודאי דלהכי מפרש אליבא דמ״ד נתחלקה. דהכי הלכתא. ודלא כמתני׳ דהכא. ונ״מ דירושלים חוץ מדברים המוקדשים שבה מיטמאין בנגעים. וקשיא על הר״ב דכיון דמכרש בזבחים

ובמדות אליבא דמ״ד דנתחלקה. ה״ל לכתוב בכאן דאין הלכה כסתם משנה. וכן הרמב״ם שפוסק כסתם משנתנו בפי״ד מהט״צ [הלכה י״א] ומשום שלא נתחלקה לשבטים. תקשה לי׳ נמי סוגיא דזבחים דנסב׳ אליבא דמ״ד נתחלקה. ומיהו תו אשכחן סתמא אחרינא במתני׳ ז׳ פרק בתרא דערכין. דירושלים אין בית חלוט בה. וטעמא דלא נתחלקה לשבטים. כמ״ש שם. וצ״ע:

ה **כנגע נראה לי בבית**. אפילו ת״ח ויודע כו׳. דאי אינו יודע. מהיכי תיתי שיאמר נגע נראה לי והא לא ידע. וא״ת למה אסרה התורה מלומר נגע. והלא עד שיאמר הכהן טמא. עדיין אין כאן טומאה. כדתנן ברפ״ג. והרא״ם כתב בשם רבותיו. דכיון דבדבורו לא יוכל לשפוט. הלכך לא יאמר בלשון ברור. ע״ד אמרם. ולמד לשונך לומר איני יודע. ולי נראה מפני דרך ארץ שצריך לנהוג עם הכהן כו׳. א״נ שלא ימהר הכהן ויגזור טומאה. ע״כ. וג״א כתב. משום דובר שקרים לא יכון. דהא כל זמן שלא נזקק הכהן לאו נגע הוא. ואיך יאמר נגע כו׳. וכתב בעל קרבן אהרן. דלא דק בזה. שהכהן אינו עושה אותו נגע. אבל הטומחה עושה בו. וקודם שיבא הכהן. נגע הוא. ע״כ. ואפשר לתרץ שכשיאמר נגע. המכוון ממנו מה שקוראין נגע. והיינו נגע טמא. ומכיון שעדיין אינו טמא. הרי דובר שקרים. ולי נראה בהפך. דלהכי הקפידה התורה מלומר נגע. כדי שלא לפתוח פיו לשטן לו כדדרשינן בפרק מי שמתו (ברכות דף י״ט) מאמרו שמעו קציני סדום וגו׳ הרי אפשר שיחזור ויכהה טרם בוא הכהן. ולכל הטעמים נראה לי שבכל הנגעים הדין כך. שלא יאמר נגע עד שיטמאנו הכהן. ואפילו את״ל דאין הדין הזה. אלא בנגעי בתים. וכן הרמב״ם לא כתב שיהא נוהג גם בשאר הנגעים. י״ל דנגעי בתים הואיל וקודמין בזמן כדלקמן לכך הקפידה התורה ביותר. משא״כ בשכבר בא עליו נגע הבית כשאח״כ בא עליו נגע בגדיו. וכן גופו שוב לא הקפידה בכך:

וצוה הכהן ופנו את הבית. אפילו חבילי עצים וכו׳. וכן הוא בנוסחת מהר״ם ז״ל ובמשניות ישנים מנוקדים:

אפילו חבילי עצים. כתב הר״ב. והא דכתיב ולא יטמא כו׳ לאשמעינן דכלים דהוו מעיקרא נמי מיטמו. אי שביק להו. בת״כ. ולא יטמא כל אשר בבית. מה ת״ל לפי שמצינו. *(בפ׳ דלקמן משנה ט׳) בנכנס לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שישהה בכדי אכילת פרס. יכול אפילו היו שם כלים מקופלים ומונחים על כתפו כלים מקופלין ומונחים בתוך הבית. יכול לאיהו טמאים עד שישהו כדי אכילת פרס ת״ל ולא יטמא כל אשר בבית. מיד. כלומר דלהכי מפנה. שהרי לא יכול להציל. שמיד יהא נטמא. ואפילו לא ישהה כדי אכילת פרס:

ואפילו חבילי קנים. דלא תימא עצים דוקא. דחזו לעשות מהן כלים *[שסתמן מקבלים טומאה. אבל קנים מה שעושים מהם כלים מן הסתם אין מקבלים טומאה כמו כוורת הקנים דרפט״ו דכלים. ורפ״ח דאהלות. וכן מחצלת הקנים דספי״ז דכלים. ואע״ג דתנן נמי התם שפופרת הקנה הרי לריך שיוציא את כל הככיי כדתנן התם ולפיכך מסתמא מהקנים אין עושים כלים שמקבלים טומאה [וה״א] דא״צ פינוי. הואיל ואף סופן אינן רגילין שיהו באין לכלל קבלת טומאה קמ״ל. נ״ל]:

אם כך על של רשע. ל׳ הר״ב שהנגעים באים על לה״ר. וז״ל הרמב״ם שראיית הלרעת הנזכרת בתורה אמרו שהוא (עונש) בעבור לה״ר. כי יפרד מן האנשים וירחיקו אותו מהיזק לשונו. ויתחילו בביתו. ואם חזר בו מוטב. ואם לאו ובא במצעות והוא אומרו בכל מלאכת עור. חזר בו מוטב. ואם לאו יבואו בבגדים. ואם לא חזר בו עדיין. יבא לגופו ועל עור בשרו. וזה על דרך המוסר והתוכחת. הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים. ואינן חלאים טבעיים בשום פנים. לפי שהבגדים והבתים הם חומר דומם. שלא יקרה בהן צרעת (והם על דרך נס. כמו מי סוטה. ואינם אלא דברים חוץ מהטבע. לפי שהבתים (והבגדים) אינם נעים ונדים מאליהן. וכל מה שאירע בהם מהמקרים. אינו צרעת) אלא בקריאת התורה על הדמיון. אשר זכרנו. וכן נגעי אדם. תראה שישים הנתקים צרעת. והוא חולי הנקרא חולי השועל. ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לבן. הוא תכלית הצרעת והיותר גדולה והיותר חזקה. ואמנם הם ענינים תוריים לפי מה שזכרנו. ולזה השרש נקרא רשע. ע״כ:

ו **אלא עומד על פתח הבית וכו׳**. כלומר בסמוך לפתח הבית. לא על האסקופה שבפתח הבית. דא״כ תחת המשקוף הוא עומד. ואנן ילפינן מדכתיב מן הבית עד שיעקר מכל הבית. כדכתב הר״ב ובת״כ הכי תניא עומד בצד השקוף ומסגיר ומייתי לה נמי הכי בגמ׳ פ״ק דחולין דף י׳ ובפ״ז דנדרים דף נ״ו ומרמי לה רמי אמתני׳ ה׳ דהתם דמשמע מינה דמן האגף ולחוץ לא הוי בכלל הבית. והכא עד שיעקר לגמרי ואפי׳ מן האגף ולחוץ צריך שיצא מכל עובי המפתן ומשני שאני הכא דכתיב מן הבית עד שיצא מן הבית כולו מכל הלין בעומד על הפתח דתנינן בסמוך לפתח קאמר ומצאנו בל׳ הקדש על שהוא סמוך. כדתנן במ״הפי״א דמנחות ולקמן בפ׳ בתרא מ״ה כתב הר״ש לשון תוספתא והכהן מניח ידיו על המצורע ופי׳ שהוא כמו ועליו מטה מנשה. כלומר אצל המצורע תחת ידיו:

אם פשה. עיין בסוף פרקין:

מכל מקום. פי׳ משום מקום. מהר״ם. ומצאנו כן בכתובים. ולא יעיר כל חמתו. תהלים ע״ח. אין לשפחתך כל בבית. מלכים ב׳ ד׳ *[לא תעשה כל מלאכה בי׳ דברות]:

לא אחת תחת שתים. ולא שתים תחת אחת. בת״כ ולקחו אבנים. אין פחות משתי אבנים. והביאו אל תחת האבנים אין פחות משתים:

אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש וכו׳. ל׳ הרמב״ם פט״ז מהט״צ (הל׳ ג׳) ויש לו להביא שתים תחת שלש. כלומר דתו לא הקפידה התורה מכיון שמביא שתים. ובמשניות ישנות מנוקדים הגירסא אלא מביא שתים תחת שתים שלש תחת שלש ארבע תחת ארבע. אבל בנוסח׳ מהר״ם כנוסחת הספר. ובת״כ שהעתיק הר״ש משובשת הגי׳ ובת״כ שבידינו כמו שהיא במשנתנו ומסיים וארבע תחת שלש תחת שתים:

שניהן קוצעים שניהן מביאין את האבנים. כתב הר״ב שניהם קוצעים ל׳ ואת הבית יקציע לא דמהכא ילפינן דשניהם מחוייבין דהא יקציע ל׳ יחיד הוא אלא ענין קוצעים מפרש ליה וכדדייק לכתוב ל׳ ואת כו׳. אבל דהחיוב על שניהם נראה דילפי׳ ליה מדכתיב ושפכו את העפר אשר הקצו דהקצו ל׳ רבים. ודשניהם חייבי׳ להביא האבנים כתב הרמב״ם מדכתיב ולקחו אבנים אחרות וכי תימא אכתי הא כתיב יקציע ל׳ יחיד. וכן נמי כתיב אחר חלץ ל׳ יחיד. הא דריש בת״כ אחר חלץ. למעוטי שאם היה כותל סמוך לאויר פי׳ הר״ש שהכותל מפסיק בין בית לחצר או בין בית לגינה שאין בעל החצר ובעל הגינה מסייע לבעל הבית:

ז **בא בסוף שבוע ורחה אם חזר כו׳**. דהא דכתיב ואם ישוב וגו׳ אחר חלץ וגו׳. ילפי׳ בת״כ בג״ש שיבה שיבה מדלעיל ושב הכהן. *[ואם ישוב הנגע. מה שיבה האמור להלן בסוף שבוע] ה״נ בסוף שבוע:

אם חזר ונתץ. כדכתיב ואם ישוב הנגע וכו׳ והא דכתיב ובא וגו׳ והנה פשה. לא שצריך שישוב הנגע ויפשה. אלא או הא או הא קאמר. ואצטריך לפשה לעומד בראשון כמו שאכתוב בר״פ דלקמן בס״ד [ד״ה עמד בראשון]:

אל מחוץ לעיר. ואפילו אינה מוקפת חומה. כמ״ש במ״ז פ״ק דכלים [ד״ה שמשלחין]:

הפשיון הסמוך כל שהוא והרחוק כגריס. בסוף שבוע ראשון כתיב הנה פשה הנגע בקירות הבית ודרשינן בת״כ והנה פשה. זה פסיון הסמוך כל שהוא. מנין לרבות את הרחוק ת״ל בבית. יכול כ״ש ת״ל נגע. נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע האמור להלן כגריס אף נגע האמור כאן כגריס ופירושא דקרא והנה פשה על הנגע הנזכר. בכל שהוא. ואם הנגע בקירות הבית פשה. רחוק ממקום הנגע עצמו. הואיל ופשה שיעור נגע הנזכר להלן בנגעי אדם שהוא כגריס. וצוה הכהן וחלצו וגו׳. ועמ״ש בזה לקמן:

והחוזר בבתים כשני גריסין. בת״כ אם ישוב הנגע ופרח בבית. משל חזר איש פלוני למקומו. כשיחזור הנגע לאותם האבנים. אין לי אלא מקומו מנין לרבות את כל הבית ת״ל בבית. יכול כגריס. נאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע. מה נגע האמור להלן כשני גריסין. אף נגע האמור כאן כשני גריסין. וה״פ דקרא אם ישוב הנגע והיינו במקומו שזהו שיבה משל חזר כו׳. והדר קאמר ופרח בבית והוא שלא במקומו בכל מקום הבית. אם הוא הנגע כשיעורו שבנגעי בתים שהוא שני גריסין הוי חזרה ונתץ. וא״ת ובשני גריסין נמי לא תסגי דהא כתיב ופרח. דמשמע שישוב הנגע ויפרח ג״כ דהיינו שיפשה הא בעינן למדרש הכי בת״כ. ולא סליק לן. דאית לן ג״ש צרעת ממארת דהכא מצרעת ממארת דבבגדים. מה להלן טימא את החוזר אע״פ שאינו פושה. אף כאן טימא את החוזר אע״פ שאינו פושה (ואע״ג דשניהם גבי ופשה כתיבי. קרבן אהרן) א״כ למה נאמר ופרח. ללמד שאפי׳ פרח ממראה למראה מירקרק לאדמדם. או בהפך כדכתב הר״ב במ״ז פ״ג ונראה שלא בלבד בחזרה אלא ה״ה לפסיון וצרוף. והיינו דהרמב״ם לא כתב בחבורו בפי״ד מהט״צ (הל׳ ב׳) אלא דמצטרפין זה עם זה ומכאן הוא שלמד ולא כמ״ש הכ״מ דמבגדים למדו דכיון דלא כתב דין הפריחה שחוזר ממראה למראה ש״מ דעל זה שכתב דין הצרוף הוא סומך. הלכך ודאי דמהכא הוא שכ״כ. ואיכא למידק דהכא דרשינן הנגע מהנגע דבבתים ושיהא כשני גריסין ולעיל דרשי׳ הנגע מהנגע דבאדם. דסגי בכגריס. ועוד דקרא דלעיל סמוך טפי לקרא דדרשינן מינה שני גריסין. ונפלאתי מבעל קרבן אהרן שלא העיר על זה. ונ״ל דהכא בחזרה על כרחין ליכא למדרש בפחות משיעורו הראשון שאין חזרה אלא כשחוזר הכל אבל כשיחסר ממנו אין זו חזרה. שהרי חסר. אבל בפסיון הואיל וסתם פסיון סגי בכל שהוא אלא משום דברחוק איכא יתורא דהנגע. איכא למימר דתסגי לן אפילו כשיעור נגע הפחות. שהוא כגריס. דהא פסיון הסמוך סגי בכל דהוא:

פרק יג

א **הכהה בראשון וההולך לו קולפו והוא טהור**. דמדכהה בשני והולך לו דילפינן לקמן דקולפו וטעון צפרים. אשמעי׳ דכהה בראשון והולך לו דלא ה״ל עמידה קודמת. דאינו טעון צפרים. כ״פ הרמב״ם. וכתב הר״ש בס״פ דלעיל דהך קליפה דכהה לא מצינו בקרא. ושמא מדכתיב כי נרפא הנגע דמשמע דאין טהרת הבית. אלא ברפוי. דהיינו שהוקצה והוטח. ע״כ. *[דחליצה קיצה וטיחה מקרי רפואה. כדלקמן בד״ה עמד בזה וכו׳]:

הכהה בשני וההולך לו קולפו. והוא טעון צפרים. בת״כ יליף ליה מדכתיב ולקח לחטא את הבית הרי כאן בית אחר פי׳ הר״ש הבית יתירא דריש דביה משתעי קרא אלא לרבות בית אחר שאחרי רפואתו טעון צפרים:

עמד בראשון ופשה בשני חולן וכו׳. בת״כ יליף מדכתיב ובא הכהן וראה והנה פשה. שא״א שידבר בפשה בראשון וחלץ. שכבר למדנו בג״ש דצרעת ממארת שא״צ פסיון אלא בחזרה בלבד סגי ובעי נתיצה. אלא במה הכתוב מדבר במי שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו עומד. ובא בסוף שבוע שני ומצאו פושה. ומה יעשה לו ת״ל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה. שענינם אחד. ועבדינן מינייהו ג״ש כאילו בשניהם כתיב ושב או כאילו בשניהם כתיב ובא. מה שיבה דבסוף שבוע ראשון ושב הכהן וראה והנה פשה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. וכתב בעל קרבן אהרן דקראי הכי קאמרי. ואם ישוב הנגע וגו׳ וכן אם בא הכהן וראה והנה פשה. שזה וזה בסוף שבוע שני כשצרעת ממארת היא שזה יאמר על החוזר בלי פשיון כמו שביארנו בג״ש אז ונתץ הכהן וגו׳ ואם אינה צרעת ממארת שאינו חוזר. אלא ביאר משפטו. ורמזו בג״ש דביאה ושיבה:

עמד בזה ובזה חולץ וכו׳. בת״כ יליף לה מדכתיב ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה וגו׳ בשתי ביאות הכתוב מדבר את שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני וראה והנה לא פשה זה העומד מה יעשה לו. וטיהר הכהן את הבית. יכול יפטור וילך לו. ת״ל כי נרפא הנגע לא טהרתי אלא הרפוי וזה עדיין לא נרפא שלא נעשה לו שום רפואה. ופירוש כי נרפא כאשר נרפא. דא״ל שהוא טעם לוטהר הכהן משום שנרפא. דפשיטא דאין לכהן לטהרנו אא״כ שנרפא. אלא ה״ק וטהרו הכהן כאשר נעשה לו רפואתו וזה שעדיין לא נעשה לו שום רפואה מה יעשה לו. כ״פ בעל קרבן אהרן *(ומה יעשה לו הרי אני דן וכו׳ ת״ל ואם בא יבא הכהן הרי כאן שתי ביאות) ביאה אמורה למעלה וביאה אמורה למטה מה ביאה האמורה למעלה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע. אף ביאה האמורה למטה חולן וקוצה וטח ונותן לו שבוע:

ב **האבן שבזוית.** פי׳ הר״ב שהיא בינו ובין חברו בשותפות. וז״ל רש״י בפ״ט דחולין דף קכ״ח שבזוית. הנראה בבית זה ובבית זה שכן דרך הזויות לתת שם אבנים גדולות המחזיקות את כל עובי הכותל ונראתה משני לדדים ע״כ. וה״ה דה״מ למימר האבן הראשה כר״א דלקמן. אלא דברו בכל כותל. שמן הסתם יש בזוית אבן גדול:

ראש ופתין. כתב הר״ב. פי׳ הערוך אותה האבן או אותו העץ. שתופס מצד מערב וכו׳. ר״ל שהכותל שבינו לבין חבירו נבנה באבנים שלמות. והן נקראים ראשים וממלאים כל עובי החומה עד שנראה בבית זה ובבית זה מצד זה במערב. ומצד זה במזרח. ונבנה ג״כ מפתין מלשון פת לחם (בראשית י״ח:ה׳) משליך קרחו כפתים (תהילים קמ״ז:י״ז) ונקראו כך. על שם שהם חלוקים לשנים. ששנים מהם כנגד אבן הראשה האחד. ורגילין לבנות כך הבונים. שורה ראשים ועליהם שורה פתים וחוזר ובונה עליהם שורה ראשים וכן עד למעלה. כך נ״ל לפרש. אבל עכשיו מצאתי למהר״ם שכתב וז״ל בית הבנוי ראש ופתין כו׳. בית של ראובן מצד זה. ושל שמעון מצד אחר. וכותל עצים או חומת אבנים מפסקת ביניהם. ונדבך של בית ראובן לצד מזרח ביתו. שהוא צד מערבו של בית שמעון. שוכב על עץ אחד שבראש הכותל שביניהם. או על אבן אחת. ועל אותו העץ או אותו האבן. שוכב כמו כן נדבך של בית שמעון לצד מערבו שהוא צד מזרחו של בית ראובן. אותו העץ או אותו האבן ששני הנדבכים נשענין עליו אחד מכאן ואחד מכאן מקרי ראש. ושאר עצים או אבנים לפנים ממנו אם לצד בית ראובן. ראובן חולץ ולא שמעון. ואם לצד בית שמעון. שמעון חולץ ולא ראובן. ולפי שבערוך פירושו סתום. הרחבתיו עכ״ל:

נראה בראש נוטל את כולו. מדתלי בנראה מסתברא לי דאחליצה קאי. דאי אנתיצה הרי נותץ כל הבית. ומה לי באיזה אבן שנראה. אלא אחליצה קאי. וקאמר דלא חייבו הכתוב לחברו שיחליץ עמו אלא כשנראה בראשו. הואיל והאבן אחד בצד שלו ושל חברו. אבל כשנראה בפתים לא חייב הכתוב לחבירו שיחלין גם האבן שבצדו. הואיל ואבן אחר הוא *[וגם לישנא דמתני׳ דייקא דקתני נוטל ולא קתני נותץ ואף מהר״ם לעיל אסברא לה בחולץ]:

ג **נראה בעליה נותן את הקורות לבית.** שלצורך הבית *(נבנו למעזיבת) הבית ואינם עציו של עליה המיוחדים אליה *(לחוד) כדמשמע מהכינוי. ק״א: ***[מלבנים].** כתב הר״ב כמין לבנים מרובעות ששוטחין על הגגות. וה״ל לפרש לענין מה שוטחין אותן על הגגות. דאי אמרת שאין להם שום צורך להגג אלא ששוטחין שם הוא ללורך עצמן וגופן עד שיושטחו למקום אחר. א״כ מלתא דפשיטא היא שאינן בכלל אבניו וגו׳ ולא ה״ל להתנא לאשמעי׳ להא כלל אלא נראה שיש בהן צורך קצת אל הגג ומש״ה אצטריך לאשמעי׳ שיכול להצילן וזה ה״ל להר״ב לפרש]:

ועל שריגי החלונות. ל׳ הר״ש כמין סבכה שעושין בחלון שמסתכלים משם לרה״ר ועושין הסבכה שלא יפלו משם התינוקות. כ״פ הר״ש וסריגי תרגום סבכה כמ״ש בפ״ט דאהלות מ״ד:

ד **מטמא מתוכו.** פי׳ הר״ב כדכתיב והבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו וגו׳ וכ״כ הרמב״ם. נראה מדבריהם דלא מטמא מתוכו. אלא כשיבא כולו לתוכו כדמשמע קרא אבל לא שאם יגע מתוכו בלא ביאה דמגרע גרע מאחוריו דמוחלט ואע״ג דלתוס׳ פי״ב דיבמות דף ק״ג מספקא להו. להרמב״ם והר״ב מפשט פשיטא להו ומדברי התו׳ דהתם נראה שכך דעת רש״י ג״כ דדוקא עד שיבא לתוכו ולא כשיגע בלא ביאה אבל בפי׳ רש״י שבידינו בהפך שכתב מטמא מתוכו במגע ואע״ג דלא נכנס גופו לתוכו דלהוי טמא משום בא אל הבית אם נגע בכותל מטמא ע״כ. ולדידיה אתי שפיר טפי סיפא דקתני זה

וזה מטמאין בביאה כדלקמן. ומ״ש הר״ב האבנים המנוגעים עצמן כו׳. כן כתב הר״ש בשם התוספתא:

זה וזה מטמאין בביאה. לשון הר״ב לטמא כל הנכנס בתוכו מסיים הרמב״ם לפי מה שיתבאר ובחבורו פט״ז כיצד בית שהיה מיסך וכו׳ ודוחק דמפסיק במשנת הבונה מן המוסגר וכו׳. אבל לפרש״י דמתוכו דרישא בנגיעה היא ולא בביאה. הך סיפא דזה וזה מטמאין בביאה. מפרש כפשטה. וז״ל אם נכנס דרך ביאה. כיון שנכנס רובו לתוכו טמא משום והבא אל הבית וכן פי׳ הר״ש מטמאין בביאה. כדכתיב והבא אל הבית [וזה שכתב רש״י רובו לא דק. דראשו ורובו תנן מ״ח]:

ה **חזר נגע לבית.** פי׳ הר״ב המוסגר וכדומה לזו שנינו במשנה ו׳ פי״א. ושם מפורש וכתבתי שם [ד״ה שורף] דקשיא לגירסת הר״ב והר״ש דגרסי התם יציל. ואילו הכא תנן חולץ. ומפרשין שהן טמאים כטומאת הבית שנטלו ממנו. ומצאתי עתה למהר״ם שכתב וז״ל וקשה מאי שנא מהא דתנן לעיל פי״א גבי נגעי בגדים הטולה מן המוסגר בטהור חזר הנגע לבגד מליל את המטלית. והכא בנגעי בתים קאמר חולץ את האבנים. ודינן כדין בית שנטלו ממנו. על כן נ״ל דהכא והתם דינן שוה. וה״פ חזר נגע לבגד יציל את המטלית. עצה טובה היא. שכשקרע הנגע מבגד הראשון וחיבר במקומו מטלית וחזר הנגע לבגד הראשון ניכר בטוב שכל אותו הבגד הראשון הוא לקוי. ויש לחוש שמא יולד נגע גם במטלית שנלקחה ממנו וטלאוהו בבגד טהור ויתקלקל על ידה גם אותו הבגד. להכי קאמר יציל את המטלית *[פירושו] יפריש *[שכן פירש״י בפסוק. כי כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו דבפ׳ ויצא שהוא ל׳ הפריש] את המטלית מאותו הבגד שלא תקלקלו. והכא נמי דקתני חולץ את האבנים. לא חליצה וקיצה וטיחה קאמר דכיון דנלקחה מן הבית הראשון לאחר חליצה וקיצה וטיחה קודם נתיצה. אין דינן כיוצא בו. אלא א״כ חזר הנגע לאותן אבנים עצמן. להכי קאמר חולץ את האבנים כלומר חולץ האבנים ומשליכם. כי יש לחוש פן יקלקלו את הבית הטהור. ואל תתמה על שינוי הלשון דלא קאמר יציל את האבנים כדקאמר לעיל יציל המטלית. די״ל גבי מטלית שהיא בגד שלש על שלש וחשוב שייך ביה יציל המטלית. שגם היא תהיה ראויה לו אם לא יולד בה נגע ומצניעים כמוה לצורך תשמישים אבל באבנים לא שייך אלא חליצה והשלכה דאין מצניעים כמותם. עכ״ל:

ו **אם אבן אחת ממנו מטמא בביאה.** כדלקמן *[ופסק הר״ב וכן הרמב״ם *[כר׳ אלעזר] והכ״מ פי״ו מהט״צ [הלכה ג׳] לא כתב טעמו. ונראה לי משום דמסתבר טעמיה דר׳ אלעזר. דיליף בקל וחומר]:

ז **הטמא עומד כו׳ והטהור עובר טמא.** פירש הר״ב דכתיב במצורע מחוץ למחנה מושבו מכאן שמושבו טמא. פירשתיו בס״ד במ״ד פרק קמא דכלים [ד״ה שהוא] *[והר״ב כתב שם מכאן מצורע שהוא יושב כו׳ וטהור עובר כו׳ והוא לשון הר״ש שם מת״כ אבל כאן כתב הר״ש דתניא בת״כ כדתנן הכא. וכן היא הגירסא גם כן במשנה ב׳ פ״ו דטהרות. ובת״כ שבידינו הגירסא הטמא יושב כו׳ והטהור עומד כו׳. וכן הוא בפ״ק דקדושין דף ל״ג. וכתב רש״י שכן הגי׳ בת״כ ומיהו כתב הר״ש בכאן וז״ל. ובפ״ק דקדושין מייתי מתני׳ וגר׳ התם יושב במקום עומד ועומד במקום עובר והכל אחד דלעומד דהכא קרי ליה התם יושב. ולעובר דהכא קרי ליה התם עומד ע״כ. והלכך גם הר״ב שכתב לקמן בד״ה אם עמד כו׳ ונטמא הטהור העובר לא קפיד בהא דכתב עובר במקום עומד ועיין עוד שכתבתי לחלק בין אילן לבית במשנה דלקמן(ד״ה שהכניס) ובמשנה י״א (ד״ה כלים). ועוד עיין בפי׳ הר״ב פ״ק דכלים שם שכתב ודוקא מצורע בימי חלוטו וכו׳]:

[וכן באבן המנוגעת. וכן בבגד המנוגע במשנה דלקמן]:

ח **טהור שהכניס ראשו ורובו.** כתב הר״ב דבציר מראשו ורובו לא חשיבא ביאה. ובת״כ והבא אל הבית כשיכניס ראשו ורובו. ופי׳ בק״א דדייק מדלא כתיב והבא בבית. אלא כתיב אל הבית. דמשמע שעדיין הוא יבא אל הבית. ומיהו בבציר מרובו לאו ביאה כלל היא. ע״כ. ועיין מ״ש במשנה י׳:

וטמאה שהכניס כו׳. כתב הר״ב דנפקא לן מקרא. דכתיב ולצרעת הבגד ולבית. מקיש בגד לבית כו׳. אי מה בית טעון צפרים. אף בגד כו׳ ת״ל זאת. ומ״ש הר״ב מנין לרבות את כולן כגון שו״ע ועורות. הר״ש השמיט ועורות ודייק *שפי׳ לשון כגון*. ומ״ש ת״ל זאת תורת כו׳. מקיש כולן לבגד וכו׳. אי מה בגד מטמא בכל הטומאות כגון שרצים וש״ז אף כלן ת״ל זאת. ת״כ:

שהכניס ממנה אפילו כזית כו׳. אע״פ שלא עמד שם אלא שהכניסה והוציאה טמא. דדוקא גבי אילן שאין שם מחיצות בעינן שיהא עומד. כדכתיב בדד ישב. אבל בבית דאיכא מחיצות. כאילו עומד תחתיו ומטמא הבית כ״כ התו׳ בפי״ג דיבמות דף ק״ג ומתני׳ י״א דלקמן מסייעה להו. כמ״ש שם בס״ד (ד״ה כלים):

ט **טמאין מיד.** כדילפי׳ בברייתא דת״כ שכתבתי בפ׳ דלעיל מ״ה [ד״ה אפי׳]:

עד שישהא כדי אכילת פרס. פי׳ הר״ב דכתיב והאוכל וכו׳. ליתן שיעור לבא אל הבית כו׳ עד שישהה כו׳ כשהוא שוכב כלומר כשהוא מיסב ומש״ה לא כתב והשוהה. ללמד שתהא האכילה משוערת באוכל כשהוא מיסב שזה קובע לאכילתו. ואי לאו הכי הוה משער השהייה באכילה דכל התורה כולה.

שהיא בכזית. כך כתב בעל קרבן אהרן:

פרס. כתב הר״ב לדברי רש״י כו׳. ופלוגתייהו מחלוקת תנאים היא במ״ב פ״ח דערובין ושם פסק הר״ב כפסקו של הרמב״ם. וכן במס׳ כלים פי״ז מי״א. עיין [מ״ש] בסוף משנה א׳ פ׳ קמא דפרה [ד״ה פרס]:

מיסב ואוכלן בלפתן. פי׳ הר״ב ששיעורו מועט כו׳ כ״כ הרמב״ם. ונפלאתי על בעל קרבן אהרן שכתב. דאי לא דמסתפינא ה״א דהוא להחמיר. שכך משמע מאמרו מיסב. שירצה עושה קבע ואוכל דבר טוב וכו׳ שמתאחר מאכילה וכו׳. וכי זו להחמיר היא שאם נצריכהו לשיעור מרובה נמצאת מיקל עליו שלא יטמאו בגדיו שלא יתאחר כל כך. וזהו בעלמו טעמו של הרמב״ם שהראה פנים. דלכך שיערו בחטין עם לפתן שהוא מפני שממהר לאכול. לפי שנראה לולהרמב״ם שאמרו הדבר להחמיר. וזו היא חומרא שנטמאהו בזמן קצר שישהה בו. ואף רש״י בפ״ו דברכות דף מ״א ובפרק קמא דערובין דף ד׳. ופרק קמא דסוכה דף ה׳. פי׳ דשיערו בחטה שנאכלת מהר. וכתב ג״כ מיסב דרך הסבה. שהיא נאכלת מהר. שאינו פונה אנה ואנה. ובזה מתיישב דיוקו של בעל קרבן אהרן. מדתנן מיסב [*ומדשיער הכתוב במיסב. מינה שיערו עוד חכמים לומר פת חטין. ובלפתן. הכל כדי להחמיר]:

י **חכמים אומרים עד שישהא כו׳ ואז נטמאו טבעותיו**. אבל ידיו נטמאו מיד. כך כתב הרמב״ם בפי״ו מהלכות טומאת צרעת. ונ״ל דדייק ליה מדא״ל בזמן שאין כל גופו טמא. דמשמע מיהא דמקצת גופו. והיינו ידיו שהכניס. שהן טמאין מיהת. והא דבעינן לעיל שיכניס ראשו ורובו. היינו כדי שיטמא כל גופו. וטומאת ידיו פליגי בה בריש פ״ג דידים *[אם הם תחלות או שניות]:

אמרו לר׳ יהודה וכו׳. כתב הר״ב ור״י אמר מצינו כו׳ כותים ובהמה כו׳ אין מצילין כו׳ בת״כ יליף לה מיכבס את בגדיו *[כל דמטמא בגדים מציל וכו׳]. ובהגה״ה שבפירוש הר״ש האריך מסוגית הגמ׳ ואין זה מענייננו:

יא **רבי שמעון אומר עד ארבע אמות**. פי׳ הר״ב דקומתו של אדם בינוני כו׳. עיין מ״ש בזה במשנה ה׳ פ״ד דערובין [ד״ה אלו]. ובמשנה ח׳ פ״ו דב״ב [ד״ה וכוכין]:

כלים מיד טמאין. לשון הר״ש וצריך לדקדק דבכניסתו מיד. אין מיטמאין. אם לא עמד. דטמא עובר לא מיטמא. עכ״ל. ובמה שכתבתי במשנה ח׳ [ד״ה שהכניס] בשם התוספות דיבמות לא קשיא. דבבית שאני מבאילן. ומ״ש הר״ב כשנכנס עמהן לבית המנוגע. הוא דוחק גדול. דהא הכא במצורע שנכנס לבית טהור עסקינן. ואיהו גופי׳ כתב כלים שאמרנו כו׳. אלא תחלת דבריו מועתקים מלשון הר״ש. והוקשה לו דצריך שיעמוד. והדר ביה לאוקמיה בשנכנס עמהן כו׳ ולא דק בדבריו שנמצאו מעורבבין. אבל הנכון לתרץ ע״ד התוספות:

כדי הדלקת הנר. פי׳ הר״ב דלא הוי מושבו כו׳. דטריד בהדלקת הנר כו׳ כ״כ הר״ש. וצריך לומר דלא פלוג רבנן. ואף ביום נתנו לו זה השיעור:

יב **על רוחב ארבע אמות**. פי׳ הר״ב. כנגד ד״א של תפלה. וכ״כ הר״ש. כלומר דבר״פ אין עומדין (ברכות דף לא) אמרי׳ בגמרא אסור לישב בתוך ד״א של המתפלל. ונמצא שהמתפלל קונה לו ד״א ולפיכך למצורע המתפלל עושין לו מחיצה על רוחב ד״א. שכל כך קנה למושבו. ול׳ הרמב״ם על רוחב ד״א. ר״ל שהמקום אשר יבא שם יהיה ד׳ אמות על ד״א עד שיהיה לו מושב בפני עצמו:

כל המציל צמיד פתיל באהל המת כו׳. ר״מ סבר (מאחר) שבית המנוגע יטמא כל מה שבו וכן אהל המת (נעשה) דינם שוה. ור׳ יוסי סבר שטומאת מת חמורה. לפי שהיא טומאת שבעה. וטומאת בית המנוגע טומאת ערב. ולזה יורידוהו מדרגה כמו שתראה. הרמב״ם:

פרק יד

א **פיילי**. פי׳ הר״ב מזרקי כו׳ מתרגמינן כו׳. ובמ״ב פ״ב דסוטה כתב שכן נקרא [כוס] בלשון יוני:

חדשה. פי׳ הר״ב מקיש כלי למים. מה מים שלא נעשה בהן מלאכה. דהא חיים כתיב. רש״י פ״ב דסוטה דף ט״ו:

רביעית. פי׳ הר״ב משום דכתיב בדם הצפור כו׳ שדם הצפור ניכר בהן. והקשו התוס׳ בפ״ב דסוטה *[וכי אין ניכר ביותר מרביעית] דהא תנן בפ״ז דמקואות (משנה ה׳) ג׳ לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין אלמא דאפי׳ יין ניכר בג׳ לוגין וכ״ש דם דסומק טפי. די״ל ניכר דקאמר ממשותו של דם. ולא בשינוי מראה דעלמא. והשתא לא תקשה נמי מהא דאמרי׳ במנחות פ״ג (דף כ״ב) (והעתקתיו בפ״ח דזבחים משנה ו׳) ולקח מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא ט״ז:י״ח). הדבר ידוע שדם הפר מרובה על דם השעיר. ואפי׳ הכי קרי ליה אכתי נמי דם שעיר. אלא מכאן לעולין וכו׳. וה״נ הדבר ידוע שהמים מרובין על הדם ואפי׳ הכי כתיב בדם. וי״ל כיון דממשותו ניכר הרי הוא בעין. ע״כ. ובגמרא סוטה (דף ט״ז) דבצפור דרור שיערו. שאין לך גדולה (במינה) שמדחה את המים. *[ואין לך] קטנה שנדחית מפני המים ועיין בסמוך:

דרור. פי׳ הר״ב שדרות בבית כבשדה. שיודע להשמט בזויות הבית לכל צד. ולכך נקראת דרור על שם דירה. שדרה בכ״מ. רש״י ריש פרק ג׳ דביצה.

וכלומר שאינה מקבלת מרות כדאיתא התם בגמרא (דף כ״ד). וצ״ל שאע״פ שע״ש כך הוא נקרא צפור דרור. לא מפ״כ כל צפור שאינו מקבל מרות הוא שכשר לטהרת מצורע דהא אמרן לעיל שאין לך גדולה ולא קטנה כו׳. ומצאתי בפי׳ הרמב״ן על החומש שכתב שיתכן שיהיה השם בקטנה בלבד. ובגמרא כך הוא נראה ממה שאמרו במסכת סוטה [דף ט״ז] הבא מים שדם צפור ניכר כו׳ בצפור דרור שיערו חכמים אין לך גדולה כו׳:

וקוברה בפניו. פי׳ הר״ב לפי שאסורה בהנאה. כמ״ש הר״ב במשנה ט׳ פ״ב דקדושין. ויראה לי דהא דמצריכו שיקברנו בפניו. מפני החשד שלא יחשדנו שיאכלהו:

נטל עץ ארז כו׳. פשטא דמתניתין דאחר שחיטה נטלן. וגם הרמב״ם כך העתיק ברפי״א מהט״צ. והברייתא שמוכיח ממנה הר״ש דמעיקרא מייתי להו. יש לדחות. דלר״ש אף לכתחילה א״צ להביא קודם שחיטה ואין להאריך בזה. ותמיהני על הכ״מ שלא העיר בכך:

***[ושני תולעת.** פי׳ הר״ב לשון של צמר צבוע שני. כ״כ הר״ש. וכ״כ רש״י בפי׳ החומש. לשון כו׳ צבוע זהורית. ופי׳ הרא״ם שהוא צמר סרוק ומשוך כמין לשון. כדפירש״י בפ׳ אלו מציאות על ולשונות של ארגמן וכ״כ הר״ב שם (משנה א׳). וז״ש רש״י זהורית. כן הוא בת״כ. זו זהורית טובה. ומ״ש הר״ב כרמז״י בלע״ז. כ״כ הרמב״ם בפירושו. ובחבורו פ״ג מה׳ פרה כתב הצבוע אדום יש שצובעים אותו בפואה. ויש שצובעים אותו בלבא. ויש שצובעים אותו בתולעת. והתולעת. היא הגרגרים האדומים ביותר. הדומין לגרעיני החרובים. והן כמו האוג ותולעת כמו יתוש יש בכל גרגיר מהן. עכ״ל. ומצאתי בפירוש הר״ש במשנה ג׳ פכ״ו דכלים אוג הוא פרי אדום. כדתנן בפ״ק דמעשרות (משנה ב׳) האוג והתותים משיאדימו. אילן העולה מאיליו ביער הוא. ופריו דומה לשני תולעת. והוא כמין זרע קנבוס. עכ״ל]:

והקיף להם ראשי אגפיים וכו׳. דיקח אותה כתיב. מלמד שהוא מפרישה לעצמה. יכול הואיל ולא היתה עמהם בכלל אגודה לא תהא בכלל טבילה. ת״ל וטבל אותה ואת הצפור החיה וגו׳. החזיר את הצפור לכלל טבילה. ת״כ:

לאחר ידו של מצורע. וי״א על מצחו. דייקי מלת על. שהיה די שיאמר והזה במטהר ואמר על. שיורה על עליונות לזה אמר שהוא בגב היד שהוא על הכף. וי״א על מצחו. דעל משמע היותר עליון שבגופו. כיון דמשמע עליון והוא בלי הצטרפות. א״כ הוא היותר עליון והוא מצחו. ק״א:

וכך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ. דכיון דכתיב והזה על הבית. שמעינן דמבחוץ הוא שיזה ולא בתוך הבית. וילפינן ממצורע שיזה ג״כ בעליונות של הבית *[ובכאן אין לומר אלא השקוף. שאין עוד עליונו אחר כי הדלת מצורף לבית ואינו הבית עצמו. לשנאמר שירצה באחורי הדלת למ״ד במצורע לאחר ידו. כנ״ל]:

ב שנאמר ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה. ל׳ הר״ב מכאן שאינו הופך פניו לעיר. ול׳ הר״ש אל מחוץ לעיר. מהכא נפקא לן דאין הופך פניו לעיר:

העביר תער על כל בשרו. כתב הר״ב לאו דוקא וכו׳ לאפוקי שער בית הסתרים. דאמר קרא כו׳ מה הפרט מפורש מקום כנוס שער ונראה. בברייתא בפ״ב דסוטה דף ט״ז ופירש״י כנוס שער. שיהא שם קבוץ שער הרבה. למעוטי זרועותיו ושוקיו שאינו מכונס. נראה למעוטי בית השחי. ובגמ׳ מאי רבי רבי שער הרגלים. כלומר דאותו מקום. מאי מיעט. מיעט דבית השחי ודכולי גופיה. ומעתה ה״ל להר״ב לפרש לאפוקי שער בית הסתרים ודכולי גופיה וכבר הקשיתי לשאול בכך לעיל בפ״ב משנה ד׳ [ד״ה כך הוא]. ועוד קשה לי בכאן דמשכוני נפשיה דהר״ב אמתני׳ לפרש דכל בשרו לאו דוקא למה ליה. דהא בגמרא דהתם אמרינן דדוקא היא. אלא דאפליגו אמוראי א״ד דאע״ג דכלל ופרט וכלל לא ריבה הכל הלכה היא ועוקרת דרשה דכלל ופרט וכלל. וא״ד דמתני׳ ר״ע היא דדריש לכל התורה כולה ברבוי ומיעוט ורבוי. ונמצא דריבה הכל ולא מיעט אלא שער שבתוך החוטם. ואין ספק שהר״ב נלחץ בכך מפני המשנה דפ״ב. דודאי דהיא סברה לדרשא דכלל ופרט וכלל. מ״מ מתניתין דהכא לא סברה כך. ובפשיטות אמרינן בגמ׳ דדוקא כל בשרו תנן. ועוד דהר״ב גופיה כבר כתב במשנה ה׳ פ״ג דשבועות דהלכה כר״ע דדריש בכל התורה כולה רבויי ומעוטי. (ובעל ק״א מפ׳ לברייתא דת״כ שכתבתי בפ״ב דאתיא כר״ע. ואין לי להאריך בזה) ושמעינן דהלכה כמשנתינו דההיא דפ״ב אינה הלכה ודחויה היא. ולפיכך לא ה״ל להר״ב לדחוק בכאן ולהוציא המשנה ממשמעה מפני אותה דלעיל שהיא אינה הלכה. ודהכא היא הלכה כמשמעה. אבל הרמב״ם עשה בהיפך שפסק למשנתנו דהכא ברפי״א מהט״צ. וכתב בספ״ט למתני׳ דפ״ב דלא כמשמעה. אלא לענין שלא להצריכו ולהטריחו לכהן. וז״ל כשם שהאדם נראה לנגעו כך נראה לתגלחתו. שאם לא יראה שער בכל בשרו כשיעמוד ערום כעודר וכמוסק כו׳. הרי זו תגלחת כשרה ואין הן זקוק לחפש בשאר מקומות שמא נשאר בהן שער. אע״פ שהוא צריך לגלח הכל כמו שיתבאר עכ״ל. ומי כהחכם יודע פשר דבר. זה רבינו משה לקיים שתי המשניות להלכה כסוגית הגמ׳:

טהור מלטמא בביאה. לפי שיאמר אח״כ פעם אחרת וטהר. הרמב״ם בנא״י:

והרי הוא מטמא כשרץ. כדפי׳ הר״ב ברפ״ק דכלים:

***מנודה מביתו.** והר״ב העתיק בביתו. וכן הגי׳ במשניות דסדר טהרות דפוס ישן:

ג **טהור מלטמא כשרץ**. כתב הר״ב ופוסל תרומה. כדתנן בסוף זבים. ומה שהגהתי בפי׳ הר״ב ותו לא. מתוך פי׳ הר״ש הגהתי. שהיה כתוב לפני ותולה. ואינו ענין לכאן. ומ״מ ליכא למשמע שאין עוד מה שפוסל. שהרי קדשים פוסל ג״כ. ולר״מ אף מטמא. כדתנן במשנה ד׳ פי״א דפרה. אלא כלומר שאינו פוסל. מה שהוא במדרגה למטה מתרומה:

***[והרי הוא טבול יום אוכל במעשר**. וברפ״ב דבכורים [ד״ה משא״כ] כתבתי דבתלת דוכתי מייתי לה בזה הלשון טבל ועלה אוכל במעשר]:

אוכל במעשר. פי׳ מעשר שני:

אוכל במעשר שריב שמשו אוכל בתרומה וכו׳. מנלן. אמר רבא אמר רב חסדא תלתא קראי כתיבי כתיב (ויקרא כ״ב:ו׳) לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים. הא רחץ טהור. וכתיב (שם) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים. וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה. הא כיצד. כאן למעשר. כאן לתרומה. כאן לקדשים. ואיפוך אנא מסתברא וכו׳ בגמרא פ״ח דיבמות דף ע״ד:

ד **ותגלחתן מצוה**. משום דבנזיר אין תגלחת מעכבת. כדמסקינן במשנה ט׳ פ״ו דנזיר. להכי קתני מלוה ומש״ה פרכינן בגמ׳ דנזיר דף מ׳ פשיטא. ומשני מ״ד עבורי שער הוא. ואפי׳ סך נשא (עיין לעיל ספ״י) קמ״ל דלא. ואע״ג דבמצורע מעכב כדמייתי לה הר״ש מהתוספתא. וכן התוס׳ פ״ג דמ״ק דף י״ז אדאמרינן נזיר ומלורע כו׳ מותרין לגלח שלא ישהו קרבנותיהן הקשו דנזיר תגלחתו אינו מעכבתו. ש״מ דס״ל דאילו מצורע מעכבתו התגלחת:

וכולן שגלחו שלא בתער כו׳. גבי נזיר כתיב (במדבר ו׳:ה׳) תער לא יעבור על ראשו. לת״ק באם אינו ענין למלקות דהא מרבינן כל דבר. תנהו ענין לתגלחת. ולרבי מדסמכו לעד מלאת אצל תער לא יעבור. כמ״ש בפ״ו דנזיר משנה ג׳. וגבי לוים כתיב (שם ח׳) והעבירו תער על כל בשרם. מצורע דתניא זקנו. מה ת״ל במצורע. וכמו שכתבתי גם שם במשנה ה׳ [ד״ה בתגלחת]. גמ׳ פרקו׳ דנזיר דף מ׳:

או ששיירו שתי שערות. נ״ל דלכך בעינן דוקא ששיירו שתי שערות. כדאמרינן ברפ״ד דסתם שער. ב׳. הרי ששער לא נקרא אלא כשיש שתים. ושערה היא פרט ולא קפדינן אפרטא. ומיהו לעכובא עיין בסמוך:

לא עשו כלום. בגמ׳ דנזיר פ״ו [דף מ׳] אמר רב חסדא ללקות באחת. לעכב בשתים כו׳. וכתבו התוס׳ [ד״ה לסתור] דכולן הלכה הן בנזיר שלא מצינו בהם טעם. ע״כ. וא״כ אף במצורע ולוים כן. וכמו כן נמי עכובא דתער לא מצינו בו טעם מנלן:

ה **מצותן שיהיו שוות במראה ובקומה וכו׳**. פי׳ הר״ב דלכתוב רחמנא צפרים כו׳. שתי דכתב רחמנא למה לי כו׳. וקשיא לי דברפ״ו דיומא בשני שעירי יה״כ דתנן התם נמי כה״ג ופי׳ הר״ב דתלתא קראי כתיבי ואילו הכא הא ליכא אלא חד קרא ומיהו לא על הר״ב תלונותינו. דדבריו דהתם ודהכא. גמ׳ ערוך הן שם ביומא. ונ״ל דמדגלי לן רחמנא [ח] גבי שני שעירים דלכל הני בעינן שיהיו שוות. כי כתב גבי צפרים חד זימנא שתי. לאגמרינן שיהיו שוות. לא צריך לתלתא קראי. דנשמעיני׳ מהגלוי דגלי לן גבי שני שעירים דלכולן יהיו שוות:

אע״פ שאינם שוות כשרות. דכתיב צפור צפור ריבה. גמרא. ועיין מ״ש ביומא בשם הרמב״ם [ד״ה במראה]:

יקח זוג לשניה. דלא כשני שעירים דתנן התם אם משהגריל מת יביא זוג אחר דהכי דרשינן בת״כ מדכתיב האחד. לומר שאינן מעכבות זו את זו:

נשפך הדם תמות המשתלחת. בת״כ מנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם ת״ל את הצפור החיה ומדקרא כתיב להכי אתי שפיר דלא תקשה דהכא סתים לן רבי. ואילו גבי שני שעירים שנאה משמיה דרבי יהודה ואין הלכה כמותו. דהתם לא מן הכתוב בא אלא לטעמיה דס״ל ב״ח נדחין. אבל הכא קרא אשכח ודרש להכי סתם לן ר׳ וכן העתיקה הרמב״ם למשנתינו להלכה בספי״ח מהט״צ. ולענין הלמוד האיך למדין. פי׳ בעל קרבן אהרן דדייק מדלא אמר את צפור חיה. ואמר את הצפור החיה. משמע החיה מעיקרא קודם שישחוט. אבל אם מתה אח״כ לא יטבול אחרת בדם זה. ופי׳ הפסוק אי את הצפור החיה מעיקרא יקח אותה שלא מתה אז וטבל בדם הצפור השחוטה. ואם לא אלא שמתה. לא יטבול אחרת בדם השחוטה אלא ישפך הדם ויביא שתים כבתחלה. ומהכא משמע שאם מתה המשתלחת ישפך הדם. ומדאמר בדם הצפור השחוטה ולא אמר בדם צפור שחוטה. משמע שלא יטבול זאת המשתלחת אלא בדם הצפור השחוטה כבר. אבל לא בדם אחרת אשר ישחט עמה*. וא״כ אם נשאר הדם אז יטבול זאת בו. ואם נשפך אז לא יטבול זאת בו. אלא תמות המשתלחת ויביא שתים אחרות. ע״כ:

ו **אחד לשנים ושנים לארבעה**. ל׳ הר״ב שמחלק כרעי המטה לשנים. ואלו השנים מחלקן לארבעה. כלומר שאלו השנים מחלקן כל אחד לשנים ממילא יהיו כאן ארבעה חלקים. וז״ל הרמב״ם עוד יחלוק כל חצי מהן בב׳ חצאין ויהיו ד׳:

מצות אזוב. כתב הרמב״ם שהתבאר בגמ׳ (פ״ב דנדה דף כ״ו) שלא יהיה ארכו פחות מטפח ועיין בספי״א דפרה. ושני תולעת כ׳ הרמב״ם בר״פ משקל שקל והוא מפ״ד דיומא דף מ״ב:

לא אזוב יון כו׳. עיין במ״ז פי״א דפרה:

ז **ביום השמיני**. פי׳ הר״ב כשגלח בשביעי כו׳ ועיין [מ״ש] במ״ו פ״ו דנזיר (ד״ה אינו מביא):

ח **אחד בכלי**. ובריש (איזהו מקומן) יליף מקרא דכתיב כחטאת כאשם. הר״ש:

ואחד ביד. פי׳ הר״ב דכתיב ולקח הכהן ונתן מה נתינה בעצמו של כהן. פירש״י בריש איזהו מקומן דכתיב אצבע גבי שמן ויליף דם מיניה:

ועמד בשער ניקנור. דכתיב לפני ה׳ פ״ק דסוטה דף ח׳ ועיין מ״ש שם מ״ה (ד״ה לשער):

ט ***[הכניס ראשו**. כתב הר״ב לפי שעזרת ישראל אין מחוסר כפורים נכנס לה כו׳ ומכניס ראשו. דביאה במקצת שריא רחמנא. כמ״ש בשם רש״י במ״ה פ״ק דסוטה ד״ה ומטהרין]:

תנוך. פי׳ הר״ב זה גדר אמצעי כו׳ (ורש״י בפרש׳ מצורע כתב ל׳ תנוך לא נודע לי וז״ל ת״כ העתיקה הר״ש אי כתב ונתן על תוך יכול על תוך ודאי ת״ל על נוך. אי על נוך יכול על גובה של אוזן ת״ל תוך. נוך. הא כיצד זה גדר האמצעי ע״כ. ונ״ל פירושא שחז״ל בעלי ל׳ הקדש ידעו שהתנוך הוא שם מורכב מן תוך ונוך והיה ידוע אצלם מאיזה ל׳ שהגבוה נקרא נוך. והרי אונקלוס תרגומו רום. ותוך. פירושו חלל האוזן שהוא תוכו ממש והיינו דקתני תוך ודאי כלומר ממש כך נ״ל. וגם בזה לא יכולתי לעיין בספר ק״א מפני שכשכתבתי זה לא היה בידי) וע׳ מ״ש ברפ״ד דבכורות:

***[אין לו טהרה עולמית**. כתב הר״ב ודוקא כשנקטעה כו׳ לאחר שהוזקק לטהרה. דאי קודם לכן הא אפילו שמואל דבעי קרא כדכתיב. מודה בעדים זוממים כדאמר התם [בסנהדרין] כ״כ הר״ש וכן הוא בתו׳ דהתם ר״ל פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מ״ה.) דאמר שמואל התם נקטעה יד העדים פטור דבעינן יד העדים בראשונה וליכא ומקשי׳ אמאי אמר נקטעה דהיינו לאחר מכאן לימא גדמי׳ דמעיקרא ומשנינן שאני התם דאמר יד העדים שהיתה כבר פירש״י יד שהיתה להם תהי׳ להם בשעת מיתה אבל גדמי׳ דמעיקרא לא משתמע מיני׳ דזו היא יד שלהם ע״כ. וכמו דשמואל דס״ל דבעינן קרא כדכתיב ומש״ה אי לא מקיים קרא כדכתיב פטור ואפ״ה מודה שאם היו גדמי׳ מעיקרא דזו היא יד שלהם. ה״נ הכא אי הוה גדם מעיקרא. היינו בהונותיו. ואני תמה על הרמב״ם שברפ״ה מה׳ מחוסרי כפרה העתיק משנתנו כלשונה ולא כתב והוא שנקטעה כו׳ אע״ג דפסק לדשמואל בפי״ד מה׳ סנהדרין. ותו קשיא לי עליו דבפ״ח מה׳ נזיר כתב נזיר ממורט אינו צריך להעביר תער ואע״פ שאין לו שער או שאין לו כפים הרי זה מקריב קרבנות וישתה ויטמא. ואם הביא כו׳ שכל דברים אלו למצוה ולא לעכב ע״כ. ואמאי לא אמרי׳ דבעי׳ קרא כדכתיב וכ״ש דבס״פ ג׳ מינים במס׳ נזיר מדמי להו אהדדי הא דנזיר להך דהכא דמצורע (וכן עוד בס״פ הוציאו לו במס׳ יומא [דף ס״א] וכל זאת לא העיר הכ״מ כלום). ונ״ל לתרץ לכל זה במאי דכתב (הר״ש וכן התו׳ דפ׳ נגמר הדין. אדמייתינן ראיה לדשמואל דבעינן קרא כדכתיב מדהכא תנן אין לו טהרה עולמית ש״מ דבעינן קרא כדכתיב ויש לתמוה היכי דייק מהכא דבעינן קרא כדכתיב שאני מצורע דכתיב תהיה דדרשינן מיניה לעכב בכל מילי בפ״ק דמנחות (דף ה׳) כן בהקומץ רבה דף י״ט וכתבתיו שם במ״ו בד״ה שני שעירי כו׳) ע״כ. ולפ״ז יכולני לומר שהרמב״ם פוסק לדשמואל ולמשנתינו ולא התנה במשנתינו להא דשמואל משום דקשיא לי׳ על זו הסוגיא דפ׳ נגמר הדין משתי סוגיות אלו דפ״ק דמנחות ודהקומץ רבה. כדמקשו הר״ש והתוס׳. וניחא לי׳ לדחויי סוגיא חדא מקמי תרתי סוגיות ודאה״נ שאין ראיה לשמואל ממשנתנו. דאין טעם משנתנו משום דבעינן קרא כדכתיב. אלא משום דכתיב ביה תהיה לעכובא וכיון דטעם משנתנו מתהיה לעכובא מעתה א״א לחלק בין נקטע לגידם כיון דקרא כתב עכובא. ודשמואל דלא כתיב בה עכובא מחלקינן שפיר בין נקטע לגידם כדאמרן ולא סתרי שני הפסקים הללו אהדדי כלל. ולא תקשה כיון דאין ראיה לשמואל ממשנתנו. לדחייה לדשמואל לגמרי דליתא דאע״ג דמשנתנו אין ראיה לו משום דמצורע כתיב עכובא וקפיד קרא לעכב. מ״מ יש לו ראיה אחרת מרחובה דעיר הנדחת כדמייתי התם [בפ׳ נגמר הדין] ומשנתנו נמי לא פליגא דלא לצטריך קרא כדכתיב בעלמא. אלא במצורע מצינו עכובא מדכתיב תהיה. והשתא אתי נמי שפיר דבנזיר לא פסק כמו במצורע. אע״ג דמדמינן להו אהדדי דכיון דבמצורע כתיב תהיה לעכובא ולא מצינו כן בנזיר שוב אין לדמותם ואע״ג דהשתא הוו ה״נ שתי סוגיות דנגמר הדין ודשלשה מינין. דמשמע מינייהו דלא דרשינן תהיה. ולא עוד אלא שיש עוד סוגיא שלישית דבפ׳ הוציאו לו דהתם נמי מדמינן. ל״ק דאנא לאו מטעמא דשתי סוגיות עדיפין מחד סוגיא קאמינא דדחיא הרמב״ם לחדא מקמי תרתי אלא אנא הכי קאמינא. כיון דבשתי סוגיות אשכחן דדרשינן תהיה. תו ליכא לדמויי דאזדא לה כל היכא דאשכחן דמדמינן. וסברינן דטעמא. משום דבעינן קרא כדכתיב דהא קרא תהיה כתיב. וכל הנך סוגיות ואפילו יהיו אלף דסברי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב כולן יהיו בטלין לגבי הסוגיא דתהיה. ואפילו לא תהא אלא אחת בלבד משום דתהיה משמעות גמור הוא לעכב. וכל אותן סוגיות דאמרי טעמא משום דבעינן קרא כדכתיב. משום דלא הוו דייקי בתהיה. ולא עלה על דעתם אבל אילו היה עולה על דעתם לא הוי קאמרי הכי לפי שהוא משמעות גמור בתהיה שהוא מורה על העכוב. והואיל וכן דאין לדמות עוד נזיר למצורע הלכך פסק הרמב״ם בנזיר דא״צ אע״פ שפסק במצורע דמעכב. ועוד אני אומר דהכ״מ הקשה על הרמב״ם אהא דנזיר דפסק שאינו צריך להעביר תער. שהיא שלא כאחת משתי הלשונות דהתם. ונדחק דפסק כלישנא קמא. דאליביה רבינא ור׳ פדת לא פליגי ואע״ג דלאותו לשון ב״ה אמרי צריך אלא שיש לו תקנה בזה שמעביר תער אע״פ שאין שער והיאך פסק א״צ תירץ הכ״מ דהרמב״ם ס״ל דב״ה נקטי צריך כלפי ב״ש שאמרו א״צ שפירושו ללישנא קמא ואין לו תקנה קאמרי ב״ה צריך

כלומר יש לו תקנה בלא העברת שער *(בזה שמעביר תער) עכ״ד. ול״נ דלכל זה אין צורך אלא הרמב״ם נקט ליה כסוגיא דס״פ הוציאו לו. והתם תניא איפכא בש״א צריך ובה״א אינו צריך ומפרש רבינא כשאומרים ב״ש צריך צריך ואין לו תקנה. והשתא ב״ה שאומרים אינו צריך (כפשטא) הוא שאינו צריך כלל דלמה לן לדחוקי ולומר דא״צ ויש לו תקנה קאמרי. ורבינא נמי לא מפרש מידי אב״ה. משום דא״צ פירוש שהוא כמשמעו שא״צ כלל. וכההוא סוגיא פסק הרמב״ם. אבל מאיזה טעם תפש לו הרמב״ם סוגיא דפרק הוציאו לו לעיקרית. נ״ל דהיינו טעמו לפי שלסוגיא דג׳ מינים משנתינו דהכא הפוכה. דדברי ת״ק שנויין השם בשם ר״א. ודברי ר״א דהכא שנויין בשם ר״ש ודברי ר״ש דהכא שנויין שם בשם חכמים. ואילו בסוגיא דהוציאו לו שנויה כי הכא. וה״נ מייתינן לה בפרק נגמ׳ הדין (דף מ״ה). ואף בת״כ כך היא שנויה ומן התימה שהתוספות והר״ש לא הזכירו רק דבנגמר הדין שנוי׳ כי הכא ולפיכך תפש לאותה הסוגי׳ עקרית. כך נ״ל בדרכו של הרמב״ם בכל אלו הג׳ פסקים. דעדים. ודמצורע. ודנזיר. עוד אני מזכיר הואיל ואתא לידן הך דעדים מחלקים בין נקטם לגידם אי אמרי׳ ג״כ כך בניסת. דהתם נמי כתיב (דברים י״ג:י׳) ידך תהיה בו בראשונה. והרמב״ם בפ״ה מהל׳ ע״א לא כתב כלו׳ בזה. ואף ע״פ שהארכתי ויצאתי קצת חוץ מכונת החבור. הלא דבר הוא לפרש דברי הרמב״ם. וכבר הקדמתי בהקדמת זה החבור שלא אמנע עצמי מזה כשיבא לידי ע״י גלגול הדברים שיהיו. ונשוב אל דברי הר״ב ואומר שמ״ש לאחר שהוזקק לטהרה. וכ״כ הר״ש אבל התוס׳ דנגמר הדין כתבו משנזקק לטומאה ואיכא בינייהו טובא דלהר״ש והר״ב אע״פ שהיה לו בהונות ואוזן בימי חלוטו. אלא שנקטעו קודם שנזקק לטהרה. ליכא קפידא. ואילו להתו׳ צריך שיהיה גידם קודם שנזקק לטומאה. וכן נ״מ נמי בעדים. דלהר״ש והר״ב אע״פ שהיה להם יד כשראו העדות שנזקקו להעיד. כל שנקטעו קודם שהעידו בב״ד שנזקקו להמיתם גידם מקרי. ולהתוס׳ דוקא שיהי׳ גידם קודם שראו העדות דהיינו קודם שנזקקו להעיד. ובדברי הרמב״ם פי״ד דסנה׳ [הלכה ח׳] אין הכרע. ותו בעינן לדיוקא במתני׳ אמאי לא קתני נמי אין לו שער דהא בנזיר בעי לעכובא אלא דהתם לא כתיב עכוב כדכתבתי ואילו הכא דכתיב תהיה לעכובא. ומש״ה מעכבי בהונות ואוזן א״כ שער נמי. ואף לפי׳ הר״ב דשיטתו דטעמא דמתני׳ משום דבעיא קרא כדכתיב. אע״ג דבנזיר אינו צריך שער ה״נ אינו צריך בנזיר כפים כדתניא התם ופסקה הרמב״ם כדלעיל. ואילו הכא דבעי בהונות ואוזן דכתיבי בקרא ה״נ ליבעי שער כדכתיב בקרא. וזה צריך לי עיון. דהא ליכא למימר תנא ושייר דמאי שייר דהאי שייר:

אם נתן על של שמאל יצא. וכך העתיק הר״ב. וה״ג לה בת״כ. ובגמ׳ ספ״ה דיומא. אבל בסנהדרין פ״ו דף מ״ה. ובפ״י דף פ״ח גרסי׳ נוחן על של שמאל ויוצא. וה״ג בנזיר פ״ו דף מ״ו:

י **כנגד בית קדש הקדשים**. כתב הר״ב ולא שהיה מכניס את השמן בהיכל כו׳ דהא לא כתיב והביא את השמן אל אהל מועד. כדאשכחן בהזאות הפנימיות. הר״ש [י]:

והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן וגו׳. והנותר מן השמן אשר בכלי. תנינן ליה בספ״י דזבחים:

לא כפר. דכפרה אמתנת הראש כתיבה. רש״י פ״ק דזבחים דף ו׳:

שירי מצוה הן דכתיב והנותר. הלכך הוי כשפיכת שירי דם החטאת דלא מעכבי כדתנן באיזהו מקומן. רש״י שם:

ומעלין עליו כאילו לא כפר. פי׳ הר״ב קמי שמיא כו׳. גמ׳ דזבחים (שם). ואע״ג דדחינן. נ״ל דלמסקנא ההוא דחויא בעלמא הוא. והיינו דלא כתב הר״ב כפי׳ הר״ש. ואין להאריך בזה:

***[חסר הלוג עד שלא [יצק] ימלאנו**. כתב הר״ב ולא אמרינן דקבעה ליה הלוג שהוא כלי שרת. כלומר קבעה לה בשם. וקרינא ביה מן המנחה פרט לשחסרה. רש״י פ״ק דמנחות דף ט׳]:

יא **רבי יהודה אומר אחר האשם**. כתב הר״ב והלכה כר״י. וכ״כ הרמב״ם. ובמשנה ג׳ פ״ב דכריתות לא כתבו כן. ושם כתבתי [ד״ה ר״י] דהא דהכא עיקר.

יב **יצא**. בת״כ יליף מדכתיב תורת לרבות וכתיב זאת מיעוטא. ומסתברא דרבויא לעני שמביא קרבן עשיר ומיעוטא לעשיר שמביא קרבן עני:

מביא אדם ע״י בנו כו׳. יליף ליה בת״כ מדכתיב אשר בו נגע צרעת (כן הוא בר״ש) *[ונ״ל דמסיפא דקרא דריש. דכתיב אשר לא תשיג ידו בטהרתו דאף ע״ג דדרשי מיניה במתני׳ דלעיל להכל הולך אחר חטאת. לר״ש. ולר״י מבטהרתו נפקי להו. אכתי לא לכתוב אלא זאת תורת אשר בו צרעת בטהרתו. מאי אשר לא תשיג ידו. חדא דהא הך פרשה בואם דל הוא מיירי. ותו דמדלא כתיב בפרשה דלעיל דמיירי בעשיר זאת תורת אשר בו נגע צרעת לא ה״ל לכתוב כאן אשר לא תשיג ידו. והוי קאי זאת תורת וגו׳ על ב׳ הפרשיות. על זו ועל הקודמת. אלא לרבויי אתא שהעשיר מביא קרבן עני בשביל העני. וה״ק קרא אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו דאזלינן בתריה דההוא דאית ביה הנגע. שאם הוא עני אע״פ שהמביא קרבן בשבילו הוא עשיר. לא אזלינן אלא אחר אשר בו הנגע. ומסתברא לי דזה דוקא כשהעשיר מביא בלא קבלת נדר להביא קרבנו של מצורע דהא [ההיא] תנן במשנה ב׳ פ״ד דערכין שאע״פ שהמצורע עני מביא קרבן עשיר אלא לפי שלא מצאתי להרמב״ם שהעתיק למשנה דהכא. וכתב בסוף הלכות מחוסרי כפרה להיא

דערכין ש״מ דס״ל דהא דהכא נדחית מקמי ההיא דערכין]:

רי״א אף ע״י אשתו מביא כו׳. אריש מהדר דקתני עשיר שהביא קרבן עני לא יצא. קאמר דאף ע״י אשתו כו׳ ובריייתא מתניא בהכי. ומייתי לה בגמ׳ ר״פ ט׳ דב״מ (דף ק״ד) ופ״ד דנדרים דף כ״ה. ופ״ד דנזיר דף ל״ד. וגרסי׳ אדם מביא קרבן עשיר על אשתו *[ופירש״י ואין יכול לומר היא אין לה כלום ותפטר בקרבן עני. ועיין לקמן]:

מביא קרבן עשיר. בת״כ יליף לה נמי מזאת:

***[וכן כל קרבן שהיא חייבת.** כגון דלידה וזיבה וסוטה חייב הבעל להביא על אשתו אבל אם אכלה חלב או שחללה שבת אין הבעל חייב הר״ש. ומשמע דהוא חייב ממילא. כמו שמתחייב לה בשאר דברים כגון לפדותה ולקוברה כו׳ וכן הוא דעת רש״י דממילא נתחייב. וכן דעת הרא״ש והר״ן בפירושם למס׳ נדרים (דף ל״ה) וק״ק לי דבכולהו שאר דברים יש טעם. כדאמרינן פ׳ נערה במס׳ כתובות. אבל לחיוב זה לא מצאתי טעם. אבל כפי הגרסא דברייתא שכתבתי לעיל בד״ה רי״א כו׳. דמסיים שכך כתב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא. וכתבו התוס׳ פי׳ כל קרבנות שהיתה חייבת קודם שנשחת לו יביא [בעבורה] שכתב לה אחריות כו׳ ודוקא בקרבנות שהם לכפרתה כגון לידה כו׳ ובירושלמי פ׳ נערה אפילו אכלה חלב או חללה שבת. אבל קרבנות שנדרה או נדבה לא. ע״כ משמע דמכח כתיבת האחריות חייב. אלא דאכתי קשיא אמאי אסברה לה הברייתא באחריות שקודם נשואין. ה״ל למתני באחריות דמנשואין ולהלן. ונ״ל דההיא מלתא דפשיטא היא כשכתב לה אחריות מנשואין ולהלן והכא קמ״ל שכשרתב לה כך ואחריות דמקדמת דנא הכל בכלל אף שמנשואים ולהלן מכח ק״ו. אבל אה״נ שאם לא כתב אחריות כלל אף שמנשואים ולהלן אינו מתחייב. ומיהת רש״י דחי לגי׳ הספרים. וגורס כגי׳ דת״כ. אם פטרה אינו חייב בהן שכך כותבת לו אחראין דאית לי עלך כו׳. ופי׳ אם גרשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכך כותבת לו בתוך השובר כו׳. וכן הוא הגי׳ בת״כ שלפנינו. וגם בירושלמי דפ׳ נערה שנתפתתה הלכה ח׳ כך היא הגי׳. וצ״ע מה טעם נתחייב בקרבנותיה ולא ראיתי ג״כ מזו הבבא בחבורו של הרמב״ם כלום ?[יא] ונ״ל שגירסתו כגי׳ רש״י וס״ל דיחידאה הוא. ולרבנן אינו חייב בקרבנותיה. ולפיכך לא ה״ל לכתבם ולפי שאינו גורס כלל שכך כותב לה כו׳ אע״פ דאם כתב ודאי דנתחייב אפ״ה לא השמיענו לזה לאשמעי׳ מה הוא בכלל האחריות דמכיון שלא נזכר כלום מזה בגמ׳ אין להאשימו על שלא המציא הדין מלבו ולכתבו שאין אחריות זה עליו כפי כונת חבורו]:

יג קרב קרבנו של אחד מהם. ר״ל מאחד מב׳ חטאות שנתערבו. הרמב״ם:

זו ששאלו כו׳. פי׳ הר״ב דשמא של מת הוא והויא חטאת שמתו בעליה כו׳ ומן האשם שמביא ליכא לאקשויי כו׳ דכיון דאשם שוין מתנותיו לשלמים יכול להביא אשם כו׳. תמיהני דפלוגתא היא במשנה ג׳ פ״ח דזבחים. דר׳ שמעון ורבנן באשם שנתערב בשלמים. וחכ״א אין מביאים קדשים לבית הפסול. שממעט באכילתן. אי הוו שלמים. וכן הלכה. ובסוף נדה דף ע׳ איתא נמי בברייתא בספק מצורע. דר׳ שמעון אומר מביא אשם ומתנה. ולא הודו לו חכמים. ותו אמרי׳ התם בהדיא דהאי תקנתא דר׳ יהושע ליתא אלא לר״ש דסבר מביא אשמו ומתנה. ולא חש למביאים קדשים לבית הפסול. ושמואל מוקים לה בקרב אשמו. וכר״ש בהא דחטאת קבעה ולא האשם. כדתני׳ לעיל מי״א. נמלינו למדין מעכשיו דלדידן דקי״ל כר׳ יהודה דאשם קבעה. א״א לאוקמא בשקרב אשמו. דא״כ אין לו תקנה להביא קרבן עני כלל. ואי בשלא קרב אשמו אנן דקי״ל כחכמים שאין מביאים קדשים לבית הפסול. תקנתא דר׳ יהושע נמי ליתא. ותימה על הר״ב והרמב״ם שלא פירשו *[דמשנתנו אינה הלכה. ושוב מצאתי דהרמב״ם פסקה] למשנתנו בסוף הלכות מחוסרי כפרה. והשמיט תקנתא דאשם. וכן בפירושו ג״כ לא כתבו וכדין השמיטו. דאין מביאים קדשים לבית הפסול. אבל אכתי תקשה ליה דא״כ כשקרב אשמו מיירי. ואיהו פסק כר׳ יהודה דאשם קבעה. וזה הקשה ג״כ הכ״מ והניח בצ״ע:

ויביא קרבן עני. כתב הר״ב וחטאת העוף באה על הספק כו׳ עיין בפירושו במ״ד פרק קמא דכריתו׳. ובסוף תמורה: